

- روابط عمومی شهرداری، نیازها و ضرورتها
- زمین و جایگاه آن در توسعه شهری
- سیاستهای مشارکت شهری در حومه شهرهای فرانسه
- احصای بندهای منسوخ ماده ۵۵ قانون شهرداری
- تأسیسات زیربنایی شهری
- نگاهی به یک تجربه
- آموزه های شهر کوچک گالیکش
- نقش تشویق در کارایی کارکنان شهرداریها
- آلوده سازی از راه دور
- شهرداری وین و تجربه فناوری ارتباط از راه دور
- طرحهای توسعه پیاده روی و دوچرخه سواری
- باغ گلها: خاطره ای از باغ ایرانی
- سازماندهای غیر دولتی، امید آینده مدیریت شهری
- سنبلج، شکوه پنهان

شرکت دراج رفسنجان

Belle

نماینده انحصاری Belle انگلستان در ایران

جمع آوری زباله

چکش (خرد کن)

بیل مکانیکی

مینی لودر

آسفالت بر

جاروی مکانیکی

چاله زن

مته

۱۰ سال تأمین قطعات و خدمات پس از فروش با اکیپهای مجهز در حداقل زمان ممکن
ماشینهای بی ارانه دهنده سرعت بالا و ظرفیت برتر و بیشترین کارایی در خدمات شهری-صنعتی-کشاورزی، معدن و حمل و نقل
بدون دود، بدون صدا، صددرصد استاندارد

آدرس دفتر مرکزی:

تهران - میدان کلهبا - خ کاج جنوبی سرتیپ فکوری پلاک ۲۱۲ طبقه سوم

تلفن: ۸۰۰۶۸۵۳ - ۸۰۰۵۵۲۶ - ۸۰۰۹۶۲۷

فاکس: ۸۰۰۲۳۳۰

آدرس تعمیرگاه مرکزی:

رفسنجان - کمریغدی رفسنجان - سرچشمه بعد از پمپ بنزین

تلفن: ۲۲۲۵۲۳۳ - ۲۲۲۵۶۷۸ (۳ خطی)

E-MAIL: DORAJ_CO@YAHOO.COM

شهر دریا

مجموعه نشریات علمی و اطلاع‌رسانی
شهر دریاها و ارتباط عمومی و اطلاع‌رسانی

۴ یادداشت سردبیر
گزارش اصلی

۵ روابط عمومی شهرداری، نیازها و ضرورتها / جواد علی آبابی
اندیشه و پژوهش

۱۳ زمین و جایگاه آن در توسعه شهری / مسعود معتمدی
۶۰ سیاستهای مشارکت شهری در حوزه شهرهای فرانسه / جمال اظهاری
قانون شهر

۷۵ احصای بندهای متوسخ ماده ۵۵ قانون شهرداری / جمشید رضایی
۴۰ مشاور حقوقی / ناصر حقانی وزارت کشور
۳۳ مشاور اداری - مالی / ناصر حقانی وزارت کشور
۳۷ شهرداریها به روایت اسناد / سرویس حقانی - بین المللی
گفت‌وگو

۳۶ تأسیسات زیربنایی شهری، نگاهی به یک تجربه / گفت‌وگو با محمد مهدی عزیزی
از نگاه شهردار

۳۱ آموزه‌های شهر کوچک گالیسک / گفت‌وگو با ابراهیم کریمی
شورا و مشارکت

۲۲ روابط عمومی یا واحد تبلیغات / سعید سعیدی
۵۲ شورا در آینه زمان / قربانعلی احمدی تشلاتی
۵۴ ابتکاری دیگر / امروهای اطلاع‌رسانی شهری در همدان / نازیلامرانی
یک دریچه، یک نگاه / جهانپخش خانجانی - عالیہ یعقوب زاده - شایع خضری
فنون مدیریت

۵۷ نقش تشویق در کارایی کارکنان، نمونه شهرداری زاهدان / حسینعلی نادری
تجربیات جهانی

۵۹ آلوده سازی زمان / جان وایت لگ - مظهر صرافتی
۶۳ شهرداری وین و تجربه فناوری ارتباط از راه دور / مرکز تحقیقات شهرداری وین
۶۷ تی ام لیانون نشریه‌ای برای همه شهروندان / شهرداری لیانون
۶۹ سایت اینترنتی کانه تیکات و رسانه شهری / مرکز تحقیقات ایالت کانه تیکات
۷۲ مشکلات مناطق مرکزی شهرهای آمریکا / جیمز روبنشتاین
۷۸ شهرها و شهرداریهای جهان
ایجاد سیستم اطلاع‌رسانی در شهرستانهای آنکارا، شهرداری فیلا بلیا سازمان ناحیه شهر مرکزی
تشکیل داد-مشارکت کودکان و نوجوانان رومانی در اداره شهرها، چینما ۲۲ میلیارد دلار برای
کنترل آلودگی - خرج می‌کنند، نایروبی، شهر آلوده از صدا، با ایجاد مراکز تقریبی در فرانسه
شهرداریها به کودکان آموزش شهروندی می‌دهند، برنامه‌های که یک برای مبارزه با فقر
آموزش

۸۲ طرح‌های توسعه پیاده روی و دوچرخه سواری / حمید فتوحی
عمارت نو

۸۸ باغ گلها، خاطره‌ای از باغ ایرانی / علی صفوی - محمد رشیدیان
آخبار پژوهشی

۹۳ معرفی رسانه بررسی ویژگیهای سکونتگاههای حاشیه کلان شهرها / زهره داودپور
۹۵ گزارشهای خبری
روابط عمومی، حلقه اتصال شهروند و شهرداری / توسعه پایدار شهری، همایش با همکاری مرکز
مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور و جامعه مهندسان شهرساز / سازمانهای غیردولتی، امید
آینده مدیریت شهری / میزگرد اسکان غیررسمی، مشکلات بالتهای نامنجان و روشهای برخورد با آنها /
در تیسران، همایش سازوکارها و شیوه‌های شهرسازانه تکنیک اراضی برگزار شد / ساماندهی آثار
حجمی، طرح یک ضرورت تازه / سندسج، شکوه پنهان

۱۱۵ اخبار کوتاه
۱۳۳ فهرست موضوعی مطالب ماهنامه «شهر دریاها» (۲۵-۲۶) / سرویس علمی - پژوهشی
۱۳۴ تازه‌های نشر / عباس جلالی
۱۳۶ فهرست انگلیسی

طرح روی جلد جمشید یاری شیر مرد - مربوط به
گزارش اصلی
عکس پشت جلد آتریش - وین - بخشهایی از بافتهای
قدیم و جدید شهر مربوط به مقاله شهرداری وین و
تجربه فناوری ارتباط از راه دور

- ۱- مطالب مندرج لزوماً بیانگر نظرات
و شهر دریاها نیست.
- ۲- «شهر دریاها» در ویرایش و
تخصیص مطالب آزاد است.
- ۳- مطالب ارسال شده هیچ وجه باز
گرداندن نخواهند شد.
- ۴- استفاده از مطالب و طرح‌های ماهنامه
تنها با ذکر مأخذ مجاز است.

صاحب امتیاز و وزارت کشور - سازمان شهرداریهای کشور
سردبیر: علی نوذری
معاون سردبیر: نوید سعیدی رضوانی
هیئت تحریریه: سرویس علمی - پژوهشی - غلامرضا
کاظمیان / سرویس حقوقی - بین‌المللی - حسن شفیعی
ویراستار: حمید خادمی
مدیر هنری: جمشید یاری شیر مرد
هماهنگ‌کننده آموزشی: سعید مرزانه
تصویرساز: مهدی یارمحمدی
حروفچین: فریدون دستغابی فرغانی
نمونه خوان: نیلا شاه‌بختی
شمارگان: ۵- نسخه

شهرداریها و حاکمیت خوب

دوره اول حضور مردم در اداره امور شهرداریها در حال پایان است و این حضور تجارب گرانبهایی را در مردم سالاری و مشارکت مردمی به ارمغان آورده است. مهم‌ترین رهاورد این حضور، انباشت انبوه سرمایه‌های اجتماعی است که می‌تواند در توسعه کشور بسیار تأثیرگذار باشد. برای شناخت ویژگیها و میزان آن، و همچنین تأثیر نهایی آن بر توسعه کشور، انجام پژوهشهای متعدد و بررسیهای مختلف از زوایای گوناگون، ضروری است. لیکن این امر متأسفانه در نظام اداری، اجرایی کشور چندان مورد توجه قرار نگرفته و به همین خاطر به سؤالات جدی و اساسی که با شکل‌گیری شوراهای در اذهان محققان و دانش‌پژوهان و مدیران علمی پدید آمده، پاسخهایی مبتنی بر تحقیق و پژوهش داده نشده است.

یکی از این پرسشها و مسائل جدی، تعریف جدید از جایگاه شهرداریها در حاکمیت است. به هر حال شکل‌گیری شوراهای و حضور آنها به عنوان برگزیدگان مردم، معادلات جدیدی را در حیطه روابط دولت و حاکمیت یا مدیریت شهری پدید آورده است، که ضرورت دارد با بررسیهای علمی و پژوهشهای جدی و عمیق، این نسبت و رابطه جدید تعریف شود.

نبود تعریف جدید موجب شده است که دولت از یک سو یا شکل دامن شوراهای و دادن بخشی از اختیارات دولت به مدیریت شهرداریها به دنبال ارتقای جایگاه مدیریت شهری باشد، و از سوی دیگر با ارائه لوایح مختلف - از جمله لایحه تجمیع عوارض - اختیارات شهرداریها را در خصوص منابع درآمدی، محدود سازد.

تحولات اجتماعی و سیاسی و فرهنگی پس از رخداد مهم دوم خرداد، به ویژه شکل‌گیری خواسته‌ها و مطالبات شهروندان، شرایطی را به وجود آورده که ضرورت تدوین راهبرد و نظریه جدیدی را برای اداره امور شهرها الزامی ساخته است.

راهبرد مقائله از خواسته‌های مردم و مبتنی بر نظریه حاکمیت مطلوب "Good Governance"، یعنی اینکه دولت، شهرداریها، نهادهای مدنی و بخش خصوصی در عرصه شهری با مشارکت با یکدیگر به اداره امور بپردازند.

همکاری و مشارکت، مؤثر همه اجزای حاکمیت مطلوب، برای توسعه الزامی است. دولت جدای از نهادهای مدنی، نهادهای مدنی بدون بخش خصوصی، و بخش خصوصی نیز جدای از شهرداریها موفق نخواهند بود.

تعیین راهبرد، حاکمیت مطلوب و تعیین جایگاه شهرداریها در این راهبرد از مهم‌ترین اولویتهای فراراه کشور خواهد بود، و این امری است که انتظار می‌رود با شکل‌گیری سازمان شهرداریها مورد توجه مدیریت آن سازمان قرار گیرد.

در واقع تعیین استراتژی یا استراتژیهای توسعه شهری، این امکان را فراهم خواهد ساخت که با شکل‌گیری سازماندهی جدید برای مدیریت عالی شهرداریها در سطوح ملی و منطقه‌ای (استانی) اقدامات و فعالیتها در مسیر تحقق هدف یا اهداف نهایی توسعه شهرهای کشور صورت پذیرد، و از روزمرگی و انجام صرف فعالیتهای پشتیبانی و تدارکات برای شهرداریها جلوگیری شود.

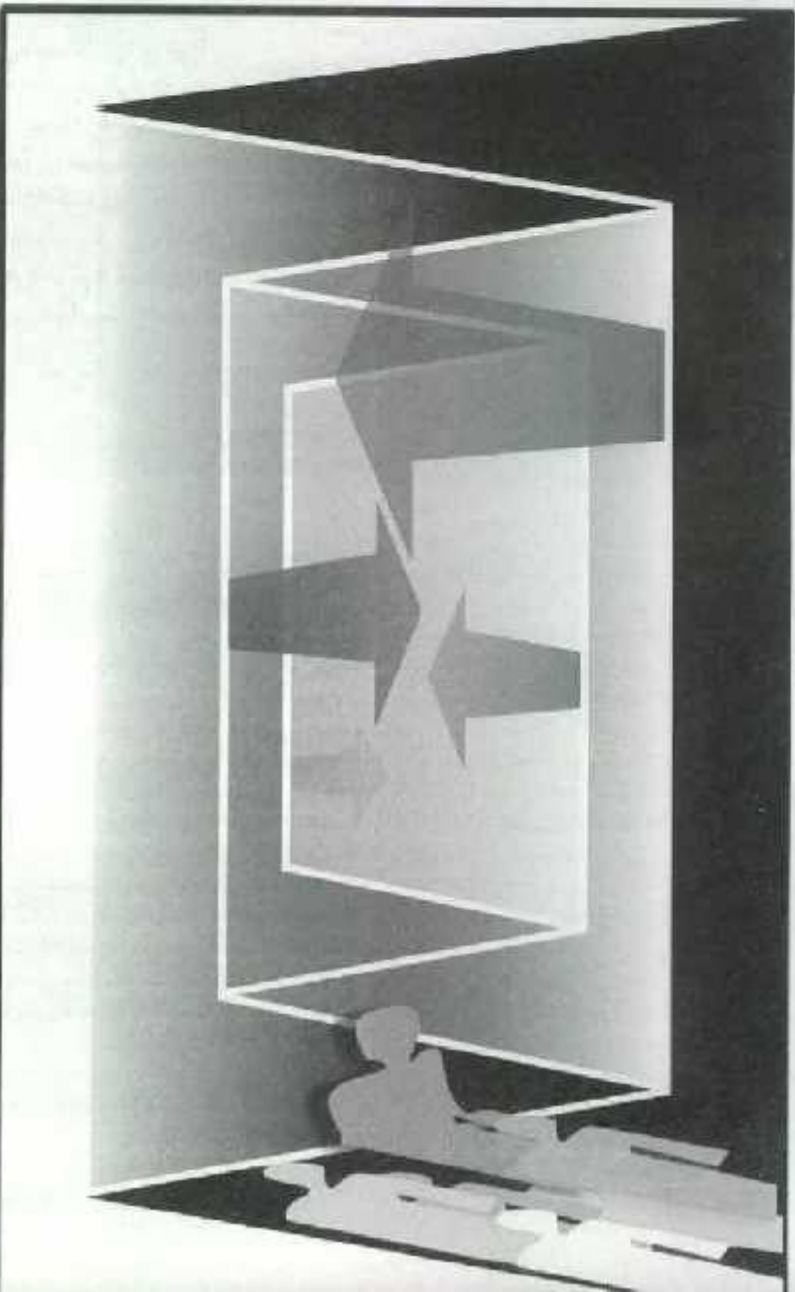
انتظار می‌رود مدیران سازمان شهرداریها با تقویت بخشهای پژوهشی و آموزشی سازمان و شکل‌دهی سریع پژوهشگرانه مطالعات شهری، روند فعالیتهای پژوهشی و آموزشی فعلی را قوتی مضاعف بخشند، و بدین ترتیب امکان انجام پژوهشهای بنیادین را در عرصه‌های مختلف مدیریت شهری فراهم آورند.

امروزه کمتر سازمان، شرکت یا مؤسسه‌ای را می‌توان یافت که در ساختار تشکیلاتی آن از روابط عمومی بهره گرفته نشده باشد. روابط عمومی در شکل علمی و امروزی خود از یک سوی به ایجاد تفاهم بین کارکنان یک مجموعه با همدیگر و سپس به مدیریت مجموعه می‌پردازد، و از دیگر سوی پل ارتباطی سازمان با مخاطبان آن است. روابط عمومی می‌تواند سازمان را از نظریات، انتقادات و خواسته‌های مخاطبان آگاه سازد، تا مدیریت سازمان را در اتخاذ تصمیم مناسب برای برآوردن نیازهای مخاطبان یاری رساند. شهرداریها از سازمانهایی هستند که ارتباط با مخاطبان در آن بسیار پراهمیت است. شهرداریها برای اداره موفق تر شهر نیازمند آگاهی از دیدگاههای شهروندان هستند. به منظور بررسی نقش روابط عمومی در شهرداریها، میزگردی در محل ماهنامه «شهرداریها» برگزار گردید، که در آن محورهای همچون: نقش و جایگاه روابط عمومی شهرداریها، ماهیت خبر در روابط عمومی شهرداریها، آسیب‌شناسی روابط عمومی شهرداریها، و راهکارهای افزایش کارایی و بهبود ساختار روابط عمومی شهرداریها مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اعضای شرکت کننده در این میزگرد عبارت بودند از:

- ۱- حسین افخمی، دکتر در علوم ارتباطات و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی.
- ۲- کاوه تیمورتزاد، کارشناس ارشد مدیریت و مدیر روابط عمومی شهرداری منطقه ۸ تهران.
- ۳- سعید سفیری، کارشناس علوم ارتباطات و کارشناس روابط عمومی شورای شهر تهران.
- ۴- محمدرضا فرزین، کارشناس ارشد انیمیشن و مدیر روابط عمومی و بین الملل شورای اسلامی و شهرداری مشهد.
- ۵- شهرداد میرزایی، کارشناس امور فرهنگی و همچنین مشاور سازمان مناطق گردشگری. سعید سفیری در اداره میزگرد و تنظیم گزارش همکاری داشتند، که از ایشان سپاسگزاری می‌شود.

روابط عمومی شهرداری؛ ضرورتها و نیازها

تنظیم: جواد علی آبادی

ماهنامه شهرداریها؛ با تشکر از کارشناسان محترم که دعوت ما را برای حضور در میزگرد پذیرفتند، در ابتدای بحث می‌خواهیم به تعریف روابط عمومی بپردازیم و در ادامه با نگاهی به تاریخچه و عملکرد روابط عمومی، به جایگاه آن در سازمانهای امروزی و کشورمان بپردازیم و روابط عمومی شهرداریها را با نگاهی تاریخی مورد ارزیابی قرار دهیم.

حسین افخمی: انجمن روابط عمومی انگلستان در تعریفی کلاسیک، که انجمن بین المللی روابط عمومی نیز آن را پذیرفته است، روابط عمومی را «یک عمل برنامه‌ریزی شده به وسیله مدیریت یک سازمان برای شناخت افکار عمومی به منظور تهیه و تدوین برنامه ارتباطی و اجرای آن» تعریف کرده است. طبق این تعریف عنصر اصلی در فعالیت روابط عمومی کار حساب شده و برنامه‌ریزی شده است و نه کاری اتفاقی و باری به هر جهت. روابط عمومی کاری است که مدیریت یک مجموعه یا سازمان در برنامه‌ریزیهای خود از آن استفاده می‌کند. اگر وظایف هفتگانه (یا هشگانه‌ای برای مدیریت یک مجموعه در نظر گرفته شود، یکی از وظایف آن ارتباطات و هماهنگی است. در اینجا است که جایگاه و نقش روابط عمومی مشخص می‌شود.

عنصر اصلی دیگری که در تعریف روابط عمومی وجود دارد افکار عمومی است. افکار عمومی می‌تواند عمومیت داشته باشد و جامع ملی و بین‌المللی را در برگیرد، یا به طور خاص شامل مخاطبان یک سازمان یا مجموعه باشد. بنابراین در روابط عمومی با شناخت و هدف حساب شده یک رشته اقدامات ارتباطی به اجرا گذاشته می‌شود. در تعریف اشاره شده روابط عمومی، در واقع تعریف ارتباطات نیز لیفته است. بدین ترتیب از تفاوت‌ها را می‌توان این گونه تعریف کرد: ارتباطات عقلی است که آغاز و پایان ندارد و به صورت فرایندی جزئی است که عکس‌العملهایی را در بر دارد و در روند خود طراحی، اقدام، اجرا و ارزیابی را در بر می‌گیرد.

محمد رضا قرظین: تعریف من از روابط عمومی بسیار ساده است به عقیده من روابط عمومی در هر سازمان جضم بی‌شک گویای و زبان گویای آن سازمان و سیستم است. این ویژگیها می‌تواند هم برای بی‌شک سازمان و هم برای مخاطبان آن باشد. گستره فعالیت روابط عمومی نیز با توجه به مخاطبان آن تعیین می‌شود. بر طبق این تعریف روابط عمومی شهر دارها طیف وسیعی از افراد را مخاطب خود قرار می‌دهند و نقش و جایگاه آن نیز در همین جا مشخص می‌شود. با توجه به اهمیت و نقش روابط عمومی در هر سازمان که در تعاریف مختلف از آن به عنوان معن

نقش روابط عمومی شهر دارها به عنوان نهادی که در قاعده حکومت قرار دارند و دارای رابطه مستقیم با مردم اند، این است که افکار عمومی را نسبت به برنامه با موجه بودن متقاعد کنند. اینک به تبلیغ بپردازند و افکار عمومی را متقاعد سازند؛ و این کار مستلزم شنیدن حرفهای مردم است

سازمان، قلب سازمان و یا هنر هشتم نام برده شده است. من شأن مسئول روابط عمومی‌ها را قائم مقام مدیر ارشد هر سازمان می‌دانم.

حسین افخیمی: پس از تعاریف مختلفی که از روابط عمومی ارائه شده من می‌خواهم بحث را با نگاهی تاریخی به روابط عمومی ادامه دهم. روابط عمومی زاینده پیشرفت و توسعه صنعتی اروپاست. روابط عمومی ابتدا در آمریکا به وجود آمد و سپس کشورهای اروپایی و دیگر کشورها شروع به تأسیس سازمانهای روابط عمومی کردند.

در اینجا اشاراتی به سابقه تاریخی روابط عمومی در ایران نیز ضروری می‌نماید. ورود روابط عمومی به ایران به همراه یک شرکت نفتی انگلیسی صورت گرفت. به نظر من روابط عمومی به مفهوم اجرایی آن همراه با توسعه دهه ۴۰ در ایران شکل گرفت. در این دوره اصلاحاتی در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، آموزشی، صنعتی و جز اینها در ایران صورت گرفت. بدین منظور به مدیریتی نیاز بود که برنامه‌ها را به تأیید عامه اجرا کند، و به همین خاطر لزوم ارتباطات و ایجاد سازمان روابط عمومی احساس شد. لیکن متأسفانه در این دوره روابط عمومی‌ها تشریفات و تبلیغات را سرآویخته کار خود قرار دادند و این تا هنگام وقوع انقلاب اسلامی ادامه داشت. بعد از انقلاب سه مرحله در روند فعالیت روابط عمومی‌ها مشاهده می‌شود. در مرحله اول که شامل دو یا سه سال اول انقلاب اسلامی بود، روابط عمومی‌ها به ادامه روند گذشته خود که تشریفات و تبلیغات نبود پرداختند که این کار باعث تعطیلی آنها شد. در مرحله دوم یا دوره جنگ، روابط عمومی‌ها دوباره فعال شدند و در این دوره تبلیغات سیاسی بر روابط عمومی‌ها مسلط گردید. با اتمام جنگ،

رویکرد جدیدی در روابط عمومی‌ها شکل گرفت. در ابتدا از روند فعالیت روابط عمومی‌های دهه ۴۰ و ۵۰ تبعیت شد و سپس تحولی جدید در روند فعالیت ارتباطات و روابط عمومی‌ها به وجود آمد. که می‌توان آن را «ارتباطات در بحران» نام نهاد. در این دوره کار روابط عمومی به گونه‌ای نبود که بتوان به شکلی آبی و هوری فکر کرد و تصمیم گرفت و بعد عمل کرد. در این دوره روابط عمومی‌ها باید نقش اطلاع‌رسانی را بر عهده می‌گرفتند و قسمت کوچکی از کار آنها به تبلیغات و تشریفات اختصاص می‌یافتد. اگر بخواهیم اشاره‌ای هم به روابط عمومی شهر دارها به طور انحصار داشته باشیم، باید بگوییم که روابط عمومی در حوزه شهر دارها دارای جایگاهی سیاسی - یا به عبارتی، جایگاهی سیاسی دولتی - است. شهر دارها از سیاسی‌ترین نهادهای یک جامعه‌اند. در اینجا منظور از سیاست حق و فریب و نظایر اینها نیست بلکه تغییر، اطلاع‌رسانی دیدگاههای مردم، به اجرا گذاشتن دیدگاهها، جلب مشارکت شهروندان و اجرای قوانین است.

سعید سعیدی: همان‌طور که دکتر افخیمی اشاره کردند، شکل‌گیری روابط عمومی در ایران همراه با شکل‌گیری شرکت نفت بوده است. سایر این بنیانگذار روابط عمومی در ایران در واقع اروپاییان و خصوصاً انگلیسی‌ها بودند که خود آنها از اوایل قرن بیستم با روابط عمومی آشنایی داشتند. بعد از دهه ۴۰ شمسی که شرکت نفت ملی شد، جوانانی که در آن زمان با علم ارتباطات با روابط عمومی با حدودی آشنا شده بودند اولین دفتر روابط عمومی را در شرکت نفت بنیانگذاری کردند. در دوره رژیم گذشته به تدریج فعالیت روابط عمومی‌ها شکل گرفته تا جایی که تجزین روابط عمومی ایران تشکیل شد که سران بزرگ رژیم هستند وزیر نفت، وزیر فرهنگ و هنر و چند تن از وزرای دیگر به طور تشریفاتی در هیئت رئیسه آن حضور داشتند. در سال ۱۹۶۸ شمسی بین‌المللی روابط عمومی در ایران برگزار شد و بعد از آن دانشکده روابط عمومی با ارتباطات با گرفت. به رغم این سابقه، متأسفانه باید گفت که ما هنوز به جایگاه واقعی روابط عمومی در ایران نرسیده‌ایم و از آن چیزی که از روابط عمومی در دنیا یاد گرفته‌ایم می‌شود و برداشته‌ایم که از روابط عمومی وجود دارد فاصله زیادی داریم. به نظر من روابط عمومی بخشی نسو کسب‌تیک هر سازمان است. روابط عمومی بین مدیران و مردم قرار می‌گیرد و پیام سازمان را به بیرون منتقل می‌کند و متقابلاً پیامهای بیرونی را نیز به مدیران سازمان منتقل می‌دهد و همین نقش را درون سازمان هم ایفا می‌کند. ما در ایران هنوز به این تعریف از روابط عمومی نرسیده‌ایم.

شهرداد میرزایی: بد نیست بحث را از اینجا شروع کنم که چه تفاوتی بین روابط عمومی شهر دارها با روابط عمومی دیگر سازمانها وجود دارد. تفاوت روابط عمومی شهر دارها با دیگر روابط عمومی‌ها در این است که افکار عمومی‌ای که دیگر سازمانها به آنها پاسخ می‌گویند طبقه‌بندی شده و مشخص‌اند. مثلاً افکار عمومی روابط عمومی وزارت صنایع محدود به قشر خاصی است که در طبقه اجتماعی - اقتصادی خاصی قرار دارند؛ و دیگر سازمانها نیز از همین دست است. حال آن که روابط عمومی شهر داری این گونه نیست و در مقابل آن تمام مردم جامعه قرار دارند، که روابط عمومی باید پاسخگوی آنان باشد. بنابراین در شهر دارها نیاز به روابط عمومی‌ای است که جنبه ارتباطات عمومی و جامعه‌شناسی قوی‌تری داشته باشد، بنابراین لازم است کارشناسان افکار عمومی و نظرسنجی نیز در آن حضور جدی داشته باشند و در زمینه دیدگاهها، نظریات و شکایات شهروندان کار کنند. به بیان دیگر نقش روابط عمومی شهر دارها به عنوان نهادی که در قاعده حکومت قرار دارند و دارای رابطه مستقیم با مردم‌اند، این است که افکار عمومی را نسبت به برنامه با موجه بودن متقاعد کنند. اینک به تبلیغ بپردازند و افکار عمومی را متقاعد سازند؛ و این کار مستلزم شنیدن حرفهای مردم است.

سعید سعیدی: اگر بخواهیم به بحث روابط عمومی شهر دارها بپردازیم، در ابتدا باید نگاهی مختصر به بحث مظهریت شهری در ایران

شهرداد میرزایی
متولد ۱۳۳۵

کارشناس فیزیک از دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۳۹

سوابق اجرایی

- روزنامه نگار روزنامه اطلاعات ۷۵-۱۳۷۲
- مدیر روابط عمومی و بین الملل سازمان منطقه آزاد کیش ۷۷-۱۳۷۵
- معاون طرح و برنامه سازمان منطقه آزاد کیش ۷۹-۱۳۷۷
- مشاور سازمان مناطق گردشگری ۱۳۷۹ تاکنون
- سوابق علمی و پژوهشی**
- روابط عمومی برتر سال ۱۳۷۷ منطقه آزاد کیش
- برگزیده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

بیست و نهمین مدیریت شهری در ایران با مدرتیسمیون پیوند خورده است. از زمانی که انقلاب مشروطه در ایران رخ داد، بی درین سازههای جدیدی در کشور ایجاد شدند. از جمله این موارد سازمانهای پدیده یا شهرداریها بودند. و به دنبال آن به تدریج مدیریت شهری پدیدار گردید. در این دوره مفهوم شهروند هنوز به وجود نیامده بود و بین مفهوم شهروند و رعیت تفاوتی وجود نداشت؛ به این معنی که آدمها در یک محیط شهری زیر نظر یک نفر زندگی می کردند و خدمات مورد نیاز خود را از او دریافت می کردند و لزومی هم نداشت که در مورد نحوه خدمات رسانی نظری داشته باشند. مدیریت شهری نیز این گونه تصور می کرد که این خدمات را به رعیت ارائه می دهد و در حق آنها اطف می کند، و طبعاً لزومی هم ندارد که نظر آنها را بپرسد. در دورههایی هر چند کوتاه تغییری در این نگرش به وجود آمد ولی اصل قدرت بی توجه به افکار عمومی همچنان در جایگاه خود در مدیریت شهری باقی ماند و سوارتی که باعث جلب مشارکت مردم می شد بسیار اندک بود و در مواردی هم که وجود داشت در جایی به ثبت نمی رسید. بعد از انقلاب و به خصوص از سال ۱۳۷۶ به بعد دوره تشکیل شهرداریها بحثهای شهروندمداری و دموکراسی کم کم رواج یافت. با تشکیل شوراهای مدیریت شهری نیازمند دریافت دیدگاههای مردم شده است و روابط عمومی ها در این مقطع باید نقش جدیدی را - متفاوت از گذشته - ایفا کنند.

به نظر من نقش بازنگری و شناسایی استعدادها و منابع درآمدی شهرداری است که نقشی پراهمیت است؛ بدین جهت که از این طریق در آمد شهرداری بالاتر می رود و می تواند خدمات بهتری ارائه دهد.

سازمان شهرداریها: یکی از وظایف اصلی روابط عمومی اطلاع رسانی است. اگر به طور خاص بخواهیم در مورد روابط عمومی شهرداری به این مقوله بپردازیم، شکل کار و ماهیت خبر در روابط عمومی شهرداری چطور تعریف می شود؟

حسین افخمی: من متقدم اطلاع رسانی و خبر کار کردهای فسرانی دارم. یکی از کارهایی که خبر می تواند انجام دهد هشدار است و یکی دیگر از کارهای آن، آموزش دراز مدت. خبر می تواند آگاهی عمومی را بالا ببرد و مقدمه تغییر نگرشها و تغییر رفتارها باشد. در مورد جنبه آموزشی خبر می خواهیم مثالی بزنم. فرض کنید شهردار شهر بزرگی هستید و بر این عقیدهاید که آپارتمان سازی در شهرتان لازم است و در واقع شما طرفدار آپارتمان سازی هستید چرا شما با «خبر» شهروندان شهر خود را با شیوه زندگی در آپارتمان آشنایی کنید؟ می توان قوانین آپارتمان نشینی را با این شیوه به آنها آموخت. چقدر در خانههای مردم بروشور باید ریخت تا آنان با قوانین آپارتمان نشینی آشنا شوند؟ در جامعه ما چند درصد از آپارتمان نشینان یا قوانین آپارتمان نشینی آشنا هستند و چرا شهرداری در این زمینه پیش قدم نمی شود؟ ما باید این نکته را در نظر بگیریم که شهروند آگاه مسلماً مشکلات کمتری را برای شهرداری پیش می آورد. نکته دیگری که در زمینه خبر در روابط عمومی شهرداریها به نظر من می رسد، این است که ارتباط روابط عمومی شهرداریها با رسانهها ضعیف است. به اعتقاد من اطلاع رسانی در حوزه شهری ما هنوز ناقص است. آیا وقت آن نرسیده است که به محلههای درون شهری خود هویت دهیم و به دلیل سردی و مشکلات خاصی که هر کدام دارند برای آنها هویت مستقلی قائل شویم و به هر کدام نشریه ای اختصاصی دهیم؟ نکته دیگری که به نظر من می رسد، انتخاب کاتال صحیح برای انتقال اخبار شهرداریهاست. کاتالهای ارتباطی و رسانه های شهرداریها ما باید قابل استفاده و در دسترس همگان باشد.

کاوه تیمورنژاد: اخبار و اطلاعاتی را که روابط عمومی شهرداریها منتشر می کنند، می توان در دو قالب جای داد: اول اخبار کارهای خدماتی است که شهرداریها برای مردم انجام می دهند. همانند افتتاح پروژه های عمرانی؛ و دوم اخبار و اطلاعاتی که به ماهیت پاسخگویی روابط عمومی شهرداریها مربوط می شود. بنابراین در ارائه اخبار و اطلاعات روابط عمومی شهرداریها باید هر دو جنبه قضیه را در نظر گرفت و فقط به ارائه بیان کار نپرداخت؛ بلکه باید در زمینه کمبود خدماتی که ممکن است وجود داشته باشد نیز پاسخگویی انجام گیرد. به عنوان مثال، اگر مسئول روابط عمومی وزارت نیرو بیان کار می دهد مبنی بر اینکه به این تعداد روستا برق رسانی شده است، فقط به این جنبه خبر اکتفا نکند بلکه جنبه پاسخگویی آن را هم مدنظر داشته باشد و این مسئله را نیز بیان کند که مثلاً چرا به فلان روستا برق رسانی نشده است.

محمدرضا فروزین: در محلههای آقای تیمورنژاد بحث جالبی وجود داشته، و آن بحث ایجاد سؤال و پاسخگویی، به وسیله روابط عمومی ها بود. اخبار و اطلاعاتی که روابط عمومی شهرداریها انتشار می دهند باید در جهت شفاف سازی باشد تا مردم با حق و حقوق خود آشنا شوند. اکنون مردم ما نمی دانند که وظایف شهرداری چیست تا با توجه به آن حقوق خود را از شهرداری مطالبه کنند. اطلاعات هم اکنون در شهرداریها، برای اینکه مردم به حقوق شان برسند شفاف نمی شود. به نظر من در روابط عمومی شهرداریها در زمینه خبر در وهله نخست باید به تولید اطلاعات و شفاف سازی پرداخت. مشکل فعلی این است که در مورد پیوندهایی که قرار است در سطح شهر صورت گیرد به مردم اطلاعات داده نمی شود؛ آن گاه با بهره برداری از آن پروژه نتیجه دلخواه به دست نمی آید و این باعث ایجاد تبعات منفی می شود. به عنوان مثال، وقتی از پروژه یک پل بهره برداری می شود و آمار نشان می دهد که

کاوه تیمورنژاد: همان طور که قبلاً آقای فروزین اشاره کردند و من هم با نظر ایشان موافقم، روابط عمومی باید زیر نظر بالاترین مقام هر سازمان قرار گیرد. به نظر من هر فردی که در روابط عمومی به فعالیت می پردازد باید دارای سه مهارت باشد: اول مهارت در نوشتن و توانایی به روی کاغذ آوردن مطالب به صورت صحیح و مؤثر. دوم توانایی پژوهش و تحقیق، و بالاخره داشتن قوه ابتکار، خلاقیت و انگیزه پیشرفت و توسعه.

من در اینجا می خواهم به طور خلاصه به مهم ترین نقش و وظایفی که روابط عمومی شهرداریها دارند اشاره کنم. به نظر من نخستین و مهم ترین نقش و وظیفه روابط عمومی شهرداریها اطلاع دادن، اطلاع رسانی، مطلع کردن افکار عمومی و خبررسانی است. نقش دیگر روابط عمومی شهرداریها ترغیب و تشویق شهروندان و ترویج و تبلیغ است. با این کار روابط عمومی شهرداریها می توانند نقش تعیین کننده ای را در جهت ایجاد NGO ها (سازمانهای غیردولتی) ایفا کنند. کار دیگری که روابط عمومی شهرداریها باید انجام دهند تحقیقات اجتماعی، افکار سنجی و پیوند با افکار عمومی است. مقوله دیگر پاسخگویی به مردم است، یعنی تقویت نظام پاسخگویی در روابط عمومی شهرداریها. دیگر نقشی که روابط عمومی شهرداریها باید در وضعیت امروزی داشته باشند رفع و تعدیل بحرانهای اجتماعی است. بحرانهای اجتماعی آنهاست هستند که جامعه باید بکمراند تا تبدیل به جامعه مدنی شود، و عبارتند از: بحران هویت، بحران مشروعیت، بحران مشارکت، بحران نفوذ قدرت و بحران توزیع کالا و خدمات. آخرین وظیفه روابط عمومی شهرداریها نیز

میلیاردها ریال خراج این پل شده است، همه می گویند که درصد زیادی از این پول درجده شده است. این خود بیانگر آن است که مردم ما اصلاً در مورد شهرداریها توجه نیستند. آنان احساس می کنند که شهرداریها به اجبار هزینه ای را از آنها دریافت می کنند و اجباراً کارهایی فرمالت انجام می دهند و با ظاهر سازی وانمود می کنند کاری انجام دادند. آن گاه بقیه هزینه ها را در جیب خود می گذارند. این گونه است که مردم، شهرداریها را ذلتن بزرگی می دانند.

شهرداد میرزایی: معمولاً در روابط عمومی ها بین خبر و تبلیغ تفکیک صورت نمی گیرد. یعنی تصور ما این نیست که در ارسال اخبار، نقش پیام رسانی را داریم که پیام خاصی را با هدفی خاص برای پیام گیرنده می فرستد؛ بلکه خبر را انعکاس عملکرد خودمان می بینیم و این گونه تصور می کنیم که هر چه بیشتر خبر بفرستیم و کارهای خود را بیشتر ممکن کنیم بیشتر مطرح می شویم. در صورتی که به واقع این گونه نیست. بیانگه به اعمال اخباری که روابط عمومی ها منتشر می کنند، می توان دید که بیشتر از افعال «می شود» استفاده شده است و آن هم «می شود»هایی که بسیاری از آنها اجرا نمی شوند! این اشراق در مدیریت ارشد شهرداریها - که تماماً الگوی مدیران پایین دست، معاونان و شهرداران مناطق هستند - وجود ندارد که خبر برای او ابزار است و با خبر می تواند از بعضی انتقالات منفی پیشگیری کند و به روشنگری بپردازد. در مورد اخبار بحث این است که ما چقدر به تحلیل محتوای اخبار مستتر

یک ساعت می دهند ولی شما برای آن که به اداره مربوطه برسید زمانی معادل ۲ ساعت باید صرف کنید. بنابراین هزینه های انجام شده بهینه نیست. از نظر من برای پاسخگویی اول باید یک سازو کار یا سامانه وجود داشته باشد و بعد برای آن ابزار و فناوری بویجه شود. اگر نگاه ما ابزار به باشد ابتدا دفتر و تشکیلات و دستگاهها را تهیه می کنیم ولی اگر نگاه ما نهادینه باشد ابتدا روش و گردش کار پاسخگویی را طراحی می کنیم. مهتر آن است که شهردار ما به دنبال نظر گیرندگان خدمات خود باشد، در این صورت حتی اگر هیچ ابزاری نداشته باشد می تواند به روش شاه عباسی با لباس جندل جان مردم برود و نظر آنان را جویا شود. در صورتی که این نگاه نباشد دیگر تلقن پاسخگو و حتی اینترنت نیز کاوساز نخواهد بود.

سعید سفیری: برای اخبار از سالی روابط عمومی ها دو حالت می توان در نظر گرفت. حالت اول این است که خود به تولید خبر بپردازیم، و حالت دوم اینکه خبرنگار را برای تولید خبر هدایت کنیم و امکان حرکت در فضا را با ارائه اطلاعات صحیح و دادن سلیقه های درست برای او فراهم سازیم تا بتواند به جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات بپردازد. متأسفانه هم اکنون چنین اتفاقی در روابط عمومی های ما روی نمی خورد و روابط عمومی ها به هدایت خبرنگار نمی پردازند.

نکته دیگری که در مورد کسب خبر و اطلاعات به نظر من می رسد، محدودیتهایی است که شهرداریها در راه کسب خبر از قضایای عمومی شهرها ایجاد کرده اند. به عنوان مثال، بدون اجازه روابط عمومی شهرداری نمی توان در حوزه پارکها و میدانی میوه و تره بار خبر تهیه کرد یا فیلم گرفت؛ و این بیسی محدود کردن خبرنگار، در حالی که این حوزه ها عمومی است و خبرنگار باید بتواند از آنها خبر و فیلم تهیه کند. ما نباید این نکته را فراموش کنیم که شهرداریها سازمانهای عمومی هستند، نه دولتی و خصوصی. اموال آنها نیز اموال عمومی و متعلق به مردم است و حتی دولت هم نمی تواند در آنها دخل و تصرف کند.

نکته بعدی در مورد اصلاح رسانی این است که هرگز در روابط عمومی ها پیام و خبر برای گروه های مختلف تعریف نشده است. تمام اخباری که در اختیار رسانه ها قرار می گیرد تا به اطلاع عموم برسد، یکسان است. این در حالی است که در شهرداریها اقداماتی تخصصی صورت می گیرد که کسب اطلاع از آنها کسانی به درد مردم نماند. نمی خورد و این نیز هیچ علاقه ای ندارند که در مورد آنها چیزی بدانند. اما همین خبر می تواند برای افراد متخصص خیلی مهم و حیاتی باشد و حتی آینده شغلی آنها را رقم بزند. نکته آخر اینکه مردم ما با شرح وظایف شهرها و شهرداریها آشنا نیستند و ما باید بکوشیم که وظایف شهرها و شهرداریها را به مردم تبیین کنیم.

ماهانامه شهردارها: پس از بررسیهای انجام گرفته در زمینه عملکرد وظایف و اصلاح رسانی روابط عمومی ها، آسیب شناسی این بخش اصلی سازمانها را با نگاه به شهردار پیدا. چگونه ارزیابی می کنید؟
مختصراً فضا فرزین: به اعتقاد من، یکی از دلایلی که باعث شده روابط عمومی ها آن گونه که در آنها انتظار می رود در کشور ما یا نگردد، خوبی ابتدایی است؛ یعنی ما چون مستند هستیم حتی اجازه نمی دهیم دیگران برای ما - و حتی به نفع ما - مخر کنند. این خوبی ابتدایی ریشه در گذشته تاریخی ما دارد و تاریخ این سرزمین مصادیق فراوانی را در این زمینه به ما نشان می دهد. افرادی مانند امیر کبیر، قائم مقام قزاقی و جز اینان آمدند که مثلاً به فردی مستبد در آن دوره مشوره دهند تا حتی وی بقا پیدا کند ولی این فرد حتی مشوره به نفع خود را هم نمی پذیرفت. این قضیه بعد از انقلاب اسلامی نیز ادامه پیدا کرد. در این دوره چون همه خود را مستور و مستحکم می دانستند، اجازه سخنوری و سخنگویی به دیگران را ندادند و در کشور ما تکلم وحده شدند.

همه علاقه مند هستند که نظر خود را بیان کنند امروزه این مشکل در درون رابطه عمومی شهرداریها و شهرها نیز به چشم می خورد یعنی همین تفکر فرد محوری و سخنوری، از عملکرد درست سازمان

سعید سفیری
متراد ۱۳۳۶

مدارح تحصیلی

- کارشناس علوم از دانشگاه خوارزمی (تهران)
- دانشکده آزاد تهران و مدرس کلاس
- سوابق اجرایی**
- همکاری با روزنامه ایران (۱۳۳۶-۱۳۳۸)
- همکاری با فصلنامه «سپهر» (۱۳۳۸-۱۳۳۹)
- همکاری با ماهنامه «پویان» - معاون ارشد وزارت ارشاد (۱۳۳۹-۱۳۴۰)
- همکاری با نشریه «شهر» (۱۳۴۰-۱۳۴۲)
- همکاری در پروژه «سیستم سلامت و سنجش سازه» (۱۳۴۲-۱۳۴۴)
- کارشناس روابط عمومی شهرداری شهر تهران از سال ۱۳۴۷ تاکنون
- سوابق علمی و پژوهشی**
- ارائه گزارشها مقالات مختلف علمی - انشایی - نقد فیلمها مختلف با عناوین اجتهاد

شده می پردازیم تا به تأثیراتی که بروی مردم می گذارد پی ببریم. ما در ارسال اخبار سعی می کنیم از صدمه ای که به ما خورده است دفاع کنیم در حالی که خبر در ماهیت خود متقاعد کننده است نه متعلق. اگر مردم اخبار ما را باور نمی کنند به این خاطر است که اخبار ما متقاعد کننده نیستند. خبر باید دوسویه نگار باشد یعنی در ارسال اخبار باید ترکیب کنیم که می خواهیم چه پیامی را از فرستنده به گیرنده پیام منتقل کنیم.

بحث بعدی در مورد خبر این است که به دلیل ساختار سیاسی کشور، ما باید بین بخشهای تشریفات و تبلیغات و بخشهای سنجش افکار عمومی و انتشار اخبار و سیاست گذاری در روابط عمومی ها دیواری آهنی بکشیم. در غیر این صورت شاهد صدمه شدیدی به روابط عمومی ها خواهیم بود. به گونه ای که هم اکنون می بینیم ما در روابط عمومی ها احتیاج به افراد جامعه شناس داریم تا بتوانند افکار عمومی را شناسایی و تحلیل کنند و بین مدیران و خدمات گیرندگان گفت و گو برقرار سازند. گفت و گو بین مسئولان و مردم نیاز به جلسات خاص و نیروهای متخصص دارد بنابراین ما باید فضای گفت و گو را در شهرهایمان فراهم کنیم. اکنون چنین چیزی اتفاق افتاده ابزار لازم در مورد تصمیم گیری برای اجرای خدمات به دست می آید بحث دیگری که به آن اشاره شد اقدامات شهرداریها در ایجاد واحدهای ارتباطات و شماره تلفن ها است. ببینید بحثی در کشورهای جهان سوم مطرح است زیر عنوان «تاهمگونی فناوری» به این معنا که مثلاً به شما گواهی نامه کامپیوتری و در عرش

کشورهای دیگر خاستگاه روابط عمومی، بخش خصوصی است. مثلاً با تأسیس شرکت راه‌آهن، این شرکت برای اینکه بتواند خدمات مطلوبی به مردم ارائه دهد روابط عمومی را با اطلاع‌رسانی می‌کند، که اولین کار آن اطلاع‌رسانی به مردم در مورد زمان حرکت و جز آن است. یکی از علل عدم موفقیت روابط عمومی‌ها در کشور سابقه تاریخی آن است. از گذشته‌های دور سابقه حضور سلسله‌های شاهنشاهی و استبدادی در این کشور وجود دارد. اگر به ابزار ارتباطی در این دوره‌ها نظری بیندازیم می‌بینیم که بهترین ابزار ارتباطی این دوره‌ها شعر بود چون در زمان فارسی به شعر به عنوان بهترین قالب ارتباطی با مردم نگریسته می‌شد. اگر به تاریخ توجه کنیم می‌بینیم که چگونه شاعران در راه سیاست و کسب قدرت یا مال یا متحد و تحریف از حکام، از شعر استفاده می‌کردند. سائهای متوالی همین سیستم وجود داشت و با تشکیل روابط عمومی در ایران بر روابط عمومی‌ها نیز تأثیر گذاشت. شاید به همین دلیل بوده است که شاعران و نویسندگان جزء اولین افرادی بودند که در روابط عمومی‌ها حضور پیدا کردند.

نکته دیگری که در مورد عدم موفقیت روابط عمومی‌ها به نظر می‌رسد این است که روابط عمومی در کشور ما با روابط عمومی سیاسی شروع می‌شود در حالی که سیاست حکومتی ما غیردموکراتیک است - یعنی سیاسی است که مبتنی بر آرای مردم نیست. در حقیقت روابط عمومی در کشور ما آن وظیفه‌ای را که دیگر کشورها به آن محول کرده‌اند بر عهده ندارد بلکه نقش تبلیغاتی پیدا کرده است.

گناه تیمور نژاد: همان‌طور که دوستان اشاره کردند دلیل عدم موفقیت روابط عمومی‌ها در ایران به نظام سیاسی کشور ما مربوط می‌شود. کشور ما با نظام سیاسی اقتدارگرایانه‌ای مواجه بوده است، که دلیل عدم موفقیت روابط عمومی‌ها را باید در آن جست و جو کرد. با مراجعه به سابقه تاریخی کشورهای غربی می‌توان دریافت که آنها نیز چنین وضعیتی داشته‌اند اما به تدریج با تغییراتی که در نظام حکومتی‌شان به وجود آمد، به بهبود اوضاع و شرایط حکومتی پرداختند. در تاریخ مدیریت، ما بعد از رنسانس شاهد ظهور مدیریتی هستیم که تمایل به بازخواست شدن نداشتند و دوست داشتند اداره کنند و دستور دهنده باشند، و توجه چندانی هم به نظر دیگران نداشتند. در این دوره دستگاه تبلیغات نقش تشریفاتی داشت و فقط به تبلیغ می‌پرداخت.

به تدریج تحولاتی در زمینه ارتباطات انسانی رخ داد و تغییراتی در این زمینه به وجود آمد و از آن به بعد مدیر تبدیل به فردی برنامه‌ریز، سازمان دهنده و نظایر آنها شد. برای جوابگویی به همین نیازها بود که روابط عمومی‌ها به وجود آمدند و شکلی علمی یافتند. با پیشرفت‌های بعدی سیستم مدیریت نیز تغییر کرد و مدیر دیگر کسی نبود که نقش برنامه‌ریز و سازمان دهنده داشته باشد، بلکه فردی بود که نقش مربیگری را بر عهده داشت. یعنی مدیر به مربی بدل گردید و بحث از نیازمندی‌ها درست و مستقیم به میان کشیده شد و زمینه بحث‌های آزادی‌یابی، روابط دو طرفه و جز اینها پیش آمد. این گونه بود که جامعه به سوی نایسته سالاری پیش رفت و به تدریج روابط عمومی‌ها جایگاه واقعی خود را یافتند. در این دوره روابط عمومی از نقش تشریفاتی خود خارج شد و جایگاه مشاور را برای مدیر سازمان پیدا کرد. سپس شروع به افکار سنجی و ارتباط با مردم کرد تا نتایج آن را به مدیر منتقل سازد و فعالیت سیاسی را با عقلانیت فنی ترکیب کند تا نتیجه مطلوب را به دست آورد.

اگر بخواهیم به صورت جزئی‌تر به مسائل روابط عمومی و مشکلات آنها توجه کنیم، می‌توانیم بگوییم که ما در مقوله سخت‌افزاری یا کمبود امکانات و تجهیزات مورد نیاز در روابط عمومی‌ها مواجه هستیم و مسئولان روابط عمومی‌ها نیز دقیقاً با فناوری‌های جدید در این زمینه آشنا نیستند. ما باید در جهت تخریب وظایف روابط عمومی‌ها از فناوری‌های جدید مطلع باشیم و از آنها استفاده کنیم.

مشکل دیگر در نمودار سازمانی (بجارت) و نظام بودجه‌بندی روابط عمومی‌ها دیده می‌شود. و آن این است که این دو با هم متناسب نیستند.

پیشگیری می‌کند، نقطه ضعف ما در این زمینه این است که فکر جمعی را اصلاً نمی‌پذیریم. من در اینجا به عنوان یک قیلم ساز می‌خواهم در مورد وجود فکر جمعی در بین دیگر جوانان مثالی بزنم. بی‌انگه دقیق به مشخصات یک قیلم موفق در سطح جهان، به راحتی می‌توان دریافت که چندین قیلم‌ساز نویس و کارگردان و دیگر عوامل دست‌اندر کار در آن فعالیت داشته‌اند. این مجموعه همگی دست به دست هم می‌دهند تا یک قیلم موفق تولید شود. در کشورهای غربی علاوه بر اینکه در کار آنها روح جمعی حاکم است، به تبلیغ این روح جمعی نیز می‌پردازند و به آن عمل هم می‌کنند، در حالی که در جامعه ما از این روح جمعی خبری نیست. علت این است که مسئولان ما فکر می‌کنند اگر به صورت جمعی کار کنند شخصیت فردی خودشان سدمه می‌بیند. در اینجا می‌خواهم فقدان روح جمعی را بی‌ا مثالی در مورد مجموعه شهرداری و شورای شهر بیان کنم. اکنون در مجموعه شهرداری استبداد فردی وجود دارد و در مجموعه شورا استبداد جمعی. مثلاً در یک شورا از فلان گروه سلسی ۴ نفر شرکت دارند و از بقیه گروه‌ها نفر. اینها باید در مجموع با هم دیگر وحدت داشته باشند تا کارها را به پیش ببرند. در حالی که این گونه نیست و این ترکیب نمی‌تواند هیچ کار سالمی انجام دهد.

در مورد آسیب شناسی روابط عمومی شهرها باید گفت که چون شهر دارها با طیف متنوعی از افراد ارتباط دارند کار بسیار مشکل می‌شود. از طرفی نیز روابط عمومی شهرها حجم کوچکی دارند و نمی‌توانند پاسخگویی این تعداد زیاد از مخاطبان باشند.

- محمد رضا فرزین**
متولد ۱۳۳۶
- مدارج تحصیلی**
- کارشناسی سینما از دانشگاه هنر تهران ۱۳۶۰
 - کارشناسی ارشد ادبیات از دانشگاه هنر تهران ۱۳۶۵
- سوابق اجرایی**
- مدیر تبلیغات در سازمانها و نهادها، مختلف
 - مشاور فرهنگی - هنری شهرداری و مدیر روابط عمومی و بین‌الملل شوراهای اسلامی و شوراهای منسب
 - نماینده تام‌الاختیار و مدیر هیئت نامه‌ها و پستها از راه
- سوابق علمی و پژوهشی**
- سخنرانی و اجرائی در باره تبلیغات مختلف
 - مصفا اول و منیر برنامه‌ریزی در هیئت ایلم
 - مساحت احوار و فرهنگ هنرمندان
 - مسافت چندین سفر برای شبکه‌های مختلف
 - تولیدیون
 - دانشان چندین جایزه جهانی و ملی

مسئله دیگری که باعث ایجاد مشکل برای روابط عمومی شهر دارها می‌شود، فقدان مدیریت واحد شهری است؛ به گونه‌ای که قسمت محدودی از خدمات شهری در اختیار شهر دارها قرار دارد و بقیه خدمات - مانند آب و فاضلاب، برق، گاز و جز آن - در اختیار دیگر سازمانها و ارگانهاست. یا کوچک‌ترین اختلالی که در زمینه خدمات‌رسانی در شهرها به وجود می‌آید همگان شهر دارها را مسئول این کار می‌دانند، و توقع جوابگویی از شهرداری را دارند. مثلاً چاه‌های شهری را سازمان آب، مخازن آب، گاز و جز آنها می‌کنند ولی هم‌اکنون شهرداری توقع جوابگویی دارند.

در زمینه روابط عمومی‌ها، مشکلات برون سازمانی نیز به چشم می‌خورد که به سیستم اطلاع‌رسانی مربوط می‌شود. متأسفانه ابزار اطلاع‌رسانی در کشور ما هزینه بالایی را طلب می‌کند، و از طرفی در این سیستم اطلاع‌رسانی، نوعی نظام فرمایشی وجود دارد که اجازه نمی‌دهد چالشها و مشکلات بیان گردند.

حسین انصاری: به نظر من مشکل روابط عمومی در کشور ما به سیاست حاکم بر کشور برمی‌گردد. اگر به خاستگاه روابط عمومی در کشور برگردیم می‌بینیم که روابط عمومی در کشور ما خاستگاهی دولتی - حکومتی دارد. روابط عمومی با یک شرکت خارجی وارد ایران می‌شود و بعد هم در حوزه دولتی شروع به فعالیت می‌کند؛ در صورتی که در

در هنگام بودجه‌بندی، یا اصلاً بودجه‌مبومی برای روابط عمومی‌ها تخصیص داده نمی‌شود و یا بودجه تخصیص داده شده بسیار اندک است. و بالاخره اینکه ما در روابط عمومی‌ها با فقدان تصمیم‌سازی از طریق افکار منجمد و تحقیق و در کل بی‌توجهی به تحقیقات و کاربرد آنها مواجه هستیم.

شهرداد میوزایی؟ مشکل ما در زمینه بهره‌گیری از روابط عمومی در مدیریت این است که ما این مفهوم و نهاد را از غرب گرفته‌ایم و نامبر نیازی به آن رو نیابورده‌ایم و بنابرین خاستگاه مفهوم آن را ندانستهایم. در غرب نیازهای نهادها و همگراست که چند صد سال سابقه تاریخ دارد. حکم می‌کند که برای برقراری مردم‌سالاری در جامعه باید افکار عمومی را شناخت؛ زیرا افکار عمومی است که مسئولان را انتخاب می‌کند. اگر این مسئولان نیازهای افکار عمومی را نشناختند، قطعاً انتخاب متفاوت خواهند بود. در چنان نظامی با ایجاد سه رکن اصلی نیاز به رکن چهارم یعنی رسانه‌ها مفهوم می‌یابد چرا که مردم نقش پیوستگسری خود را به رسانه‌ها می‌دهند. در واقع رسانه‌ها پیوستگسرن حرفه‌ای جامعه می‌شوند. با این شکل نهادهای اجرایی نیازمند می‌شوند تا در درون خود پاسخگویان حرفه‌ای را به کار گیرند که

کاووه تیمورزاده

متولد ۱۳۲۵

مدارح تحصیلی

- کارشناس خبریت و مطبوعات از دانشگاه علامه
- کارشناس ارشد مدیریت دولتی از دانشگاه آزاد
- واحد تهران مرکز ۱۳۷۶
- دانشجو و دکتری مدیریت دولتی در دانشگاه علامه طباطبائی
- مسئولیتهای اجرایی
- مدیر خبریت و مطبوعات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- مدیر امور و اطلاعات سازمان ستاد ستاد و آموزش
- وزارت کشور

- مدیر روابط عمومی، مدیر دبیرخانه و امور مطبوعات
- مطبوعات اجتماعی و مسئول کمیته اطلاع رسانی در شهرهای تهران،
- سوابق علمی - پژوهشی
- تألیف مقالات مختلف در زمینه مدیریت
- تألیف کتاب «مدیریت مطبوعات و مطبوعات»
- اطلاعات مدیریت MIS
- ارائه سمینارهای مختلف برای وزارتخانه‌ها و سازمانها
- پژوهش در خصوص سیستم‌های اطلاعاتی نظام
- شهرهای تهران، نظام پاسخگویی شهرهای تهران و بهبود روش‌های پدیده‌های فتن در مطبوعات
- شهرسازی شهرهای تهران

دو رکن چهارم در جامعه (رسانه‌ها) شروع به پرورش پرستگار حرفه‌ای کردند این پرستگرن حرفه‌ای در روزنامه‌ها و مطبوعات شروع به رشد کردند و پرستگری آغاز می‌شود. این امر احساس نیاز به روابط عمومی‌ها را شکل داد و سازمان‌ها به این نتیجه رسیدند که در درون سازمان باید واحدی باشند که به این پرستگرن جواب دهد؛ همین مسئله باعث تقویت نقش روابط عمومی‌ها شد.

حسین افخمی: آقای مسوزایی اشاره به ایجاد رکن چهارم در جامعه کردند. به نظر من رکن چهارم موقتی می‌تواند معنی داشته باشد که سه رکن دیگر کنار خود را کرده باشند و آن گاه نیاز به رکن چهارم احساس شود. در حالی که در جامعه ما هنوز این نیاز احساس نشده است؛ یعنی در واقع ما نیازی به رکن چهارم نداریم.

مشکل دیگری که در زمینه موفق نشدن روابط عمومی‌ها وجود دارد، نبود احزاب سیاسی در کشور است. تا احزاب سیاسی شکل بگیرند NGO ها نیز نمی‌توانند به وجود آیند. NGO در حقیقت بازوی احزاب سیاسی است. به نظر من اگر احزاب سیاسی وجود داشته باشند، می‌توانند به حمایت از رکن چهارم بپردازند. دو جامع امروزی ما نیاز به تشکیلات اجتماعی داریم که بتوانند در زمینه ارتباط با افکار عمومی به ما کمک کنند. بنابراین ما در این زمینه ضعیف هستیم و تشکیلاتی متعلق اجتماعی - و سیاسی احزاب - را نداریم. در نتیجه رکن چهارم ما به بن بست می‌رسد. در زمینه قانونگذاری، نیز همین مشکل را داریم. چون ما ارتباطی با توده‌های مردم در جامعه خود نداریم نمی‌توانیم به نحو مناسب برای آنها قانونگذاری کنیم. در حالی که با شکل گیری احزاب - و به تبع آنها رکن چهارم - ما با اطلاع از دیدگاههای مردم، آنها را به قانونگذار منتقل می‌کنیم تا جواب سؤال خود را بگیریم.

به نظر من شهرداری و شورای شهر باید صددرصد سیاسی باشند و نمی‌توانند به صورت غیر سیاسی عمل کنند ما می‌توانیم دموکراسی مبتنی بر تجارت داشته باشیم؛ یعنی بجای تعیین کننده سیاست ما باشند. یا این که دموکراسی مبتنی بر صنعت داشته باشیم یا دموکراسی مبتنی بر نمایندگی. ما را بر عهده داشته باشند. با این شیوه دموکراسی نمی‌توان شهری داشت که سیاسی انتخاب کند و سیاسی خوبی چپ و راست نداشته باشند. در اینجا منظور من از چپ و راست، یعنی اینکه مشخص باشد ما طرفدار توده صنعت به مفهوم القوب و ج هستیم یا تجار است. در شهر همه چیز به سیاست ارتباط پیدا می‌کند ساختمان سازی، بلندمرتبه سازی، ترافیک و حتی درختکاری؛ چون همه این موارد به بودجه احتیاج دارند. در دنیا کسانی که متلاً طرفدار جناح راست هستند می‌گویند مالیات را کاهش می‌دهیم برای اینکه نظر سرمایه‌داران را به طرف خود جلب کنند. تابه آنها رأی دهند و ما می‌گوییم مالیات را افزایش می‌دهیم و آموزش و بهداشت را مناسب می‌کنیم (به این منظور که که درآمد آنها را افزایش دهیم). در کشور ما تا زمانی که درآمدهای بخش جوابگوی هزینه‌های دولت است سیاستمداران ما نیازی به نظر مردم ندارند و به تبع نیازی هم به ایجاد روابط عمومی و پاسخگویی احساس نمی‌کنند؛ در نتیجه روابط عمومی‌ها حالت تبلیغاتی و تشریفاتی می‌یابند. به نظر من سیاسی شدن و ورود احزاب به شهرها نیاز به نگران کننده نیست بدین گونه که هر حزب برنامه خاص خود را دارد که برخاسته از پایگاه اجتماعی - اقتصادی خاص آن حزب است. این احزاب مدیریت شهری و شهرداری را بر عهده می‌گیرند و به ارائه سیاستهای خود در شهر می‌پردازند.

کاووه تیمورزاده: من با نظریات دکتر افخمی در مورد دخالت سیاست در اداره شهر و مدیریت شهری موافق نیستم و به نظر من نمی‌توان تمام قضایای یک جامعه را به سیاست ربط داد. در کشورهای غربی مسز مشخص بین سیاست و اداره امور در آنها دیده می‌شود. بدین گونه که سازمانهای عمومی و اجرایی مانند شهرها را اصلاً سیاسی نیستند بلکه در بخش اداری که غیر سیاسی است قرار می‌گیرند. این بدان معناست که سیاست در اداره آنها تأثیری ندارد. به عنوان مثال در نظام

این نهاد دو قالب روابط عمومی در غرب مفهوم می‌یابد. در تقایم با توجه به عدم رشد مناسب پرستگرن حرفه‌ای در ایران امروز طبیعی است که پاسخگوی حرفه‌ای نیز در نهادها به وجود نیابند. این نتیجه ناگزیر توسعه نیافتگی سیاسی است. همان طور که اشاره شد یکی از دلایلی که باعث شده است روابط عمومی در ایران جایگاه خود را نیابد، این است که مدیریت کشور بنا به نیاز به روابط عمومی رو به زورده است. مشاور مدیریت کشور ما مدیر تعارکات مدیر عمرانی و مدیر بازار گازی را می‌شناسد ولی مدیر روابط عمومی را نمی‌شناسد و به همین دلیل است که هر کسی که به کارگرمی معرفی می‌شود و به کارمندی که (در سازمان جایی) پیدا نمی‌کند به روابط عمومی ارجاع داده می‌شود. به تصور من، روابط عمومی‌ها به دو دلیل در ایران رشد نکردند: نخست آنکه از زمان شروع به فعالیت روابط عمومی‌ها سازمان زیادی نمی‌گذرد و دوم این که به دلیل عدم شناخت جایگاه روابط عمومی و عدم نیاز از گاتیک به روابط عمومی در سازمانها، روابط عمومی با نقش تبلیغاتی وارد ایران شد. ورود روابط عمومی به ایران در قالب سازمانهای اقتصادی بود و طبیعی است که وقتی الگوی ما از روابط عمومی الگوهای است که سازمانهای اقتصادی انتخاب می‌کنند، ما هم سازمان روابط عمومی‌ها به عنوان بازوی تبلیغاتی می‌شناسیم. در دهه ۱۳۵۰ این شکل از روابط عمومی‌ها کم‌ترنگ شد و دلیل آن شکل گیری و رشد جریان‌های روشنفکگری در بخش هنری - فرهنگی و کم رنگ شدن تمرکز تصمیم‌گیری در نظام بود. با شروع انقلاب نظام نیاز به تثبیت پایه‌های خود پیدا کرد و برای این کار دوباره به روابط عمومی تبلیغاتی گرا رو آورد. بعد از جریان‌های سیاسی سال ۱۳۷۶ که دولت پاسخگویی را مد نظر قرار

حسین افشامی

متولد ۱۳۳۸

مدارح تحصیلی

- کارشناس روابط عمومی در دانشکده علامه طباطبائی تهران
- کارشناس آموزش و توسعه کارایی بین المللی در دانشگاه لندن
- دکتری علوم ارتباطات از دانشگاه لیدز انگلستان
- سابق اجرای
- کارشناس روابط عمومی در سازمان شهرداری - عضو هیئت عمومی وزارت صنایع و معادن
- رئیس روابط عمومی سازمان پژوهشهای علمی و اطلاع رسانی وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
- عضو هیئت علمی دانشکده علامه طباطبائی
- سابق علمی و پژوهشی
- عضو هیئت علمی دانشکده علامه طباطبائی
- انبار پژوهش و مشاوران علامه طباطبائی در زمینه ارتباطات

نوامیس بهره گیری از این فناوریها را نماند. و بخت آخر اینکه نبود تعامل بین مدیران شهری با شهروندان در تمامی سطوح وجود دارد و بر روی روابط عمومی ها نیز تأثیر گذاشته است. وقتی تعامل بین شهروندان و مدیر شهری وجود ندارد، نیازهای الحاکم عمومی را هم نمی توان دریافت کرد و در نتیجه پروژه های شهری که به اجرا گذاشته می شود به سود هیچ شهروندی نخواهد بود.

در قسمت بعدی بحث به تبیین به تجربیات موفق که در روابط عمومی شهرداری مشهد انجام گرفته است اشاره شود. آقای فرزین لطفاً تجربیات خود را در این زمینه بفرمایند.

حکومتی انگلیس که بهترین نظام پاسخگو را در جهان دارد، با تغییر احزاب سیاسی فقط کابینه - و در سطح پایینتر، معاونان - عوض می شوند و کادر اداری تغییر نمی کند. سازمانهای عمومی و اجرایی در این کشورها جز به بخش اداری محسوب می شوند و عملاً نباید سیاسی باشند چون سازمانهای خدماتی هستند و باید به ارائه خدمات به مردم بپردازند و به نظر من نباید بخش اداری رنگ و بوی سیاسی به خود بگیرد.

حسین افشامی: منظور من از سیاسی کردن شهرداریها این نیست که بدنه پورو کراسی دولت بازاری سیاسی در بیاورد؛ یعنی مثلاً رفیکر ما بگوید چون من طرفدار حزب فلان هستم کار نمی کنم. منظور من از سیاست این است که خط مشی ها در حوزه مدیریت باید مشخص شود و این خط مشی ها را احزاب سیاسی که برخاسته از افکار عمومی اند تعیین کنند، و نه پورو کراسی دولتی و سازمانهای متمرکزی همچون برنامه و بودجه که برنامه های خشک و اسطاف ناپذیری ارائه می کنند یا تغییر احزاب سیاسی سیاستهای مدیریت شهری هم به تناسب آن تغییر پیدا می کند. در ساختار حکومتی کشورهای غربی، سیاستهای مدیریت شهرداری را احزاب تعیین می کنند نه سازمان برنامه و بودجه. منظور من از این بحثها این است که پورو کراسی تابعی از سیاست باشد یا هر کسی که بی سر کار می آید تمام مدیران را عوض کند من خود مخالف این قضیه هستم. اما معتقد مدیریت شهری جدید شورایی که در کشور ما در حال شکل گیری است باید ابزارهایی چون تغییر سیاست کلان را که در کشور صورت می گیرد به همراه داشته باشد. من با این گفته آقای نیسور نژاد موافقم که در کشورهای غربی با تغییر احزاب و وزرا را تغییر می دهند و معاونان را هم عوض می کنند ولی به بقیه ترکیب اداری دست نمی زنند - چون آنها تجربه مدیریت کاری دارند و باید حفظ شوند ولی به این اعتقاد ندارم که شوراهای شهر بدون یک خط سیاسی خاص و بدون اینکه مشخص کنند برنامه و هدف آنها چیست حرکت کنند! این کار غیر ممکن و محال است. روابط عمومی ها نیز چنین وضعیتی دارند و اگر در قالب سیاست و چارچوب علمی قرار نگیرند و حرکت نکنند نمی توانند موفق باشند.

آمارهای جهانی نشان می دهند که از هر ۱۰۰ نفر ناراضی تنها ۹ نفر ناراضی خود را به سازمان مربوط منتقل می کنند ولی هر ناراضی مشکل خودش را به ۱۰ نفر دیگر می گوید؛ یعنی در واقع در مقابل هزار نفر که افکارشان در مخالفت با سازمانی خاص شکل می گیرد، آن سازمان تنها از ۹ نفر آنها مطلع می شود

ماهانامه شهردار یها: اگر بخواهیم تا اینجا مباحث مربوط به آسیب شناسی روابط عمومی شهرداریها را جمع بندی کنیم می توانیم چند محور مهم را که به آنها اشاره شد این گونه بیان کنیم

آسیب شناسی روابط عمومی ها نشأت گرفته از نوع نگاه مدیریت شهری ما و ارتباط مدیریت شهری با شهروندان است که بر روی کلیه فعالیت روابط عمومی ها تأثیر می گذارد و باعث عدم موفقیت آنها می شود.

بحث دیگر نبود نیروهای کارآمد و ضعف نیروهای روابط عمومی ها و فقدان پر مشرک حرفه ای در جامعه است.

در زمینه سخت افزاری اشاره شد که ما هنوز با فناوریهای جدید در زمینه روابط عمومی ها آشنا نیستیم و مسئولان روابط عمومی های ما نیز

محمدرضا قزوينی: سال گذشته در تهرانی مشهد شار رساندن مردم، مشارکت و توسعه مشاغل خانه را توسعه کار شهرداری قرار دادیم. امسال مجدداً همین شعار، سروحه کار شهرداری مشهد قرار گرفته. به منظور جلب رضایتی شهروندان به این نتیجه رسیدیم که مردم باید باور کنند که ما خدمتگزار آنها هستیم و نه ارباب! چون تا این باور در محسنة شهرداری و در بین شهروندان به وجود نیاید، دیگر اقدامات شهرداری بی نتیجه خواهد بود. برای رسیدن به این هدف از روشها و فنون مختلفی بهره بر نهم و تصمیم گرفتیم که دیگر کمتر حرف بزنیم و در عوض اجازه نصیب مردم حرف بزنند. برای این کار تریبونهای مختلفی را در سطح شهر با حضور شهردار برپا کردیم و از شهروندان خواستیم در حضور شهردار حرفها و شکایات خود را بگویند.

برنامه دیگری که اجرا کردیم - و انعکاس عالی داشت - جلدن خنده با شعار «بیا بید با هم بخندیم» بود که با استقبال بی نظیر شهروندان مواجه شد. در این جشن ما به ارائه کالاهای فرهنگی ۲۵ سازمان و منتقل شهرداری پرداختیم. در نظر من یکی از دلچسپترین بخشها ۹۵ درصد شهروندان رضایت خود را نسبت به بقیه کارهای شهرداری نیز ابراز کردند.

همچنین به مناسبت عاشورای حسینی ۲۰۰ پرده باضمون «عرا عسار آید از این زندگی / که سالار باشم گم بکنم» تهیه و در سطح شهر نصب کردیم و بعد از ظهر عاشورا مراسم شام عزیزیان را از میدان شهدای مشهد تا حرم سرگزار کردیم که به رغم تمام کارکنانها استقبال دانشگویی از آن به عمل آمد به گونه ای که در طی ۳۰۰ سال گذشته چنین نیز ابراز کردند.

استقامتی از برنامه‌های شهرداری بی‌نظیر بود.

بسیاری سال‌ها در شهرهای مختلفی که در قیوم وجود دارد و هر روز به یک صفا اختصاص داده شده است. پرده‌هایی نوشته و حاضر کرده‌ایم که به موقع در شهر نصب می‌کنیم و آن روز را به صفا مورد نظر تبریک می‌گوییم. به عنوان مثال، امسال در روز ششم‌گرا ۲۰ هزار تومان هزینه کردیم و یوده‌هایی را با مضمون «صفتگران روزگاری مبارک» در سطح شهر نصب کردیم. مدت‌هاست که شهرداری برای گرفتن ۱ درصد حواصن صنعت با این صفا مشکل دارد. ما این کار نه تنها صنعتگران حاضر شدند این ۱ درصد را بپردازند بلکه افرادی خود را برای مشارکت در اداره شهر نیز اعلام کردند.

به علاوه نشری‌های مختلفی با نام «شهر آزاد داریم» که در آن سعی می‌کنیم دیدگاه‌ها و شکایات شهروندان را از شهرداری منعکس کنیم و در حد مقبول به شکایات جواب دهیم. در این هفته نامه مستقیماً به تبلیغ پروژه‌های بهره‌بردار شده شهرداری در سطح شهر نمی‌پردازیم بلکه به سراغ شهروندان ساکن در محدوده آن پروژه می‌رویم و به سخن آنان گوش می‌دهیم و از آنها می‌پرسیم این پروژه چقدر به دردشان می‌خورد، چقدر باعث آسایش آنها شده است و چقدر می‌تواند به حال‌شان مفید باشد. سپس دیدگاه‌های آنها را در هفته نامه شهر آزاد منعکس می‌کنیم.

همچنین برنامه‌های رادیویی یا همان شهر آزاد داریم که ۳ روز در هفته از صدا و سیما در مرکز مشهد پخش می‌شود با همکاری صدا و سیما مرکز مشهد مسئول تهیه سوابق نظری درباره مسائل شهر هستیم که امیدواریم در آینده ژوئیکه سراسری هم پخش شود. در هفته این کار مسائل تازه‌ای را جمع به بحث‌ها را نیز در دستور کار خود داریم.

و بالاخره اینکه در روابط عمومی شهرداری مشهد سعی کرده‌ایم با اکثر فریب به انضباطی شهرهای بزرگ دنیا ارتباط برقرار سازیم و به هر مناسبتی پیامی آماده می‌کنیم برای آنها می‌فرستیم و متقابلاً نیز آنها برای ما پیام می‌فرستند. به تلفن گویا و ۱۲۷ هر نوحه جدی داریم و هر هفته انتقادات کسب شده از آن را تجزیه و تحلیل می‌کنیم و آنها را برای رفع مشکلات به اطلاع مسئولان ذی‌ربط می‌رسانیم.

سازمانده شهرداریها: در این قسمت بمانیم به آخرین محور بحث می‌رود - یعنی راهکارهای ارتقای روابط عمومی ها، و خصوصاً روابط عمومی شهرداریها - پرداخته شود.

حسین افخمی: در مورد راهکارهای ارتقای روابط عمومی شهرداریها، من چند پیشنهاد دارم که آنها ارائه می‌کنم. در ابتدا متقدم که در روابط عمومی‌ها نباید رانت اطلاعاتی به وجود آید. عامل اصلی شکل‌گیری رانت اطلاعاتی در کشور ما سیاست است.

پیشنهاد دیگر من این است که با توجه به دسترسی مناسب شهرداریها به وسایل ارتباط جمعی، روابط عمومی شهرداریها از وسایل ارتباط جمعی استفاده بهینه به عمل آورد. برای ارتباط و منتقل کردن اخبار می‌توان به دو گونه عمل کرد: ۱- اطلاع‌رسانی به صورت مستقیم به رسانه‌ها که به خبر معروف است و ۲- ایجاد فضای خبری برای رسانه‌ها.

راه حل دیگر هدایت‌کنند کردن اخبار و اطلاعات در روابط عمومی شهرداریهاست.

مسئله دیگر به نظر من این است که هر چه زودتر باید جلوی آگهی خیر شدن‌ها را گرفت، که این به نفع از نیازمندی‌هاست. این کار می‌تواند در حوزه مطبوعات، رادیو، تلویزیون - و حتی اینترنت - صورت گیرد و در نهایت اینکه در فضایی که ما در آن به پیش می‌رویم، اگر شهرداریها اطلاع‌رسان درستی نباشند نمی‌توانند به جلب مشارکت‌های مردمی بپردازند و در اهداف خود موفق باشند.

کسوه تیمصور لزوماً اولین کاری که به نظر من باید برای بهبود

کارایی روابط عمومی‌ها صورت گیرد این است که در چارتر سازمانی آنها بازنگری شود.

تکلیف دوم ارتباط با دانشگاهها و تقویت تحقیقات، به ویژه به منظور پیگیری گرفتن روابط عمومی‌ها از لحاظ علمی و همگام شدن آنها با شرایط جدید است.

مسئله دیگر ارتقای اطلاعات و برداشت مردم از روابط عمومی‌ها، یعنی وجود افکار آگاه نسبت به اصطلاح و وظایف و امکانات روابط عمومی‌هاست.

مسئله دیگر بحث پشتیبانی مادی و معنوی از روابط عمومی‌هاست. هم‌راه با ارتقای سطح مهارت، تجربه، تسلط و تخصص بین مدیران و کارکنان روابط عمومی شهرداریها.

بحث دیگر این است که باید به ارتقای آگاهی و برداشت شهروندان و مدیران عالی از روابط عمومی‌ها پرداخت. نکته آخر اینکه ارتباط بین رسانه‌های همگامی با روابط عمومی شهرداریها باید ارتقای کیفیت باشد. به نظر من این شش نکته می‌تواند باعث ارتقای سطح خدمات‌رسانی روابط عمومی شهرداریها گردد.

شهرداد میرزایی: برای ارتقای کیفیت روابط عمومی شهرداریها، به نظر من نخستین و مهم‌ترین نکته این است که به مدیران ارشد شهرداری آموزش دهیم که روابط عمومی چیست و چه کاری باید انجام دهد.

اگر بپذیریم که کارکرد کارکنان از جمله مدیران روابط عمومی متکی بر وجدان‌کاری و اعتقادات قلبی نیست، مدیر ارشد باید برای نظارت و هدایت کارکرد مدیر روابط عمومی نهاد خود با فکر کرد و نقش روابط عمومی‌ها باشد.

مسئله دوم این است که باید به برنامه‌ریزی مردم محور روی آورد. متأسفانه در برنامه‌ریزی‌های کنونی ما در شهرداریها محور برنامه‌ها شهرداری است نه مردم. در حالی که محوریت برنامه‌ریزی در هر سازمان - و از جمله شهرداریها - باید شناخت نیازهای گیرنده خدمات باشد و یا شناخت نوع خدماتی که شهروندان می‌خواهند. آمارهای جهانی نشان می‌دهد که از هر ۱۰۰ نفر ناراضی تنها ۹ نفر ناراضی خود را به سازمان مربوطه منتقل می‌کنند ولی هر ناراضی مشکل خودش را به ۱۰ نفر دیگر می‌گوید. یعنی در واقع در مقابل هزار نفر که افکارشان در مخالفت با سازمانی خاص شکل می‌گیرد آن سازمان تنها از افکار ۹ نفر آنها مطلع می‌شود. بنابراین وقتی که محور روابط عمومی‌ها خدمات گیرنده باشد ضروری است که سیستم بازگشت دیدگاه‌های مردم نیز وجود داشته باشد. برای این کار لازم است که در ابتدا کیفیت خدمات تکمیل گردد و بعد تضمین شود که کیفیت خدمات همان چیزی است که ادعا می‌شود. برای تضمین کیفیت خدمات نیز باید با دیدگاه‌های گیرنده خدمات آشنا شد. در ساختار مدیریت ما در کشور، به طور عام مدیر خود را بر اساس یک تفکر در جایگاهی بالاتر از دیگران می‌بیند. مثلاً مدیر صنایع ما خود را مدیر کشاورزهای مرتفع می‌داند. حال آن که وظیفه اصلی او تأمین نیازهای زیرساختی صنایع است. و نکته آخر کلام بحثی است که بارها به آن اشاره شد نظر دیگران را بپذیریم.

زمین و جایگاه آن در توسعه شهری

مسعود معتمدی

کارشناس ارشد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

۱- مقدمه

هر فعالیت اقتصادی و اجتماعی، جایگاهی فیزیکی یا مکانی دارد و تحقق آن در حلاله میسر و ممکن نیست. این جایگاه زمین نام دارد و محمل اصلی در پاسخگویی به کلیه نیازهای انسانی اعم از غذا و پوشاک و مسکن است. مجموعه فعالیت‌های مختلف به جهت بهره‌ریزی از برخی از تأثیرات منفی از یکدیگر، بایستی با یکدیگر هماهنگ شوند تا از این طریق تداخل‌های منطقه‌ای و اکولوژیکی ایجاد گردد. چنین حرکتی برنامه‌ریزی آمایشی نام دارد و بر محور فضا یا مکان - و به زبان ساده‌تر، زمین در ابعاد مختلف آن - استوار است. کمیت این امر در هر کشوری مطلق است (جدداً از برخی استثناکات)، لیکن از دیدگاه کیفی به سه دسته موات، ذایر و بایر تقسیم می‌گردد. اراضی موات مسبوق به احیا نیستند و اراضی ذایر و بایر دارای دو عملکرد اصلی تولیدی و مصرفی‌اند. از دیدگاه تولید، این اراضی با فعالیت‌های معدن و کشاورزی و جنگل و مرتع و نظایر اینها سروکار می‌یابند. و از دیدگاه مصرفی نیز کاربری‌های مختلفی همچون بهداشتی، آموزشی، مسکن، شبکه معابر و مانند اینها را در برمی‌گیرند. طبق تعاریف و استانداردهای مرسوم، کلیه کاربری‌های مصرفی در مناطق زیستی (شهری و روستایی) قرار دارند و در مناطق شهری تحت عنوان «اراضی شهری» نامیده می‌شوند.

با توجه به نیاز مبرم به اراضی تولیدی، بنا به علل شدت کمبود در تولیدات و محصولات غذایی، دامنه گسترش و توسعه اراضی مصرفی بایستی با دقت کامل و در نهایت احتیاط انجام گیرد و تلاش در جهت حداکثر بهره‌برداری از آنها، به ویژه در نواحی شهری، به عمل آید. در مقابل چنین وضعیتی، و با به عبارتی پیاراد و کسب این موضوع، رشد جمعیت و افزایش آن در مناطق شهری است، که مقوله‌های اجتناب‌ناپذیر است و نیاز به فضای حیاتی بیشتر برای تداوم زندگی، در قالب نیازهای روزمره و خدمات مورد احتیاج را می‌طلبد. رفع تعارض و یا ایجاد هماهنگی میان این دو مقوله نیازمند تمهیداتی است که به «سیاست‌های توسعه شهری، برنامه‌ریزی شهری، مدیریت بهینه زمین و...» معروف‌اند. برخی از مفاهیم دیگر در این زمینه عبارتند از:

- حد نگهداشت تعادل بین دو بخش اراضی داخل محدوده و خارج محدوده - یا اراضی شهری و غیر شهری - چیست، و شاخص‌های بررسی کدام‌اند؟

- سرانه مطلوب زمین شهری در کشور، به چه میزان است؟
- شرایط ورود اراضی خارج از محدوده قانونی شهرها به داخل محدوده چیست، وضع موجود چگونه است و شرایط مطلوب چیست؟

- حداقلها و حداکثرها در استفاده مطلوب از زمینهای شهری (سقف و کف در آنها) چیست؟

- نقش طرح کاربری زمین یا طرح‌های آمایشی در سطوح

مختلف ملی و منطقه‌ای و شهری چیست، ارتباط تجربی آنها چگونه است، و تأثیرات آنها در بهره‌وری از زمین کدام‌اند؟

- مقولات آماده‌سازی اراضی شهری و شهرهای جدید

چیستند، و عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت آنها کدام‌اند؟
- احیا و نوسازی محله‌های قدیمی و مستهلک شده شهری

چگونه است و تا چه میزان پاسخگوی نیاز اراضی شهری است؟
- ناگفته نماند که با شروع برنامه پنجساله عمرانی سوم،

گشایشی ایجاد شده است تا به مقوله توسعه و عمران شهری

مجدداً توجه گردد. از جمله موضوعات مورد نظر این برنامه تأکید

بیشتر بر برنامه‌های شهری - منطقه‌ای است، که در آنها محور

اصلی آرایش فضایی فعالیتها در سطوح مختلف مکانی - و از جمله

در سطح اراضی شهری - است. چنین فعالیت‌های زمینه‌ای را فراهم می‌سازد که براساس امکانات بالقوه مکانی، جهت‌گیری‌های اقتصادی - اجتماعی، در مسیر صحیح خود قرار گیرند و شهرها به عنوان قوه محرکه، یا موتور اصلی توسعه، نقش مهم را در عمران و آبادانی کشور بر عهده بگیرند.

۲- پیشینه زمین شهری در ایران

تسا قبل از تهیه و تدوین قانون ثبت در ایران، زمین به صورت «احیای موات» در مالکیت افراد قرار می گرفت و حق استفاده از آن در اختیار احیاءکننده بود (۱) با تصویب قانون ثبت کشور در سال ۱۳۱۰، دولت موظف گردید کلیه املاک و اراضی را در ادارات و دفاتر مربوط به خود از طریق بوسه‌نامه‌هایی به ثبت برساند که «اظهارنامه» می نامیدند و بوسیله نماینده ثبت و با حضور مالک بر می شد.

در روند تغییر و تحول زمین شهری و شکل گیری ثبت آن، ثبت اراضی موات اطراف تهران - و آن گاه دیگر شهرهای کشور - رواج یافت. برای نخستین بار ثبت اراضی موات به اسم دولت، تحت عنوان لایحه قانونی «ثبت اراضی موات شهر تهران»، در سال ۱۳۳۱ انجام گردید. به منظور تهیه برنامه تفصیلی این قانون و اجرای آن، بانک ساختمانی به وجود آمد و متعاقباً اراضی بسیاری تبدیل به ساختمان شدند، یا به مردم فروخته و واگذار گردیدند. سپس فعالیت احداث ساختمانهای مسکونی شروع گردید و رشد تدریج و بی رویه تهران، بدون داشتن هر نوع طرح جامعی، آغاز شد. در سال ۱۳۴۴ لایحه دولتی کردن اراضی موات محدود به شهرها به شهرهای خارج از تهران متمم پیدا کرد و در تاریخ ۱۳۴۴/۵/۹ نیز شعاع ۶ کیلومتری غرب تهران به ۲۶ کیلومتر افزایش یافت. قوانین دیگر راجع به اراضی دولت و شهردارها و اوقاف و بانکها، مصوب سالهای ۱۳۳۵ و ۱۳۳۹ است.

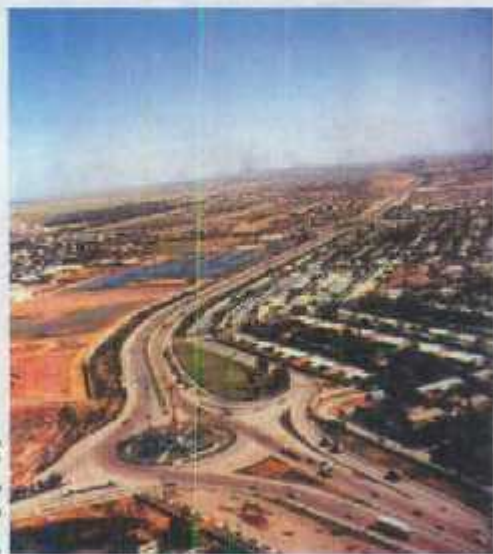
در سال ۱۳۴۰ قانون اصلاحات اراضی تدوین گردید و به تصویب رسید. در ماده ۹ این قانون برای اولین بار اراضی موات و بایر تعریف شد، که متعلق به دولت اعلام می گردید. در سال ۱۳۴۷ بر طبق قانون، زمینهای اطراف شهرها تا شعاع ۳۰ کیلومتری در اختیار وزارت آبادانی و مسکن قرار گرفت. از دیدگاه تشکیلاتی و اناری اجزای این وظایف به عهده سازمان مسکن و واگذار شد و در سال ۱۳۵۴ واحد اراضی از سازمان منتزع گردید و به شکل سازمان زمین در آمد. در سال ۱۳۵۸، سازمان زمین مجدداً در سازمان مسکن ادغام و پس از چند ماه سازمان عمران اراضی شهری تأسیس گردید.

در زمان دولت موقت جمهوری اسلامی ایران، قانون اراضی شهری از تصویب شورای انقلاب گذشت که به علت معایب قانون سابقه اسلامی مورد اعتراض فقها قرار گرفت. لیکن بنا بر اصل ۱۲۴ و اصول ۳۱، ۳۳، ۳۵، ۳۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران - که سر آوردن نیاز عموم به مسکن و تأسیسات عمومی را وظیفه دولت قرار داده است - پس از یک سال و نیم تلاش مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۶۰/۱۲/۲۷، این قانون به تصویب نهایی مجلس رسید و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. این نامه اجرایی این قانون در ۱۳۶۱/۳/۳۱ به تصویب هیئت دولت رسید و به موجب آن سازمان زمین شهری از ادغام سازمانهای عمران اراضی شهری تشکیل شد. این سازمان عملاً از اوایل آبان ماه ۱۳۶۱ شروع به کار کرد و امر واگذاری نیز از اواخر سال ۱۳۶۱ شروع شد.

در شهریور ماه سال ۱۳۷۱، بعد از گذشت ده سال از اجرای قانون زمین شهری، بر اساس مصوبه مجلس ماده ۹ قانون زمین شهری (۲) لغو گردید و از آن تاریخ به بعد مالکان اراضی دایر و بایر در داخل محدوده شهرها، حق مالکیت مجدد را بر زمینهای خود یافتند.

طی سالهای ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۵، امار تملک و تخلیک و واگذاری اراضی به وسیله سازمان زمین شهری، به شرح جدول شماره ۱ و ۲ است.

در جدول شماره ۱ و ۲ اصلاحیه می گردد که میزان تملک

عمران زمین شهری

اراضی در حد ۵۸۳/۱ هزار هکتار و میزان واگذاری ۱۷۳ هزار هکتار است. مابقی تفاوت این اراضی (۵۲۲ هزار هکتار) به عنوان زمین ذخیره شهری به حساب می آید که طی سالهای آتی به تدریج مورد بهره برداری قرار خواهند گرفت.

۳- بررسی وضع موجود و سطح سرانه زمین شهری

در بررسی وضع موجود زمین شهری، مهم ترین شاخص عبارات است از سطح سرانه زمین شهری. سرانه زمین شهری نیز عبارات است از مقدار زمینی که به کلیه فعالیتهای شهری به ازای هر نفر در محدوده شهر اختصاص می یابد. هدف از تعیین این استاندارد، تأمین احتیاجات اولیه اراضی در موارد نیازهای فیزیکی، اجتماعی و روانی ساکنان شهر در قالب کاربریهای مختلف است. ضمانت اجرایی این استاندارد، وجود برنامه ریزی شهری و تهیه طرح و قاطعیت دستگاه اجرایی شهری است. در تعیین سرانه زمین شهری عوامل متعددی دخالت دارند که به اختصار چنین اند:

- ۱- مقدار مساحت اراضی شهری
- ۲- تراکمهای جمعیتی
- ۳- ارزش زمین عینی بر میزان بهره‌وری سالیانه آن
- ۴- امکانات گسترش شهر و تویوگرافی (ناهمواربهای زمین)
- ۵- ابعاد قطعات تکنیکی و تراکمهای ساختمانی
- ۶- امکانات مالی خانوارها و جمعیت ساکن
- ۷- وجود برخی کاربریهای ویژه، مانند فرودگاه و جز آن
- ۸- فناوریهای رایج در احداث ساختمانها
- ۹- وجود برخی کاربریهای نامناسب شهری، مانند پادگانها و جز آن

۱- وجود بافتهای فرسوده شهری یا تراکم جمعیتی حداقل
 ۱۱- وجود بافتهای خالی و اراضی رها شده و متروک شهری
 همان گونه که ذکر گردید، از جمله مهم ترین عوامل مؤثر در مقدار سرانه زمینهای شهری همانا تراکمهای جمعیتی و مقدار اراضی موجودند. در سطح بین المللی میانگین سرانه در شهرهای مختلف متفاوت است و به ویژگیهای مختلف و برخی خصوصیات اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی بستگی دارد.

در شهرهایی که تراکم جمعیت پایین دارند سرانه زمین بالا است و هزینه خدمات شهری نیز - از قبیل حمل و نقل عمومی و احداث مترو، شبکه فاضلاب و دفع آبهای سطحی، احداث تأسیسات حفاظتی شهری و نظایر اینها - زیاد است. به گونه‌ای که

جدول شماره ۱۰: امار تملک و تسطیحات اراضی طی سالهای ۱۳۷۵ - ۱۳۶۲ (واحد: میلیون مترمربع)

سال	تملک و تسطیحات			جمع تملک (میلیون مترمربع)	خرید اراضی (میلیون مترمربع)
	ملی - دولتی	موات	بایر و بایر		
۱۳۶۲-۱۳۷۵	۳۳۳۷	۱۹۱۱	۲۸۳	۵۸۳۱	۲۵۷/۶۴
هر صد اراضی	۵۹	۳۳	۸	۱۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۱۱: امار اراضی واگذاری طی سالهای ۱۳۷۵ - ۱۳۶۲ (واحد: میلیون مترمربع)

سال	اراضی مسکونی				جمع واگذاری اراضی (میلیون مترمربع)	موات (میلیون مترمربع)
	تعمیراتی	تعمیراتی	جمع	اراضی غیر مسکونی		
۱۳۶۲-۱۳۷۵	۱۰۹	۶۰	۳۳۶	۲۶۹	۳۳	۱۳۵۷/۲۱
هر صد اراضی	۲۰	۲۰	۶۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

ایجاد و راهاندازی آنها را دشوار و گاه حتی ناممکن می‌سازد. در این زمینه دو شهر قاهره و تهران را با سرانه‌های ۳۵ مترمربع و ۹۸ مترمربع می‌توان نام برد. لازم به ذکر است که مساحت شهر قاهره حدود ۲۲ هزار هکتار و مساحت تهران حدود ۷۲ هزار هکتار است، در حالی که جمعیت هر دو شهر تقریباً برابر و در حدود ۷ میلیون نفر است. همچنین دو شهر پاریس و بمبئی سرانه‌های تقریباً مساوی (به ترتیب حدود ۴۸ و ۵۱ مترمربع) و تراکم‌های جمعیتی بالایی دارند. لیکن شاخص تراکم ساختمانی و شکل‌گیری فضایی آن در پاریس در شکل ساختمانی مرتفع و برجی است. در حالی که در بمبئی در شکل مناطق فرسوده و فقیرنشین و با ساختمان‌های کم ارتفاع ولی تراکم و فشردگی ساخته شده از مصالح کم دوام است. جدول شماره ۳: تراکم جمعیتی و سرانه زمین شهری را در ایران در چهار رده از شهرهای دارای جمعیت مختلف نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳: سرانه زمین شهری در شهرهای با جمعیت صد هزار نفر و بیشتر در ایران

شاخص شهر	شهرهای بیش از یک میلیون نفری	شهرهای ۵۰۰-۱۰۰۰ هزار نفری	شهرهای ۵۰-۲۵۰ هزار نفری	شهرهای ۱۰-۲۵ هزار نفری
تراکم جمعیتی (نفر در هکتار)	۴۹	۴۷	۵۲	۵۰
سرانه زمین شهری (مترمربع)	۱۲۵	۱۲۹	۱۸۵	۲۰۰

در این جدول دیده می‌شود که مقدار افزایش سرانه زمین شهری با کاهش جمعیت شهری نسبت مستقیم دارد، به نحوی که در شهرهای با جمعیت ۱۰۰ تا ۲۵۰ هزار نفر، سرانه زمین ۲۰۰ مترمربع است، در حالی که در شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر، ۱۲۵ مترمربع، از جمله علل بالا بودن سرانه زمین شهری در شهرهای کشورمان - با سایر شهرها در جوامع دیگر - را می‌توان بدین شرح برشمرد:

- ۱- گسترده بودن و پراکنش جمعیت شهری در حدود ۷۰۰ نقطه شهری، به رغم سطح اشغال آنها به میزان کمتر از یک درصد مساحت کل کشور.
- ۲- تبدیل تدریجی روستاها به شهر، به دلیل افزایش جمعیت آنها و بدون ایجاد تغییراتی بنیانی که وجه تمایز شهر از روستاست.
- ۳- هدایت روستاها و روستا - شهرها از طریق تهیه طرح‌های تحت عنوان طرح‌های هادی، که در غیاب طرح‌های منطقه‌ای انجام می‌گیرند و فاشد هر نوع تفکر سازنده و چارچوب‌های پیشنهادی در خصوص احیای اقتصادی منطقه‌اند.
- ۴- وجود برخی کاربری‌های نامناسب شهری، مانند پادگانها و زندانها.
- ۵- وجود برخی بافت‌های فرسوده مسکونی شهری یا حداقل جمعیت در هکتار (۳).
- ۶- وجود مقدار زیادی زمین‌های رها شده در شکل اراضی بایر و موات.

۷- وجود مقدار زیادی اراضی سرزروعی و بناغ که خارج از کاربری‌های شهری به حساب می‌آیند.

در جدول شماره ۴ که نشان دهنده سرانه کاربری اراضی در شهر شیراز (به عنوان شهری با جمعیت یک میلیون یا بیشتر) است، ۴۷ درصد از اراضی موجود شهری به انضمام فعالیت‌های نظامی و انتظامی، به کاربری‌های شهری اختصاص دارد و ۵۳ درصد بقیه شامل زمینهای بایر، زمینهای سرزروعی، فضاهای باز و متفرقه و زمینهای باغچه‌است. جانب توجه است که مقدار کل اراضی شهری در حدود ۱۴/۶ هزار هکتار تا انتهای دوره طرح (که به نظر ده ساله می‌رسد) ثابت نگه داشته شده، لیکن دو صد اراضی غیرفعال شهری از ۵۳ درصد به ۳۰ درصد تقلیل یافته است؛ که رقم ۳۰ درصد باز هم معرّف ظرفیت جمعیت‌پذیری طی سالهای بعد از اتمام دوره طرح است. سطح سرانه زمین شهری ۱۷۷ مترمربع در وضع موجود بوده که در پایان دوره به ۱۱۷ مترمربع تقلیل یافته است. لیکن باز هم رقمی بالاتر از شهرهای بزرگ دنیا است.

در شهر آباده در استان فارس، که دارای جمعیتی کمتر از صد هزار نفر است (۸۳ هزار نفر در سرشماری سال ۱۳۷۵) وضعیت مشابهی وجود دارد و رقمی حدود ۳۲ درصد از اراضی به کاربری‌های شهری اختصاص یافته است و ۶۶ درصد بقیه را اراضی بایر و سرزروعی و باغچه در برمی‌گیرد. سرانه اراضی در وضع موجود (سال ۱۳۶۲) ۲۶۹ مترمربع بوده است، که در دوره پایان طرح (سال ۱۳۷۲) به ۱۸۹ مترمربع (طبق پیش‌بینی انجام شده) کاهش می‌یابد. درصد اراضی با کاربری‌های شهری به هنگام پایان طرح ۵۹ درصد برآورد گردیده است و ۴۱ درصد بقیه می‌تواند اراضی مورد نیاز طی سالهای بعد باشند. دو شهر شیراز و آباده نمونه‌هایی موردی در تأیید و ارزیابی جدول شماره ۳ اند.

ارقام توصیه شده وزارت مسکن و شهرسازی در مورد سرانه اراضی شهری که تحت عنوان سرانه‌های معمول در طرح‌های شهری ایران به کار می‌روند، به میزان ۱۷۹ الی ۱۰۷ مترمربع (بمانگین ۹۳ مترمربع) اند. این رقم ۹۳ مترمربع اختلافی فاحش با ارقام مندرج در جدول شماره ۳ (۱۴۵ الی ۲۰۰ مترمربع) دارند. این بدان معناست که طی سالهای آتی (۲۰-۱۰ سال آینده) می‌توان از ظرفیتهای موجود شهری در شکل اراضی ذخیره شده استفاده کرد و در واقع به هیچ وجه نیازی به توسعه‌های جدید شهری با تعاون مختلف نیست. هر چند که ۹۳ مترمربع باز هم در قیاس با سطح سرانه بسیاری از شهرهای کشورهای توسعه یافته بالاست، و با توجه به هزینه‌های بالایی تأمین خدمات شهری و احداث تأسیسات زیربنایی بهتر است مورد تجدید نظر قرار گیرد. با از دانسته نوسانی آن (۱۰۷-۷۹ مترمربع) ارقام پایین تر توصیه شوند، لیکن در توجه این می‌توان ادامه‌گیرنده پذیر و وضع موجود را مطرح ساخت که در جهت اصلاح آن می‌بایست تدریجی و مستمر اقدام کرد.

۴- مسائل و مشکلات زمین شهری

بالا بودن سطح سرانه زمین شهری و به تبع آن پایین بودن تراکم نفر در هکتار، آن گونه که در بخش پیشین اشاره شد، عمدتاً ناشی از مسائل و مشکلاتی است که در توسعه می‌رود شهرها و عوامل و مسائلی از این دست رخ می‌دهد که از جمله آنها می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- ۱- وجود نظام نامتعادل سلسله مراتب شهری و ناموزون بودن هرم جمعیتی شهرها، که مهم‌ترین عامل در ایجاد عدم تعادل عرضه و تقاضای زمین به حساب می‌آید.
- طبق جدول شماره ۵، حدود ۴۲ درصد از کل جمعیت شهری در ۹ شهر کشور، ۲۷ درصد در ۵ شهر و ۳۱ درصد بقیه در ۵۵۵ شهر کشور مستقرند. طبیعی است که در شهرهای پر جمعیت،

جدول شماره ۴: سرانه زمین شهری در شهر شیراز

انواع کاربری	جمع کاربریهای شهری	زمینهای بایر	زمینهای مزروعی	فضای باز متفرقه	اراضی باغها	جمع کل
سرانه زمین (مترمربع)	۸۲/۶	۳۶/۹	۲۴/۷	۵/۹	۲۶/۶	۱۷۶/۸
درصد	۴۷	۲۱	۱۴	۳	۱۵	۱۰۰

تقاضا بسیار زیاد و عرضه محدود است؛ در شهرهای کم جمعیت وضعیت کاملاً برعکس است.

۲- افزایش شتابان جمعیت شهری در بسیاری از نقاط کشور، همراهِ با گسترش شهرها در شکل توسعه‌های افقی و اسکانهای غیررسمی که رشدی بیش از رشد اقتصادی معمول دارند. چنین امری هر نوع طرح عمرانی - از جمله طرحهای کاربری زمین - را از درجه اعتبار ساقط می‌کند و باعث ایجاد بازار غیررسمی زمین (به خصوص در حاشیه شهرها) می‌گردد که خود مسائل و مشکلات خاصی را در زمینه گرفتن سند رسمی، تولید مسکن و سایر فعالیتهای شهری به همراه دارد.

۳- مشکلات به ارث رسیده قبل از سال ۱۳۶۱ (تاریخ تصویب قانون زمین شهری). این مشکلات عمدتاً به عملکرد سازمانهای عمران اراضی و بنیاد مسکن مربوط می‌شود و ناشی از سوء عملکرد و بی‌تجربگی، ضعف مدیریت و عدم آشنایی پاره‌ای از مدیران با قانون و نارساییهای قانون لنو مالکیت اراضی شهری است. همان گونه که تجربه نشان می‌دهد، چنین امری موجبات

مراکز شهری و سپس گسترشهای حاشیهای می‌گردد.
۷- فقدان قوانین و ضوابط کافی در جهت تملک یا استفاده از اراضی نامناسب و رها شده شهری مانند یادگانه‌ها، به منظور تخصیص آنها به کاربریهای مناسب شهری.

۸- فقدان انعطاف‌پذیریهای لازم در طرحهای کاربری اراضی شهری، به نحوی که بتوانند از هر نوع سرمایه‌گذاری شهری، طبق استانداردها و ضوابط پذیرفته شده، استقبال کنند و تغییرات مورد نیاز را در بیشتر تحولات اقتصادی اجتماعی شهر سریعاً به انجام برسانند. این امر باعث می‌شود که حداکثر استفاده از زمینهای ساخته نشده ناممکن گردد.

۹- عدم هماهنگی بین دستگاههای تهیه کننده و تصویب کننده طرحهای کاربری اراضی شهری با دستگاه مجری یا شهرداریها و شوراهای شهر، و همکاری نکردن آنها با یکدیگر در جریان تهیه طرح.

۱۰- فقدان طرح جامع اراضی در سطوح ملی و منطقه‌ای، که تحت عنوان طرحهای بی‌الاست تعلق می‌گردند و می‌توانند

مجموعه اراضی قابل بازیافت شهری، طبق برآوردهای انجام شده بالغ بر ۱۰۰ الی ۱۳۰ هزار هکتار است که قابلیت اسکان دهی جمعیتی برابر با ۱۵ تا ۱۹ میلیون نفر را، با تراکم متوسط ۱۵۰ نفر در هکتار، دارند

چارچوبهای لازم را در تهیه نقشه‌های کاربری اراضی شهری، به خصوص در تعیین جایگاه برخی از کاربریهای ویژه فراهم آورند.
۱۱- فقدان منابع و تجهیزات کافی، از جمله اعتبارات مالی و نیروی انسانی لازم در شهرداریها و دستگاههای اجرایی به منظور اجرای مصوبات طرح جامع. این موضوع که صرفاً ناشی از عدم همخوانی طرح جامع و امکانات موجود است، باعث می‌گردد که زمان بهره‌برداری از زمین‌ها به تعویق افتد و در نتیجه زمین به صورتی رها شده و بی‌استفاده در آید.

۵- سیاستها، قوانین و عملکرد حاصل از آنها

قوانین و سیاستهای حاکم بر زمین شهری عمدتاً در قالب قانون زمین شهری و طرحهای کاربری زمین یا طرحهای جامع شهری و قوانین شهرداریها وجود دارند و از طریق آنها به اجرا در می‌آیند.

مهم‌ترین اهداف مترتب بر قانون زمین شهری را می‌توان شناسایی و تملک اراضی مورد نیاز برای تأمین مسکن خانوارهای فاقد مسکن و سایر نیازمندیهای عمومی، و واگذاری این زمینها یا برنامه‌ریزی مشخص و با رعایت اولویتهای و منطبق بر طرحهای جامع و تفصیلی شهرها برای کاربریهای معین ذکر کرد.

ناسانی و همچنین درگیری صاحبان اسلاک را با بسیاری از سازمانها موجب گردید؛ و به رغم پیگیری سازمانهایی همچون بازرسی کل کشور، دیوان عدالت اداری، شورای عالی قضایی، و کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی، برخی از آنها هنوز به قوت خود باقی است.

۴- تفکیکهای غیرمجاز و فروش غیرقانونی بسیاری از اراضی شهری، قبل از تملک اجباری زمینها به وسیله دولت (مبتنی بر قانون اراضی شهری) و تبعات فاسد این موضوع در دواير اداری مختلف - مانند شهرداریها، ادارات آب و برق و جز اینها - طی سالهای ۱۳۶۱ الی ۱۳۷۱، که تأثیرات این فعل و انفعالات در قالب مشکلات حقوقی در بسیاری از شهرها هنوز به چشم می‌خورد.

۵- عدم هماهنگی بین طرحهای کاربری اراضی شهری (طرحهای جامع)، طرحهای آماده‌سازی اراضی، طرحهای بهسازی و نوسازی بافتهای فرسوده شهری و شهرهای جدید، به عنوان مهم‌ترین ابزار کنترل توسعه شهری.

۶- فقدان بسترهای قانونی مناسب برای دخل و تصرف یا هدایت روند تغییر و توسعه در بافتهای فرسوده و مسئله‌دار شهری. نتایج مترتب بر چنین وضعی باعث ایجاد تراکم جمعیت پایین در

طبق جدول شماره ۱، از ۵۸۳ هزار هکتار اراضی تملک شده فقط ۸ درصد آن دایر و بایر بوده‌اند و حاشی موات و اراضی متعلق به دولت، این خود نقطه قوتی در جهت توسعه شهرها به طرف اراضی موات و حفاظت از زمینهای مزروعی و دایر به حساب می‌آید. لیکن در جدول شماره ۲ از ۲۴/۴ هزار هکتار اراضی واگذاری مسکونی، ۳۹ درصد آن واگذاری انفرادی، ۲۰ درصد واگذاری به تعاونیه و ۲۰ درصد نیز به انبوه‌سازان بوده است که براساس ضوابط و سیاستهای فعلی - که عمدتاً تأکید بر انبوه‌سازان و تعاونیه‌ها است - (۴) عملکرد چندان مثبتی به نظر نمی‌رسد. همچنین جمع اراضی واگذار شده به میزان ۶۱ هزار هکتار طی ۱۴ سال گذشته و با میانگین سالانه‌ای برابر با ۴۳۵۷ هکتار در مقایسه با رقم تقریبی ۱۰ هزار هکتار نیاز سالانه اراضی (۵) شهری قرار دارد، که معرف عرضه‌ای برابر با ۵۰ درصد نیازهاست. چنین رقمی در حالی است که اراضی بلقی مانده فعلی در تملک سازمان زمین شهری، به مقدار ۵۲۲ هزار هکتار است و کمبود مسکن طبق استانداردهای بین‌المللی (یک خانوار، یک واحد مسکونی) رقم بالایی را نشان

می‌دهد.

سیاستها و ضوابط و قوانین حاکم بر طرحهای کاربری اراضی شهری یا طرحهای جامع شهرها به گونه‌ای است که پناهی علی چون عدم همکاری مناسب بین دستگاههای تهیه کننده طرح، دستگاههای مجری و بخشهای بهره‌بردار از اراضی تخصیص یافته، و همچنین برخی عوامل دیگر به مانند اراضی وقفی و فقدان انعظافهای لازم در بهنگام نگهداشتن طرح، بهره‌موری مطلوب از بسیاری از اراضی شهری در جهت تحقق توسعه حاصل نمی‌آید. هدف از تهیه نقشه کاربری اراضی، تأمین زمین کافی برای فعالیت‌های مختلف است، به نحوی که اولاً فعالیت‌های سازگار در کنار یکدیگر قرار گیرند، ثانیاً منابع کافی برای بهره‌موری از آنها در زمانهای پیش‌بینی شده حاصل گردد، و ثالثاً براساس ظرفیتهای جمعیتی پیش‌بینی شده در قالب تراکمهای جمعیتی، و متعاقباً تراکمهای ساختمانی، جمعیت لازم در هر منطقه اسکان یابد. جمعیت مازاد بر این حد تناسب با کمبود امکانات و خدمات شهری مواجه می‌شود، و کمتر از آن نیز باعث عدم استفاده کافی از سرمایه‌گذاریهایی انجام شده در زمینه تأسیسات زیربنایی و نظایر اینها می‌گردد. در این مورد نظارت دولت یا حکومت‌های محلی بر

کاربری اراضی نقش تعیین کننده دارد. یک نوع نظارت، تصرف اجباری زمین به منظور تأمین فضای کافی برای فعالیت‌های مختلف در وضع موجود و آینده است. نوع دیگر، تدوین قوانین و ضوابط ساختمانی و همچنین تدوین قوانین مالیاتی و عوارض مختلف بر زمینهای دارای کاربریهای مختلف برای پیشگیری از احتکار به وسیله صاحبان آنهاست. البته تأثیرات زیانبار این نوع نظارت‌ها را هم، در قالب فشار بیش از حد بر بازار، نمی‌توان نادیده گرفت. در اغلب کشورهای در حال توسعه انواع مالیات‌ها و جریمه‌های مختلف، انواع مقررات ساختمانی و انواع منطقه‌بندیهای مختلف وجود دارد. لیکن تأثیر آنها در توسعه شهری بسیار ناچیز است و بنا به علل مختلف متضاد آنها زیاد است. این گونه مقررات که در واقع عاریتی از کشورهای توسعه یافته‌اند اغلب با ویژگیهای محلی سازگاری ندارند و چگونگی استفاده از امکانات و منابع محلی در آنها نادیده گرفته می‌شود. به عبارت دیگر، عدم هماهنگی بین اهداف توسعه شهری و ابزارها و تجهیزات استفاده از اراضی، از مشکلات عمده در طرحهای کاربری زمین شهری به حساب می‌آید.

۶- آماده‌سازی اراضی و احیای بافتهای فرسوده

تجهیز و آماده‌سازی اراضی شهری در اشکال متصل و منقطع و ایجاد شهرهای جدید، نوعی دخالت یا نظارت دولت در امر تأمین زمین برای مردم و متقاضیان در وضع موجود و آینده است. چنین فعالیتی در مقایسه با احیای بافتهای فرسوده، زمینهای رها شده و اراضی دارای کاربدهای نامناسب شهری قرار دارد و از دیدگاههای نوع توسعه و عمران، هزینه‌های مترتب بر آنها، نوع تصرف و ابعاد حقوقی، میزان قدرت دافعه یا جاذبه جمعیتی و بسیاری موارد دیگر حائز توجه‌اند. از این رو در فرایند توسعه شهری، سه گروه اراضی در قالب عناوین پیش گفته، در امر تأمین زمین مورد احتیاج برای فعالیت‌های مختلف در جامعه شهری ما موجودند که مقایسه و اولویت‌بندی آنها نسبت به یکدیگر بسیار مهم است. هر یک از اینها مسائل و مشکلات خاص خود را نیز دارند که بایستی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند.

طبق آمارهای موجود رقمی حدود ۶۸ هزار هکتار اراضی آماده‌سازی در کل کشور و در قالب تقریبی ۷۰۰ پروژه در دست اقدام است که بخشی از آن به وسیله سازمان ملی زمین و مسکن و بخش دیگر به وسیله بخش خصوصی و برخی نهادهای دیگر در جریان تجهیز و آماده‌سازی قرار دارند. در نگاهی کلی، این پروژه‌ها در شهرهای بزرگ و متوسط تقریباً موفق، ولی در شهرهای کوچک نسبتاً ناموفق بوده‌اند. حجم فعالیت‌های در دست اقدام به مراتب بیش از نیازهای سالانه است و به نظر می‌رسد تأمین هزینه‌های مورد نیاز به سادگی امکان‌پذیر نیست.

در شهرهای جدید که تعداد آنها از حدود ۲۰ شهر به ۱۳ شهر کاهش یافته است و مقدار اراضی آنها به رقم تقریبی ۵۰ هزار هکتار بالغ می‌گردد، میزان اراضی آماده‌سازی در دست اقدام حدود ۶۶۰۰ هکتار است. جمعیت اسکان یافته در این شهرها بالغ بر صد هزار نفر است، در حالی که قرار بود تا پایان برنامه دوم، یعنی سال جاری، جمعیتی حدود ۵۸۰ هزار نفر در آنها اسکان یابند. جذب جمعیتی در حد ۲۰ درصد ارقام هدف، نشان دهنده عدم موفقیت این شهرها تا به امروز است، و نیاز به تجدید نظر در سیاستهای اجرایی را گوشزد می‌کند.

مجموعه اراضی قابل بازیافت شهری، حاصل از احیا و نوسازی بافتهای مستهلک شده و فرسوده قدیمی (به خصوص در مراکز شهرها)، اراضی رها شده شهری در شکل زمینهای بایر و زمینهای مزروعی و برخی فضاهای متفرقه دیگر، و بالاخره اراضی دارای کاربری نامناسب شهری همچون یادگانه‌ها و زندانها طبق

سازمان متمرکز ملی می تواند اراضی مورد نیاز را در اختیار نهادهای محلی و شوراهای شهر قرار دهد و در قالب مشارکت با نهادهای محلی، سیستم متمرکز خود را به تدریج تبدیل به نظامی غیر متمرکز کند

قالب برنامه سوم، خط‌مشی‌ها و اقداماتی به منظور استفاده مطلوب و نتیجه‌گیری مناسب از آنها اتخاذ گردیده است که برخی از آنها بدین شرح است:

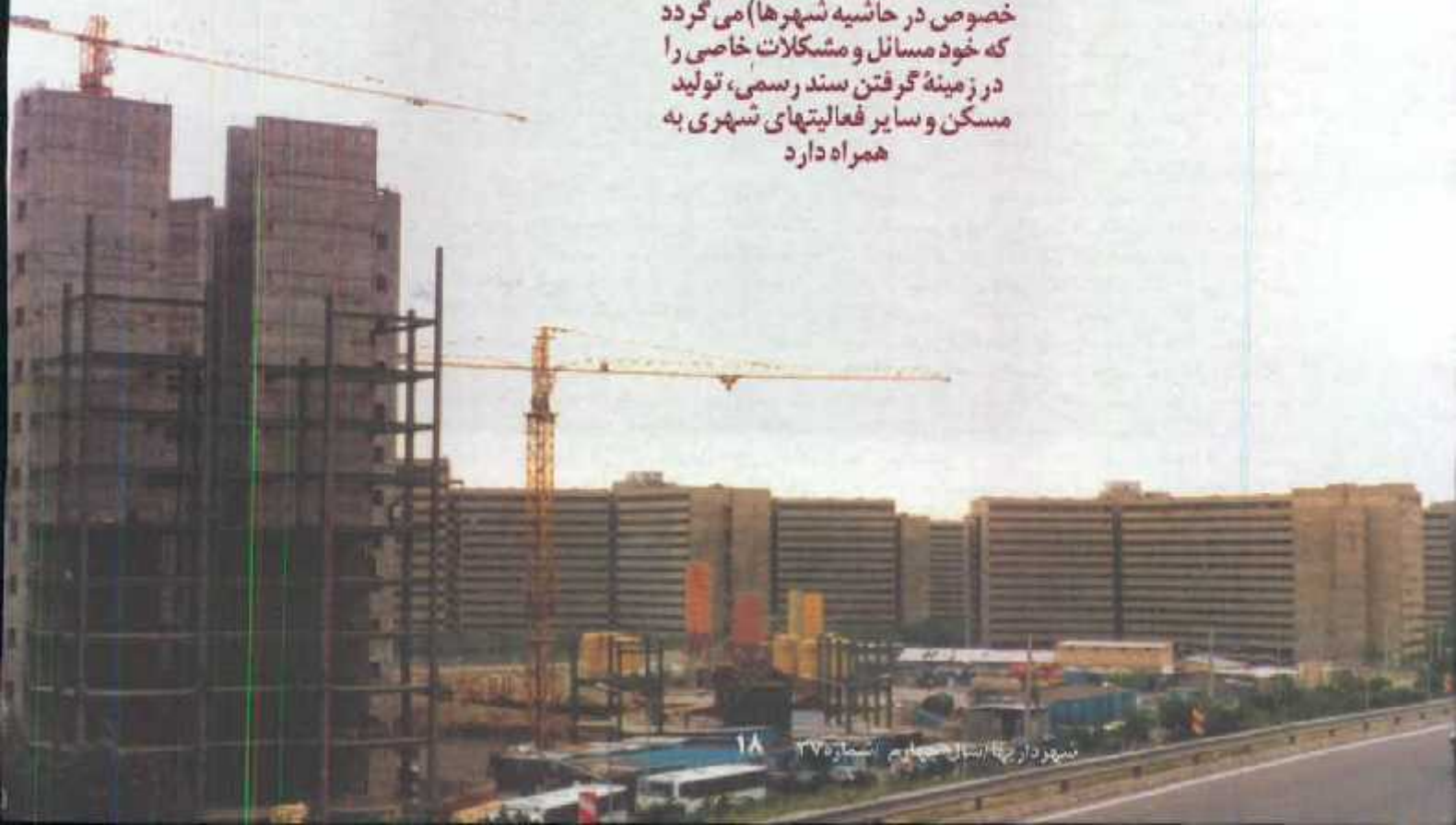
- ۱- کاهش دخالت مستقیم دولت و محدود کردن آن در تنظیم و تسبیح امور زمین شهری از طریق نظارت بر کاربریهای زمین
- ۲- پیشگیری از سود و زیان انتقالی مالکان، ناشی از تعیین قطعی کاربری اراضی شهری
- ۳- عدم عرضه مستقیم زمین به مصرف کنندگان نهایی به وسیله دولت و توانمندسازی و جایگزین کردن ارگانهای محلی
- ۴- تعدیل قوانین و مقررات لازم برای تشویق مالکان باقیتهای فرسوده شهری به تجمیع زمین و سرمایه و مشارکت در طرحهای بهسازی بافت
- ۵- استفاده بهینه از اراضی شهری، همراه با ایجاد انضباط و ساده‌سازی نحوه ارائه خدمات زیربنایی
- ۶- افزایش صرفه‌های مالیاتی بر اراضی بایر واقع در محدوده قانونی شهرها در جهت تشویق به ساخت و ساز مسکونی
- ۷- توسعه تدریجی اختیارات و وظایف نهادهای محلی، و

سرآوردهای انجام شده بالغ بر ۱۰۰ الی ۱۲۰ هزار هکتار است که قابلیت اسکان ذمی جمعیتی برابر با ۱۵ تا ۱۹ میلیون نفر را، با تراکم متوسط ۱۵۰ نفر در هکتار، دارند. اراضی رها شده شهری، بیشتر در روستا-شهرها و در شهرهای کوچک با جمعیت کمتر از صد هزار نفر و اراضی حاصل از باقیتهای فرسوده و کاربریهای نامناسب، بیشتر در شهرهای بزرگ و متوسط جای دارند و هر یک نیازمند راهکارها و سرمایه‌گذاریهای خاص خود هستند. سابقه تفکر احیا و نوسازی مراکز فرسوده و قدیمی شهری بسیار طولانی است، لیکن به رغم تهیه طرحهای متعدد، کمتر به عمل نزدیک شده است.

۷- سیاستهای زمین شهری در برنامه سوم عمرانی

مجموعه امکانات و قابلیتهای مندرج در بخش قبل، طیف بسیار گسترده‌ای را از اراضی شهری در کشور ما به وجود آورده است، که ضمن دارا بودن نکات بسیار زیاد، مسائل و مشکلات فراوانی را نیز به همراه دارند که مهم‌ترین شان را می‌توان نیاز به سرمایه‌گذاری بسیار زیاد برای بهره‌برداری از آنها ذکر کرد.

افزایش شتابان جمعیت شهری همراه با گسترش شهرها در شکل توسعه‌های افقی و اسکانهای غیررسمی هر نوع طرح عمرانی - از جمله طرحهای کاربری زمین - را از درجه اعتبار ساقط می‌کند و باعث ایجاد بازار غیررسمی زمین (به خصوص در حاشیه شهرها) می‌گردد که خود مسائل و مشکلات خاصی را در زمینه گرفتن سند رسمی، تولید مسکن و سایر فعالیت‌های شهری به همراه دارد

فقدان بسترهای قانونی مناسب برای دخل و تصرف یا هدایت روند تغییر و توسعه در بافتهای فرسوده و مسئله دار شهری باعث ایجاد تراکم جمعیت پایین در مراکز شهری و سپس گسترشهای حاشیه‌ای می‌گردد

جدول شماره ۵: توزیع جمعیت در قالب هرم جمعیتی شهرها

شهر	شهرهای با جمعیت یک میلیون نفر و بیشتر	شهرهای با جمعیت ۵۰۰-۱۰۰۰ هزار نفر	شهرهای با جمعیت ۲۵۰-۵۰۰ هزار نفر	شهرهای با جمعیت ۱۰-۲۵۰ هزار نفر	شهرهای با جمعیت ۱۰ هزار نفر و کمتر	جمع کل شهرها
تعداد شهر	۵	۲	۱۲	۳۶	۵۵۵	۶۱۲
تعداد جمعیت	۱۲/۱	۳/۲	۲/۷	۵/۱	۱۱/۷	۳۶/۸
درصد	۳۳	۹	۱۳	۱۲	۳۱	۱۰۰

همچنین واگذاری ماوریت‌های جدید به آنها، از قبیل تصدی امور زمین شهری

۷-۸- حمایت از شهرهای کوچک و متوسط با تأکید بر جلوگیری از توسعه کلان شهرها (خصوصاً تهران).

۸- جمع‌بندی و پیشنهادها

گسترده‌گی بیش از حد اراضی شهری در دست اقدام و مازاد پرنیاز سالانه و حتی پنج ساله، در سه دهه کلی اراضی آماده‌سازی، شهرهای جدید و اقبای بافتهای فرسوده، همراه با پراکنده‌گی جغرافیایی آنها در بیش از ۷۰۰ نقطه مختلف شهری، با نوسانات بالا و پایین تقاضا و سایر ویژگیها همچون دفع و جذب جمعیت، مسئولان و تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان شهری را با طیفی بسیار گسترده از مسائل و مشکلات مواجه ساخته است. شتابزدگی و تعجیل در ایجاد چنین وضعیتی کاملاً غیرن و به گونه‌ای است که ادامه و استمرار آن را با توجه به منابع محدود ملی و سیستمهای متمرکز تصمیم‌گیری، دچار محدودیت و مانع ساخته و توسعه یافتگی حاصل از آنها را با تردید و ابهام مواجه کرده است. متعارض بودن اهداف و ابزارها با یکدیگر، در جوامع در حال توسعه از مشکلات بنیانی این جوامع است که عوارض حاصل از آن هر نوع برنامه‌ریزی از جمله برنامه‌ریزی اراضی شهری و طرحهای جامع وابسته به آنها را با شکست مواجه می‌سازد.

برخی از سیاستها و اقدامات مندرج در برنامه سوم، مانند واگذاری تصدی زمین به ارگانهای محلی، پرهیز از ارائه مستقیم زمین به مصرف کنندگان، تدوین قوانین و مقررات لازم برای تشویق مالکان بافتهای فرسوده به تجمیع زمین و سرمایه، و نظایر اینها، پیام‌آور تحولاتی مثبت در امر توسعه و عمران شهری است

در پاسخ به این مشکلات برخی از سیاستها و اقدامات مندرج در برنامه سوم، مانند واگذاری تصدی زمین به ارگانهای محلی، پرهیز از ارائه مستقیم زمین به مصرف کنندگان، حمایت از شهرهای کوچک و متوسط و جلوگیری از توسعه کلان شهرها، تسخیر قوانین و مقررات لازم برای تشویق مالکان بافتهای فرسوده به تجمیع زمین و سرمایه، و نظایر اینها، پیام‌آور تحولاتی مثبت در امر توسعه و عمران شهری است. این اقدامات در بستر تحقق برخی از مضامین و اهداف برنامه پنجمه سوم قرار می‌گیرند. از جمله این مضامین استفاده حداکثر از ظرفیتهای موجود و مدیریت منابع است، که خودبده معنای چگونگی بهره‌برداری مطلوب از اراضی شهری و بافتهای قدیمی است. به نحوی که جذاب مردم شوند و بهره‌وری مطلوب را عاید سازند. همچنین اصلاحات نهادی و ساختاری هدف یا منسوخ دیگری است، که تلاش دارد برنامه‌ریزی کاربری زمین در قالب مدیریت محلی، سازماندهی، اجرا و نظارت شود. تمهیدات اتخاذ شده در سطح کلان و به شرح پیش گفته، بدون آن که با اتخاذ سیاستها و تدابیری در سطح خرد همراه گردد، ممکن است در اجرا و عمل با موفقیت کامل توأم نگردد. از این رو با توجه به توسعه اختیارات و وظایف نهادهای محلی، و با تطبیق تجهیزات جدید در امور سازمان متمرکز ملی می‌تواند سالیانه اراضی مورد نیاز را در اختیار نهادهای محلی و شوراهای شهر قرار دهد و در قالب مشارکت با نهادهای محلی، سیستم متمرکز خود را به تدریج و در طی یک الی دو برنامه پنج ساله تبدیل به نظامی غیرمتمرکز کند. از این طریق نهادهای محلی در قالب امرهایی اجرایی و با در نظرگیری دقیق امکانات و محدودیتها، و همچنین بهره‌مندی از مشارکتهای مردمی، قادر به اجرای وظایف محوله می‌شوند و می‌توانند نیاز اولیه قانون زمین شهری را در جهت حل مشکل زمین مورد نیاز مسکن و سایر نیازمندیهای عمومی مناطق مختلف شهری، محقق سازند. این زمینها با ایستای به عنوان بخشی از تجهیزات منابع محلی به کار گرفته شوند و به صورتهای مختلف - از جمله فروش، استیجار، مشارکت با بخش خصوصی و دولتی و نظایر اینها - مورد بهره‌برداری قرار گیرند و نقش خود را در توسعه شهری به خوبی به انجام رسانند.

سیاستهای مشارکت شهری در حومه‌های فرانسه

جمال اطهاری
دکتر در شهرسازی

در فرانسه طی سه دهه اخیر سیاستهای شهری مرتباً با شهرکها و محله‌های مسکن اجتماعی، به خصوص در حومه شهرها (۱)، با تحرک و شتاب روزافزونی تغییر و تحول یافته‌اند. این گرایش بیانگر مشکلات شرایط اجتماعی - محیط زیستی در این محله‌ها و روبه وخامت گذاشتن موقعیت زندگی در بسیاری از این سکونتگاههاست.

در طول این مدت دولت فرانسه برنامه‌ها و قانونگذاریهای متعددی را در زمینه بهبود زندگی در این محله‌ها به اجرا گذاشته است، که جدیدترین آنها قانونی است به نام «همبستگی و نوپردازی شهری» (۲) که در سال ۲۰۰۰ به تصویب رسید. این قانون که تغییرات مهمی را در بسیاری از مقررات شهری به وجود آورده است، تأکید فراوانی بر لزوم مشارکت در مدیریت شهری و شهروندمداری دارد.

این مقاله در پی پرداختن به نگرشهایی است که منجر به اهمیت کنونی مشارکت در مدیریت شهری شده‌اند؛ همچنین بررسی اینکه چه انگیزه‌ها و چه برنامه‌هایی به اجرا گذاشته شده‌اند، و شرایط کنونی در چه روندی پیش می‌رود. در پایان نیز مقایسه‌ای بین واقعیتهای مشارکت در ایران و فرانسه صورت گرفته است.

این دوره‌ای است که اثر پایداری بر کیفیت توزیع جمعیت در فرانسه گذاشته است. اکنون بیش از ۲۵ میلیون نفر از جمعیت ۵۸/۵ میلیون نفری فرانسه (۷۷ درصد) شهرنشین هستند در حالی که قبل از جنگ دوم جهانی این رقم کمتر از ۵۰ درصد بود.

در دوره ۲۰ ساله شکوهمند و رشد سریع و قارچ گونه شهرنشینی و نیار به تولید انبوه مسکن منجر به ساخت و سازهای شتابزده مسکن اجتماعی، برجهای بلند و بلوکهای طولانی با تراکم بالا و امکانات رفاهی محدود در حومه شهرهای بزرگ گردید. البته، در این دوره طراحی شهری بسیار متأثر از منسوز آن، و اصول و دیدگاههای نوگوربوزیه بود.

مهم‌ترین و ناموفق‌ترین برنامه‌ای که نگرش منطقه‌بندی در طراحی فضایی در آن به کار گرفته شده، به اسم زوپ (۳) (اولویت در حوزه‌های شهرنشینی) معروف است. از اواخر دهه ۱۹۵۰ تا اواخر ۱۹۶۰ زوپ به مهم‌ترین اهرم اجرایی شهرسازی بدل شد. این به یسه را شهرسازی اجرایی (۵) می‌گویند. طی این مدت ۸۰۳ هزار واحد مسکونی در ۱۹۵ زوپ در فرانسه ساخته شد. مجموعه‌های مسکونی که در گذر برنامه‌ریزیهای زوپ

شد گرفتن بحران شهری در محله‌های پیرامونی شهرهای بزرگ فرانسه، سیاستهای مدیریت شهری را با مشکلات فراوان فضایی، اجتماعی - فرهنگی، تشکیلاتی و نظایر اینها مواجه کرده است.

در جوابگویی به این مشکلات شیوه‌های مختلفی مورد آزمایش قرار گرفته‌اند که از میان آنها روشهای مشارکتی موفقیت نسبی بیشتری داشته‌اند.

در متون جامعه‌شناسی و شهری فرانسه، بدیده ۳۰ ساله شکوهمند (۱۳) (۱۹۷۵-۱۹۴۵)، که از مشخصه‌های آن میزان بالای رشد جمعیت و شهرنشینی و شکوفایی فعالیتهای اقتصادی است، جایگاه مهمی را در تاریخچه شهرنشینی این کشور به خود اختصاص داده است.

ساخته شدند، در بدو احداث مدیریتی بسیار مرکزی و از نوع دستور از بالا داشتند. این مجموعه‌ها افسار کثیری از مردم را با تواناییهای اقتصادی مختلف به طرف خود جذب می‌کردند و زندگی در آنها نوعی ارتقای اجتماعی محسوب می‌شد. اما به تدریج مشکلات سکونت در زوپها به شکل جدی نمایان گردیدند. در اواسط دهه ۶۰ میلادی مشکلاتی همچون همجواری، ناهنجاریهای صوتی، تضادهای اجتماعی - فرهنگی و نظایر آنها باعث جابه‌جایی بسیاری از ساکنان این زوپها و نقل مکان آنها به سکونتگاههای بخش خصوصی یا دیگر مسکنهای اجتماعی شد. در همین دوره دولتمردان به فکر به کارگیری ابزارها و امکانات تازه‌ای برای برنامه‌ریزی و کنار گذاشتن زوپها افتادند.

در سال ۱۹۶۷ دولت برنامه شهری جدیدی را به نام زاک یا «حوزه‌های آمایش و سامان‌دهی مشترک» (۶) به عنوان الگوی جدیدی از قوانین شهرسازی اجرایی و مدیریت عرضه کرد. در زمان حاضر زاک با وجود تغییرات و اصلاحاتی که در آن داده شده، هنوز هم متداول‌ترین برنامه توسعه شهری در فرانسه محسوب می‌شود.

مفهوم زاک بازگویی توجه خاصی است که زامانداران وقت به اشکال مدرن مشارکت یا دموکراتیزه کردن برنامه‌ریزی و مدیریت شهری داشتند. در واقع پیاده کردن پروژه‌های زاک را می‌توان آغاز به کارگیری شیوه‌های مشارکت در برنامه‌ریزی شهری دانست. موفقیت‌های زاک بیشتر در ادغام چند نوع کاربری زمین شهری در کنار هم است: مسکونی، فرهنگی، تفریحی و جز آن.

اما از آنجا که دو طرف اصلی این برنامه دولت و شهرداریها بودند، عملاً زمینه تصمیم‌گیریها در اختیار این دو نهاد باقی ماند و از آن فراتر نرفت.

مشکلات زوپها نیز همچنان ادامه یافت و اجرایی برنامه‌های زاک کمک چندانی به بهبود شرایط آنها نکرد. در اواخر دهه ۱۹۶۰ جنبشهای سیاسی، نارضایتی‌ها و شورشهایی که اوج آنها در وقایع ماه مه ۱۹۶۸ تجلی پیدا کرد، زندگی خطری برای دولت و نقطه عطفی در شروع برنامه‌های خبری برای بهبود و بهسازی زوپها و محله‌های حاشیه‌ای شد.

۱۹۷۷، شروع قراردادهای جدید شهری

در این سال دولت وقت اولین برنامه مهم بهسازی سکونتگاه‌های حاشیه‌ای و زوپها را، به نام برنامه «مسکن و زندگی اجتماعی» (۷)، عرضه کرد. در این برنامه دولت برای اولین

بار یارانه جدیدی به نام «کمک شخصی به مسکن» (۸) را وارد سیاستهای خود کرد.

یارانه مذکور به کمکهای دولت برای ساختمان مسکن اجتماعی، که در اصطلاح متداول به نام «کمک به سنگ» (۹) معروف است، اضافه شد. در این برنامه دولت همچنین تلاش تازه‌ای را برای بهبود فضاهای عمومی و محیط زیست محله‌های مسکن اجتماعی و مردمی (۱۰) آغاز کرد.

در مجموع هر چند که برنامه‌های «مسکن و زندگی اجتماعی» موفقیت‌آفرینی چندانی نداشت، ولی زمینه مناسبی را برای تغییر در نگرش کلی به سیاستهای خدمات شهری دولت و نحوه مدیریت آنها به وجود آورد.

۱۹۸۱، فصل تویی از مدیریت مشارکتی - مداخله‌ای (۱۱)

در اینجا مداخله به معنای سپیم کردن شهروندان در برنامه‌ریزی و عملیات اجرایی پروژه است.

با به قدرت رسیدن سوسیالیستها در این سال، سیاستهای جدیدی در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری به اجرا گذاشته شد. از مهم‌ترین قسمتهای این سیاست، قوانین و مقررات جدیدی به منظور تمرکززدایی اداری - مالی و مراکز تصمیم‌گیری بود، که قدرت زیادی را در اختیار شهرداری قرار می‌داد. همچنین برنامه‌ها و ساختارهای مدیریتی جدیدی برای بهسازی و نوسازی سکونتگاههای مسکن اجتماعی در مقیاس محله و برای فعال کردن و حمایت از جامعه مدنی و شهروندمداری به اجرا گذاشته شد.

پی‌یر منسرو (۱۲) اولین نخست‌وزیر دولت فرانسوا میتران مسئولیت اجرای سیاستهای جدید را بر عهده گرفت و با همکاری شهردار گرنوبل (۱۳) برنامه‌های را تحت عنوان توسعه اجتماعی محله‌ها (۱۴) یا داسکو (DSQ) به مرحله اجرا گذاشت. نوآوری مهم این برنامه همکاری تنگاتنگ نهادهای دولتی، محلی و نقش شهروندان در روند برنامه، پروژه و در مجموع توسعه شهری است. کوشش بر این بود که این نقش از نوعی حضور مشورتی خارج شود و به شکل نوعی دخالت فعال درآید؛ که البته عملاً چنین نشد. در محله‌هایی که برای اجرای این برنامه انتخاب می‌شوند دولت اقدام به عقد قراردادی با شهرداریهای محل می‌کند. طبق این قرارداد دفتر مخصوصی در محله‌هایی که مشکل دارند احداث می‌شود تا مسئولیت اجرای مفاد این قراردادها را - زیر نظر شهردار - به عهده گیرد و به عنوان عنصری اصلی در مدیریت برنامه و

پروژه شهری وارد عمل شود. از جمله وظایف این دفتر ایفای نقش واسطه‌ای بین نهادهای رسمی و نمایندگان جامعه مدنی (انجمنها، هیئت‌ها و جزآن) است.

در ضمن این دفتر مسئول فراهم آوردن بهترین شرایط محلی برای اشتراک و مداخله شهروندان در مراحل مختلف برنامه و پروژه توسعه است. به عنوان مثال، انجمنهای محلی برای دریافت کمکهای مالی و فنی از شهرداری و دولت، در مرحله اول پرونده کاملی از جزئیات طرح خود را نزد مسئول این دفاتر تشکیل می‌دهند و سپس طرح پس از عبور از صافی‌های مختلف اداری آماده دریافت کمک مالی از دولت می‌شود. همان‌طور که قبلاً اشاره شد شهرداران بعد از قوانین تمرکززدایی صاحب قدرت قیروانی در کلیه زمینه‌های طرح توسعه محلی شهر خود شده‌اند و مسئولان این دفاتر را نیز خود انتخاب می‌کنند.

در طی دهه ۱۹۸۰ دفاتر مذکور جای خود را کاملاً در سیستم مدیریت شهری باز کرده‌اند و در زمان حاضر بخش مهمی از سیاستهای دولت و شهرداریها را در مقوله محله‌های حاشیه‌ای به مرحله اجرا در می‌آورند. اما در عین حال، این دفاتر با مشکلات زیادی هم روبرو شده‌اند، که این امر اصلاح و بازنگری در قوانین و مقررات برنامه‌ها را اجتناب‌ناپذیر کرده است. از جمله مهم‌ترین این مشکلات، می‌توان به کمبود مشارکت مردمی، فقدان کادرهای مردمی دموکراتیک تصمیم‌گیری و حادث شدن تضادهای فرهنگی - اجتماعی و مسائل بیکاری در این محله‌ها اشاره کرد.

گروه معروف به «حومه شهر ۱۹۸۹» (۱۵)

از میان فعالیتها و تلاشهای گروهی که در دهه ۱۹۸۰ برای سامان‌دهی شرایط زندگی و فعال کردن جامعه مدنی انجام گرفته، طرح‌ها و کارهای گروهی از معماران و شهرسازان به نام «گروه حومه شهر ۱۹۸۹» بود که بسیار مورد توجه عموم واقع شد.

بنیانگذاران این حرکت نو معمار به نامهای رولان کاسترو (۱۶) و میشل کانتال (دوبون (۱۷)) بودند که ایده‌هایشان در مورد بهسازی و زیبا سازی شهر، بسیار مورد توجه روشنفکران و رئیس جمهور وقت - فرانسوا میتران - قرار گرفت. طرح آنها تحت عنوان «پیشنهادهایی برای مشارکت فعال حومه‌ها در ساختار تمدن شهری» ارائه شد. تلاش این طرح در اصل خارج کردن محله‌های پیرامونی از انزوای و کناره‌زدگی‌شان بود، که فضای معماری برای رسیدن به این هدف نقش عمده‌ای داشت.

از اواخر دهه ۱۹۸۰ این گروه به دلایلی دیگر نتوانست به فعالیتهای خود ادامه دهد و در زمان حاشر بنیان گذار آن رولان کاسترو و انجمن جدیدی را به نام «جنبش برای تمدن شهری» تأسیس کرده است و آن را اداره می‌کند. این انجمن بسیاری از اهداف «گروه حومه شهر ۱۹۸۹» را با ایده‌ها، برنامه‌ها و شیوه‌های جدید مدیریت توأم ساخته است.

۱۹۹۰ - تأسیس وزارت شهر

در این سال دولت برای گسترش عملکرد خود در برنامه‌ریزی توسعه شهری و مدیریت مشارکتی، اقدام به تأسیس وزارتخانه‌ای برای شهر و نهادی به نام هیئت بین‌وزارتی شهر (۱۸) کرد. چرخش کار و اندیشه برنامه‌ها زیر نظر یک وزیر و هیئتی از نمایندگان کلیه وزارتخانه‌ها و نهادهای دست‌اندر کار مسائل شهری - مثل وزارت کار و همبستگی، وزارت فرهنگ، وزرای آموزش و پرورش، وزارت بهداشتی، وزارت مسکن و شهرسازی، نماینده شهرداران و مانند اینها - صورت می‌گیرد.

با نهادینه‌تر شدن سیاستهای شهری ابعاد تازه‌ای در تعریف

سرمزین، مشارکت، جامعه مدنی و همچنین در کلیت برنامه‌ریزی و مدیریت فضایی - اجتماعی ظاهر گردید. در اینجا هویت سرزمین با توجه به شهروندان، شوراها، شهر، نمایندگان و تواناییهای بالقوه مردم برای تصمیم و دخالت در مدیریت زندگی روزمره‌شان تعریف می‌شود. این سیاستی است که در اصطلاح متداول به آن سیاست سرزمین‌گرا (۱۹) می‌گویند.

امروز وزارت شهر به عنوان نهاد و دست‌اندر کار اصلی توسعه شهری، نقش عمده‌ای را در برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه برعهده دارد.

از جمله مسئولیتهای این نهاد - جدا از توزیع یکسان و عادلانه کمکهای مالی دولت - نشر فرهنگ و دانش مشاوره و مداخله شهروندان در برنامه و پروژه توسعه محلی است.

پروژه‌های زاک را می‌توان آغاز به کارگیری شیوه‌های مشارکت در برنامه‌ریزی شهری دانست. موفقیت‌های زاک بیشتر در ادغام چند نوع کاربری زمین شهری در کنار هم است: مسکونی، فرهنگی، تفریحی و جزآن

با نهادینه‌تر شدن سیاستهای شهری ابعاد تازه‌ای در تعریف سرزمین، مشارکت، جامعه مدنی و همچنین کلیت برنامه‌ریزی و مدیریت فضایی - اجتماعی ظاهر گردید.

نیمه دوم دهه ۹۰

از نیمه دوم دهه ۹۰ به بعد مشکلات روزافزون بیکاری، تضادهای فرهنگی اجتماعی، زیست‌محیطی و نظایر آنها در محله‌های پیرامونی، نیاز به اصلاحات در مدیریت پروژه‌های شهری را به صورت آسری فوری درآورده است. شرایط کلی محله‌های آسیب‌پذیر همچنان رو به وخامت است و باندهای جوانان دیگر به ماشین‌سواری، شکستن شیشه‌های مغازه‌ها و نزاعهای خونین اکتفا نمی‌کنند و قتل نیز حکم جزیی تکراری را یافته است. در اینجا باور کلی این است که صرفاً به نهادینه کردن برنامه‌ها و مساعدتهای مالی نمی‌توان اکتفا کرد و باید تغییرات مهمی در ساختارهای قدرت دولت به وجود آید.

در بعضی از این محله‌ها که به طور متداول به آنها محله‌های مشکل‌زا (۲۰) می‌گویند، بدبینی خاصی در بین شهروندان به وجود آمده است و اینان کمکهای دولتی را بیشتر نوعی برچسب و دامن‌تصویبی منفی از خودشان می‌دانند.

ادامه شرایط بحران اجتماعی در محله‌های پیرامونی منجر به تحقیقات وسیعی برای یافتن شیوه‌های جدید مدیریت شهری شد. گروه‌های پژوهشی در C.S.T.B., C.N.R.S. و اتحادیه‌های سازمانهای مسکن اجتماعی (UNFOHLM) و

دیگران، سعی به تشخیص دلایل و علل بحران شهری و ریشه‌یابی‌های آن کردند. تشخیصی که تقریباً تمام گروهها با آن موافقت کردند. همان کمبود کادرهای دموکراتیک تصمیم‌گیری و عدم حضور شهروندان در زمینه مدیریت شهری بود. بعضی از ریشه‌یابی‌ها به زیرسؤال بردن قوانین تمرکززایی سال ۱۹۸۱ برمی‌گردد که همان مسئله تمرکز قدرت زیاد در کادر اجرایی شهرداران و مدیریت شهردار است. یعنی همان روندی که پروژه شهری را به سوی عملکرد دستور از بالا سوق داد. لذا شیوه‌های پیشنهادی، چه از طرف پژوهشگران و چه از طرف گروههای تحقیقی در وزارتخانه‌ها و نهادهای اجرایی و ستادکامی، عبارت بود از توصیه به مردمسالارانه کردن و ایجاد کادرهای جدید حکمرانی شهری (۲۱)، بدین ترتیب مشارکت مردمی، شهروندمداری و در مجموع مشارکت و همکاری کلیده

دست‌اندرکناران تولید فضای شهری در مرحله نخست سیاست توسعه محلی قرار گرفت.

از مهم‌ترین و متداول‌ترین برنامه‌هایی که در این زمینه در اواسط دهه ۱۹۹۰ ارائه شد، برنامه «مدیریت شهری از نوع همجواری» (۲۲) است. در این برنامه به این اصل تکیه می‌شود که مدیریت شهری کارآمد تنها نیاز به کادر اداری متبحر ندارد بلکه باید در مرحله اول مسائل در چارچوب روابط افراد و بوستگهای اجتماعی (۲۳) و فرهنگی مطرح شوند.

برنامه «مدیریت شهری از نوع همجواری» به سرعت تبدیل به ساختاری محوری در جنبش مسکن اجتماعی می‌شود و بسیاری از شهرها و مدیران سازمانهای مختلف سازنده مسکن، روشهای آن را در سیاستهای خود به کار می‌گیرند. از آنجا که مشارکت مردمی مهم‌ترین رکن این برنامه است، بعضی از سازمانهای بزرگ برای حفظ و نگهداری بناهای مسکونی خود و تشویق مردم به مشارکت در حل مسائل مربوطه به سکونتگاههایشان کارگاههایی را به نام کارگاههای بهسازی شهر (۲۴) تأسیس می‌کنند. این کارگاهها به فعالیت در زمینه مسائل و فضاهای مختلف مانند فضای سبز، محل بازی بچه‌ها،

فضاهای نیمه عمومی در داخل ساختمانها و نظایر اینها می‌پردازند و سعی در ردیابی مشکلات و حل آنها با همکاری سازمانهای ذی‌ربط دارند. ساختار این مدیریت تا حد زیادی دنباله منطقی است که در برنامه‌های زاگ دنبال می‌شود.

اختلاف عمده‌ای که این دو برنامه با هم دارند، این است که زاگ ابزار شهرسازی اجرایی است، در حالی که برنامه مدیریت شهری از نوع همجواری یک برنامه توسعه اجتماعی - شهری و با حساسیت بیشتری نسبت به عملکردهای مردمسالاری و شهروندمداری است.

با در نظر گرفتن اینکه از کل شمار مسکنی که در فرانسه حدود ۵۰ درصد استیجاری‌اند و از این رقم حدود ۲۰ درصد آن مسکن اجتماعی (HLM) است، و این خود جمعیتی حدود ۱۲ میلیون نفر را در برمی‌گیرد، لذا سیاستهای توسعه اجتماعی - شهری در فرانسه اهمیت ویژه‌ای دارند.

قدنقوانین مدون برای اجرای سیاستهای توسعه اجتماعی - فضایی و اقتصادی موجب شده است که مدیریت شهری از نوع همسایگی یا مجاورتی تا حد زیادی به سیاستها و سلیقه‌های مقامات محلی - و در درجه اول به شهرداران - بستگی پیدا کند و این در مجموع سیاست قدنقوانین موقتی نبوده است. دلیل این امر نیز بار دیگر، قدنقوانین مشارکت همه جانبه مردم در کلیه مراحل برنامه و پروژه‌هاست. انتقادی که در زمان حاضر در فرانسه عمومیت پیدا کرده است و مبحث رابطه مقوله مردمسالاری و شهروندمداری در این کشور سوق می‌دهد. همین است. با در نظر گرفتن اینکه سیستم مردمی غالب در فرانسه و در غرب همانا سیستم نمایندگی است، شهروندان از طریق نمایندگان خود در نهادهای محلی و دولتی در تصمیم‌گیریها شرکت می‌کنند و به حضور جامعه مدنی در سیاستهای مختلف دولت، واقعیت می‌بخشند. اما بارشده بی‌سابقه و سریع شهرنشینی و دشواریها و پیچیدگیهای روزافزون زندگی در شهر و کلاتشهرها، تجربه نشان می‌دهد که عملکردهای مردمسالارانه از نوع نمایندگی و واسطه‌ای با مشکلات و نقطه ضعفهای زیادی - از قبیل ساندلج‌جوییها و پانديازینهایی - روبروست که این امر ادامه حیات آن را مشکل می‌کند. یعنی در واقع رابطه مستقیم بین مردم و نمایندگانی که انتخاب کرده‌اند، یا بسیار کم‌رنگ می‌شود یا اصولاً وجود ندارد.

دلایل بسیاری برای جوابگویی به چراها و چگونه‌های این وضعیت آورده شده است، از قبیل مشکلات بیکاری و فقر ناشی از آن، شکافهای فرهنگی - قومی، نابعدنی، خشونت، قدرت‌طلبی و نظایر اینها؛ اما جدای از اینها دو واقعیت بر تمام این دلایل سنگینی می‌کنند: اول اینکه مردم دیگر حاضر نیستند برای اثبات حضورشان در جامعه مدنی صرفاً به ریختن رأی خود در صندوق انتخابات اکتفا کنند؛ و دوم اینکه سیاست شهری در فرانسه با شکستهای جدی روبرو شده و عملاً توانسته است به بسیاری از وعده‌های خود برای توسعه و بهسازی شهری تحقق بخشد.

بدین ترتیب به سروره، مردم نیز به خودرادی عصر فل - و نه شهروندمدار - نسبت به فضاهای شهری و محیط زیست خود پیدا کرده‌اند، و در نتیجه گاه عیوب و مشکلات سیاستهای موجود انعکاس وسیعی در ابعاد مختلف جامعه شهری یافته است.

در زمان حاضر تلاش سیاستمداران چپ و روشنفکران پر این است که دموکراسی مشارکتی را هر چه بیشتر جایگزین دموکراسی نمایندگی کنند.

در این زمینه، محله‌های مسکن اجتماعی به صورت بهترین

مقدمه

- 1- Bourgeois
- 2- Scilicet de nova villana rubina
- 3- Tréma Godeaux
- 4- Zone d'Urbanisme Pré-Prévue
- 5- Urbanisme Opérationnel
- 6- Zones d'Aménagement Concertées
- 7- Habitat et Vie Sociale
- 8- ville personnelle et logement
- 9- acte d'habitation
- 10- quartier Populaire
- 11- Participation - implication
- 12- Pierre Maitrey
- 13- Grenoble
- 14- Développement social des Quartiers
- 15- Parilleux 62
- 16- Roland Castro
- 17- Michel Carlier-Dupont
- 18- Développement social des Quartiers
- 19- Collège Tréma Rubina
- 20- Quartiers en difficulté
- 21- Urbanisme en projet
- 22- Gestion Urbaine de Projets
- 23- cohésion sociale
- 24- Abriles de Tréma Rubina
- 25- Michel Bonetti
- 26- Participation Générative
- 27- Michel Conan

لابراتورهای مطالعه و کنکاش برای به اجرا در آوردن برنامه‌هایی در آمدند که مشوق و محرک مداخله و مشارکت مردم در ابعاد مختلف برنامه‌ها و پروژه‌های توسعه شهری باشند. از این دست است برنامه‌هایی مانند بهسازی و نوسازی سکونتگاهها، ارتقای خدمات شهری، تولید فضای سبز و محیط زیست پایدار و جزاینها. با ابداع شیوه‌ها و سیاستهای جدید در برنامه‌ها و پروژه‌های شهری، تلاش بر این است که به مشارکت تنها به صورت روندی مشورتی برخورد نشود و شهروندان به عنوان بازیگران اصلی دارای قدرت تصمیم‌گیری در مراحل مختلف مدیریت، اجرا و ساختمان پروژه نیز باشند. تحقیقات و نمونه‌های اجرایی مهمی در این مقوله، و به خصوص در حیطه امکان عمومی، انجام گرفته و موفقیت‌هایی نیز کسب شده است.

از میان کسانی که پژوهشهای گسترده‌ای روی اشکال مختلف مشارکت در روشهای مدیریت شهری کرده‌اند، میشل

بوئتی (۲۵) جامعه‌شناس و پژوهشگر «مرکز علمی و تکنیکی ساختمان» (CSTB) شهرت و اعتبار خوبی یافته است. میشل بوئتی با ابداع الگوواره مشارکت مولد (۲۶) شیوه‌های جدیدی را در مشارکت و مداخله مردم در مدیریت برنامه و پروژه عرضه کرده است.

مشارکت مولد شامل اصول و قواعدی است که می‌تواند در همه جا، در هر دوره و هر شرایط آنها را در مشارکت و مداخله در امر مدیریت برنامه و پروژه شهری به کار گرفت و به عنوان نوعی ابزار اجرایی مورد استفاده قرار داد. پژوهشگری که در همین زمینه با میشل بوئتی همکاری نزدیکی داشته، میشل کوتان (۲۷) معمار است که ابعاد فرهنگی - اجتماعی این روش را در حیطه فضاهای معماری مورد پژوهش قرار داده - و این امر در فرانسه بسیار مورد توجه واقع شده است. میشل کوتان مسئله مشارکت در مدیریت شهری را چنین بیان می‌کند: «مسئله مشارکت و مداخله در مدیریت شهری (برنامه و پروژه) روندی است که در طی آن گروه‌های ذی‌نفع مشکلاتی را که با آن روبرو هستند به روشنی بیان می‌کنند و عملکردها را با توجه به امکاناتی که در اختیار دارند

و نتایج پیش‌بینی‌پذیر، در شرایط مشخص، برآورد و تعریف می‌کنند».

جمع‌بندی: بازتاب تجارب فرانسه و ایران در مدیریت شهری

قیاس و تحلیل عملکردهای مشارکت در مدیریت شهری، بین این دو کشور می‌تواند جنبه‌های کاملاً متفاوتی با توجه به نیازهای هر کدام داشته باشد.

دیدیم که چطور تجربه ۴۰ ساله فرانسه در سیاستهای مدیریت شهری - مانند مشارکت، شهروندمداری، مردم‌سالاری و نظایر اینها - موجب نهادینه و از عمل کردن هر چه بیشتر دست‌اندرکاران سیاستهای شهری گردید. این تجربه در شرایط کنونی ایران، و نیاز این کشور به حفظ و ساماندهی بافتهای شهری، بسیار سودمند خواهد بود.

امادر طی این مدت فرانسوی‌ها مسائل جدیدی را نیز در سر راه خود کشف کردند که از مهم‌ترین آنها پدیده نهادینه‌زدگی در سیاستهای شهری است. همین واقعیت موجب توجه پژوهشگران فرانسوی به تجربه کشوری توسعه یافته و چگونگی عملکرد سیاستهای همکاری و همبستگیهای گروهی در تولید فضای شهری گردیده است.

پدیده خود مدیریتی که در ساخت و ساز سکونتگاههای پیرامونی در این کشور مطرح است، چه تواناییهایی را در مردم از خود نشان می‌دهد؟ آنان چگونه تصمیم می‌گیرند؟ در چه شرایطی تصمیمهای خود را به اجراء می‌گذارند، و نظایر اینها.

ساختهای عملکرد مدیریت شهری در ایران

در کشور ما مسائل مدیریت شهری و مشارکت، همانند فرانسه و به خصوص در امر تولید سکونتگاههای اجتماعی و فضاهای شهری، در دو منطق مختلف شکل می‌گیرند:

اول، فرایند رسمی یا فرمول مدیریت شهری؛ این فرایند از جمله در ساخت و سازهای تعاونی مسکن منعکس است. در ایران مسکن تعاونی تقریباً تنها نوع تولید گسترده مسکن اجتماعی به شمار می‌آید و کلیه ساکنان - ساکنان آنها در تمام مراحل ساختمان، به خصوص در مراحل مختلف مدیریت مالی، مشارکت و دخالت مستقیم دارند.

دوم، فرایند غیر رسمی مدیریت شهری، یا خود مدیریتی؛ این مدیریتی است که رکن اصلی آن را مشارکت تشکیل می‌دهد و عمدتاً در سکونتگاههای نواحی پیرامونی و ساخت و سازهای مسکن در آنها اعمال می‌شود.

در این نواحی تولیدی ضابطه مسکن، از نظر کمیّت، مهم‌ترین نوع تولید اجتماعی مسکن برای کم در آمده‌است.

در این شکل از مدیریت روابط اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی اغلب بر پایه همبستگیهای سنتی - قلمبندی و قومی - مذهبی استوار است. در چارچوب این روابط است که اشغال زمین و ساختمان واحدهای مسکونی، در سیستمهای همکاری و مشارکت جمعی، بدون گذار از مراجع رسمی محلی و دولتی صورت می‌گیرد. توجه پژوهشگران فرانسوی نیز معطوف به همین تواناییهای خودجوش مردم و خلصت خود مدیریتی در تولید فضای شهری است.

بر خلاف شهرها و سکونتگاههای حومه شهر پاریس، که مردم در آنها نقش مستقیمی در تولید فضای کالبدی ندارند، در حومه شهرهای بزرگ ایران مشارکت خودجوش مردم نقش تعیین کننده‌ای در مدیریت تولید فضای شهری دارد.

احصای پندهای منسوخ ماده ۵۵ قانون شهرداری

جمشید رضایی

مقنن در ماده ۵۵ قانون شهرداری مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۱ و اصلاحیه مورخ ۱۳۴۵ و ۱۳۵۵، آن، وظایفی را بر عهده شهرداریها محول کرده، که به مرور زمان به موجب قوانین و مقررات گوناگون، بخشی از این وظایف به سازمانها و شرکتها و مؤسسات دیگر منتقل گردیده است. به منظور شفاف کردن موضوع و تعیین اینکه چه وظایفی از وظایف مندرج در ماده مذکور به سازمانهای دیگر محول گردیده است، این ماده با آخرین قوانین و مقررات مصوب تطبیق داده شده و قسمتهای منسوخ نیز با ذکر مستندات آن به شرح ذیل استخراج گردیده، که امید است مورد استفاده مسئولان و متصدیان امر قرار گیرد.

۱- بند ۲ ماده ۵۵ (تنظیف و نگهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آبها و فاضلاب و تفتیح قنوات مربوط به شهر و تأمین آب و روشنایی به وسایل ممکنه)؛

الف - به موجب قانون تشکیل شرکتهای آب و فاضلاب مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱، امور مربوط به آب شهر از جمله تهیه و توزیع آن و جمع آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها به عهده شرکتهای آب و فاضلاب محول شده است.

ب - مستند به قانون سازمان برق ایران مصوب ۱۳۴۶/۴/۱۹، امور مربوط به برق (تولید، انتقال و توزیع نیروی برق) به عهده وزارت نیرو است که به موجب ماده ۳ قانون مذکور، این وظیفه در قالب شرکتهای سهامی برق منطقه‌ای انجام می‌گیرد. با توجه به آنچه ذکر گردید، آن قسمت از بند ۲ ماده ۵۵ که ناظر به وظیفه شهرداری در فاضلاب و تأمین آب و روشنایی است، به طور ضمنی منسوخ است.

۲- بند ۳ ماده ۵۵ (مراقبت و اهتمام کامل در نصب برکه قیمت، برروی اجناس و اجرای تسمیحات انجمن نسبت به ارزانی و فراوانی خواربار و مواد مورد احتیاج عمومی و جلوگیری از فروش اجناس فاسد و معدوم نمودن آنها)؛

الف - به موجب قانون تعزیرات حکومتی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳ و قانون اصلاح قانون تعزیرات حکومتی مصوب

۱۳۷۳/۷/۱۹، وظیفه شهرداری ذیر به مراقبت و اهتمام کامل در نصب برکه قیمت برروی اجناس به وزارت بازرگانی (سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات موضوع این نامه اجرایی مصوب ۱۳۷۳/۸/۱) و سازمان تعزیرات حکومتی محول گردیده است. ب - بنظر به اینکه مستند به مواد ۵ و ۶ اساسنامه شرکت سهامی گسترش خدمات بازرگانی مصوب ۱۳۵۴/۳/۱۲، امور مربوط به تأمین و توزیع کالاهای اساسی به عهده شرکت مذکور محول گردیده است، لذا تصمیم‌گیری درخصوص مواد مورد احتیاج عمومی - از جمله خواربار - در صلاحیت شرکت سهامی گسترش خدمات بازرگانی (وابسته به دولت و زیر نظر وزارت بازرگانی) است. ج - جلوگیری از فروش اجناس فاسد و معدوم کردن آنها، به موجب قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳، در صلاحیت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

۳- بند ۴ ماده ۵۵ (مراقبت در امور بهداشت ساکنین شهر و تشریک مساعی با مؤسسات وزارت بهداشتی در ابتلا گوین و تلقیح واکسن و غیره برای جلوگیری از امراض ساریه)؛

با توجه به اینکه به موجب ماده یک قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷/۳/۲۳، تأمین بهداشت عمومی و ارتقای سطح آن از طریق اجرای

با توجه به اینکه به موجب ماده یک قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷/۳/۳، تأمین بهداشت عمومی و ارتقای سطح آن از طریق اجرای برنامه‌های بهداشتی خصوصاً در زمینه بهداشت محیط، مبارزه با بیماریها، بهداشت خانواده و مدارس، آموزش بهداشت عمومی و نظیر اینها از وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، بنابراین وظیفه شهرداری در امر بهداشت ساکنان شهر متنی است

برنامه‌های بهداشتی خصوصاً در زمینه بهداشت محیط، مبارزه با بیماریها، بهداشت خانواده و مدارس، آموزش بهداشت عمومی و نظیر اینها از وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، بنابراین وظیفه شهرداری در امر بهداشت ساکنان شهر متنی است.

۴- بند ۶ ماده ۵۵ (اجرای تبصره یک ماده ۸ قانون تعلیمات اجباری و تأسیس مؤسسات فرهنگی و بهداشتی و تعاونی مانند نگاه حمایت مادران و نوانخانه و پرورشگاه و درمانگاه و بیمارستان و شیوخوارگاه و بیمارستان و کتابخانه و کلاسهای مبارزه با بیسوادی و کودکان و باغ کودکان و امثال آن در حدود اعتبارات مصوب و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی و کمک به انجمنهای خانه و مدرسه و اردوی کار. شهرداری در این قبیل موارد و همچنین در مورد موزهها و خانههای فرهنگی و زینان با تصویب انجمن شهر از اراضی و ائیه متعلق به خود یا حتماً ملکیت به رایگان و یا با شرایط معین به منظور ساختمان و استفاده به اختیار مؤسسات مربوط خواهد گذاشت).

الف / ۴- وظیفه شهرداری در اجرای تبصره یک ماده ۸ قانون آموزش و پرورش اجباری و مجانی مصوب ۱۳۳۲/۵/۶، با توجه به مراتبی که در ذیل ذکر می‌گردد، متنی است: تبصره مذکور مقرر می‌دارد: «شهرداریها مکلف‌اند در حدود قوانین مربوط در تهیه وسایل ساختمان مدارس و توسعه معارف طبق این تبصره مخصوص بنا وزارت فرهنگ تشریک مساعی نمایند». در زمان حاضر نیز قانونی در این زمینه وجود ندارد که شهرداری را مکلف به تهیه وسایل ساختمان مدارس و توسعه معارف کند. حتی ۵٪ از درآمد شهرداریها که به موجب ماده ۶۸ قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴ برای کمک به امور فرهنگی پرداخت می‌شد، و به اعتبار آن قانون نحوه نظارت بر مصرف سهمیه فرهنگ تصویب گردید و عمده وظایف مقرر در آن در ارتباط با مدرسه‌سازی بود نیز در اصلاحیه مورخ ۱۳۳۵/۱۱/۲۷ ماده ۶۸ قانون شهرداری حذف گردید و مقرر شد ۳٪ به عنوان سهم آموزش و پرورش به طور مستمر از درآمد شهرداری پرداخت گردد. لیکن به موجب ماده ۴۹ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور مصوب ۱۳۵۲/۱۱/۱۷، از اول دی ماه سال ۱۳۵۲ شهرداریها از پرداخت این ۳٪ سهم آموزش و پرورش نیز معاف گردیدند.

ب / ۴- وظیفه شهرداری در تأسیس مؤسسات فرهنگی و بهداشتی و تماشای مانند نگاه حمایت مادران و نوانخانه و نظایر اینها، و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی و کمک به انجمنهای خانه و مدرسه و اردوی کار در زمان حاضر متنی است و اینها تحت وظایف سازمانها و مؤسسات دیگر از جمله وزارت آموزش و پرورش، نهضت سوادآموزی، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار گرفته است. (به موجب بند ۱۴ ماده ۲ قانون احداث و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۲، ایجاد و توسعه و تجهیز و اداره کتابخانه‌های عمومی و تأسیسات فرهنگی، هنری و سینمایی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سراسر کشور از وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. - به موجب قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۷/۳/۱۲، به ویژه ماده ۶ و تبصره ذیل آن، ایجاد بیمارستان و مراکز بهداشتی و درمانی در محلهای مورد نیاز از طریق مشارکت با بانکها، تعاونیها، بخش خصوصی یا سایر از وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. - به موجب قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۶/۱۱/۲۵، به ویژه ماده ۳ و بند ۶ ماده ۱۰ آن، آموزش عمومی و تأمین و تدارک نیازمندیهای آموزشی و پرورشی از قبیل مکان و تجهیزات، به عهده وزارت آموزش و پرورش محمول گردیده است. و مطابق ماده یک اساسنامه نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران مصوب

در زمان حاضر، قانونی در این زمینه وجود ندارد که شهرداری را مکلف به تهیه وسایل ساختمان مدارس و توسعه معارف کند

۱۳۶۲/۲/۳، پیشه کن کردن بیسوادی از جمله وظایف نهضت سوادآموزی است که مطابق بند الف ماده ۵ اساسنامه مذکور یکی از راههای وصول به این هدف، ایجاد امکانات و تسهیلات لازم است. - به موجب ماده واحده لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹/۳/۲۲، حمایت از خانواده‌های بی سرپرست و نیازمند ارائه خدمات مختلف به کودکان، تدارک امکانات پیشگیری و توان بخشی معلولان، تربیت افراد متحرک اجتماعی، حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی سرپرست، معلولانی که امکان توان بخشی آنها وجود ندارد، سالمندان نیازمند و مانند اینها از وظایف سازمان بهزیستی کشور وابسته به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی است. و اشخاص دیگر نیز می‌توانند وفق تبصره ۱۱ ذیل ماده واحده مذکور به ایجاد و اداره مؤسسات موضوع این ماده واحده زیر نظر سازمان بهزیستی مساعدت و رز نشد. مضافاً اینکه به موجب تبصره یک ماده ۴۳ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جهت وری اسلامی ایران مصوب ۱۳۲۶/۱/۱۷، به منظور بهبود ارائه خدمات به محرومان و اقتدار آسیب‌پذیر و ساماندهی متمرکز خدمات قابل ارائه به آنان، کلیه خدمات حمایتی به محرومان و اقتدار آسیب‌پذیر به وسیله کمیته امداد امام خمینی و کلیه خدمات توان بخشی نیز به وسیله سازمان بهزیستی انجام می‌شود. - شهرداری‌ها به موجب ماده ۶۸ قانون شهرداری (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) تا اول دیماه سال ۱۳۵۲ کمک‌های را (با این عناوین: ۱۰٪ سهم بهداشتی، ۲٪ سهم آموزش و پرورش، ۲٪ برای مبارزه با بیسوادی، ۲٪ برای امور تربیت بدنی و پیشاهنگی و ۱/۵٪ سهم کتابخانه عمومی) پرداخت می‌کردند که به موجب تبصره ۴۹ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۲ کل کشور از اول دیماه سال ۱۳۵۲ از پرداخت آن معاف گردیدند. - چنانچه متصدیان امور متدرج در بند ۶ ماده ۵۵ قانون شهرداری (وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نهضت سوادآموزی، کمیته امداد امام خمینی، زندانها، موزه‌ها و جز اینها) در اجرای برنامه‌های سازمان خود نیاز به اراضی و اینته شهرداری داشته باشند، می‌بایست وفق ماده ۱۱ قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۷/۱۱/۱۷ اقدام کنند و در این خصوص شهرداری الزامی به واگذاری به رایگان ندارد. - تبصره یک ذیل بند ۶ ماده ۵۵ (تبصره ماده ۵ قانون نظارت در مصرف سهمیه فرهنگ از درآمد شهرداریها مصوب ۳۲/۲۸ به قوت خود باقی است) -

ساختن به اینک: الف - در تبصره ماده ۵ قانون مذکور چنین

وظیفه شهرداری در تاسیس مؤسسات فرهنگی و بهداشتی و تعاونی مانند بنگاه حمایت مادران و نوانخانه و نظایر اینها، و همچنین کمک به این قبیل مؤسسات و مساعدت مالی به انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی و کمک به انجمنهای خانه و مدرسه و اردوی کار در زمان حاضر متغی است و اینتها تحت وظایف سازمانها و مؤسسات دیگر از جمله وزارت آموزش و پرورش، نهضت سوادآموزی، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی، و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار گرفته است

آمده است که «چنانچه دولت یا شهرداری مالک زمینی باشند که برای احداث ساختمان مدرسه بتوان از آن استفاده نمود باید آن را بلاعوض برای ساختمان فرهنگی منتقل نمایند» و در زمان حاضر نیز چنانچه آموزش و پرورش برای اجرای برنامه خود (ساخت مدرسه) نیاز به اراضی شهرداری داشته باشد، می‌بایست مطابق ماده ۱۱ قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۷/۱۱/۱۷ اقدام کنند. ب - به دلایل مذکور در توضیح بند ۶ ماده ۵۵ (به شرح پیش گفته)، در زمان حاضر قانون نظارت در مصرف سهمیه فرهنگ از درآمد شهرداریها فاقد قابلیت اجرایی است. به عبارت دیگر سالب به انتفای موضوع است. بنابراین تبصره یک ذیل بند ۶ ماده ۵۵ نیز منتفی است.

۶- تبصره ۲ ذیل بند ۶ ماده ۵۵ (تبصره ۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۳۹ کل کشور به قوت خود باقی است) با توجه به آنچه در ذیل ذکر می‌گردد، تبصره مذکور به طور ضمنی منسوخ است:

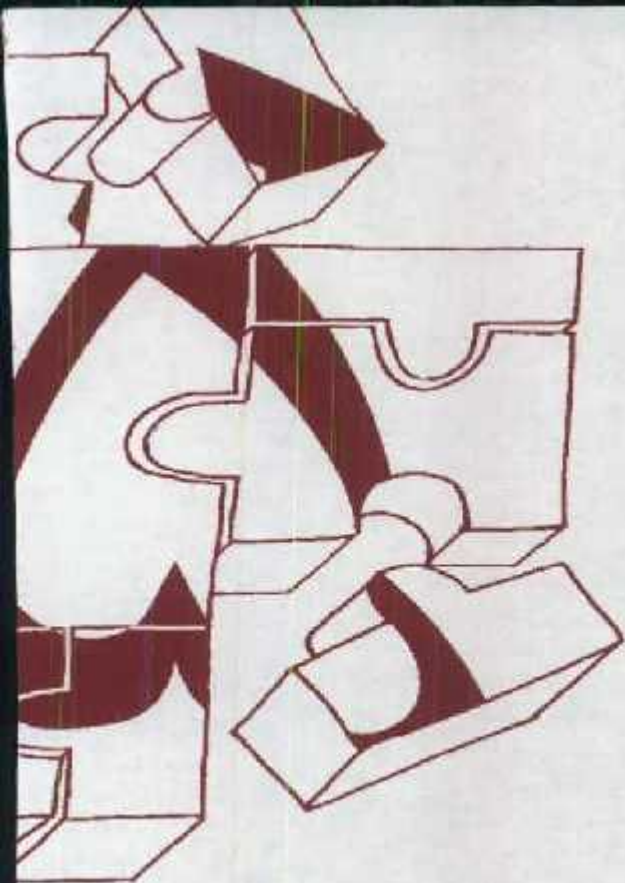
الف - تبصره ۵۹ مقرر می‌دارد: «شهرداریها با تصویب انجمنهای شهر و در محلهایی که انجمن ندارند، به قائم مقامی انجمن شهر و با تصویب وزارت کشور می‌توانند از اراضی متعلق به شهرداری آن مقدار که برای تاسیسات خیریه و درمانی مورد احتیاج شیر و خورشید و سازمان خدمات اجتماعی باشد به رایگان واگذار نمایند، مشروط بر اینکه مؤسسات مزبور در آن اراضی طرف ۲ سال مؤسسات عام‌المنفعه ایجاد کنند و همچنین اراضی متعلق به شهرداریها که در حال حاضر در تصرف شیر و خورشید و سازمان خدمات اجتماعی است و در آن ساختمانهایی از طرف سازمانهای مزبور نباشند، به مالکیت آنها واگذار می‌شود».

ب - به موجب ماده ۱۱ لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۷/۱۱/۱۷، هرگاه برای اجرای طرح دستگاه اجرایی احتیاج به اراضی دایره و پابر، اینته یا مؤسسات متعلق به سایر وزارتخانه‌ها یا مؤسسات یاشر کنهائی دولتی یا وابسته به دولت و همچنین شهرداریها، بانکها و دانشگاههای دولتی و سازمانهای که مشمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است داشته باشند، واگذاری حق استفاده به موجب موافقت وزیر یا رئیس مؤسسه یا شرکت که ملک را در اختیار دارد ممکن خواهد بود. این واگذاری به صورت بلاعوض است و در صورتی که مسئولان مربوطه به توافق نرسند، طبق نظر رئیس جمهور عمل خواهد شد.

ج - بنابراین تبصره ۵۹ قانون بودجه سال ۱۳۳۹ (قانون سابق) و به تبع آن تبصره ۵۲ ذیل بند ۶ ماده ۵۵ (الحاقی ۲۷/۱۱/۳۷) که ترتیبی مغایر با ماده ۱۱ لایحه قانونی پیش گفته (قانون لاحق) معین کرده است، منسوخ است. لازم به توضیح است که به موجب قانون وظایف و مسئولیتهای جمعیت هلال احمر مصوب ۱۳۴۲/۱۰/۲۰، جمعیت شیر و خورشید سرخ ایران به هلال احمر تغییر نام داده است.

۷- بند ۱۱ ماده ۵۵ (نظارت در مراقبت در صحت نوزان و مقیاسها):

به موجب ماده ۸ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۲۱/۱۱/۲۵ اشعار می‌دارد: (تدوین استاندارد نوزان و مقیاسها و وسایل سنجش، اجرای استاندارد نشر آگهی های قانونی، علامتگذاری و کنترل و

نظارت و آزمایش ادواری اوزان و مقیاسها و وسایل سنجش تابع مقررات کلی این قانون است، وظیفه شهرداری در نظارت و مراقبت در صحت اوزان و مقیاسها، منتهی است، به عبارت دیگر، این امر در صلاحیت مؤسسه استاندارد ایران است.

۸- بند ۱۲ ماده ۵۵ (تهیه آمار مربوط به امور شهر و موالید و متوفیات):

با عنایت به اینکه الف - به موجب ماده یک قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶، ثبت وقایع ولادت و وفات و نیز جمع آوری و تهیه آمار انسانی سراسر کشور جزء وظایف سازمان ثبت احوال کشور است؛ ب - به موجب ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران مصوب ۱۳۵۴/۱۱/۱۰، انجام سرشماریهای عمومی و تهیه آمارهای لازم و چاپ و انتشار آنها و نیز گردآوری آمارهای مورد نیاز بخش عمومی و خصوصی از وظایف مرکز آمار ایران است؛ بنابراین چنین به نظر می رسد که بند مذکور به طور ضمنی متسوخ است.

۹- بند ۱۵ ماده ۵۵ (جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام این گونه بیماریها به وزارت بهداشت و دامپزشکی و شهرداریهای مجاور هنگام بروز آنها، و دور نگاهداشتن بیماران مبتلا به امراض ساریه و معالجه و دفع حیواناتی که مبتلا به امراض ساریه بوده و یا در شهر بلا صاحب و مضر هستند):

با توجه به وظایف وزارت بهداشت، در سن و آموزش پزشکی مندرج در قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت در زمان آموزش پزشکی مصوب ۱۳۴۷/۳/۳ و وظایف سازمان دامپزشکی کشور در قانون سازمان دامپزشکی کشور مصوب ۱۳۵۰/۲/۲۳ در خصوص پیشگیری و مبارزه با بیماریهای انسانی و دامی، اصولاً وظیفه شهرداری در جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی منتهی است و شهرداریها می توانند این امر را به سازمان ذی ربط اعلام کنند؛ ولی اقدام اجرایی آن به عهده سازمان ذی ربط خواهد بود. ذکر این نکته ضروری است که وظیفه شهرداری در جمع آوری حیوانات بدون صاحب و مضر در سطح شهر، کماکان به قوت خود باقی است.

۱۰- بند ۱۶ ماده ۵۵ (تهیه مقررات صنفی و پیشنهاد آن به انجمن شهر و مراقبت در امور صخی اصناف و پیشه‌وران):

قواعد و مقررات صنفی بر اساس قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۵۷/۴/۱۳ تعیین گردیده است و قانون حاکم بر امور اصناف، قانون مذکور است و تنها به موجب ماده ۵۴ این قانون، در شهرهایی که سازمان صنفی وجود ندارد و وظایف و اختیارات مربوط در حدود قانون نظام صنفی به عهده شهرداری خواهد بود. بنابراین وظیفه شهرداری نسبت به آنچه که در این بند ذکر گردیده، منتهی است.

۱۱- بند ۱۷ ماده ۵۵ (پیشنهاد اصلاح نقشه شهر - در صورت لزوم - و تعیین قیمت عادلانه اراضی و ابنیه متعلق به اشخاص که مورد احتیاج شهر باشد، بر طبق قانون توسعه معابر و تأمین محل پرداخت آن و ایجاد و تهیه اراضی مورد احتیاج برای لوله کشی و فاضلاب اعم از داخل یا خارج شهر، و همچنین تهیه اراضی لازم برای ساختمان مخزن و نصب دستگاه تصفیه و آبگیری و متعلقات آنها بر طبق قانون توسعه معابر):

الف - قسمت دوم بند مذکور (تعیین قیمت عادلانه اراضی و ابنیه متعلق به اشخاص که مورد احتیاج شهر باشد بر طبق قانون توسعه معابر)؛ در زمان حاضر اولاً قانون حاکم بر خرید اراضی و ابنیه و حقوق اشخاص واقع در مسیر طرحهای مصوب شهرداری و تعیین قیمت آن، قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای

اجرای برنامه‌های عمومی و عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ و قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداریها مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸ است؛ ثانیاً قانون توسعه معابر به موجب ماده ۲۵ قانون نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۴۷، صراحتاً نسخ شده است. بنابراین قسمت مذکور به طور ضمنی متسوخ است.

ب - قسمت آخر بند مذکور (تهیه اراضی مورد احتیاج برای لوله کشی و فاضلاب اعم از داخل یا خارج شهر و همچنین تهیه اراضی لازم برای ساختمان مخزن و نصب دستگاه تصفیه و آبگیری و متعلقات آنها بر طبق قانون توسعه معابر)؛ اولاً مستند به قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۱، ایجاد و بهره‌برداری تأسیسات مربوطه به توزیع آب شهری و همچنین جمع آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها به شرکت‌های آب و فاضلاب محول شده است. ثانیاً به تبع این امر، چنانچه شرکت‌های مذکور در انجام وظایف مذکور به اراضی متعلق به اشخاص احتیاج داشته باشند، می‌بایست وفق قانون نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی و عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷، اقدام به خرید و تملک کنند. بنابراین وظیفه تهیه اراضی مورد احتیاج برای لوله کشی، فاضلاب و ساختمان مخزن و نصب دستگاه تصفیه و آبگیری و متعلقات آنها به عهده شرکت‌های مذکور است. به عبارت دیگر، وظیفه شهرداری در این خصوص منتهی است.

۱۲- بند ۱۶ ماده ۵۵ (تهیه و تدوین آیین نامه برای فرآیند و مرغوبیت و حسن اداره فروش گوشت و نان شهر، و اجرای آن پس از تصویب انجمن شهر):

با توجه به مستندات که در ذیل ذکر می‌گردد، وظیفه مذکور حسب مورد به سازمان دامپزشکی، شرکت سهامی گوشت، شورای آرد و نان و وزارت بازرگانی محول گردیده است. الف - ۱۲ - ماده یک اساسنامه شرکت سهامی گوشت کشور مصوب ۱۳۵۴/۱۲/۲۳ مقرر می‌نماید: «به منظور تنظیم بازار دام و طیور و گوشت و متفرعات دام و طیور در جهت حمایت از

در زمان حاضر به موجب ماده ۲۵ قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۵۹/۴/۱۳، صدور پروانه کسب بر عهده اتحادیه صنفی قرار دارد و در این خصوص وظیفه شهرداری متفی است

تولید کننده و مصرف کننده شرکت سهامی گوشت کشور -
تشکیل می گردد.

ب ۱۲ - مستند به مواد ۱ و ۳ قانون سازمان دامپزشکی کشور
مصوب ۱۳۵۰/۳/۲۲، تأمین بهداشت دام کشور و فرآورده های
مربوط به آن و نظارت بهداشتی کشتارگاهها و نتیجتاً تعیین
مربوطیت آن به عهده سازمان دامپزشکی کشور است.

ج ۱۲ - به موجب لایحه قانونی تشکیل شورای آرد و نان
مصوب ۱۳۵۹/۱/۱۶، مسائل مربوط به آرد و نان به شورای آرد و
نان که زیر نظر وزارت بازرگانی تشکیل می گردد، محول شده
است. مضافاً اینکه به موجب ماده ۲۴ این نامه اجرایی ماده ۷۰
قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری
اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱۱/۱۲، با تشکیل کمیته اشتغال و
سرمایه موضوع ماده ۲۲ آن، شورای آرد و نان منحل می گردد؛
یعنی وظایف آن را کمیته مذکور انجام می دهد.

۱۳ - بند ۳۱ ماده ۵۵ (احداث بناها و ساختمانهای مورد نیاز از
قبل رختشویخانه و مستراح و حمام عمومی و کشتارگاه و میدانها
و باغ کودکان و ورزشگاه مطابق اصول صحتی و فنی و اتخاذ تدابیر
لازم برای ساختمان خانه های ارزان قیمت برای اشخاص
بی بضاعت ساکن شهر).

الف ۱۳ - قسمت اتخاذ تدابیر لازم برای ساختمان خانه های
ارزان قیمت برای اشخاص بی بضاعت ساکن شهر، به موجب
اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۶/۹/۱۷ (مواد
۱ و ۳ آن) در صلاحیت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. به
عبارت دیگر، وظیفه شهرداری در این خصوص متفی است.
مضافاً اینکه اخیراً قانونی تحت عنوان قانون تهیه مسکن برای
افراد کم درآمد مصوب ۱۳۷۲/۶/۹ تصویب گردیده که مجری آن
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است.

ب ۱۳ - وظیفه شهرداری در احداث ورزشگاه متفی است،
چرا که به موجب مواد ۱ و ۴ قانون تأسیس سازمان تربیت بدنی
مصوب ۱۳۵۰/۳/۲۲، ایجاد و اداره مراکز ورزشی بر عهده سازمان
تربیت بدنی قرار دارد. به عبارت دیگر، احداث ورزشگاه از جمله

وظایف سازمان تربیت بدنی است.

۱۴ - بند ۲۳ ماده ۵۵ (اهتمام در مراعات شرایط بهداشت در
کارخانه ها و سراقبت در پاکیزگی گرمابه ها و نگاهداری اطفال
بی بضاعت و سرراهی).

الف ۱۴ - به موجب ماده واحده قانونی راجع به تشکیل
سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹/۲/۲۴، حمایت از
خانواده های بی سرپرست و نیازمندی ارائه خدمات مختلف به
کودکان و حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی سرپرست به
عهده سازمان بهزیستی کشور محول گردیده است. بنابراین
وظیفه شهرداری در نگاهداری اطفال بی بضاعت و سرراهی متفی
است.

ب ۱۴ - به موجب ماده ۳۶ قانون تعزیرات حکومتی امور
بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۲، متصدیان و مسئولان
کار خانجرات و کارگاهها و مراکز تهیه و توزیع مواد خورده و مانند
اینها، ملزم به رعایت ضوابط و مقررات بهداشت محیطی در محل
فعالیت خود هستند و برای متظفان از این امر مجازاتی در نظر
گرفته شده است؛ و به موجب ماده ۴۱ قانون مذکور گزارش
تخلفات مندرج در این قانون به وسیله ناظران و بازرسان ویژه ای
که وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و یا مدیران عامل
سازمانهای منطقه ای بهداشت و درمان تعیین می کنند، تهیه
می گردد.

۱۵ - بند ۲۸ ماده ۵۵ (صدور پروانه کسب برای اصناف و
پیشه وران، کلیه اصناف و پیشه وران مکلف اند برای محل کسب
خود از شهرداری محل پروانه کسب دریافت دارند).

الف - در زمان حاضر به موجب ماده ۲۵ قانون نظام صنفی
مصوب ۱۳۵۹/۴/۱۳، صدور پروانه کسب بر عهده اتحادیه صنفی
قرار دارد و در این خصوص وظیفه شهرداری متفی است، مگر در
شهرهای فاقد سازمان صنفی که آن هم به موجب ماده ۵۷ قانون
نظام صنفی (اتعماری دارد) در شهرهایی که سازمان صنفی وجود
ندارد وظایف و اختیارات مربوطه در حدود این قانون به عهده
شهرداری خواهد بود؛ شهرداری در حدود قانون نظام صنفی عمل
می کند، نه به موجب بند ۲۸ ماده ۵۵ قانون شهرداری. به عبارت
دیگر، مبتنی اقدام شهرداری در صدور پروانه کسب برای اصناف
ماده ۵۷ قانون نظام صنفی است، نه بند ۲۸ ماده ۵۵.

ب - وظیفه شهرداری مندرج در تبصره ذیل بند ۲۸
(شهرداری می تواند نسبت به تعطیل محل کسب فاقد پروانه را ساً
و به وسیله مأموران خود اقدام نماید) نیز به دلایل پیش گفته در
شهرهای دارای سازمان صنفی متفی است و در شهرهای فاقد
سازمان صنفی نیز مبتنی عمل شهرداری در تعطیل کردن محل
کسب فاقد پروانه، ماده ۵۷ قانون نظام صنفی است نه تبصره
مذکور.

۱۶ - بند ۸ ماده ۵۵ (بر آورد و تنظیم بودجه و متمم بودجه و
اصلاح بودجه و تفریح بودجه شهرداری و تنظیم پیشنهاد برنامه
ساختمانی و اجرای آن پس از تصویب انجمن شهر یک نسخه از
بودجه مصوب و برنامه ساختمانی به وسیله فرماندار یا بخشدار به
وزارت کشور ارسال می شود).

به موجب قانون اصلاح یارهای از مواد قوانین مربوط به
شهرداری و نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۴۵/۴/۷،
شهرداری تهران می تواند وظیفه مندرج در بند مذکور را با تصویب
انجمن شهر (شورای اسلامی شهر) به اجرا بگذارد.

مشاور حقوقی

دفتر حقوقی وزارت کشور
حسین احتشامی

به کار مجرب تا به انکای تجربیات و تخصص آنان امور شهرداری را تمثیت و اداره کند. تقاضای ارائه طریق و نظریه حقوقی را در این باره دارد.

۱- به صراحت منطوق بند ۱۱ ماده ۱۳ ماده واحده قانون بودجه سال ۸۰ کل کشور اشتغال افراد بازنشسته تحت هر عنوان در مؤسساتی که قسمتی از بودجه آنها به وسیله دولت یا از محل عمومی تأمین می‌شود... ممنوع است. لذا با توجه به این ممنوعیت، و صادر نظر گرفتن مصوبه شماره ۳۹۷۹/ت ۲۶۰۰۹ هجری ۸۰/۱۲/۱ هیئت وزیران تا ابلاغ بودجه سال ۱۳۸۱ و احکام مربوطه، به کار گرفتن آنان منع قانونی دارد.

● یکی از اعضای شورای اسلامی شهر داوطلب تصدی سمت شهردار است. با توجه به اینکه همزمانی تصدی سمت شهردار با عضویت در شورا سرود اعلام گردیده است، و شورای اسلامی شهر (اکثریت) تمایل به انتخاب این عضو در سمت شهرداری دارند، با این وصف چنانچه عضو داوطلب از حضور در جلسه حذف شود، تصمیمات اعضای موافق از اکثریت مطلق برای انتخاب شهردار بی اعتبار می‌گردد. با توجه به آنچه ذکر گردید، تقاضای ارشاد و راهنمایی و ارائه نظریه حقوقی در این باره دارید.

۱- به موجب تبصره ۱ ماده ۷۱ قانون شوراهای اسلامی شهر مصوب سال ۱۳۷۵، تصریحاً قانونگذار بدون حصر دانسته و نحوه انتخاب شهردار، شوراها را پس از رسمیت، موظف به انتخاب شهردار کرده است.

۲- تصریحاً در تبصره ۲ ماده ۷۱ قانون شوراها، مقرر است: همزمانی شهردار با عضویت در شورا ممنوع اعلام شده است. جایگاه قانونی شهردار زمانی مصلحتی می‌یابد که منتخب شورا در اجرای تبصره ۲ ماده ۷۱ قانون مذکور، به وسیله استاندار یا وزیر کشور طی حکمی منصوب شود و در غیر این صورت منتخب شورا به مصداق شهردار تلقی و محسوب نمی‌گردد.

۳- اعضای شورای اسلامی شهر که هر یک داوطلب سمت شهردار باشند با کیفیتی که ذکر گردید، در مقام اجرای حکم تبصره ۱ ماده ۷۱ قانون شوراهای اسلامی شهر، در جلسه رسمی شورا حضور یابد و در این باره همانند دیگران تصمیم گیری کند. قطعاً پس از صدور حکم انتصاب، استعفاي شهردار که عضو شورای شهر نیز هست، در این مقطع الزامی است و در واقع همزمانی این دو عنوان سرود است.

● تعداد اعضای شورای شهری پنج نفره پس از استعفای چند عضو و استفاده از اعضای علی‌البدل نهایتاً در سقف چهار عضو باقی مانده است. آیا این تعداد برای رسمیت جلسات و تصمیم گیری کفایت قانونی دارد؟ یا می‌بایست نسبت به اجرای ماده ۳۱ قانون شوراها برای تکمیل اعضای

مشاوره حقوقی این شماره ماهنامه به موضوعات متعددی از جمله یک در صد تعرفه عوارض بر محصولات تولیدی، معافیت سازمان تربیت بدنی از پرداخت عوارض، نحوه استفاده شهرداری از خدمات مشاوره‌ای بازنشستگان، تصدی عضو شورای شهر در سمت شهردار، رسمیت جلسات شورا و جز اینها، به انضمام پاسخ به سؤالات شهرداریهای قزوین و خرم‌آباد پرداخته است. پاسخهای مذکور به منزله دیدگاه دفتر حقوقی وزارت کشورند که به وسیله مشاور حقوقی تنظیم شده‌اند.

● آیا گسترش گاههای صنعتی ظهور که در عداد صنایع تبدیلی هستند مشمول پرداخت ۱٪ تعرفه عوارض بر محصولات تولیدی می‌گردند یا خیر؟

۱- مشمول اخلاف تعرفه عوارض ۱٪ بر محصولات تولیدی - به استثنای کالاهای پارانه‌ای - عام و کلی است و لذا شامل صنایع تبدیلی نیز می‌گردد؛ و به همین اعتبار گسترش گاههای صنعتی گوشت و طیور که عملکرد آنها جزء صنایع تبدیلی است از این قاعده مستثنی نیستند و شهرداری می‌تواند مطابق تعرفه مطالبات خود را ناشی از استقرار عوارض وصول کند.

● آیا سازمان تربیت بدنی نسبت به کلیه تعرفه‌های عوارضی، به نحوی که مدعی هستند، از پرداخت عوارض معاف است یا خیر؟

۱- اراضی و املاک متعلق به سازمان تربیت بدنی به موجب ماده ۲۶ قانون نوسازی و ارجح به عوارض نوسازی (املاک) از پرداخت عوارض معاف است.

۲- بند ۵ تبصره ۸ قانون بودجه سال ۷۷ و سال ۷۸ با توجه به یکساله بودن اعتبار قانون بودجه، انحصاراً در سالهای مذکور محمل قانونی داشته، و نسبت به سالهای آتی - از جمله سال ۸۰ - که در این خصوص از معافیت سازمان تصریحی به عمل نیامده است به دلیل فقد استنادی، در سال ۸۰ به استثنای عوارض نوسازی در ذمه مشمول عوارض شهرداری قرار می‌گیرد.

● شهرداری به لحاظ استفاده از توان علمی و عملی بازنشستگان دولت مصمم است در پاره‌ای از امور مشاوره‌ای و اجرایی به انعقاد قرارداد حق الزحمه‌ای آنان را

اصولی و علی البدل اقدام کرد؟

(۱) انتخابات میان دورهای موضوع ماده ۲۶ قانون شوراهای ناظر به آن دسته از شوراهایی است که به دلایل اشاره شده در معلق ماده مذکور تعداد اعضا از حد نصاب رسمیت مقرر در ماده ۱۵ قانون و ماده ۱۱ آیین نامه مالی - داخلی شوراهای تقلیل یابد به نحوی که تعداد اعضای باقی مانده فاقد رسمیت لازم برای تشکیل جلسات به منظور تصمیم گیری باشد.

در صورتی که شورای اسلامی شهر به شکلی که تشریح شده از تعداد ۵ نفر عضو با استفاده از اعضای علی البدل در زمان حاضر در سطح ۴ نفر باقی بماند، با این وصف و با توجه به شرح مقدمه، شورای مذکور می تواند با رعایت حد نصاب مقرر در قانون، تشکیل جلسه دهد و تصمیم گیری کند.

● به موجب ماده ۳۱ اساسنامه سازمان اتوبوسرانی، تعیین نرخ کرایه مسافر به این سازمان محول گردیده است. آیا شورای اسلامی شهر می تواند در مورد بهای بلیت تصمیم گیری کند، یا اینکه ملاک تصمیمات سازمان است؟

(۲) ترتیباتی که برای نرخ کرایه در ماده ۲۱ اساسنامه سازمان مقرر گردیده است، می تواند کماکان ملاک عمل باشد؛ منتهی چون به موجب بند ۲۷ ماده ۷۱ قانون شوراهای، شورا مرجع تصویب نرخ کرایه است، بنابراین آن قسمت از ماده ۲۱ اساسنامه که ناقص این اختیار باشد اعتبار ندارد. لیکن سازمان می تواند پس از بررسی لازم و تکمیل اقدامات انجام شده، موضوع را برای تصویب به شورای شهر پیشنهاد کند. بدیهی است با عنایت به اطلاق مرجع تصویب و عمومیت و مفهومی که عنوان تصویب دارد، شورا می تواند نسبت به قبول یا رد و همچنین جرح و تعدیل میزان بهای بلیت یا تشخیص خود تصمیم گیری کند.

توضیحات

در نشریه شماره ۲۴ ماهنامه حسب روال متداول و در قسمت آخرین مشاوره حقوقی متن کامل رأی وحدت رویه شماره ۱۵۴-۸۰/۵/۱۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری که برای شعب دیوان و همچنین مراجع اداری و اجرایی و نظایر اینها لازم الاتباع است منتشر گردید. از آنجا که احتمال می رود مخاطبان محترم ماهنامه در مقام استنباط از انشائی رأی نظریات متفاوتی را استخراج کنند، لذا به منظور رفع هر گونه ابهامی در این خصوص، عین نامه شهرداری قزوین، به انضمام نظریه ریاست محترم دیوان عدالت اداری، به جهت تکمیل مندرجات قسمت اخیر مشاوره حقوقی درج می گردد.

احتراماً عطف به درج دادنامه شماره ۱۵۴ مورخ ۸۰/۵/۱۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال مصوبه مربوط به حریم شهر قزوین در صفحات ۴۱ و ۴۲ ماهنامه شماره ۲۴ شهردار بهاء، به استحضار می رساند؛ بعد از صدور دادنامه مذکور به

خاطره تعیین تکلیف شهرداری، در باره نقاط واقع در حریم مصوب شهر طی شماره ۴/۹۳۳۲-۸ مورخ ۸۰/۷/۱۶ در این باره از رئیس کل محترم دیوان استعلام شد، که پاسخ رسیده به شماره ۴۱/۵/۱۶۹۵۲-۸۰/۸/۷ حاکی است: «رأی هیئت عمومی محترم دیوان صرفاً در آن قسمت که توسعه حدود شهرستان قزوین معترض محدوده شهرستان بوئین زهرا شده ابطال شده است و سایر وظایف و مسئولیتها همچنان به عهده مسئولین ذی ربط ادارات مربوط است.» بنابراین اعتبار محدوده حریم مصوب در سایر جهات به قوت خود باقی است و شهرداری کماکان به وظایف قانونی خود در حریم عمل خواهد کرد. خواهشمند است دستور فرمایید به منظور تنویر افکار عمومی و آگاهی خوانندگان ماهنامه، متن این نامه و نامه های فوق الذکر را - که تصویر آنها به بیوست تقدیم می گردد - در همان قسمت از ماهنامه درج و منتشر نمایند.

شهرداری قزوین

بسمه تعالی

ریاست محترم هیئت عمومی دیوان عدالت اداری

سلام علیکم

احتراماً عطف به دادنامه شماره ۱۵۴ مورخ ۸۰/۵/۱۴ موضوع پرونده کلاسه ۲۷۲/۷۹ در ارتباط با مصوبه شماره ۱۶۸۷۷/۳/۳۳ مورخ ۷۵/۹/۲۸ وزیر کشور، خواهشمند است اعلام نظر فرمایید آیا آن قسمت از حریم شهر که موجب تجاوز به محدوده جغرافیایی شهرستان بوئین زهرا شده باطل گردیده یا کل مصوبه ابطال شده است.

مزید استحضار اعلان می نماید که در صورت ابطال کل مصوبه مربوط به حریم شهر قزوین، شهرداری هیچ گونه مسئولیتی در ساخت و سازهای بی رویه، به عهده نخواهد داشت. تسریع در ارسال پاسخ مزید امتنان است.

و من الله التوفیق

حسین جعفری - شهردار قزوین

بسمه تعالی

شهردار محترم قزوین برادر آقای جمفری

سلام علیکم ورحمت الله

با تبریک این ایام نورانی و ولادت حضرت بقیة الله (عج)، پیرو نامه مورخ ۸۰/۷/۱۶ به اطلاع می رساند: رأی هیئت عمومی محترم دیوان صرفاً در آن قسمت که توسعه حدود شهرستان قزوین معترض محدوده شهرستان بوئین زهرا شده ابطال شده است؛ و سایر وظایف و مسئولیتها همچنان به عهده مسئولین ذی ربط و ادارات مربوط است.

متمنن دعای خیر

دوی نجف آبادی

رئیس کل دیوان عدالت اداری

مرجع رسیدگی: هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
شاکی: آقای قدرت علیخانی

سوسوب و شکایت و خواسته: ابطال مصوبه شماره
۱۶۸۷۷/۱۳/۲۳ مورخ ۱۳۷۵/۹/۲۸ وزیر کشور

مقدمه: شاکی طی دادخواست تقدیمی اعلام داشته است، شهرداری قزوین با تهیه نقشه جدید، حریم قانونی شهر قزوین را به طور قابل ملاحظه‌ای توسعه داده، به طوری که شامل مناطق شهرهای مجاور از جمله بوئین زهرا شده است. حریم جدید شهر را فرماندار سابق قزوین که سمت قائم مقامی شورای اسلامی شهر را نیز داشته تصویب نموده و طی نامه شماره ۱۴۱۰/الف مورخ ۱۳۷۴/۱۲/۲۸ جهت تصویب و تأیید به وزارت کشور ارسال نموده، وزیر کشور وقت طی نامه شماره ۱۶۸۷۷/۱۳/۲۳ مورخ ۱۳۷۵/۵/۲۸ مراتب تصویب و موافقت خود را با حریم جدید به استناد ماده ۹۹ قانون شهرداری بد فرماندار قزوین و جانشین و قائم مقام شورای اسلامی شهر قزوین اعلام می‌دارد. اقدام شهرداری قزوین و قائم مقام شورای اسلامی شهر قزوین و وزارت کشور مطابق قانون نبوده و حریم قانونی شهر از طریق مذکور قابل توسعه نیست. بدین توضیح که نقشه جامع شهر قزوین در تاریخ ۱۳۶۹/۸/۷ پس از طی مراحل لازم وفق قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب سال ۱۳۵۱ از سوی شورای عالی شهرسازی و معماری که مرکب از ۹ وزیر و رئیس سازمان محیط زیست است تصویب گردیده و به شهرداری قزوین ابلاغ شده و در طرح جامع شهر قزوین حوزه نفوذی یا استحفاظی پیش‌بینی شده است و توسعه آن به طریق فوق‌الاشعار خلاف بند ۲ ماده یک این نامه مربوط به استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۵ می‌باشد. همچنین مورد شکایت مخالف تبصره یک ماده ۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۶۲/۴/۱۵ و ماده ۷ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران است. قائم مقام شورای اسلامی شهر قزوین با توجه به مقررات مذکور، وجود طرح جامع، صلاحیت پیشنهاد توسعه حریم را نداشته و وزارت کشور نیز خارج از حدود صلاحیت خود اقدام به تصویب و تأیید حریم قانونی شهر قزوین نموده، با توجه به مراتب تقاضای ابطال مصوبه مذکور را دارد. شهرداری قزوین در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۴/۶۸۲۹-۸ مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۲۵ اعلام داشته‌اند، شاکی اعلان داشته توسعه حریم شهر قزوین خلاف این نامه مربوط به استفاده از اراضی، احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۵/۶/۲۲ هیئت وزیران و خلاف تبصره یک ماده ۴ ضوابط و تقسیمات کشوری می‌باشد. این استدلال به هیچ وجه صحیح نمی‌باشد، این نامه استنادی به هیچ وجه در مقام اثبات و نفی حقی به نفع شهرداری نبوده و به عبارتی در مقام اعلان قانونی و یا خلاف قانون بودن اقدامات شهرداری در تصویب حریم شهرها به تصویب نرسیده است. تبصره یک ذیل ماده ۴ قانون تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۶۲/۴/۱۵ نیز در مانحن فیه مصداق ندارد، چرا که شهرداری قزوین از شمول آن خارج و در دایره شمول تبصره ۳

ذیل ماده ۷ قانون تقسیمات کشوری قرار دارد و تصویب حریم هرگز شهرداری و یا استان به ترتیب مندرج در ماده ۹۹ قانون شهرداری صورت می‌گیرد. ضمن اینکه در ماده ۲ همان قانون در تعریف شهر گفته شده، محلی است یا حدود قانونی که در محدوده جغرافیایی بخش واقع شده است در حالی که قزوین در محدوده جغرافیایی بخش نیست و در واقع بخش مرکزی قزوین در محدوده جغرافیایی شهرستان قزوین واقع شده است. طرح جامع و تعریفی که در قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی از آن به عمل آمده، عبارت از «طرح بلندمدتی است که در آن نحوه استفاده از اراضی شهری و منطقه‌بندی مربوط به حوزه مسکونی صنعتی، بازرگانی و... تسهیلات شهری و نیازمندیهای عمومی است... تعیین می‌شود» و چیزی که هیچ گونه شک و تردیدی در آن وجود ندارد، این است که بررسی و تصویب نهایی طرح‌های جامع شهری از وظایف شورای عالی شهرسازی و معماری ایران می‌باشد و حریم شهر و طرح جامع دو مقوله جداگانه هستند با این توضیح که مرجع تصویب طرح جامع، شورای عالی شهرسازی و معماری می‌باشد و تصویب حریم شهر براساس ماده ۹۹ قانون شهرداری صورت می‌گیرد (یعنی تصویب انجمن شهر و تأیید وزارت کشور) که تصویب حریم شهر قزوین نیز به همین ترتیب تصویب گردیده است. حال با توجه به اینکه حریم شهر قزوین هستند به ماده ۹۹ قانون شهرداری کارای مصوبه شورای شهر و تقیید وزارت کشور می‌باشد، تقاضای رد دعوی مطروحه مورد استعنا است. مدیرکل دفتر امور حقوقی وزارت کشور در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۲۳۹۰/۶۱ مورخ ۱۳۸۰/۲/۱۰ اعلام داشته‌اند، قبل از برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی شهر به دلیل انحلال انجمن شهر و پرور خلا قانونی در این باره قانونگذار در سال ۱۳۶۴ به موجب حکم تبصره ذیل ماده ۵۲ قانون شهرها به وزارت کشور اجازه داده در امور شهرها به عنوان جانشین شوراهای شهر اتخاذ تصمیم به عمل آورد و لذا در این مقطع چنانچه وزارت کشور یا استانداری به عنوان قائم مقامی جانشین شهرها با رعایت ترتیبات و تشریفات مقرر در بند ۲ ماده ۹۹ قانون شهرداری مبادرت به توسعه یا تقلیل محدوده حریم شهری نموده حسب تکلیف محوله عمل نموده و به کیفیتی که شاکی در متن شکوائیه خود منعکس نموده، تخطی از مقررات محسوب نمی‌گردد و اقدامات به عمل آمده به موجب و حسب تقاضای شهرداری... صورت پذیرفته و لذا ایراد شاکی در این خصوص به سبب قائم مقام شهرها واحد ایراد و فاقد محمل قیاطی است. هیئت دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجت‌الاسلام والمسلمین دری نجف آبادی و با حضور رؤسای شعب بسوی و رؤسا و مستشاران و تجدیدنظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح زیر مبادرت به صدور رأی می‌نماید

رأی هیئت عمومی

به موجب تبصره یک ماده ۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری نحوه تعیین محدوده جغرافیایی استانها و شهرستانهای کشور و مراجع و مقامات ذی صلاح در تعیین و تصویب محدوده مزبور مشخص گردیده و چون گسترش حریم هر شهر از طریق ورود به محدوده جغرافیایی شهرستانهای مجاور با مدلول قیاطی مذکور منافات دارد، بنابراین مصوبه مورد اعتراض که به

قائم‌مقامی شورای اسلامی شهر و وزارت کشور و با تمسک به ماده ۹۹ قانون شهرداری حدود شهرستان قزوین را با ورود به محدوده شهرستان بونین زهرا توسعه داده است خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات قانونی تشخیص داده می‌شود و به استناد قسمت دوم ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.

رئیس هیئت عمومی دیوان عدالت اداری - قربانعلی دری نجف‌آبادی

بسمه تعالی

تاریخ ۱۳۸۰/۸/۲۷ شماره دادنامه ۲۷۸ کلاس پرونده ۲۱۴/۷۶

مرجع رسیدگی: هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
شاکتی: اداره حقوقی شرکت ملی گاز ایران

موضوع شکایت و خواسته: ابطال عبارت «حوزه استحفاظی شهرها» از تعرفه شماره ۱۳۱۸۵/۱۳۲۴/۱ مورخ ۷۰/۶/۱۹ وزارت کشور موضوع اخذ عوارض بر فروش محصولات و تولیدات کارخانجات و واحدهای صنعتی و معدنی و کارگاههای غیر مشمول قانون نظام صنفی.

مقدمه: شاکتی طی دادخواست تقدیمی اعلام داشته است، به موجب ماده ۲۵ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۶۱ و بند الف ماده ۲۰ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت، مصوب ۱۳۷۳، در صورتی که درآمدهای وصولی ناشی از عوارض تکافی هزینه‌های شهرداریها را نمایند، وضع عوارض جدید و افزایش عوارض موجود صرفاً یا پیشنهاد وزیر کشور و تصویب ریاست جمهور خواهد بود مستفاد از متعلق عبارت مواد مذکور شمول اخذ عوارض به محدوده خدمات شهری یعنی آن قسمت از محدوده‌ای است که مستقیماً خدمات شهری دریافت می‌نماید. در حالی که مصوبه معترض عنه دایره شمول عوارض را بر «حوزه استحفاظی شهرها» تفسیر و تعمیم داده است. نظر به اینکه حسب قوانین و مقررات راجع به تقسیمات کشوری، «حوزه استحفاظی شهرها» محدوده‌ای وسیع‌تر از «محدوده خدمات شهری» محسوب می‌گردد. لذا قید عبارت مذکور در مصوبه فوق‌الذکر توسع دایره شمول قانون را فراهم آورده در حالی که حسب صریح رأی هیئت عمومی دیوان عدالت اداری به شماره ۱/۷۰ مورخ ۱۳۷۰/۱۲/۱۳ عوارض وصولی از کارخانجات واحدهای تولیدی می‌بایست صرفاً در محدوده خدمات شهرداری اخذ گردد. لذا تقاضای رسیدگی و حذف عبارت «حوزه استحفاظی شهرها» از مصوبه مورد شکایت را دارد. ۱- مدیرکل دبیرخانه شورای اقتصاد در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۳۴/۲۵۱ مورخ ۱۳۷۷/۲/۲۰ اعلام داشته‌اند، وضع عوارض بر فروش محصولات و تولیدات کارخانجات واحدهای صنعتی و معدنی بر پایه بند «الف» ماده ۲۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۶۹ به پیشنهاد وزیر کشور وقت و تصویب ریاست جمهوری وقت به عمل آمده است و از هر جهت معتبر و لازم‌الاجرا می‌باشد و شورای اقتصاد بنا به درخواست ریاست جمهوری وقت صرفاً نظر مشورتی خود را در این خصوص اعلام نموده و نقشی در ایجاد آن نداشته است. ۲- سرپرست دفتر امور حقوقی وزارت کشور در پاسخ به شکایت مذکور طی نامه شماره ۷۹۶۲۲/۶۱ مورخ ۱۳۸۰/۸/۱۲ اعلام داشته است، هر شهر بنا بر بنای به مستندات قانونی مربوط دارای محدوده جغرافیایی و قانونی (موضوع تبصره ذیل ماده ۲ قانون تقسیمات کشوری و

۱۱ ماده ۷۱ قانون شوراهای مصوب سال ۱۳۷۵) و حریم و حوزه استحفاظی (موضوع بند ۲ ماده ۹۹ قانون شهرداری و تصویب نامه‌های مربوط) می‌باشد که در چارچوب مقررات قانونی شهرداری حق اعمال حاکمیت قانونی را دارد و لذا حذف عبارت «حوزه استحفاظی شهر» مندرج در تعرفه عوارضی مصوب، یعنی نادیده گرفتن حق امتیازی که قانونگذار به موجب قوانین وضعی برای شهرداریها اعطا نموده است، در قانون الحاق سه تبصره و یک بند به عنوان بند ۳ ماده ۹۹ قانون شهرداری مصوب سال ۱۳۷۲ تصریحاً قانونگذار برای اجرای پاره‌ای از امور عمرانی در این منطقه (حوزه استحفاظی) به عوارض استحفاظی از حوزه استحفاظی اشاره نموده و به عبارتی بر وضعیت و جایگاه قانونی وصول عوارض در این منطقه صحه گذاشته است و لذا حذف این عبارت مستلزم اصلاح قانون می‌باشد هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجت‌الاسلام والمسلمین دری نجف‌آبادی و با حضور رؤسای شعب بدوی و رؤسا و مستشاران شعب تجدیدنظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح آتی مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

رأی هیئت عمومی

مطابق تبصره ۲ قانون تقسیمات کشوری، حوزه استحفاظی هر شهر بخشی از محدوده جغرافیایی آن شهر محسوب می‌شود و به حکم مصدحات قانون شهرداری نظارت و مدیریت و از آنکه خدمات لازم در قلمرو جغرافیایی شهر به شهرداری محول شده و به شرح تبصره ۳ ماده ۹۹ قانون مذکور اخذ عوارض از فعالیتهای مستقر در حریم استحفاظی شهر تجویز گردیده است. بنابه جهات فوق‌الذکر و اینکه تعرفه عوارض بر فروش محصولات و تولیدات کارخانجات و واحدهای صنعتی و معدنی و کارگاههای غیر مشمول قانون نظام صنفی مستنداً به بند الف ماده ۴۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین تدوین و به تصویب مقام صلاحیتار رسیده است، شمول آن به حوزه استحفاظی شهر معایرتی با قانون ندارد و خارج از حدود اختیارات قانونی مربوط نمی‌باشد.

رئیس هیئت عمومی دیوان عدالت اداری - قربانعلی دری نجف‌آبادی

● از شهرداری خرم آباد سؤال شده است: آیا آن تعداد از کارکنان متخصص شهرداریها که علاوه بر اشتغال در شهرداری به عنوان کارشناس و خبره محلی مورد اعتماد دادگستری در امور ساختمان و زمین نیز فعالیت دارند، می‌توانند به عنوان کارشناس و خبره محلی خارج از اوقات اداری در تعیین ارزش حق کسب و پیشه سرافلی واحدهای تجاری، عرصه و اعیانی ملکهای مسکونی و تجاری در صورت درخواست کمیسیونهای ماده صد و ۷۷ قانون شهرداری برای تعیین و محاسبه عوارض و جرایم متعلقه مداخله و اظهار نظر کنند، یا خیر؟

۱- کارکنان متخصص شهرداری که خارج از ساعات مؤخلف اداری به امر کارشناسی رسمی فعالیت دارند، می‌توانند در امور اشاره شده مذکور حسب مورد اظهار نظر کنند، مشروط بر اینکه، ۱- امر کارشناسی در غیر ساعات مؤخلف اداری باشد؛

۲- طرف قرارداد با شهرداری، واقع نگردد.

مشاور اداری - مالی

جمشید رضایی
دفتر حقوقی وزارت کشور

مصوبات شورای اسلامی شهر (مطابق ماده ۷۸ به شرح مذکور) و کلیه سازمانهایی که شورا رونوشتی از مصوبات خود را می‌بایست به آنها ارسال کند (به شرح پیش گفته) می‌تواند نسبت به مصوبه شورا اعتراض کند.

ب- با توجه به اینکه شهرداری یک سازمان اجرایی و دارای شخصیت حقوقی مستقل است، لذا شهرداری نیز در صورتی که مصوبه شورا را مغایر با قوانین و مقررات عمومی کشور و خارج از حدود صلاحیت و اختیارات شورا تشخیص دهد، می‌تواند نسبت به آن اعتراض کند.

● آیا فرمانداری می‌تواند نسبت به مصوبه شورا دایر بر وضع، معافیت، کاهش، تخفیف و یا لغو عوارض اعتراض کند؟ مهلت اعتراض نسبت به مصوبه مذکور چقدر است؟

الف- با عنایت به حکم تبصره ذیل ماده ۷۷ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۲۵ (مقرر می‌گردد: عوارض یک ماه پس از ارسال هر مصوبه به وزارت کشور قابل وصول است، وزیر کشور می‌تواند در هر مقطعی که وصول هر نوع عوارض را منطبق بر این نامه مصوب نداند، نسبت به اصلاح یا لغو آن اقدام کند) و ماده ۱۲ این نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض به وسیله شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۲۷/۷/۷ هیئت وزیران (مقرر می‌گردد: شوراهای اسلامی مکلفاند نسخهای از مصوبات مربوط به عوارض را ظرف یک هفته از تاریخ تصویب به همراه مستندات و گزارش توضیحی آن جهت ارسال به وزارت کشور به استناداری محل ارسال کنند. استنادارها مکلفاند حداکثر ظرف دو هفته پس از وصول مصوبه‌های شورا، آن را به همراه ضمیمه و نیز نظریات کارشناسی خود، و همچنین فهرستی از عوارض محلی وضع شده و قابل وصول در محدوده شهر، بخش و یا شهرک مربوط موضوع ماده ۳ و تبصره یک همان ماده از این آیین نامه، به وزارت کشور ارسال کنند. چنانچه این مصوبات در مدت یک ماه از تاریخ وصول به وزارت کشور مورد ایراد یا لغو وزیر کشور واقع نشد، شوراهای مکلفاند مصوبه را از طریق درج در روزنامه‌ها و جراید محلی یا روزنامه‌های کثیرالانتشار یا از طریق انتشار اعلامیه، یا هر طریق دیگری که حتماً اعلان عمومی دارد، به آگاهی عموم برسانند. عوارض مربوط از تاریخ اعلان قابل وصول است)؛ چنین مستعاد می‌گردد که: الف- شورای اسلامی شهر می‌بایست حسب تکلیف مشدرج در ماده ۷۸، رونوشتی از مصوبه خود دایر بر وضع، کاهش، معافیت، تخفیف یا لغو عوارض را به فرمانداری ارسال کند ولی مستند به ماده ۱۲ این نامه مذکور، حق اعتراض نسبت به آن را به ترتیب مندرج در ماده ۸۰ ندارد. ب- پس از اینکه شورا نسخهای از مصوبه خود را به استناداری ارسال کرد، و استناداری نیز آن را ظرف دو هفته از تاریخ وصول به وزارت کشور ارسال کرد، چنانچه ظرف

یکی از شوراهای اسلامی شهرهای کشور در خصوص چگونگی اعتراض نسبت به مصوبات شورا، مراجع ارسال مصوبات شورا به آنها، مراجعی که می‌تواند نسبت به مصوبات شورا اعتراض کنند، و مهلت اعتراض نسبت به مصوبات شورا، پرسشهایی را به شرح زیر مطرح کرده‌اند که در ذیل متن سؤال و همچنین پاسخ آن ارائه می‌گردد:

● شوراهای اسلامی شهرها مکلف به ارسال مصوبات خود به کدام مراجع اند؟ مستند اعلام فرمایند.

الف- با توجه به حکم صریح ماده ۷۸ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۲۵ (مقرر می‌گردد: شوراهای اسلامی شهر و بخش و روسا موظفاند یک نسخه از کلیه مصوبات خود را حسب مورد برای اطلاع، به فرماندار و بخشدار حوزه انتخابیه خود، و نیز سازمانهای مربوط ارسال کنند)؛ و بند ۳ ماده ۷ این نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی شهرها دایر بر تعیین یکی از وظایف منشی یا منشیان شورا (به تهیه رونوشت مصوبات در اجرای ماده ۷۸ قانون شوراهای اسلامی کشور جهت اطلاع به فرماندار و شهردار و سازمانهای ذی‌ربط با امضای رئیس شورا)؛ چنین مستعاد می‌گردد که الف- فرماندار به عنوان مرجع عام بررسی مصوبات شورای اسلامی شهر تعیین گردیده است و بدین علت شورا می‌بایست

رونوشتی از کلیه مصوبات خود را با امضای رئیس شورا به فرمانداری ارسال کند. ب- چنانچه مصوبه شورا با وظایف و اختیارات یکی از سازمانهای موجود ارتباط داشته باشد، یا وظایفهای را در چارچوب قوانین و مقررات بر عهده آنها گذاشته باشد، شورا می‌بایست رونوشتی از مصوبه مذکور نیز به آن سازمان ارسال کند.

● کدام مراجع و سازمانها می‌توانند به مصوبه شورا اعتراض کنند؟ آیا شهردار نیز می‌تواند جزو اینها باشد؟

الف- با توجه به نص صریح ماده ۸ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور (مقرر می‌گردد: در صورتی که مصوبات شوراهای مغایر با وظایف و اختیارات قانونی آنها و مغایر قوانین عمومی کشور باشد، مسئولان اجرایی مربوط می‌توانند با ذکر مورد و به طور مستقل حداکثر ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ مصوبه اعتراض خود را به اطلاع شورا برسانند و در خواست تجدیدنظر کنند)؛ فرماندار به عنوان مرجع عام رسیدگی به

«مشاوره اداری - مالی این شماره
ماهنامه به موضوعات متعددی از قبیل
چگونگی اعتراض به مصوبات شوراها،
قابلیت اجرایی عوارض مصوب شوراها در
حریم شهر، مبنای تعیین حقوق
بازنشستگی و وظیفه، الزام مقامات
کشوری به اجرای تصمیمات شوراها، و
رای دیوان عدالت اداری در خصوص
عوارض تنفیذی به موجب قانون تعیین
تکلیف عوارض تصویبی شهرداریها
پرداخته است. این مطالب به منزله
دیدگاههای دفتر حقوقی وزارت کشورند،
که مشاور اداری - مالی آنها را تنظیم کرده
است.»

یک ماهه از تاریخ وصول مورد اصلاح یا لغو وزیر کشور قرار نگیرد، عوارض مذکور پس از اعلان عمومی قابل وصول است؛ ج - بدیهی است پس از طی این مراحل و در حین اجرای مصوبه نیز وزیر کشور می‌تواند در صورتی که عوارض موضوع مصوبه را منطبق با این نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض نباشد، نسبت به اصلاح یا لغو آن اقدام کند.

● آیا عوارض مصوب شورای اسلامی شهر، در حریم شهر نیز اجرا شدنی است یا خیر؟

ج - با عنایت به حکم صریح ماده ۲ این نامه اجرایی نحوه وضع و وصول عوارض به وسیله شوراهای اسلامی شهر، بخش و شهرک (مقرر می‌دارد: عوارض موضوع این آیین نامه از اماکن، واحدهای صنعتی، تولیدی، خدماتی، صنعتی و هر گونه منابع درآمدی دیگری قابل وصول است که محل استقرار آن، در مورد شهرها، محدوده قانونی شهر، موضوع تبصره یک ماده ۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب ۱۳۶۲ و در مورد بخش و روستا، محدوده موضوع مواد ۶ و ۱۳ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری که به تصویب هیئت وزیران رسیده باشد - یا پرسد - و در مورد شهرکها محدوده‌های که به تصویب کمیسیون موضوع ماده ۱۳ آیین نامه مربوط به استفاده از اراضی و احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۵ رسیده است، باشد)، عوارض مصوب شورا در حریم شهر اجرا شدنی نیست.

● آیا توجه به آخرین مقررات مصوب، در زمان حاضر مبنای تعیین حقوق بازنشستگی و وظیفه چیست؟

ج - به موجب ماده ۶ قانون اصلاح پایه‌های از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی، بانوان شاغل، خانوادها و سایر کارکنان مصوب ۱۳۷۹/۲/۱۳، مبنای حقوق بازنشستگی و وظیفه عبارت است از: «معدل تمامی حقوق و مزایای دریافتی که ملاک کشور است، در دو سال آخر خدمت، با اعمال آخرین ضریب حقوق سال بازنشستگی».

● آیا مسئولان اجرایی و مقامات کشوری می‌توانند از اجرای تصمیمات شوراها خودداری ورزند؟

ج - مستند به اصل یکصد و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مقرر می‌دارد: استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌شوند، در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند)، و نیز ماده ۱۴ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور (مقرر می‌دارد: استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌گردند، بر اساس اصل یکصد و سوم قانون اساسی در حدود اختیارات شوراها ملزم به رعایت تصمیمات آنها هستند)، مسئولان اجرایی و مقامات کشوری ملزم به رعایت تصمیمات شوراها هستند و نمی‌توانند از اجرای آن امتناع ورزند.

نکته درخور توجه در اینجا این است که مسئولان اجرایی و مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌گردند، تنها ملزم به رعایت تصمیماتی هستند که در چارچوب اختیارات و صلاحیت شورا صادر شده باشد. بدیهی است چنانچه اینان تصمیمی را خارج از حدود صلاحیت و اختیارات شورا تشخیص دهند، می‌بایست وفق ماده ۸۰ قانون شوراها نسبت به آن اعتراض کنند.

مصوب: ۱۳۸۰/۰۴/۲۴ مرجع تصویب: هیئت عمومی دیوان عدالت اداری

ماخذ: روزنامه رسمی کشور

تاریخ روزنامه رسمی: ۱۳۸۰/۰۶/۲۸ شماره روزنامه رسمی: ۱۶۴۷۴

رای وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در مورد عوارض تغذیه به موجب قانون تعیین تکلیف عوارض تصویبی شهر تریپا

تاریخ: ۱۳۸۰/۴/۲۴ شماره دادنامه: ۱۲۷ کلاسه پرونده: ۳۵۹/۷۹

مرجع رسیدگی: هیئت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکلی: شهرداری نوشهر

موضوع شکایت و خواسته: اعلام تعارض آرای صادره از شعب اول و پنجم تجدیدنظر دیوان عدالت اداری

مقدمه: الف - ۱ - شعبه نهم در رسیدگی به پرونده کلاسه ۱۳۹/۷۷ موضوع شکایت شرکت کارگاههای تولیدی «الباقیات و الصالحات» به طرفیت شهرداری نوشهر، به خواسته اعتراض به رأی کمیسیون به شرح دادنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۸ چنین رأی صادر نموده است، به موجب بند ۲ ماده ۱۱ قانون دیوان عدالت اداری آرای قطعی کمیسیونهای موضوع ماده ۷۷ قانون شهرداری منحصر از حیث نقض قوانین و مقررات و یا مخالفت با آنها قابل اعتراض و رسیدگی در دیوان است. نظر به مترجعت لایحه جوابیه و سایر محتویات پرونده و اینکه الزام شاکلی به پرداخت عوارض در حد مصوب خلاف قوانین و مقررات نیست، اعتراض نسبت به رأی کمیسیون مزبور در این خصوص رد می‌شود. ب - ۲ - شعبه اول تجدیدنظر در رسیدگی به پرونده کلاسه ۱۳۸۰/۰۷/۱۱ موضوع تقاضای تجدیدنظر شرکت فرآوردههای تولیدی «الباقیات و الصالحات» به خواسته اعتراض به دادنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۸ شعبه ۹ دیوان به شرح دادنامه شماره ۸۱۰ مورخ ۱۳۷۹/۷/۳، چنین رأی صادر نموده است: بر کیفیت رسیدگی و اصدار دادنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۸ شعبه ۹ دیوان ایراد و اشکالی به نظر نمی‌رسد بنا به مجموع مراتب فوق الذکر ضمن رد اعتراض تجدیدنظر خواه دادنامه بنوی عیناً تأیید می‌گردد. ب - ۱ - شعبه اول در رسیدگی به پرونده کلاسه ۱۳۷۸/۷۷ موضوع شکایت شرکت صنایع چوبکار به طرفیت شهرداری نوشهر به خواسته اعتراض به رأی کمیسیون ماده ۷۷

قانون شهرداریها به شرح دادنامه شماره ۲۱۰۴ مورخ ۱۳۷۷/۹/۲۵ چنین رأی صادر نموده است: حسب صراحت مصوبه مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۰ استنادی مازندران موضوع وصول ۳٪ عوارض شامل قراردادهای متعده بین پیمانکاران و عاملین فروش چوب و سایر مشتقات آن با جنگلداری به عنوان عوارض چوب می باشد. اولاً هیچ دلیلی بر عاملیت شرکت شاکتی و پیمانکار بودن آن در ارتباط با فروش چوب ارائه نشده و شرکت مذکور فاقد دو وجه مذکور در مصوبه است. ثانیاً در هر مورد لازم است تعداد قراردادها و موضوع آنها و میزان قرارداد طرفین مشخص گردد تا مقدار ۲٪ براساس آن اخذ گردد؛ که در این مورد نیز رأی ناقص و اقتضای از این جهت به عمل نیامده با توجه به مراتب و کلی صادر شدن رأی و ایهام موجود در کلمه مشتقات آن رأی معترض عنه کمیسیون موضوع ماده ۷۷ قانون شهرداریها (شهرداری نوشهر) برخلاف مقررات صادر گردیده و حکم به نقض آن صادر و اعلام می گردد.

۲- شعبه پنجم تجدید نظر در رسیدگی به تقاضای تجدید نظر شرکت صنایع چوبکار به خواسته اعتراض به رأی شماره ۲۱۰۴ مورخ ۱۳۷۷/۹/۲۵ شعبه اولی به شرح دادنامه شماره ۸۲ مورخ ۱۳۷۸/۲/۱۲ چنین رأی صادر نموده است: دادنامه تجدید نظر خواسته در حدی که متضمن رسیدگی مجدد در هیئت همعرض می باشد تأیید می گردد. ج - ۱ - شعبه دهم در رسیدگی به پرونده کلاسسه ۷۶۷/۷۷ موضوع شکایت شرکت طوبی شمال به طرفیت شهرداری نوشهر به خواسته اعتراض به رأی کمیسیون ماده ۷۷ به شرح دادنامه شماره ۸۹۶ مورخ ۱۳۷۹/۶/۶ چنین رأی صادر نموده است: حسب مندرجات نامه مورخ ۱۳۷۸/۵/۲ شهرداری نوشهر، محل بهره برداری شرکت خارج از محدوده شهر نوشهر بوده و مرکز اصلی شرکت به موجب مفاد اساس نامه پیوست دادخواست تهران اعلام گردیده است. بنا به مراتب و نظر به اهداف مقنن در رابطه با تأسیس شرکت های صنعتی مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۷ که حمایت از شهرک های صنعتی به منظور استفاده مطلوب از امکانات و ارائه خدمات جهت متصدیان مربوط بوده و با توجه به اینکه طبق بند ۶ قانون مذکور پرداخت هر نوع هزینه مربوط به ارائه خدمات عمومی جهت این نوع شهرکها بلامانع بوده و با عنایت به اینکه شهرداریها به موجب قانون از قلمرو جغرافیایی شرکت های صنعتی خارج و از لحاظ ارائه خدمات عمومی هیچ گونه مسئولیت و تکلیف ندارند.

بنا به مراتب مطالبه عوارض از شهرک های صنعتی به استناد بند یک ماده ۲۵ قانون تشکیلات شورای اسلامی که به منظور تأمین هزینه های خدمات عمومی شهری وضع شده مجوزی ندارد. کما اینکه در این رابطه هم دیوان عدالت اداری به شرح رأی شماره ۳۳ مورخ ۱۳۷۰/۴/۲۵ اخذ عوارض موضوع بند یک ماده ۲۵ قانون مزبور به شهرک های صنعتی اجازه نداده است. بنا به مراتب رأی کمیسیون ماده ۷۷ که دلالت بر الزام به پرداخت عوارض به میزان

۲٪ فروش کالای تولیدی به استناد ماده ۲ قانون مذکور دارد، فاقد وجهت قانونی است و به نقض رأی صادره اعلام نظر می نماید.

۲- شعبه پنجم تجدید نظر در رسیدگی به پرونده کلاسسه ۱۴۰۵/۷۹/۵ موضوع تقاضای تجدید نظر شهرداری نوشهر به خواسته اعتراض به دادنامه شماره ۸۹۶ مورخ ۱۳۷۹/۶/۶ شعبه دهم دیوان به شرح دادنامه شماره ۴۰۳ مورخ ۱۳۸۰/۴/۶ چنین رأی صادر نموده است: نظر به اینکه بر طبق بند یک ماده ۲۵ قانون شورای اسلامی شهر مصوب ۱۳۶۰/۹/۱ از جمله وظایف شورای اسلامی شهر وضع عوارض به منظور تأمین هزینه های شهرداری مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۸ مجلس شورای اسلامی با تفهیم ولی امر می باشد، و برابر ماده واحده قانون الحاق یک تبصره به ماده ۲۵ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی شهر تا تشکیل شورای اسلامی شهر وزیر کشور یا سرپرست وزارت کشور جانشین شورای اسلامی آن شهر در امور مربوط به شهرداری خواهد بود و نظر به اینکه رأی وحدت رویه شماره ۲۵ مورخ ۱۳۷۵/۲/۲۲ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری که در موارد مشابه لازم الاتباع می باشد، وضع عوارض از طرف استناد را به استناد ماده ۲۵ مرقوم به تبصره الحاقی مذکور جایز نمانسته، بنابراین استناد کمیسیون ماده ۷۷ به مصوبه استنادی مازندران موجه نبوده؛ لذا باید تقاضای تجدید نظر خواه دادنامه شماره ۸۹۶ مورخ ۱۳۷۹/۶/۶ که مفهم موارد فوق عیناً تأیید و استوار می گردد، هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ فوق به ریاست حجت الاسلام والمسلمین دری تحقیق آید و با حضور رؤسای شعب بدوی و رؤسا و مستشاران شعب تجدید نظر تشکیل و پس از بحث و بررسی و انجام مشاوره با اکثریت آراء به شرح آتی مبادرت به صدور رأی می نماید.

رأی هیئت عمومی

طبق ماده واحده قانون تعیین تکلیف عوارض تصویب شهرداریها مصوب ۱۳۷۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام کلیه عوارض تصویب شهرداریها که از تاریخ ۱۳۶۱/۹/۱ تا زمان تنفیذ نماینده ولی امر (۱۳۶۶/۱۰/۱۲) برقرار گردیده و به علت نبودن تنفیذ و با عدم وجود قائم مقامی شورای اسلامی شهر در خلأ قانونی بوده، تنفیذ شده تلقی گردیده است. بنابراین دادنامه شماره ۸۱۰ مورخ ۱۳۷۹/۷/۳ شعبه اول تجدید نظر دیوان مبنی بر تأیید دادنامه شماره ۱۱۱۲ مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۸ شعبه نهم بدوی دیوان مشعر بر رد شکایت به خواسته اعتراض به رأی قطعی کمیسیون موضوع ماده ۷۷ قانون شهرداری، در حدی که نتیجتاً متضمن این معنی می باشد، موافق قانون تشخیص داده می شود. این رأی به استناد قسمت اخیر ماده ۲۰ اسلحی قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع ذی ربط در موارد مشابه لازم الاتباع است.

رئیس هیئت عمومی دیوان عدالت اداری - قربانعلی دری نطنجی آید

هر توسطه و سرقت در انتظامات داخلی اداره بلدی و دریافت پیشنهادات و رایووتهای ادارات بلدی برای کسب تکلیف از مقام ریاست وزراء عظام، و امضای کل مراسلاتی که به توسط دوایر و شعب اداره مرکزی تهیه می شود ثبت کلیه مراسلات وارده و صادره و پاک نویسی و مقابله نمودن آنها از وظایف دایره کابینه است.

رسیدگی به امورات پرسنلی و نگهداری ورقه خدمت مأمورین و اجزای بلدی در دفتر مخصوص، از وظایف پرسنل است. ضبط و رعا آرشیو اداره بلدی و ثبت دوسفها در دفتر مخصوص بر عهده شعبه آرشیو است. تفتیش در کلیه امورات بلدی و اعمال مأمورین آن از وظایف دایره تفتیش است.

اجرایات به وسیله اجرا انجام گرفت. دریافت عواید به عهده دایره وصول است. تهیه و نگاهداری کلیه ملزومات و اثاثه بلدی و ثبت آن در دفاتر مرتب به عهده دایره ملزومات است.

۲- اداره محاسبات

دوایر جزء آن عبارت است از:

- (۱) دایره تمرکز
- (۲) دایره تفریح محاسبات
- (۳) دایره بودجه و حوالجات
- (۴) دایره جزء جمع
- (۵) دایره مستغلات شهری

وظیفه اداره محاسبات و دوایر تابعه آن بشرح ذیل است:

تهیه صورت وضعیت استداونق به طور هفتگی و نگاهداری اوراق بهادار و اسناد خرج و امضای کلیه مفاصحا و مراقبت و نظارت کامل در اینکه دوایر تابعه محاسبات به وثیقه خود عمل می نمایند، و امضای کلیه حوالجات و صدور قبوض به عهده اداره محاسبات است. تمرکز کلیه محاسبات اعم از عایدات و مخارج از وثیقه دایره تمرکز محاسبات است. تهیه بودجه و نوشتن حوالجات به عهده دایره بودجه و حوالجات است. ثبت کلیه مستغلات شهری در دفتر و دادن صورت عواید آن به دایره وصول برای وصول و به اداره محاسبات برای نگاهداری حساب، از وظیفه شعبه مستغلات است. رسیدگی و ممیزی کلیه محاسبات بلدی که به اداره محاسبات می رسد و وظیفه دایره تفریح محاسبات است.

۳- اداره صحیح و معاونت عمومی

این اداره شامل دوایر ذیل است:

- (۱) دایره صحیح
- (۲) دایره معاونت عمومی

وظایف این اداره عبارت است از: اداره نمودن مریشخانه های بلدی و نظارت در مریشخانه های خصوصی، تأسیس و اداره کردن Hospice (۳) و مریشخانه های مخصوص امراض سریه، بست ابتدایی و محکمه بجای دارالمجانین، مؤسسات مخصوص برای صدقه نویسی کردن متاثر و غیره، گماشتن اطباء برای معاینه فقرا، نظارت سخی دواخان ها و ارزاق و مسلخ و غیره، تنظیم سخی غسالخانه ها و مقابر، نظارت در امور سخی محلات و امکانه عمومی از قبیل حمامها، مساجد، قهوه خانه ها، مهمانخانه ها و سلمانی و غیره و اداره صحیح و معاونت عمومی بلدی طهران در تشکیلات و تنظیمات و امور قش خود اصول و قوانین عمومی موضوعه وزارت امور صحیح را باید رعایت نماید. حق تفتیش و

شماره ۶۱۶
به تاریخ چهاردهم برج حمل ۱۳۳۹ (۱)
تشکیلات بلدیة طهران معسوب هیئت وزراء در سال ۱۳۰۰
خورشیدی

وزارت حلیه مائه
در جلسه مورخه سیم برج حمل تخالوی ثیل ۱۳۰۰ بعینت
وزراء بر حسب پیشنهاد و تقاضای رئیس اوزراء موافقت و مقررات ذیل
برای تشکیلات بلدیة طهران با عواطف قدیم و جدیدی که به جزء
نگاشته می شود تصویب گردید
تشکیلات بلدیة طهران
ساده ۱- ریاست عالیة تشکیلات بلدیة طهران تا زمان خاتمه
تشکیلات در تحت نظر مستقیم ریاست وزراء خواهد بود.
ماده ۲- تشکیلات ادارات بلدیة طهران و دوایر آن به قرار ذیل
است:

۱- اداره مرکزی

دوایر و شعبات تابعه آن مرکب است از:

- (۱) دایره کابینه، شعبه پرسنل، شعبه آرشیو
- (۲) دایره تفتیش
- (۳) دایره اجرا
- (۴) دایره وصول
- (۵) دایره ملزومات

اصول و وظایف اداره مرکزی و دوایر و شعب تابعه آن از قرار
ذیل است:

مقبوض نمودن کلیه مراسلات وارده و توزیع آنها به ادارات

در این شماره ماهنامه
سنیدی انتخاب شده است
که تشکیلات شهرداری
تهران را در سالهای بعد از
انقلاب مشروطه و یک ماه
بعد از کودتای رضاخان
تشریح می دهد. در
تشکیلات مذکور، ریاست
عالیه شهرداری مستقیماً
زیر نظر رئیس الوزراء بوده
است. شهرداری ادارات
مختلفی نظیر صحیح،
دارالمجانین، ارزاق، مسلخ،
میاه و مانند اینها داشته
است که امروزه به دلیل
پیچیدگی ساختار اجتماعی
و گستردگی ساختار دولت،
به سازمانها و
وزارتخانه های دیگری
نظیر وزارت بهداشت،
بازرگانی، نیرو و جز آن
واگذار شده اند. به هر حال
این اسناد می توانند شرحی
بر واقعیت حاکم بر ساختار
شهرداریها باشند.

تشکیلات بلدیته دارای روزنامه
مخصوص خواهد بود که تمام
اقدامات بلدیته و کلیه نظامات و
قوانین مقررده و همچنان تمام
عایدات و مخارج را به جزء و منظمأ
در روزنامه انتشار بدهد تا کلیه اهالی
از کیفیت جریان امور بلدی
استحضار حاصل نمایند

طرز نظارت وزارت امور صحیته در اداره صحیته بلدیته و شعبات
 آن مطابق نظامنامه مخصوص خواهد بود.
۲- اداره ساختمان مهندسی و نظیف
 دوایر آن به قرار ذیل خواهد بود:
 (۱) دایره ساختمان و مهندسی
 (۲) دایره نظیف
 (۳) دایره روشنی
 (۴) دایره مياه
 وظایف این اداره ساختن خیابانها و کوچه های شهری و
 راه های اطراف شهر از قبیل راه شمیران و حضرت عبدالعظیم (ع) و
 نظیف و تنویر و ساختن و اداره تصویب باغها، تفرجگاه های
 عمومی، رختشویخانه ها و مستراحات، نظیف و نظارت در وسایط
 نقلیه و سیاه و قنوات شهری و جلوگیری از حریق و اداره نمودن
 شعب احتسای شمیران و تعمیر ابنه بلدی و درختکاری خیابانها
 است.
۵- اداره امور خیریه
 این اداره شامل دوایر ذیل است:
 (۱) اداره ایام و دارالمساکین
 (۲) دایره صنعتی و غیره

وظایف این اداره عبارت است از تأسیس و اداره کردن
 دارالایام و دارالمساکین، کارخانجات بلدی، مؤسسات برای
 مشاغل و حفظ انتقال رضیعه و تهیه منزل اروزان و شیرخانه های
 اروزان فروش، جمع آوری قشور، و تهیه نقشه برای پیدا کردن کار
 برای بیکارگان. اداره امور خیریه بلدیته طهران در تشکیلات و
 تنظیمات خیریه اصول و قوانین را که وزارت امور خیریه مقرر
 خواهد داشت باید رعایت نماید. تناسبات اداره امور خیریه طهران با
 وزارت امور خیریه و مناسکات و تفشیش وزارت مربوطه مطابق
 نظامنامه مخصوص جداگانه خواهد بود.

۱- مطابق با چهارم مهر ۱۳۲۶
 خود نشینی
 ۲- تکلمه فرستاده است به معنی
 استیضاح
 ۳- مياه جمع بنا بر این است
 ۴- در اصل نوشته

۶- اداره اوزاق

شامل دوایر ذیل است:
 (۱) دایره اوزاق
 (۲) دایره احصائیه و سجل احوال
 (۳) دایره نشریات بلدی

وظایف این اداره عبارت است از نظارت و اداره کردن اوزاق
 عمومی که بیش از همه طرف احتیاج عامه است و جلوگیری از
 احتکار، تأسیس انبارهای مختلفه برای اجناس متنوعه، انحصار
 فروش بعضی از اجناس، افتتاح دکا کین و مغازه های مختلفی که
 بنا بره ای از امنه و اوزاق را به قیمت اوزان تریه فروش رسانند،
 خیابانخانه، قصابخانه و غیره، احصائیه بلدی و اداره نمودن سجل
 احوال و ترتیب و تنظیم اوزان و نشریات بلدی.

ماده سوم - شرح وظایف و تکالیف هر یک از ادارات و دوایر
 فوق و مناسبات آنها با وزارتخانه ها و دوایر دولتی موافق نظامنامه
 مخصوص خواهد بود که از طرف دوایر مربوطه تدوین گشته پس
 از تصویب مقام عالی ریاست وزرا به موقع اجرا گذارده خواهد شد.
 ماده چهارم - تشکیلات بلدیته کاملاً مستقل و باید به کلی
 خارج از محیط تشکیلات سیاسی باشد.

ماده پنجم - اداره نظمیته در شهر طهران و اداره اوزان مری در
 اطراف شهر، مساعدت با مأمورین بلدیته را و طبقه دار خواهند بود.
 ماده ششم - تشکیلات بلدیته دارای روزنامه مخصوص خواهد
 بود که تمام اقدامات بلدیته و کلیه نظامات و قوانین مقررده و
 همچنان تمام عایدات و مخارج را به جزء و منظمأ در روزنامه انتشار
 بدهد تا کلیه اهالی از کیفیت جریان امور بلدی استحضار حاصل
 نمایند.

ماده هفتم - تمام مسافت سه فرسخ از دروازه های شهر جزء
 حدود بلدیته شهر طهران محسوب خواهد شد.
 ماده هشتم - قراولخانه های شهر، باغات و مستلکات بلدی و
 خانه های خالصه ای که در حوزه (۲) شهر طهران است و محل
 احتیاج دوایر دولتی نباشد، به اختیار بلدیته گذارده می شود.

ماده نهم - مالیاتها و عوارض شهری مذکوره ذیل، که نایه
 حال دولت دریافت می داشته، و عواید جدیدی که ذیلاً از جنبه های
 معین پیشنهاد شده است و ادارات مصلحه ذیل، از این به بعد به
 بلدیته طهران واگذار خواهد شد.

ماده دهم - عایدات کنونی بلدیته همچنان اثاثیه و موالی
 بلدی و درخت های شهر طهران و راه شمیران و شاهزاده عبدالعظیم
 (ع) و شهر نو در اختیار بلدیته خواهد بود.

ماده یازدهم - تعمیر راه شمیران و شاهزاده عبدالعظیم (ع) و
 همچنان عواید آن ها مخصوص بلدیته خواهد بود.

ماده دوازدهم - عوارضی که بعنوان اعطایی و عیدی و
 حق الارض انگور تاکنون دریافت می گردید مخصوصاً و مؤذیان
 عوارض مذکوره من بعد از تأدیبه آن معاف خواهند بود.

ماده سیزدهم - کلیه مقررات سابق که مخالف مواد فوق باشد
 لغائی می شود.

ماده چهاردهم - پانزدهم روز بعد از انتشار شروع به اجرای مواد
 فوق خواهد شد.

تصویب نامه در کابینه ریاست وزرا اعطا است.
 سواد ابلاغ فوق برای اطلاع اداره بلدیته از سال می شود که مفاد
 آن را به موقع اجرا گذارند.

مورخه ۲۶ حمل تقویم ذیل
 ریاست وزرا

تأسیسات زیربنایی شهری؛ نگاهی به یک تجربه

گفت و گو با محمد مهدی عزیزی
ناصر برک پور

در باره محمد مهدی عزیزی
محمد مهدی عزیزی، متولد
۱۳۲۵، در سال ۱۳۶۷ با درجه
کارشناسی ارشد شهرسازی
از دانشگاه تهران و در سال
۱۳۷۴ با درجه دکترا
شهرسازی از دانشگاه
سیدنی استرالیا فارغ
التحصیل شد. عنوان رساله

دکتراي او «ارزيابي سياست آماده‌سازي زمين شهري در
ايران» بود. عزیزی تا سال ۱۳۷۰ مدیریت کل دفتر
طرحهای آماده‌سازی زمین وزارت مسکن و شهرسازی را به
عهده داشت. پس از آن نیز بخش مهمی از فعالیت‌های
آموزشی، پژوهشی و حرفه‌ای او در حوزه زمین و مسکن و
آماده‌سازی زمین شهری بوده است. وی در زمان حاضر
دانشیار گروه شهرسازی و رئیس دانشکده هنرهای زیبای
دانشگاه تهران است.

زیرساخت‌های شهری در جاهای مختلف چگونه است؟
تا اینکه این موضوع در کشورهای مختلف تفکیک شود،
بسیار مناسب است. در جوامع در حال توسعه‌ای همچون ایران،
بحث تأسیسات و زیرساخت‌های شهری با اهمیت و ارزش بیشتری
می‌تواند مطرح شود؛ به خصوص در دوره‌هایی که این کشورها
نازای رشد بالایی جمعیت و گسترش سریع شهری هستند.
در اینجاست که مقوله تأسیسات زیربنایی شهری مستقیماً با
کیفیت سکونت شهری ارتباطی باید و مفاهیم متفاوتی همچون
سربتاه، خانه و مسکن را پیش می‌آورد. در مقایسه اینها با هم، فرقی
سربتاه یا خانه مشخص می‌شود. سربتاه صرفاً انسان را از عوامل
طبیعی محافظت می‌کند، ولی فاقد مشخصات لازم برای تأمین
آسایش و پاسخگویی به نیازهای مختلف است. خانه هم از نظر
طراحی و هم از نظر فیزیکی می‌تواند کامل باشد و نیازهای انسان و
خانوار را در داخل فضای خود تأمین کند. اما برای اینکه خانه به
مسکن یا محیط مسکونی تبدیل شود، باید شرایطی دیگر هم
داشته باشد. حلقه اتصال خانه به مسکن، تأسیسات زیربنایی و
تجهیزات شهری است؛ یعنی چنانچه شبکه فاضلاب برای محیط
مسکونی تأسیس نشود، یا دسترسی خانه به محل کار یا به محل
سایر فعالیت‌های اجتماعی به نحو درست و مطلوب تأمین نگردد،
باید گفت هنوز معیارهای مسکن و محیط مسکونی تحقق نیافته
است. بدین ترتیب تأسیسات زیربنایی تبدیل‌کننده خانه به مسکن
است. این بحث در بعد فیزیکی و فضایی واحد مسکونی است؛ اما در
بعد کالان و فعالیت‌های گسترده‌تر، اهمیت تأسیسات زیربنایی
روشن‌تر و بیشتر می‌شود.

● اگر چه اهمیت تأسیسات زیربنایی یا زیرساخت‌های
شهری از عنوان آن - یعنی زیربنا بودن یا زیرساخت بودن
آنها - برمی‌آید، اما بدنیست صحبت را با همین موضوع
یعنی اهمیت تأسیسات زیربنایی در توسعه شهری شروع
کنیم. نظر شما چیست؟

موضوع تأسیسات زیربنایی یا زیرساخت‌ها جایگاه ویژه‌ای در
مجموعه بحث‌های جهانی مرتبط با مسائل شهری دارد.
صاحب‌نظران و متخصصان شهری برای زیرساخت‌ها اهمیت
فوق‌العاده‌ای قائل هستند و آن را اساس توسعه شهری می‌دانند. در
اینجا فقط به چند گفته از آنان اشاره می‌کنم. یکی از این
متخصصان عقیده دارد «تأسیسات زیربنایی شهری در رأس
مسائل کیفی زندگی است». طبق عقیده‌های دیگر، «زیرساخت‌های
شهری، چه در ابعاد مثبت و چه در مسائل و مشکلاتی که به بار
می‌آورد، از عوامل بنیادی در نوع تصور ما از شهرها و جوامع سالم
است». به عبارت دیگر، تأسیسات و زیرساخت‌های شهری از
معیارهای اصلی بررسی و تعریف شهر سالم است. یا گفته می‌شود
«وجود زیرساخت‌های سالم از لوازم ضروری در سعادت هر ملت
منسوب می‌شود». و سرانجام می‌توان این گفته را تکمیل و انتقال
کرد که «زیرساخت‌ها عامل ضروری برای توسعه‌اند و اصولاً بدون
وجود زیرساخت‌های شهری، توسعه‌ای نیز اتفاق نخواهد افتاد».
اینها فقط اشاره‌هایی کوتاه به جایگاهی است که زیرساخت‌های
شهری نزد نظریه‌پردازان توسعه شهری دارند.

● با توجه به تفاوت سطوح و راهبردهای توسعه شهری در
کشورهای گوناگون، نگاه به تأسیسات زیربنایی و

مثال روز آن، متروی تهران است. وقتی صحبت از ارتقای کیفیت زندگی و حل مسائل سکونت‌شهری به میان می‌آید، و یا اساساً وقتی بحث توسعه شهری در مقیاس جهانی مطرح می‌شود، طرح مترو مثال خوبی است. در شهری مثل تهران که حدود یک چهارم جمعیت شهری کشور را در خود جای می‌دهد، با آن همه بناهای اقتصادی و اجتماعی و سیاسی، شبکه حمل و نقل کارآمد را نمی‌توان نادیده گرفت. شبکه فاضلاب تهران و آلودگی هوای آن نیز همین‌طور است. زیرساخت‌های شهری در تهران در مقیاس ملی اهمیت دارد و طرح احداث مترو یا رفع آلودگی هوای شهر هم به عنوان طرح ملی باید شناخته شود. در اینجا نمونه عینی اهمیت زیرساخت‌های شهری را می‌توان در مجموعه فعالیت‌های شهری دید.

● اگر اجازه بدهید، بحث تأسیسات زیربنایی را از زاویه سیاست آماده‌سازی زمین ادامه دهیم؛ شاید یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت در زمینه کنترل و هدایت توسعه شهری در دو دهه اخیر، اجرای سیاست آماده‌سازی زمین بوده باشد. این سیاست با چه دیدگاه و اهدافی تدوین شد؟

(۱) موضوع آماده‌سازی زمین به همان بحث گسترش سریع شهری و رشد بالای جمعیت ارتباط پیدا می‌کند. شهرهای ما پس از انقلاب با مسئله گسترش سریع روبه‌رو بودند و ابعاد کمی موضوع در حد بحرانی بود. در دوران اولیه انقلاب، مساحت شهرهای کشور به دلیل رشد بالای جمعیت و تقاضای مسکن، هر ده سال دو برابر می‌شد. این وضعیت را این‌طور تصور کنید که برای مثال، یکی از شهرهای کشور که در طی دو هزار سال به مساحت دو هزار هکتار رسیده بود، حالا در طی ده سال به چهار هزار هکتار می‌رسد. مسلماً به همان نسبت هم به مسکن و تأسیسات و تجهیزات شهری نیاز است. فلسفه اولیه سیاست آماده‌سازی زمین این بود که گسترش شهری ما همراه با توسعه باشد و صرفاً گسترش فیزیکی روی ندهد. حلقه اتصال گسترش شهری به توسعه شهری، تأسیسات زیربنایی و تجهیزات شهری بود. به این دلیل، آماده‌سازی زمین به عنوان یکی از سیاست‌های مناسب و خوب، طراحی و اجرا شد. البته این سیاست نقاط ضعف فراوانی هم داشت.

● یکی از ویژگی‌های بارز سیاست آماده‌سازی زمین، پرداخت هزینه تأمین تأسیسات زیربنایی شهری از طرف مردم بود. مبنای این تصمیم‌گیری چه بود؟

(۲) یکی از اهداف رسمی و اعلام شده سیاست آماده‌سازی زمین در بعد مالی این بود که باید به تدریج منابع دولتی در تأمین تأسیسات زیربنایی و زیرساخت‌های شهری حذف شود. از این رو موضوع مشارکت‌های کامل مردم پیش آمد. و متقاضیان مسکن موظف شدند تمام هزینه‌های تأسیسات زیربنایی را بپردازند.

● در یک ارزیابی کلی، نظرسنما در باره نحوه تأمین هزینه تأسیسات زیربنایی به وسیله مردم در سیاست آماده‌سازی زمین چیست؟

(۳) این مورد هم مثل خیلی از سیاست‌های دیگر، نقاط قوت و ضعف داشت. نقطه قوت آن را می‌توان به بحث پایه‌های عمران شهری ارتباط داد. در زمان حاضر هم در مقیاس جهانی این نظریه حاکم است که عمران شهری باید از محل درآمدهای خود شهر صورت گیرد و شهروندان باید هزینه تأسیسات زیربنایی و تجهیزات شهری را بپردازند. علاوه بر این، اجرای سیاست آماده‌سازی زمین در مقیاس وسیعی از کشورهای شهری بی‌برنامه جلوگیری کرد. گسترش‌های شهری بدون ترتیب‌داری برنامه‌شده و برای بخش وسیعی از آن نیز تأسیسات زیربنایی تأمین شد. البته در بحث کلان شهری باید دید قیمتی که بابت اجرای آن سیاست پرداخته شد چه بود. موازاتی مثل تراکم پایین، گسترش فیزیکی شهر و اتلاف زمین از نقاط ضعف آن بود.

● آیا همان‌طور که شما در جای دیگر اشاره کرده‌اید، نادیده گرفتن تفاوت‌های منطقه‌ای و نقش عوامل محلی در نحوه تأمین هزینه کامل زیرساخت‌های شهری به دست مردم، از دیگر نقاط ضعف آن سیاست نبود؟

(۴) همین‌طور است. آن سیاست، اصل انعطاف‌پذیری را نادیده گرفته بود. طبق قانون، تمام زمین‌های جدید شهری باید دارای تأسیسات زیربنایی - حتی مثلاً شبکه فاضلاب - می‌شدند. از طرف دیگر، در بعد مالی، صدر صد تأمین هزینه‌ها به عهده مردم بود. حال اگر در قطعاتی از کشور یا در قطعاتی از یک شهر توان مالی مردم پاسخگوی پرداخت هزینه‌ها نیست، آیا نباید تأسیسات زیربنایی آنجا را تأمین کرد؟ موضوع انعطاف‌پذیری اینجا ضرورت می‌یابد. در حالی که در قانون پیش‌بینی نشده بود که در صورت برخورد با این وضعیت چه باید کرد. البته پس از گذشت چند سال از اجرای سیاست آماده‌سازی زمین، متولیان به نام نرخ ترجیحی به

میان آمد. پیش از آن، در هر پروژه آماده‌سازی زمین، همه قطعات دارای ارزش و قیمت یکسان بود. اما بر اساس ترنجیحی، قطعاتی که دارای ویژگی‌های مثبت همچون موقعیت و همجواری مناسب، دید و منظر خوب، دسترسی راحت به خدمات و تسهیلات شهری هستند، باید قیمت بالاتری داشته باشند. از همین تجربه می‌توان استفاده کرد و آن را به سطح شهرها و نقاط مختلف کشور تعمیم داد. به این صورت که در مناطق مختلف کشور یا حتی یک شهر، با توجه به توان مالی و وضعیت درآمدی هر منطقه می‌توان قیمت‌های مختلفی برای تأسیسات زیربنایی قائل شد.

● به نظر می‌رسد با واگذاری اختیار تأمین تأسیسات زیربنایی و موارد مشابه به شهرداریها و مقامات محلی، بخش عمده‌ای از نقاط ضعیفی که در اینجا اشاره شد برطرف می‌شود. این طور نیست؟

○ البته این ایهام باقی می‌ماند که اگر واگذاری اختیارات به شهرها به طور کامل صورت گیرد امکان دارد محرومیت شهرهایی که کمتر توسعه یافته‌اند همچنان ادامه یابد. اگر همین موضوع تأسیسات زیربنایی را در نظر بگیریم، در صورت نگاه یکسان به همه مناطق و شهرها، حتی ممکن است اختلاف بین شهرهای توسعه یافته و شهرهای محروم بیشتر هم بشود. به این دلیل که مناطق و شهرهای توسعه یافته چون دارای توان مالی بالایی هستند به راحتی می‌توانند تأسیسات شهری را تأمین کنند و روند صعودی توسعه را طی کنند، ولی نقاط محروم توانایی لازم را ندارند. اتفاقاً ارزیابی سیاست آماده‌سازی زمین نشان می‌دهد که چگونگی تأمین زیرساخت‌های شهری پروژه‌های آماده‌سازی در مناطق مختلف کشور بسیار متفاوت بوده است. در شهرهای بزرگ و مناطق توسعه یافته، پروژه‌ها بسیار موفق اجرا می‌شدند؛ اما در مناطق محروم، اجرای یک پروژه کوچک ده هکتاری گاه چند سال طول می‌کشید. به طور کلی، متظور این است که در واگذاری وظایف و اختیارات باید به طور جدی به انعطاف‌پذیری توجه کرد و معیارهایی همچون اندازه شهر، مقیاس پروژه و نظایر آنها را در نظر گرفت.

● موضوع واگذاری وظایف و اختیارات به مقامات محلی می‌تواند ظرایف و پیچیدگی‌های فراوان داشته باشد. مثالهایی که در همین صحبت به آنها اشاره شد، مانند

دشواری اجرای مترو و شبکه فاضلاب در تهران از یک سو، و نبود توان لازم برای اجرای طرح‌های کوچک آماده‌سازی در شهرهای کوچک از سوی دیگر، بخشی از این پیچیدگی‌ها را نشان می‌دهد. به نظر شما با این تعارض چگونه باید برخورد کرد؟

○ به این تعارض باید در برنامه‌ریزی کلان توجه کرد. عدالت اجتماعی ایجاد می‌کند که وقتی در تهران یک طرح آماده‌سازی سریع اجرا می‌شود، بتوان با همان سرعت و با همان کیفیت در شهرهای کوچک هم تأسیسات و زیرساخت‌های شهری را تأمین کرد. از طرف دیگر، شهر تهران با همه ابعاد توسعه‌ای که دارد با مشکلات بزرگی مثل حمل و نقل، آلودگی هوا و شبکه فاضلاب مواجه است. این مسائل را به دلیل اهمیت و وسعتی که دارند باید در مقیاس ملی دید. بنابراین باز همان ضرورت انعطاف‌پذیری در برخورد با مسائل شهرهای متفاوت پیش می‌آید.

● اگر نکته دیگری هست، بفرمایید.

○ چون این صحبت به انگیزه ماده ۱۶۶ قانون برنامه سوم انجام شد، فقط به این موضوع اشاره می‌کنم که اجرای موفقیت‌آمیز این قانون نیازمند تدوین راهکارهای دقیق و عملی است. در نسخه اولیه قانون برنامه سوم مواردی مانند تجدیدنظر در تعاریف محدوده‌ها، اصلاح ساختار تشکیلات شهرداریها، اعطای اختیار لازم به شوراهای واگذاری مسئولیت به مدیریت شهری به عنوان راهکارهای اجرایی قانون تعریف شده است. اما اینها راهکار اجرایی نیست. برای برنامه‌ای که دوره مشخص پنج ساله دارد، توجه انجام اقدامات نیز باید مشخص باشد. زمانی می‌توان این اقدامات را راهکار اجرایی برشمرد که دقیقاً روشن شود مثلاً چه کسی تجدیدنظر را انجام می‌دهد، در چه زمانی، در کجا، با چه منابع مالی و با چه نیروی انسانی. در غیر این صورت معلوم نیست اهداف برنامه تحقق خواهد یافت یا خیر. بنابراین برای اجرای این بند از قانون، تدوین راهکارهای اجرایی دقیق، با مشخصاتی که اشاره شد، ضروری است.

● یا سیاست از شما.

آموزه‌های شهر کوچک گالیکش

گفت‌وگو با ابراهیم کریمی، شهردار گالیکش
محمدسالاری راد

زائران و مسافرانی که جاده‌های شمالی را انتخاب کرده باشند، پس از گذشتن از مرز استان خراسان و عبور از جنگل گلستان، با نخستین شهری که روبرو می‌شوند، گالیکش است. پس از آن یا کهکشانی از شهرها و آبادیهای ریز و درشت روبرو می‌شوند، تابه گرگان - مرکز استان گلستان - پا می‌گذارند. این گونه است که شهر گالیکش تأثیر گذار است و تصویر آن در ذهن مسافر، ماندگار. گالیکش در سال ۱۳۳۵ روستایی با جمعیت ۴۰۹ نفر بود. به دلیل همین موقعیت ارتباطی، این شهر بالاترین رشد جمعیتی را در شهرهای استان گلستان داشته است.

متوسط رشد جمعیت این شهر طی سالهای ۷۵-۱۳۳۵ حدود ۹/۷۴ درصد بود. جمعیت گالیکش در سال ۱۳۷۵ کمتر از ۱۷ هزار نفر بود و اکنون در سال ۱۳۸۱ گمان می‌رود از مرز ۲۰ هزار نفر گذشته باشد.

شهرهای کوچک آموزه‌هایی برای همه شهرها دارند؛ چه شهرهایی که همچون خود آنها کوچک‌اند و چه آنهایی که بزرگ‌اند.

شهرهای کوچک گرچه می‌توانند مسائل و مشکلاتی داشته باشند که خاص خود آنهاست اما در عین حال با سایر شهرهای کوچک مشابهتهای زیادی دارند. شهرهای کوچک با جمعیت ۲۰ هزار نفر و کمتر در برگیرنده ۶۰ درصد از شهرهای کشور هستند که حدود ۱۰ درصد از جمعیت نقاط شهری و ۶/۵ درصد از کل جمعیت کشور را در خود جای داده‌اند.

از دیدگاهی دیگر، شهرهای کوچک دارای ساختار ساده‌ای هستند، اما همین سادگی در درون خود، هسته‌های اولیه پیچیده‌ترین روابط شهری در شهرهای بزرگ و حتی کلان‌شهرها را دارد.

در پدیده‌های بزرگ و پیچیده، روابط بسیار در هم تنیده و متغیرهای متعدد مانع از مشاهده شفاف هسته‌های اصلی پدیده‌ها می‌شود. برای درک رفتار، روابط و متغیرهای این پدیده‌ها باید آن را ساده کرد؛ بدین ترتیب که متغیرهای کمتر تأثیر گذار را حذف و سایر متغیرهای تأثیر گذار را یک به یک ثابت فرض کرد. این کار در جوامع انسانی تنها در صورتی ممکن است که اشکال ساده‌تری جست و جو گردد. در چارچوب زندگی شهری، شهرهای کوچک همین نقش را می‌توانند ایفا کنند.

آنچه که شهرهای کوچک و بزرگ می‌توانند از شهر گالیکش بیاموزند، در گفت و گو با شهردار این شهر، ابراهیم کریمی، مطرح شده است.

● مختصری از خود و سوابق حرفه‌ای و تحصیلی تان بیان کنید.

(۱) پیش از آنکه به مباحث شهری کشیده شوم، آموزگار مدارس ابتدایی در روستاها بودم. با تحصیل در رشته معماری شهری، در تیریز، مدرک کارشناسی گرفتم و سپس با ادامه همین رشته در مقطع کارشناسی ارشد، از دانشگاه تهران فارغ التحصیل شدم. اهل همین منطقه هستم و قصد داشتم اولین تجربه کار عملی خود را در زادگاهم انجام دهم. از این رو در سال ۱۳۷۷ تصدی شهرداری این شهر را پذیرفتم.

● مختصری نیز در باره ویژگیهای عمومی شهر گالیکش توضیح دهید.

(۲) شهر گالیکش با جمعیت حدود ۳۰ هزار نفر در سر راه جاده آسیایی قرار گرفته و همین امر سبب رشد جمعیت پذیری آن شده است. اقتصاد شهر به طور عمده بر پایه کشاورزی است. ساختار کالبدی آن، متأثر از جاده، به صورت خطی است. منشأ اصلی جمعیت این شهر، به استان فارس بازمی‌گردد که بخشی از جمعیت آن چند صد سال پیش به این منطقه کوچیده‌اند. اصطلاحات، گویش و نژاد این منطقه با مناطق پیرامونی متفاوت است و هنوز آثار زبانی و لهجه‌ای ناشی از منشأ اولیه مهاجرت در مردم این سامان باقی مانده است. بجز آنها در این منطقه می‌توان مهاجران زلملی و سیستان و بلوچستانی را نیز مشاهده کرد البته

این منطقه تر کمن نشین است و در این شهر تر کمنها نیز حضور دارند؛ اما ترکیب اصلی جمعیت همان قارسه‌ها هستند. در شهرهای دیگر بافت تر کمنی و زابلی را بیشتر می‌توان دید.

● روابط اجتماعی میان این گروه‌ها چگونه است، آیا با یکدیگر همزیستی دارند، و آیا تاکنون تنش بین آنها صورت گرفته است؟

(۱) بین قارسه‌ها، تر کمنها و سیستانها مشکلی وجود ندارد و آنها به دلیل حضور دیرپای شان به همزیستی و مسالمت رسیده‌اند. بین آنها ازدواج صورت می‌گیرد و نسبت به مراسم، اعتقادات و فرهنگ یکدیگر احترام می‌گذارند. حتی طی سالهای اخیر گرایشهایی در نزدیکی اعتقادات تر کمنها به باورهای عذیبی شیعیان و مشارکت در مراسم مذهبی آنان نیز مشاهده می‌شود. اما در این میان مشکل نه چندان بااهمیتی برای مهاجران بلوچ وجود دارد، و آن اینکه آنها هنوز در بافت اجتماعی این منطقه تنیده نشده‌اند؛ و برای آنکه بین گروههای دیگر و بلوچها مسالمت و همزیستی شکل گیرد به زمان نیاز است.

● با توجه به اینکه رشته تحصیلی شما برنامه‌ریزی شهری است، هنگام تصدیق شهرداری این شهر، چگونه به مسائل شهر نگاه کردید؟

گالیکش - نمای از شهر

(۲) البته من شهر را که زادگاهم است از پیش می‌شناختم، و به همین خاطر به‌طریق با روشهای برنامه‌ریزی شهری، تباری به مطالعه وضع موجود نبود. با شروع به کارم در این شهر، یکراست به حل مشکلات و مسائل شهر پرداختم؛ بعدایی را برای شهرداری در نظر گرفتم و آنها را پیگیری کردم. اکنون می‌توانم بگویم که بسیاری از آن مسائل و مشکلات برطرف شده است و توانستیم به اهداف اصلی، که برنامه‌ریزی کرده بودم، دست یابیم.

● بنابراین، می‌توانیم از مسائل و مشکلات شروع کنیم. در ابتدای کار شما در شهرداری با چه مسائل و مشکلاتی درگیر بودید، و چگونه آنها را حل کردید؟

(۳) مهم‌ترین مسئله شهر، دیوی زیاده بود. محل دیوی قبلی در فاصله نزدیکی از شهر در دره‌ای قرار داشت که یک طرف آن جاده و جنگل و طرف دیگر آن رودخانه و جنگل بود. دیو به صورت روباز بود و بوی تعفن و آلودگی، نه تنها هوا بلکه آب رودخانه و خاک پیرامونی را نیز در برمی‌گرفت. اولین اقدام من انتخاب محل مناسبی برای دفن بهداشتی زیاده بود. چندین گزینه داشتیم که بالاخره محل کنونی را انتخاب کردیم. این محل حدود ۷ هکتار وسعت دارد که طی این ۲-۳ سال کمتر از یک هکتار آن بهره‌برداری شده است. برای آن جاده‌های کشیدیم و از این جاده علاوه بر شهرداری، روستاییان و گردشگران نیز استفاده می‌کنند.

دفن بهداشتی به گونه‌ای است که گردشگران با عبور از کنار آن هیچ گونه آلودگی یا نازیبایی را مشاهده نمی‌کنند. محل قبلی دیوی زیاده در حال تبدیل شدن به پارک کوهستانی - به نام گلستان پارک گالیکش - است و تاکنون بخشی از عملیات اجرایی آن انجام شده است و تا پایان سال ۱۳۸۱ عملیات احداث آن به اتمام خواهد رسید. با این اقدام، محلی بسیار زیست و آلوده به مکانی زیبا و تفریحگاهی تبدیل می‌شود.

مسئله بعدی کمبود فضای سبز در این شهر بود. سرانه پیشین فضای سبز حتی به تیم مترمربع هم نمی‌رسید. اما اکنون با احداث دو پارک، که یکی از آنها عملکرد شهری و دیگری عملکرد محله‌ای دارد، بخشی از مسئله حل شده است و ما در واقع در حال احداث سه پارک با عملکردهای متفاوت هستیم. بجز پارک کوهستانی، پارک دیگری با عملکرد چند منظوره در مدخل غربی شهر در حال ساخت است. پارک دیگری نیز به عنوان پارک شهروند در حال اتمام است و امیدواریم تا پایان این سال - و یا حداکثر اوایل سال آینده - تمامی این پارکها احداث شده باشند.

سومین مسئله، ساختار خطی شهر بود که با طول کشیدن شهر مشکلات جدی برای ما ایجاد می‌کرد. علاوه بر آن، ترافیک سنگین عبوری برای زندگی عادی شهر مزاحمت ایجاد کرده بود. من هدف خود را برای حل این مشکل در ایجاد کمربندی می‌دانستم. این کمربندی علاوه بر خارج کردن ترافیک عبوری از مرکز شهر، تیروی جذابه دیگری برای رشد عرضی شهر ایجاد می‌کند و به این ترتیب ساختار خطی شهر تعدیل می‌شود. این کمربندی به طول ۳/۵ کیلومتر و به عرض ۲۰ متر است که اراضی آن نیز تملک شده و کارا جزایی آن از بهار امسال آغاز می‌شود و تا نیمه اول سال ۱۳۸۲ به پایان می‌رسد.

چهارمین مسئله، کمبود منابع درآمدی بود. همان گونه که گفتیم، اقتصاد شهر بر پایه کشاورزی است. اما در این چند سال با خشکسالی‌های بی‌دری، درآمد کشاورزان افت شدیدی کرد. بدیهی است که با کاهش گردش پول، درآمد ناشی از عوارض و ساخت و ساز هم کاهش یابد. اقتصاد گردشگری البته برای این شهر درآمد اندکی در پی دارد، که آن هم با سهیل و پیرانکر سال گذشته افت شدیدی یافت. بنابراین برای آنکه شهرداری به درآمد مطمئنی دست یابد، برخی فعالیتهای درآمدزایا را هدف گرفتیم. یکی از آنها کارگاه سنگ شکنی است که بیش از آن هم وجود داشت. اما با ظرفیت اندک کار می‌کرد. اکنون این کارگاه با ظرفیت کامل خود تولید می‌کند و درآمد آن متعلق به شهرداری است. کارگاه دیگر، کارگاه فرآورده‌های بتنی است. با احداث این کارگاه شهرداری نیاز خود را برطرف می‌کند و مزایای آن را نیز به فروش می‌رساند. البته ما نمی‌توانیم پاسخگوی همه تقاضاها باشیم ولی به نظر می‌رسد که می‌توان تولیدات آن را افزایش داد. برای آنکه درآمدهای ناشی از گردشگری افزایش یابد، مبادرت به احداث آقامتگاهها و تفریحگاههایی برای مسافران کردیم که از آن میان طرح آقامتگاهی در خرداد ماه به بهره‌برداری می‌رسد. به دلیل موقعیت دروازه‌های گالیکش، فکر می‌کنیم - و امیدواریم - که اولین انتخاب مسافران همین آقامتگاه باشد.

● درباره جاده کمربندی و نوع تأمین در آمد شهر نیازمند بحث بیشتری هستیم. نخست آنکه طرحهای کمربندی با هدف دور کردن ترافیک عبوری از مراکز شهرها، طرحهای چندان موفق نبوده‌اند. با احداث آنها، شهر نقطه جذابه دیگری برای گسترش می‌یابد و راههای کمربندی به سرعت تبدیل به خیابانی دیگر می‌شوند. آیا شما تجربه شهرهای دیگر را در نظر داشته‌اید؟

(۴) خیابان کمربندی، برای ما عنوانی است که باز عملکردی ندارد. ما نمی‌خواهیم به صورت تجربه شهرهای دیگر جاده کمربندی احداث کنیم. اتفاقاً ما این کمربندی را احداث می‌کنیم تا نقطه جذابه‌ای برای رشد عرضی شهر باشد و در مجاورت آن سکونت و زندگی شهری را نیز تدارک دیداریم و هر قطعه‌ای دارای عملکردی خاصی است. البته بخشی از

ترافیک سنگین نیز از آن عبور خواهد کرد. بجز آن، وزارت راه و ترابری در حال احداث جاده‌های دیگر در شمال گالیکش است که ترافیک اصلی بین شهری در آن انجام خواهد شد.

● دوم، مسئله روشهای درآمدزایی شهرداری است. از دیدگاه راهبردی، استقلال مالی شهرداری از شهر به افزایش فاصله دولت - ملت (اما در ابعاد این شهر کوچک) منجر می‌شود. شهرداری اگر از نظر مالی استقلال پیدا کند، دیگر به نیاز حاد و مستقیم شهروندان پاسخ نخواهد داد؛ و شهروندان نیز هنگامی که خود را موظف به پرداخت عوارض و مالیات نبینند، مطالبه‌ای از شهرداری نخواهند داشت. البته این امر مبتلا به تمام شهرهای کشور است و بر ابتکارهای شما خردهای نمی‌توان گرفت. در این باره صرفاً دیدگاه خود را مطرح کنید.

○ من هم متفکرم که شهرهایی نباید از نظر مالی خودکفا باشند. اما در این شرایطی که ما به سر می‌بریم، و با این درآمدهای ناچهارم، امکان پیشبرد اهداف عمرانی شهر و ارتقای سطح رفاهی شهروندان وجود نداشته. این نقیصه را سابقه گونه دیگری برطرف کردیم. ما کوشیدیم تا با برقراری ارتباط نزدیک با شهروندان، چه از طریق روابط

و ادبیات می‌کنیم.

● نزدیکی شهرها به یکدیگر مزیت است که به کمک آن می‌توان با احداث تأسیسات و تجهیزات مشترک، هزینه‌های شهر را کاهش داد. در این زمینه اقدام کرده‌اید؟

○ سرسرا راه ایجاد تأسیسات و تجهیزات مشترک چند مانع وجود دارد. اول مانع فرهنگی است که شهرها را به رغم وجود فاصله جغرافیایی نزدیک به یکدیگر، از هم دور کرده است. دوم مانع تقسیمات سیاسی است. این شهرها هر کدام در تقسیمات شهرستانی جداگانه‌ای قرار دارند و تصمیم‌گیری در هر یک از آنها نه از طریق مقامات محلی، بلکه دارای سلسله مراتبی است که به مرکز متصل می‌شود.

● البته برای رفع موانع اجتماعی و فرهنگی، نیازمند برنامه‌ریزی اجتماعی هستیم. این مسئله‌ای است که در زندگی شهری به آن بی‌توجهی می‌شود. شما که دانش آموخته رشته برنامه‌ریزی شهری هستید، آیا مسئله استفاده از رسانه‌ها و ایجاد رابطه وسیع با شهروندان برای پیشبرد اهداف برنامه‌ریزی اجتماعی را مدنظر داشته‌اید؟

○ در زندگی چندین شهری استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی گریزناپذیر است. بجز آن، نمی‌توانیم به این سادگی به اهدافمان نایل شویم. من از زمان تصدی در شهرداری گالیکش، گسترش رسانه‌ها را از جمله نیازهای این شهر می‌دانستم. بدین لحاظ جامعه شهری را به سه گروه عمده تقسیم کردیم: گروه اول نوجوانان، گروه دوم جوانان، و گروه سوم سایر شهروندان. برای گروه اول باید فرهنگ شهری و شهروندی را با سرگیری می‌کردیم. از این رو با توجه به نزدیکی شهرداری با آموزش و پرورش، فضای گفت‌وگویی میان خود و نقش‌آموزان نوجوان برقرار ساختیم و با گردآوری دیدگاه‌های مختلف و اجرایی برخی از آنها کوشیدیم اقتصاد متقارن به وجود آید - که آمده است. گروه دوم در زمینه شکل‌دهی به رسانه‌ها دعوت کردیم که حاصل آن شکل‌گیری مرکز تحقیقات و کامپیوتر و ایجاد و اتصال به شبکه اینترنت استان گانستان است. به کمک همین جوانان، ویژه‌نامه‌ای که ماهانه منتشر می‌شود، شکل گرفته است. این ویژه‌نامه تمامی اخبار و اطلاعات مربوط به شهر گالیکش (و حتی در محدوده بخش گالیکش) را گردآوری و چاپ می‌کند و تیراژ آن ۵ هزار نسخه است. بخشی از آن به ادارات تمام استان فرستاده می‌شود و بخش دیگر آن را همین نوجوانان و جوانان با مراجعه به خانه‌های مردم به شهروندان تحویل می‌دهند. البته در انواع مراسم و به ویژه نماز جمعه نیز توزیع می‌شود.

● من امیدوار هستم که با وجود شکل‌گیری هسته اولیه فعالیت‌های رسانه‌ای در این شهر برخی از مشکلات شهر که ریشه در مسائل فرهنگی دارد برطرف شود، که از جمله اینها مسئله تفکیک زباله در مبدأ است. برای دستیابی به این هدف ضرورتی به ایجاد تأسیسات و تجهیزات پیچیده بازسازی نیست. مسئله اصلی چا انداختن عادت به تفکیک است. فکر می‌کنید که به کمک این رسانه‌ها می‌توان به این هدف دست یافت؟

○ این مسئله را آغاز کرده‌ایم. کار اصلی با کمک نوجوانان و جوانان به پیش می‌رود. ما در مدارس به تبلیغ و آموزش روش‌های جناسازی پرداخته‌ایم و تقریباً ذهن آنها را برای زمانی که طرح تفکیک به طور جدی آغاز شود آماده کرده‌ایم. برای آزمودن، در چند نقطه شهر نیز این کار را انجام می‌دهیم. اقداماتی هم از طریق سازمان همیاری شهرداریها برای حمل زباله تفکیک‌شده و انتقال آنها به کارخانه‌های بازیافت گنبد و سرمایه‌گذاری مشترک برای ایجاد این کارخانه انجام گرفته است.

● از اینکه وقت خود را در اختیار ماهنامه گذاشتید، متشکریم.

عربی - که در شهرهای کوچک معمول است - و چه از طریق رسانه‌ها، تقیصه فاصله شهروند و شهر را برطرف کنیم. ما خود را موظف به گزارش دادن به مردم می‌دانیم و در نتیجه گاه به گاه به هر بهانه با شهروندان به گفت‌وگو می‌نشینیم. در سخنرانی‌ها، مراسم افتتاح طرح‌ها و در مراجعه مستقیم به توضیح آنچه که کرده‌ایم و آنچه که خواهیم کرد، می‌پردازیم. همین امر به ما در کاهش فاصله شهروندان و شهر کمک می‌کند. برای مثال، همین خرید زمین کمربندی بدون وجود رابطه شهروندی شاید چند سال طول می‌کشید، اما ما این کار را در کمتر از یک ماه انجام دادیم. یا به عنوان نمونه‌های دیگر، خارج کردن مشاغل مزاحم بدون مشارکت و همیاری مردم غیرممکن بود. البته در تمام این طرح‌ها هم شهرداری و هم شهروندان به طور مستقیم منتفع می‌شوند.

● اکنون بیشترین درآمد شهرداری از کجا تأمین می‌شود؟

○ در مرحله اول، همین مؤسسات اقتصادی است؛ در درجه بعد، عوارض و بالاخره کمک‌ها و اعتبارات دولتی. تمامی اعتبارات دولتی صرف طرح‌های عمرانی می‌شود؛ یعنی ابتدا طرح‌ها را تعریف و سپس اعتبار آنها

پارک جمعی با سابق

واحد تبلیغات یا روابط عمومی

روابط عمومی

سعید سقیری

کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی

گفت و گو در باره روابط عمومی شوراهای شهر کارسختی است. هنوز شوراهای شهر برای رسیدن به اهداف و وظایف قانونی خود، با محدودیتهای بسیاری مواجهند. این محدودیتها و مقاومتهای بیرونی در کنار نخستین تجربه تشکیل شوراها (مشکل درون)، باعث شده‌اند که شوراها هنوز به شکل سازمان درست و دقیقی که متناسب با مأموریت آنها باشد دست نیابند و برای رسیدن به آن، راهی نسبتاً طولانی در پیش داشته باشند. در کنار این مشکل، روابط عمومی که بخشی از سازمان اداری شورا و یکی از ابزارهای مهم برای رسیدن به اهداف قانونی شورا است، هنوز جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است. این گزارش به همراه گفت و گو با کارشناسان و دریافت تجربیات آنها، فتح بابی است برای تفکر و برنامه‌ریزی در مورد روابط عمومی شوراها و ضرورت پرداختن به آن.

آن، اقدام در خصوص تشکیل انجمنها و نهادهای اجتماعی و مانند اینها، بخشی دیگر از وظایف اصلی شورای شهر را تشکیل می‌دهد. هیچ یک از این وظایف، بدون برقراری ارتباط با شهروندان و جلب مشارکت آنها امکان‌پذیر نیست. نگاهی به اندیشه‌ها و نظریه‌های مدیریتی مبین این است که روابط عمومی در هر سازمان مجرای ارتباط با محیط بیرون سازمان است. تعاریفی که تاکنون از روابط عمومی ارائه شده است، بر این نقش روابط عمومی صحه می‌گذارد. کلر استین مدیر ارتباطات مؤسسه مدیریت بریتانیا (BIM) و سردبیر نشریه «مدیر حرقه‌ای»، روابط عمومی را «سعی و کوشش و برنامه‌ریزی در تصمیم‌گیریهایی درست و حفظ و نگهداری و درک متقابل بین هر سازمان و عامه مردم» (۱) می‌داند.

هوشمند مفیدی کارشناس روابط عمومی در این زمینه می‌گوید: در یکی از بهترین تعاریف مربوط به روابط عمومی، چنین آمده است:

روابط عمومی مدیریت ارتباطات بین سازمان و گروههای

آیا تشکیل روابط عمومی، برای شوراها یک ضرورت است؟

تمامی اعضای شوراها در سراسر کشور به این سؤال پاسخ مثبت می‌دهند و در مورد آن اتفاق نظر دارند؛ اما آنچه دستمایه چالش در مورد روابط عمومی شورا است شرح وظایف و حوزه کاری این بخش از سازمان شوراهاست.

توجیه ضرورت حضور روابط عمومی در شوراها، به ماهیت شوراها و وظایف قانونی آنها باز می‌گردد. در ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران که با ۲۹ بند به وظایف شوراها می‌پردازد، بررسی و شناخت کمیوهای اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی و اقتصادی شهر و تلاش در رفع آنها در زمره وظایف شوراها تلقی می‌شود. نظارت بر حسن اجرای مصوبات شوراها و طرحهای مصوب در امور شهرداری، همکاری با مسئولان اجرایی (بنابراین درخواست آنان)، برنامه‌ریزی در خصوص مشارکت مردم در انجام خدمات اجتماعی و نظایر اینها، تشویق مردم در خصوص گسترش مراکز ورزشی و جز

اجتماعی مرتبط است (گرونیک ۱۹۹۲). رکن هارلو در سال ۱۹۸۷ پس از بررسی ۱۷۲ تعریف مربوط به روابط عمومی، مشخصه‌هایی را برای روابط عمومی عنوان می‌کند که در اجلاس کنگره جهانی «انجمن بین‌المللی روابط عمومی» در مکزیک تحت عنوان «توافق مکزیک» به تصویب می‌رسد. در این توافق بر ویژگی‌های زیر برای روابط عمومی تأکید می‌شود:

۱) روابط عمومی، کنار ارتباطی دو طرفه است؛ ۲) هدف روابط عمومی استقرار و حفظ تفاهم دو طرفه است؛ ۳) فعالیت‌های روابط عمومی با تحقیق شروع می‌شوند و با ارزیابی به پایان می‌رسند؛ ۴) روابط عمومی برای تأمین اهداف مورد قبول جامعه تلاش می‌کند و دارای مسئولیت اجتماعی است؛ ۵) روابط عمومی یک وظیفه مدیریتی است.

آنچه از تعریف و ویژگی‌های مذکور استنباط می‌شود، آن است که روابط عمومی در واقع تلاش آگاهانه و دوسویه‌ای است که به منظور تأمین اهداف مورد قبول جامعه بین سازمان و گروه‌های اجتماعی مرتبط، و از طریق گفت‌وگو و رسیدن به فهم مشترک بین طرفین ارتباط، صورت می‌پذیرد و مدیریت آن را نیز واحد روابط عمومی به عهده دارد» (۲).

با توجه به مسئولیت روابط عمومی و اهداف شوراهای، حضور این دو در کنار هم حتی از ضرورت هم فراتر می‌رود. این دو خط موازی تا جایی در کنار هم امتداد می‌یابند که در افق مشترکی، که همان ارتباط با مردم است، به یکدیگر می‌رسند و در هم ادغام می‌شوند.

مأموریت روابط عمومی شوراهای

نوع نگاه به وظایف سازمان و توقعات از هر سازمان، نوع مأموریت روابط عمومی آن را مشخص می‌کند.

هوشمند مفیدی توسعه روابط عمومی‌ها را تحت تأثیر نظام سیاسی حاکم بر جامعه تحلیل می‌کند.

وی معتقد است: «هرگونه اقدامی که تحت عنوان روابط عمومی به شکل یکسویه و بدون توجه به اهداف مقبول جامعه، بدون آگاهی لازم و بدون اعتنا به نقش همسنگ مخاطبان با سازمان انجام شود، خارج از حیطه و تعریف روابط عمومی قرار دارد... بر اساس عملکرد واحدهایی که تاکنون به عنوان روابط عمومی فعالیت کرده‌اند، شاید بتوان روابط عمومی را در سه نوع مختلف تبلیغات گرا، اطلاع‌رسانی، و مردم‌گرا طبقه‌بندی کرد».

الف - روابط عمومی تبلیغات گرا - این نوع روابط عمومی فقط عنوانی از آن را یدک می‌کشد و شاید واقع‌بینانه‌تر باشد که «واحد تبلیغات» به آن اطلاق گردد. در این نوع، جریان ارتباطی یکسویه از طرف سازمان به دست گروه‌های اجتماعی شکل می‌گیرد و

روابط عمومی که بخشی از سازمان اداری شورا و یکی از ابزارهای مهم برای رسیدن به اهداف قانونی شورا است، هنوز جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است

توجه ضرورت حضور روابط عمومی در شوراهای، به ماهیت شوراهای و وظایف قانونی آنها باز می‌گردد

با توجه به مسئولیت روابط عمومی و اهداف شوراهای، حضور این دو در کنار هم حتی از ضرورت هم فراتر می‌رود

نوع نگاه به وظایف سازمان و توقعات از هر سازمان، نوع مأموریت روابط عمومی آن را مشخص می‌کند

پيامهای آن صرفاً حاوی اطلاعات خوشایند و گزینشی سازمان و مبتنی بر منفعل بودن مخاطبان است.

ب- روابط عمومی اطلاع‌رسانی - این نوع روابط عمومی، در واقع همان نوع قبلی یا اندکی تغییر است. مهم‌ترین مزیت آن نسبت به نوع قبلی، توجه به اقتناع علمی مخاطبان و پذیرش حق آگاهی مردم از امور، فعال‌پنداری مخاطبان و ارتقای نقش روابط عمومی از «تکنیسین ارتباطات» به «تسهیل‌گر ارتباطات» است. روابط عمومی اطلاع‌رسانی گسری تا حدودی از «واحد تبلیغات» فاصله می‌گیرد، با این وصف با روابط عمومی راستین و واقعی فاصله دارد. دلیل این ادعا، بی‌توجهی به تفاهم دو طرفه، فاصله گرفتن از ایفای نقش مدیریتی، بی‌اعتنایی به منافع و انتظارات گروه‌های اجتماعی و نظایر اینهاست.

ج- روابط عمومی مردم‌گرا - این نوع روابط عمومی در واقع ماهیت و طبیعت واقعی روابط عمومی را متجلی می‌کند، و مشخصه‌های اصلی آن عبارتند از:

- خدمت به جامعه تحت کنترل و مدیریت افکار عمومی؛
- تأکید بر گفتمان آزاد و برابری بین سازمان و گروه‌های اجتماعی مرتبط؛

- آسازگی برای تغییر رفتارهای سازمان در صورت لزوم، و پرهیز از تحمیل باورهای سازمان به مخاطبان؛

- تغییر جریان ارتباط مستی و عمودی از سمت سازمان به سمت گروه‌های اجتماعی، به جریان ارتباطی دوسویه گروه به گروه؛
- کاهش فعالیت‌های تبلیغاتی و انتشاراتی و بعضاً رسانه‌ای، به

نفع فعالیت‌های مطالعاتی و مشاوره‌ای و تحقیقاتی؛
- اعتقاد به سرسختی و هوشمندی مخاطبان و دادن نقش همسنگ به آنان در فعالیت‌های ارتباطی. (۳)

این کارشناس روابط عمومی، در پاسخ به سؤال دربارهٔ ویژگیها و مأموریت روابط عمومی شوراها چنین می‌گوید: «روابط عمومی‌ها دارای ویژگیها و استانداردهای کاری مشخصی هستند که در آنها ثابت و مشترک است. اما با توجه به مأموریت نظارتی شوراها، باید گفت که روابط عمومی شورا باید دارای نوعی نظارت رسانه‌ای باشد. این نظارت رسانه‌ای به این معناست که روابط عمومی شورا باید اطلاعات محیط را دریافت و پردازش کند (محیط به معنای شهر و شهروندان است) و آن را به مدیریت انتقال دهد. یعنی در روابط عمومی شورا سنجش افکار و دیدگاه مردم، وزن و اعتبار بیشتری دارد.

هوشمند مفیدی در توضیح انواع روابط عمومی‌ها، بهترین الگو برای روابط عمومی شوراها را الگوی مخاطب‌محور می‌داند. به

یک دریچه، یک نگاه

اساس روابط عمومی‌ها مخاطب‌شناسی است. هر چه فاصله مردم و دولت کمتر شود میزان ماندگاری دولت بیشتر می‌شود، و هر چه این فاصله و شناخت از مخاطب کمتر شود حکومت و دولت در پاسخگویی دچار مشکل اساسی خواهد بود. مهم‌ترین بخش یک سازمان روابط عمومی آن است. نگاه تبلیغی به روابط عمومی مشکل اساسی مدیران کشور است. اگر سازمان و یا نهادی بخواهد پایدار باشد، باید بکوشد روابط عمومی‌اش را به دانش روز مسلح کند و ابزارهای لازم را در اختیار آن قرار دهد. امروز دیگر ارزش‌گذاری به افکار عمومی و همراه ساختن و دخالت دادن مردم در تصمیم‌گیریها از پیش شرط‌های توسعه است که روابط عمومی‌ها سهم عمده‌ای در پیشبرد آن دارند.

جهانبخش خلیجی

مدیرکل روابط عمومی وزارت کشور

برگرفته از خبرنامه «نجان»

تأکید وی، اگر روابط عمومی شوراها می‌خواهند به این نقطه برسند باید شهروندمدار عمل کنند؛ یعنی در پی تحلیل دیدگاههای شهروندان باشند و آن را به مدیریت انتقال دهند. وی نقش روابط عمومی شوراها را حتی از سازمان شورا هم فراتر می‌بیند و آن را توسعه دهنده دموکراسی شهری برمی‌شمارد. به گفته او: گوش کردن و عمل به صحبت‌های شهروند و ارتباط با تشکلهای NGO های شهری و باز کردن کانالهای ارتباطی برای دریافت دیدگاههای مردمی، به حضور مردم در عرصه تصمیم‌گیری شهری خواهد انجامید و همین امر به توسعه دموکراسی شهری منتهی می‌شود.

داود بهروان، مدیر روابط عمومی شورای شهر تبریز، مأموریت روابط عمومی شورا را از نقش مهم شوراها در سیستم نظارتی بیرون می‌کشد، و معتقد است: شوراها نوعی سیستم نظارتی‌اند، و روابط عمومی شورا باید اعضای شورا را در امر نظارت یاری دهد. روابط عمومی تریبون آرای مختلف اعضا شوراهاست. روابط عمومی باید دیدگاههای مختلف اعضا را بدون سانسور و جانبداری، به مردم نشان دهد و در واقع عامل معرفی شورا به مردم و دیگر سازمانها باشد - البته بدون تبلیغات و اغراق! از این منظر روابط عمومی شوراها نباید در پی تبلیغات باشند. زیرا سیستمهای نظارتی، سیستمهای ایرادگیر هستند نه تبلیقاتی!

مدیر روابط عمومی شورای شهر تبریز با اشاره‌ای به شکایتها و گلایه‌های مردم از سیستم شهرداری می‌گوید: روابط عمومی شوراها به عنوان تریبون سیستم نظارتی شورا، باید به شکلی نامحسوس بر تمامی دستگاه شهرداری نظاره کند، و از این طریق ضمن برقراری ارتباط مستمر با مردم، دیدگاه آنان را به اعضای شورا منعکس سازد.

جایگاه روابط عمومی در سازمان شورا

تا اینجا تلاش شد که بدون پرداختن به بایدها و نبایدها، و تنها با تکیه بر نظریات کارشناسی، فضای کاری روابط عمومی شوراها ترسیم گردد. در این گردش نظریات، هر یک از مدیران و کارکنان روابط عمومی می‌توانند ایده‌های خود را برای رسیدن به روابط

هر گونه اقدامی که تحت عنوان روابط عمومی به شکل یکسویه و بدون توجه به اهداف مقبول جامعه، بدون آگاهی لازم و بدون اعتنا به نقش همسنگ مخاطبان با سازمان انجام شود، خارج از حیطه و تعریف روابط عمومی قرار دارد

عمومی ایده آل، عملی کنند. اکنون بعد از ترسیم فضا، با طرح این سؤال که میدان روابط عمومی را مدیران تعیین می کنند یا روابط عمومی ها آن را با تلاش و دانش خود کسب می کنند، به بررسی جایگاه روابط عمومی در سازمان شورا پرداخته می شود.

بهبودان مدیر روابط عمومی شورای شهر تبریز، از نادیده انگاشتن روابط عمومی در سازمان شوراها گلایه مند است، و می گوید: روابط عمومی هنوز در شوراها به طور کامل پذیرفته نشده است.

شورای اکثر شهرها (البته به استثنای چند شهر) از روابط عمومی شهرداریها بهره می برند. یعنی بیشتر شوراها چشمان خود را به جایی سپرده اند که خود باید ناظر بر آن باشند. بدین ترتیب در واقع این سیستم شهرداری است که شورا را کنترل می کند. این کارشناس معتقد است به دلیل نادیده گرفتن روابط عمومی ها در شورا، مردم با گذشت سه سال هنوز آشنایی کافی و وافی با وظایف شوراها ندارند. وی راه حل این مشکل را، راه اندازی مرکز اطلاع رسانی روابط عمومی های شورا در سراسر کشور می داند و در این باره چنین می گوید: شوراها نمی توانند بدون روابط عمومی ها به اهداف خود برسند و مأموریت خود را انجام دهند.

هوشمند مفیدی درباره جایگاه روابط عمومی می گوید: روابط عمومی مرکز تصمیم گیری و مشاوره است. در دنیای امروز صاحب نظران ارتباطات کاستن از انتشارات و تبلیغات به نفع فعالیت های تحقیقاتی و افکار سنجی را نشانه بلوغ روابط عمومی ها می دانند.

مفیدی معتقد است: روابط عمومی شورا باید مشاور عالی رئیس شورا باشد. زیرا هر سازمان از بخشهای مختلفی تشکیل می شود، که این بخشها هر یک به تنهایی مرکز تصمیم گیری در سازمان هستند. خمیرمایه تصمیم گیری همانا اطلاعات است، و مرکز پردازش اطلاعات نیز در هر سازمان روابط عمومی آن است. این کارشناس روابط عمومی در اینجا با نگاهی به عملکرد درون سازمانی روابط عمومی می گوید: روابط عمومی باید رابطه مدیران و کارکنان را

روابط عمومی شورا باید اطلاعات محیط را دریاقت و پردازش کند و آن را به مدیریت انتقال دهد

روابط عمومی شوراها نباید در پی تبلیغات باشد. زیرا سیستمای نظارتی، سیستمای ایرادگیر هستند نه تبلیغاتی

ترمیم کند. اگر کارکنان شورا نگاه مثبتی به شورا نداشته باشند، نمی‌توانند به تبلیغ شورا در بیرون بپردازند. وی جایگاه سازمانی روابط عمومی شورا را در حد یک اداره کل می‌داند، که باید در جلسات مدیران شورا شرکت کند.

آغاز یک حرف تازه

بحث روابط عمومی شوراها در اینجا به پایان نمی‌رسد بلکه این آغاز سخن است. در این مجال، ضرورت وجودی، و همچنین اهداف، مأموریت و جایگاه روابط عمومی شورا بررسی شد. روابط عمومی صرفاً از علم ارتباطات اجتماعی نشأت نمی‌گیرد. این حوزه ارتباط نزدیکی با هنر دارد، زیرا تجربه در آن نقش اساسی ایفا می‌کند. با نگاهی به تجربه دیگران می‌توان در این راه به توفیقات بسیاری دست یافت. با توجه به آنچه که ذکر گردید، روابط عمومی شوراها باید در دو بخش - ارتباطات مردمی و رسانه‌ها - فعالیت بیشتری داشته باشند. در بخش ارتباطات مردمی علاوه بر دریافت دیدگاهها از طریق نامه، تلفن، وب سایت و جز اینها، باید به جمع‌بندی دیدگاههای مردم پرداخت. در عین حال با انجام یا سفارش فعالیتهای نظرسنجی و بهادادن به تحقیقات اجتماعی که با زندگی و مدیریت شهری ارتباط داشته باشند، باید دیدگاهها و خواسته‌های مردم را در تصمیم‌گیریهای مدیریت شهری دخیل ساخت. بخش ارتباطات مردمی می‌تواند به برگزاری دوره‌ای یا ثابت دیدارهای مردمی با اعضای شورا اقدام کند. این دیدارها مردم را نسبت به شوراها و نمایندگان خود دلگرم می‌کند. در ارتباطات صداقت را نباید از یاد برد. بسیاری از راهکارها را می‌توان از زبان مردم شنید و به آن عمل کرد.

بهره‌گیری از شوراهای دانش‌آموزی در مناطق و دعوت از آنان برای حضور در جلسات شورا، در واقع آماده کردن نسل آینده برای درگیر شدن در مسائل آینده اجتماع خواهد بود. روابط عمومی‌ها می‌توانند در این زمینه اقدامات خوب و مؤثری را با همکاری وزارت آموزش و پرورش، انجام دهند.

در بخش رسانه‌ها و هماهنگی با آنان، شوراها هرگز نباید از یاد

یک دریچه، یک نگاه

شوراها، به عنوان پل ارتباطی میان دولت و مردم، باید مواردی را برای ایجاد فرهنگ شورایی در نظر داشته باشند:

۱) جلب اعتماد عمومی از طریق برخورد صادقانه با مردم، اطلاع‌رسانی ب موقع و مشارکت دادن آنها در تمام مراحل فعالیتهای شهر و شهرنشینی و شهرسازی.

۲) در اولویت قرار دادن آموزش و پژوهش مستمر در تمامی موضوعات و مسائل پیش‌رو.

۳) پرهیز از تکروری و تعصیبهای شخصی و گروهی و جناحی.

۴) نداشتن نگرش سقلی نهاد شوراها در توجه به اصل خدمتگذاری برای مردم و به خصوص قشر محروم.

۵) جامع‌نگری به مسائل شهری، نظارت عام بر فعالیتهای شهری و پرهیز از سطحی‌نگری.

۶) ترجیح دادن منافع عامه بشر بر منافع فردی و محله‌ای.

۷) تلاش برای تقویت ارتباط با نهادها و مراکز دولتی و غیردولتی و برنامه‌ریزی کلان برای حرکتیهای همسو در اداره امور شهر.

۸) بازخورد مستمر از عملکرد خود از طریق نظرسنجی و افکار سنجی از شهروندان، مسئولان و کارشناسان شهری، و ارزیابی آن.

عائنه یعقوب‌زاده

عضو شورای اسلامی شهر گرگان - برگزیده از: ماهنامه شهروند

بیشتر شوراهای چشمان خود را به جایی سپرده‌اند
که خود باید ناظر بر آن باشند. به دلیل نادیده
گرفتن روابط عمومی‌ها در شورا، مردم با گذشت سه
سال هنوز آشنایی کافی و واقعی با وظایف شوراهای
ندارند

ببرند که در زمان فعلی بدون یاری رسانه‌ها - به خصوص مطبوعات - نمی‌توانند به اهداف اجتماعی خود دست یابند. تشریح مسائل و مشکلات شورا با نمایندگان (ارباب جراید)، دعوت آنان به جلسات مشورتی و یاری خواستن از آنان، حضور آزاد خبرنگاران در شورا و در دستگاه شهرداری، تسهیل دریافت خبر از شورا و شهرداری، و نظایر اینها می‌تواند پشتوانه انتقادی - پیشنهادی رسانه‌ها و مطبوعات را برای شوراهای به ارمغان آورد و شوراهای را در حل مشکلات محلی - و حتی ملی - یاری دهد.

این موارد گاهی بسیار پربارتر از انتشار اخبار مصوبات شورا یا بازدیدها و دیدارهای اعضای شوراهای خواهد بود. شورا نیازی به تبلیغات خبری رسانه‌ها، یا اقداماتی از قبیل چاپ سرسید نامه‌های سالانه، و یا تبلیغات به هر شکل دیگر، ندارد.

مخلص کلام اینکه، شوراهای باید گوشه شوا و چشمانی باز داشته باشند، و باید بیش از آنکه بگویند، بشنوند و ببینند. این کار بدون روابط عمومی کاری دشوار و چه بسا غیرممکن است.

خمیرمایه تصمیم‌گیری همانا اطلاعات است، و مرکز
پردازش اطلاعات نیز در هر سازمان روابط عمومی
آن است

۲- یحیی کمال پورجو، روابط عمومی چیست؟، نشریه هنر هشتم، شماره ۲۵.

۲- هوشمند مقدادی، نظام سیاسی و توسعه روابط عمومی در ایران، نشریه هنر هشتم، شماره ۲۵، همان منبع.

پانوشنیا
۱- کلاسراستین، فن روابط عمومی، ترجمه مایک پورحسین زاده پساولی، تهران.

با نزدیک شدن به پایان اولین دوره فعالیت شورای اسلامی شهر و روستا، ضرورت ارزیابی عملکرد این نهاد نوپای مدنی و آسیب شناسی آن بیش از پیش احساس می شود.

آنچه در ذیل می خوانید اظهار نظر یکی از اعضای شورا پیرامون مسایل درون شورا و مدیریت شورایی در کشور است. اعضای محترم شورا ضمن اندیشیدن به پرسشهای مطرح شده در مقاله

مطرح نظرات و طرحی با مخالف خود نسبت به این پرسشها می توانند

فضایی مناسب را جهت گفت و گوی اعضای شورای شهرهای مختلف در مورد مسایل درونی شورا فراهم آورند.

شورا در آینه زمان

قربانعلی احمدی قشلاقی
عضو شورای اسلامی شهر زنوز

- ۲- شوراهای شهر در اجرا و تکامل مدیریت شهری چه آثار مثبت و منفی را در سه سال گذشته داشته اند؟
- ۳- چه کارهایی در جهت ایجاد انگیزشهای فردی و جمعی نسبت به مدیریت شورایی صورت گرفته است؟
- ۴- حرکت شوراها در این سه سال در انطباق با اصول علمی و تجارب کشورهای پیشرفته در چه مقطعی قرار دارد؟
- ۵- با توجه به اتمام زمان دوره اول شوراهای اسلامی، کدام مطالعات ارزشیابی انجام گرفته است تا مبنای برنامه ریزی برای دوره دوم باشد؟
- ۶- با توجه به اینکه امسال، سال انتخابات دوره دوم شوراهای اسلامی است، کدام برنامه تکامل و مدون تنظیم شده است؟

حدود سه سال پیش شوراهای اسلامی کار خود را رسماً شروع کردند و با شروع آن یکی از اصول مهم قانون اساسی در مدیریت اجتماعی جامعه عمل پوشید. شیفتگان مدیریت علمی بی صبرانه در انتظار فروریختن ساختمان فرسوده مدیریت پیرستی و فردمحوری بودند تا بتوانند برجای آن یا بنانهادهن مدیریت جمعی و شایسته سالاری خون تازه ای بر جان مدیریت کشور جاری سازند و این بیمار فرسوده حال را دوباره جان بخشند. لیکن متأسفانه شروع بدون برنامه مدون و طی نکردن سیر تکاملی، بعد از سه سال شوراهای شهر را در مکانی قرار داده که سوالات زیادی بر آن مطرح است:

۱- در این مدت از نظر سازماندهی و تکامل تشکیلاتی چه کارهایی انجام گرفته است؟

دیگر آهرمه‌های اطلاع‌رسانی شهری در همدان

مثلث شورا، شهروند و سازمانهای دولتی

نازیلا مرادی

مهم اینجاست که برای تحقق هدف اطلاع‌رسانی که سرآغاز جلب مشارکت واقعی شهروندان است، باید از تمامی ابزارهای اطلاع‌رسانی در این زمینه بهره‌جست.

با توجه به اینکه صدا و سیما اکنون عرصه و جولانگاه تبلیغ کالاهای مختلف و مصرفی است، به نظر می‌رسد این سازمان هنوز اقدامی جدی برای برنامه‌سازی در حوزه مسائل شهری نکرده است. از میان محدود تلویزیونهای محلی که به انعکاس شفاف فعالیتها و مشکلات شورا و شهرداری شهر خود پرداخته‌اند، می‌توان به صدا و سیمای همدان اشاره کرد، که عملکرد مثبت و پویایی داشته است. شورای شهر همدان در کنار صدا و سیما از شیوه‌های مختلف دیگری نیز برای اطلاع‌رسانی شهری سود جسته است اما تلاش صدا و سیما و آموزش و پرورش همدان برای انعکاس اخبار شورا و شهرداری و بازتاب موانع و مشکلات آنها، مؤید این نکته است که جریان اطلاع‌رسانی امری یکسویه و در حیطه مسئولیت یک سازمان یا نهاد خاص نیست. این واقعیتی انکارناپذیر است که شوراها مهم‌ترین مرجع تبلور مشارکت شهروندان هستند اما جلب این مشارکت، تلاش و تشریح مساعی مسئولان شهری، شهروندان و کلیه نهادهای اطلاع‌رسانی را در کنار یکدیگر طلب می‌کند.

شوراها تبلور حق مشارکت شهروندان‌اند و بهترین شیوه سازماندهی مشارکت مردم در امور شهر خود، ارتقا و ساماندهی شوراهاست. مشارکت واقعی شهروندان موجب می‌شود که مردم نسبت به امکانات و تواناییهای موجود آگاهی پیدا کنند و در نهایت، سطح توقعات خود را با امکانات حقیقی تطبیق دهند. اطلاع‌رسانی صحیح از مهم‌ترین زمینه‌های لازم برای جلب مشارکت شهروندان است. در این میان شوراها نیز باید به این ضرورت دست پیدا کنند که حیطه وظایف آنها، تنها مسائل عمرانی و مالی شهرداریها را در بر نمی‌گیرد. در واقع در این مقطع زمانی مهم‌ترین اولویت بازگشت به اصل فراموش شده وظایف فرهنگی - اجتماعی شوراهاست که از جنسی دیگرگونه نسبت به وظایف صرفاً عمرانی شهرداریهاست.

در باب اطلاع‌رسانی شوراها باید گفت، اطلاع‌رسانی نوشتاری نخستین ابزار آشنا برای تحقق این امر است. شوراها تاکنون با انتشار بولتن داخلی، هفته‌نامه، گاهنامه، ماهنامه و انعکاس فعالیتها و مشکلات خود در نشریات محلی و روزنامه‌های مربوط به شهرداری، گامهای مؤثری در امر اطلاع‌رسانی برداشته‌اند. اما نکته

پرده‌نویسی است. شورای شهر همدان از طریق پرده‌نویسی، از شهروندان برای شرکت در جلسات محله‌های شهری و افتتاح پروژه‌های شهری دعوت به عمل می‌آورد. ناگفته پیداست که حضور گسترده شهروندان همدانی در این جلسات، زمینه‌های ارتباطی و روابط و بی‌واسطه اعضای شورا و شهروندان را فراهم می‌آورد و باب گفت و گو، مفاهیم و تعامل را میان آنان به بهترین نحو می‌گشاید. از دیگر نهادهای دولتی که در باب اطلاع‌رسانی با شورای شهر همدان ارتباط مؤثری برقرار کرده است، می‌توان به آموزش و پرورش استان همدان اشاره کرد. این نهاد دولتی با تشکیل شورای دانش‌آموزی در مدارس و تشکیل جلسه اولیاء و مربیان به بحث آموزش شهرنشینی و شهروندی از دیدگاه اجتماعی، حقوقی و شهرسازی می‌پردازد. شوراهای دانش‌آموزی به دلیل آنکه در دل خانواده‌ها راه‌پیدا می‌کنند، مؤلفه‌های خوبی برای اطلاع‌رسانی شهری به شمار می‌روند. به دنبال تشکیل شوراهای دانش‌آموزی هسته‌ای با نام شورا یاران نیز از میان شوراهای دانش‌آموزی تشکیل شده است که کار اطلاع‌رسانی شهری را به شکل جدی‌تری دنبال می‌کند. مباحثی که قرار است تحت عنوان آموزش شهرنشینی و شهروندی از طریق شوراهای دانش‌آموزی پی‌گیری شود، در ۱۲ بند تقسیم‌بندی شده است. این ۱۲ عنوان خواسته‌ها و وظایف شهروندان

برای تحقق هدف اطلاع‌رسانی که سرآغاز جلب مشارکت واقعی شهروندان است، باید از تمامی ابزارهای اطلاع‌رسانی در این زمینه بهره جست

شورای شهر همدان با پخش برنامه‌های پیک آدینه، دریاچه و زیر ذره‌بین از صدا و سیما، همدان اینک در مقام پاسخگو و اطلاع‌دهنده با شهروندان همدانی مرتبط است. آقبالی که در جریان ساخت برنامه تلویزیونی زیر ذره‌بین نصیب شورای شهر شده است، حضور مسئول روابط عمومی شورای شهر همدان به عنوان مجری و برنامه‌ریز این برنامه تلویزیونی است.

از دیگر سازوکارهای اطلاع‌رسانی که صدا و سیما، همدان پی‌گیری می‌کند، پیشنهاد طرح آموزش شهروندی است. این طرح اکنون در دست برنامه‌نویسی است و اهدافی چون آشنایی مردم با حقوق شهروندی برای داشتن شهروندانی آگاه، برابر و آزاد را دنبال می‌کند.

اما در باب اطلاع‌رسانی نوشتاری، شورای شهر همدان از دو ابزار مختلف استفاده می‌کند. انعکاس اخبار شورا در گاهنامه شورای شهر همدان با نام «شورا و شهر» و نشریه «هگمتانه» که یکی از هفته‌نامه‌های درون استانی و وابسته به شهرداری همدان است، نخستین ابزار اطلاع‌رسانی نوشتاری درباره فعالیت‌های شورای شهر همدان به شمار می‌رود.

اما روش مؤثر دیگری که اکنون بسیاری از شوراها و شهرداریها در سراسر کشور، با رویکردی جدید از آن سود جست‌ه‌اند،

شوراها مهم‌ترین مرجع تبلور مشارکت شهروندان هستند اما جلب این مشارکت، تلاش و تشریک مساعی مسئولان شهری، شهروندان و کلیه نهادهای اطلاع‌رسانی را در کنار یکدیگر طلب می‌کند

روش مؤثر دیگری که اکنون بسیاری از شوراها و شهرداریها در سراسر کشور، با رویکردی جدید از آن سود جست‌ه‌اند، پرده‌نویسی است

یک دریچه، یک نگاه

در دنیای کنونی توسعه هر منطقه در جهت استفاده مناسب از مواهب و موقعیت آن است و یکی از صنایع‌های پیشرفته اقتصادی، جلب گردشگران یا مسافران در جهت استفاده از موهبت‌های الهی و استعداد‌های مناطق - از نظر فرهنگی، تاریخی، اجتماعی، اقلیمی، طبیعی و اقتصادی - است.

خلأ موجود در جهت جلب گردشگر و معرفی استعداد‌های ذاتی هر منطقه، با توجه به نبود ادارات ذی‌ربط و یا حرکت کند آنها، به عهده شوراهاست. در این بین اقدام یک شهر به تنهایی نمی‌تواند گامی اساسی در جهت جلب گردشگر باشد ولی چنانچه چند شهر در ایجاد محور گردشگری با توجه به توانایی‌های هر منطقه گام بردارند، می‌توانند تحولی اساسی در اقتصاد منطقه ایجاد کنند. لذا پیشنهاد می‌گردد که چند شهر که در یک منطقه واقع‌اند و از نظر فرهنگی نیز کاملاً با هم مرتبط و دارای محورهای ارتباطی - مانند جاده - اند و قدرت مانور را در جهت جلب گردشگر دارند، با توجه به امکانات اقامتی (حتی به صورت موقت) و دعوت از شرکت‌های سرمایه‌گذار و ایجاد تورهای گردشگری، گام‌هایی اساسی در توسعه اقتصادی منطقه بردارند.

شفیع خضری
مدیران شهریار، اشنویه

دیورضیحه شورا در کنار گت
موجان دکالی

برای اطلاع‌رسانی شهری و آموزش شهروندان، تنها شوراها سبیم نیستند، و بی شک تحقق این امر، مفاهمه عمیق مردم و مسئولان شهری، سازمانهای دولتی و شوراها را در کنار یکدیگر طلب می‌کند

را در مقابل ادارات و دستگاههای مختلف شهری در برمی‌گیرد. اقدام ارزنده دیگری که شورای شهر همدان در امر اطلاع‌رسانی انجام داده است، ارتباط مؤثر و قوی با تشکلهای مردمی است. این شورا با تشکیل جلسات مشترک با رؤسای تشکلهای از مساعدت آنها در زمینه اطلاع‌رسانی و برگزاری مراسم و نشستها سود می‌جوید. در زمان حاضر برگزاری بسیاری از نشستهای رسمی و غیررسمی در همدان به عهده تشکلهای غیردولتی است و شورای شهر نیز در این نشستها به عنوان یکی از دعوت‌شدگان حضور پیدا می‌کند.

درک این نکته مهم که ارتقاء فرهنگ شهروندی و اطلاع‌رسانی به شهروندان باعث ارتقای مدیریت شهری می‌شود، امروز مهم‌ترین ضرورت برای مجموعه مدیران و مسئولان شهری است. آنچه که در این گزارش کوتاه به آن پرداخته شد، تنها جلوه‌هایی از شیوه‌های اطلاع‌رسانی شهری است. ابتکاری است که به همت تشکلهای مردمی و سازمانهای دولتی همچون صدا و سیما و آموزش و پرورش از یکسو، و شورای شهر از سوی دیگر صورت گرفته است.

آنچه که اهمیت دارد، آن است که پیدایش شوراها با مفهوم گذر و انتقال تصمیم‌گیری و نظارت از بخش دولتی به مردمی همراه بوده است. برای رسیدن به این منزل، شوراها تاکنون مسیر ناهمواری را طی کرده‌اند و برای گذر از تنگنای موجود نیاز به آموزش و اطلاع‌رسانی دارند.

در پایان باز هم ذکر این نکته ضروری است که برای اطلاع‌رسانی شهری و آموزش شهروندان، تنها شوراها سبیم نیستند، و بی شک تحقق این امر، مفاهمه عمیق مردم و مسئولان شهری، سازمانهای دولتی و شوراها را در کنار یکدیگر طلب می‌کند.

افزایش کارایی

کارکنان، نمونه شهرداری زاهدان

نقش تشویق در

هر کس توقع دارد که از او در مقابل کاری که انجام می‌دهد تشکر و قدردانی شود و این اصل درباره همه صدق می‌کند - چه مدیران و چه کارکنان یک سازمان یا مؤسسه، و چه والدین یا فرزندان، مریبان یا بازیگنان، حتی اگر مستقل و خودکفا هم به نظر برسیم، باز هم هرگز این نیاز را از دست نمی‌دهیم. حقیقت امر این است که احساس نیاز به کمک دیگران احساس مطلوبی است. اگر چه این موضوع یک حس مشترک به نظر می‌رسد، اما این مسئله در ادارات و سازمانها به وحدت عمل نرسیده و نقش تشویق و تأثیرات مثبت آن در کارایی هنوز درک نشده است. در این مقاله تحقیقی، سعی برای این است که این نقش مهم و حیاتی مورد بررسی قرار گیرد؛ و بدین لحاظ شهرداری زاهدان به عنوان جامعه آماری نمونه انتخاب شده و درجه تأثیر تشویقها و پاداشهای مادی و غیرمادی (ماندگار و غیرماندگار) در افزایش کارایی به صورت میدانی مورد پژوهش قرار گرفته است. این کار در شهرداری مذکور نتایج مثبتی را در پی داشته است که در مقاله به آن اشاره می‌شود.

حسینعلی نادری

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد زاهدان

مقدمه

اغلب مدیران اقتدر بر موفقیت و یا ناکامی فشار کاری اداری قرار دارند که فراموش می‌کنند دیگران نیز - همچون خودشان - خواهان قدرشناسی اند. به علاوه امروزه مدیران دیگر نمی‌توانند کارایی و تأثیر ستایش و تشویق را در سازمانها منکر شوند و مدعی گردند که کارکنان نیاز به پاداش و یا اصولاً شایستگی لازم را برای آن ندارند، یا در جهت دستیابی به آن دارای انگیزش نیستند و تلاش نمی‌کنند. امروزه مدیریت علمی باید درک کند که کارکنان دیگر کورکورانه به برآورد و ارزشیابی سالانه بسنده نمی‌کنند و در واقع ملاکهای تقدیر و تشویق صورت متوعی یافته است. مدیران امروزی باید متوجه باشند که کارکنان دیگر به دنبال این نیستند که ضعیف و متوسط باشند بلکه همه خواهان عظمت و تعالی اند. اما متأسفانه آنچه که در مدیریت امروزی مشاهده می‌گردد این واقعیت تلخ است که مدیران به مؤلفه‌ها و مقولاتی که نتوانند انگیزشهای پاداشی را در جهت به تعالی رساندن کارکنان ایجاد کنند کمتر توجه دارند؛ یا با روشهای لازم در جهت شکل‌دهی رفتار کارکنان برای بهبود و ارتقای کارایی در سازمان آشنا نیستند و توجه بیشتری به مدیریت امرانه دارند - که از خواص مدیریت سنتی است و امروزه در مدیریت علمی کارایی خود را از دست داده است. باید در مدیریت امروزی این احساس پدید آید که به جای تحمیل رفتار موردنظر خود بر کارکنان، آن هم به صورت امرانه، بیشتر تلاش کنند که در مقام مربی و یا سبک‌پذیرانه و از طریق شناخت عوامل انگیزشی و اجزای آنها، کارکنان را طوری تحت نفوذ خود قرار دهند که آنها دلباخته و یا دلبستگی عمل و رفتار، هدف مدیر را پذیرا شوند و آن را با دل و جان اجرا کنند.

به عنوان مثال، توجه به تنگناهای مالی کارکنان و حتی یک تشکر ساده می‌تواند انگیزش ایجاد کند و تأثیر زیادی در بازدهی کاری کارکنان بگذارد.

طبق بررسیهای به عمل آمده، یکی از دلایل اصلی عدم توجه

مدیران به این مسئله مهم، نداشتن فرصت و خلاقیت و یا اهمیت ندادن به آن است. مدیران کمتر سعی می‌کنند که در باره طرق اجزای انگیزشها و نحوه عمل به آن تصمیم‌گیری کنند و یا بعضاً به تأثیر و قدرت انگیزش تشویق واقف نیستند و از همین رو از آن بهره‌گیری نمی‌کنند. گویانکه بیشتر مدیران خود معتقدند که مایلند در سازمانی خدمت کنند که کارکنان بیشتر مورد توجه قرار گیرد و از آنها تقدیر شود؛ و در واقع خود به این اصل اساسی در رفتار انسانی آگاهند ولی به آن توجه ندارند.

پیشینه‌های راهبردی تشویق مؤثر

بررسیها نشان می‌دهد که کارکنان در مقابل تشویق و تقدیرهای علنی و آنچه که به درام آنها مربوط می‌شود، از جمله افزایش حقوق، ترفیع، اضافه‌کاری، پاداشهای غیر نقدی (ارزاقی و جز آن)، عکس‌العمل بیشتر و بهتر نشان می‌دهند - که البته رودگذر و فراموش شدنی است. لیکن به نظر می‌آید که قدرتی‌های ماندگار به همراه تشویقهای مادی، به خصوص برای مدیران، نقش عمیق‌تری در اجزای انگیزشها و ایجاد دلبستگی و اطاعت‌پذیری، و بالاخره افزایش کارایی خواهد داشت. در جهت تحقق این هدف و شناخت عوامل انگیزشی ماندگار - که تقویت رفتار کارکنان را به همراه دارد، راههای ذیل پیشنهاد می‌گردد:

۱- پاداش باید در خور پاداش گیرنده باشد و تقدیر باید براساس علایق شخصی فرد صورت گیرد و نه گونه‌ای عمل شود که فرد واقعاً احساس کند که از او به واسطه کاری که انجام داده به نحو مطلوب قدرتی شده است. برای تحقق چنین هدفی، تشویق می‌تواند به صورت اداری رسمی، غیررسمی، خصوصی و یا در حضور جمع انجام گیرد و در قالب هدایایی از قبیل ارائه لوح تقدیر، مدال، سکه، یا تحویل ارزاق و پرداخت هزینه‌های سفرهای تفریحی یا زیارتی متجلی شود.

۲- پاداش و تشویق باید با نتیجه کار متناسب باشد و در حقیقت میزان تشویق و پاداش تابعی از زمان برنامه‌ریزی شده و زمان اجرای کار و بودجه مربوط به آن باشد.

طرز تفکی کارکنان شهرداری زاهدان از میزان تأثیر متغیرهای پاداش غیر نقدی در افزایش کارایی

مرتبه تأثیر	مدرسی		کارکنان		تفاوتی
	مرتبه	فروانی	مرتبه	فروانی	
خبرنامه	۱	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
ریه	۲	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۳	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
خبرنامه	۴	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۶	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۷	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۸	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۱۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

طرز تفکی کارکنان شهرداری زاهدان از میزان تأثیر متغیرهای پاداش کتبی در افزایش کارایی

مرتبه تأثیر	مدرسی		کارکنان		تفاوتی
	مرتبه	فروانی	مرتبه	فروانی	
خبرنامه	۱	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
ریه	۲	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۳	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
خبرنامه	۴	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۶	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۷	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۸	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۱۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

طرز تفکی کارکنان شهرداری زاهدان از میزان تأثیر متغیرهای پاداش در افزایش کارایی

مرتبه تأثیر	مدرسی		کارکنان		تفاوتی
	مرتبه	فروانی	مرتبه	فروانی	
خبرنامه	۱	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
ریه	۲	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۳	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
خبرنامه	۴	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۶	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۷	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۸	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۹	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
کس	۱۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰

منابع و مآخذ:
 ۱- استاد عالی شهرداری زاهدان آبان و آذر ۱۳۷۸
 ۲- الوانی، سید مهدی، مدیریت عمومی، نشر نی، تهران، ۱۳۷۰
 ۳- طومر، محمدرضا، اصول مدیریت، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۷
 4-Nelson, Bob, 1001 Ways to Reward Employees Workmen, Publishing Company, New York, 1994.

حتی یک تشکر ساده می تواند انگیزش ایجاد کند و تأثیر زیادی در بازدهی کاری کارکنان بگذارد

قدر دانی ماندگار به همراه تشویقهای مادی، به خصوص برای مدیران، نقش عمیق تری در احیای انگیزشها و ایجاد دلبستگی و افزایش کارایی خواهد داشت

۳- تشویق و پاداش باید به هنگام زمان انجام کار و دستیابی نتیجه مطلوب صورت پذیرد و اعمال گردد، زیرا دلواپانی شدن و تأخیر طولانی باعث می شود که انگیزش آن در فرد از بین برود.
 ۴- همواره علت دادن پاداش اعلام شود، تا زمینه های لازم برای دیگران نیز مهیا گردد.
 ۵- فاصله زمانی بین پاداشها به طور مرتب بیشتر شود تا دریافت پاداش به صورت عادت با امری عادی در نیاید و از تأثیر آن کاسته نشود.
 ۶- قاعده های رسمی تنظیم شود که برای هر تعداد پاداش غیر رسمی یا اضافی، یک قدر دانی جدی تر صورت پذیرد و در ازای هر تعداد تشویق جدی تر - مثل دادن سرخصی، تشویق و جزان - یک سپاسگزاری و قدر دانی رسمی مانند اعطای مدال، افزایش حقوق و ترفیع مقام و نظایر آن انجام شود

پاداش باید در خور پاداش گیرنده باشد و تقدیر باید بر اساس علایق شخصی فرد صورت گیرد که فرد واقعاً احساس کند که از او به واسطه کاری که انجام داده به نحو مطلوب قدر دانی شده است

مطالعه موردی: شهرداری زاهدان
 شهرداری زاهدان به عنوان جامعه نمونه آماری انتخاب شده و تأثیر تشویق مادی و غیر مادی بر روی سه گروه کارکنان یعنی مدیران، کارمندان و کارگران، مورد بررسی قرار گرفته است.
 به طور کلی سرنوشت کار شهرداریها مانند سایر سازمانها بر سه استراتژی استوار است:

- ۱- بهبود از طریق پیشینه سازی درآمد و کمیته سازی هزینه.
 - ۲- رشد از طریق شناخت راهکارهای تازه در آمدزایی.
 - ۳- استراتژی پیشینه سازی خدمات شهری از طریق شناخت عوامل انگیزش و اعمال بر آن کارکنان.
- بر اساس این استراتژی ها و بررسی راهکارهای تشویق مؤثر، بر روی سه گروه مذکور از کارکنان شهرداری زاهدان تحقیقات و پژوهشهای میدانی و فکراسنجی به عمل آمد که حاصل کار در قالب جدول ارائه گردیده است. لازم به یادآوری است که جدول نشانگر نتایج پرسشنامه های تنظیمی اند که در آن فراوانی پاسخهای کارکنان بر حسب مقیاس لیکرت با توجه به هر یک از متغیرهای پاداش، منعکس شده است.

با توجه به نتایج پیش گفته و با توجه به بحران مالی که در آبان ۱۳۷۸

در شهرداری زاهدان به وجود آمده بود و همچنین با توجه به عوامل انگیزش شناخته شده، کمیته برنامه ریزی شهرداری پاداشهای زیر را برای کارکنان اداره درآمد و مالی شهرداری در نظر گرفت و نتایج آن را مورد بررسی قرار داد:

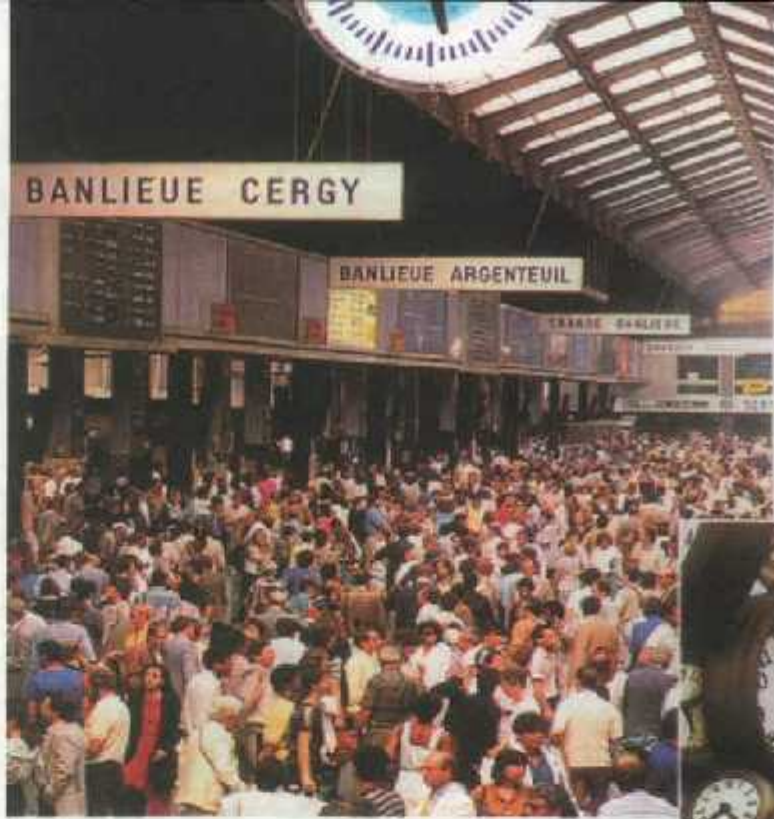
- ۱- تخصیص حق کارانه به مسئولان درآمد به میزان ۲٪ وصول بیش از حد پیش بینی بودجه.
- ۲- تخصیص حق کارانه به ساموران وصول عوارض و اداره نظارت بر اماکن به میزان ۲٪ صیانت وصول شد.
- ۳- پرداخت حق جلسه به مدیران و کارشناسان کمیته برنامه ریزی برای تدوین برنامه های درآمدزا و تعیین راهکارهای وصول درآمد به میزان هر جلسه سی هزار ریال.
- ۴- تخصیص جایزه به کارکنانی که بهترین طرحهای درآمدزایی را ارائه کنند و تشویق کتبی آنها و در نظر گرفتن سفرهای تفریحی و زیارتی.
- ۵- تخصیص یکصد و بیست ساعت اضافه کاری برای کارکنان خدمات شهری که کار خود را به طور بهینه انجام دهند.
- ۶- تخصیص بیست و پنج کیلو برنج و پنج کیلو روغن و سه کیلو قند برای کارکنان فعال.

تدوین برنامه تشویق و پاداش از سوی کمیته برنامه ریزی و اعمال آن بر روی کارکنان مالی و خدماتی شهرداری باعث گردید که کسری بودجه شهرداری - که در آبان سال ۱۳۷۸ به چهارده درصد رسیده بود - جبران شود و علاوه بر آن در آفرین افزایش وصول سی و شش درصد حاصل گردد و در زمینه عملکرد خدمات شهرداری نیز افزایش بیست و هشت درصدی به وجود آید.

نتیجه گیری و پیشنهاد های کاربردی

بر اساس نتایج به دست آمده نقش جانی و استفاده از اهم تشویق و پاداش به عنوان یکی از راهکارها و تشویق افزایش کارایی در سازمان به خوبی مشهود است و می تواند همچون راهبردی مهم در مدیریت علمی مطرح باشد. اما مسئله مهمی که وجود دارد شناخت عوامل انگیزش در شرایط زمانی - مکانی مناسب است که بتواند تأثیرات لازم را ایجاد کند و احساس مدیریت را متحقق سازد. به عنوان نمونه، باید گفت که اوضاع اقتصادی فعلی ایجاد می کند که نقش پاداشهای مادی و نقدی اولویت بیشتری در نزد کارکنان و به خصوص کارگران داشته باشد و عوامل انگیزشی از قبیل لوح تقدیر و سفرهای تفریحی و سیاحتی در درجه دوم اهمیت قرار گیرد. البته این مسئله در رده مدیران حالت عکس دارد به هر حال این مدیران هستند که باید این شدت و ضعف ها را تشخیص دهند و از طریق اعمال به موقع و بهنگام آن محیط سازمانی خود را لحاظ عملکردی بپوشانند و در این کار از روشهای متعدد و متنوع در عوامل انگیزشی استفاده کنند و از بهره گیری روشهای کهنه و فرسوده اجتناب ورزند. نرسد نیست که روشهای انگیزشی ضعیف بی مایه، غیر کارشناسانه، تکراری و یکسان نه تنها در افراد ایجاد انگیزش نمی کند بلکه ممکن است تأثیرات منفی نیز به جای بگذارد.

- در پایان پیشنهاد های کاربردی زیر در جهت ایجاد تشویق و قدر دانی مؤثر که انگیزشهای بهینه را ایجاد می کند ارائه می شود:
- ۱- برنامه تقدیر و تشکر باید نشانگر سیاستهای کلی سازمان و بیانگر ارزشهای آن باشد.
 - ۲- خود کارکنان در اجرا و تنظیم برنامه های تشویق و پاداش مشارکت داشته باشند.
 - ۳- پاداشها به صورت نقدی و غیر نقدی صورت پذیرد.
 - ۴- برنامه های تقدیر متنوع باشد.
 - ۵- تقدیر و تشکر و ارائه پاداش به صورت کاملاً عمومی و در حضور دیگران باشد.
 - ۶- برنامه تشویق و قدر دانی برای مدت کوتاهی تکرار گردد و مرتباً تغییر یابد.

توسعه راههای رسانه‌ای

جان وایت لگ
ترجمه و اضافات: مظفر صراف
مکتب نشر شهرسازی

هر چند مهم‌ترین توجیه اقتصادی برای طرح و توسعه راههای جدید در شهرها همانا صرفه‌جویی زمان است، آقا به نظر نمی‌رسد که در واقعیت وقت آزاد بیشتری برای شهروندان به وجود آمده باشد، امروزه در شهرهای بزرگ با وجود شبکه‌های ارتباطی بسیار گسترده و بزرگراههای مدرن، و نسبت بالای مالکیت خودرو و شخصی، «کمبود وقت» بیشتری در مقایسه با گذشته و همچنین در مقایسه با شهرهای کوچک مشاهده می‌شود. به راستی چگونه است که در شیوه زندگی گذشته و در شهرهای کوچک - که البته اغلب آرزوی احداث بزرگراهها را دارند! ساکنان وقت بیشتری دارند؟ این نوشتار کوتاه قصد ندارد تمامی گناه وقت نداشتن را به گردن شبکه‌های بزرگراهی و شیوه حمل و نقل متکی بر خودرو و شخصی بیندازد؛ لیکن خواهان جلب توجه ویژه‌ای به این توصیه است که ساختن راههای جدید و از دیاد سرعت رفت و آمد در شهر، لزوماً باعث صرفه‌جویی در وقت شهروندان نمی‌شود و حتی می‌تواند باعث صرف وقت بیشتر آنها گردد. باید به گونه‌ای متفاوت از روال کنونی برنامه‌ریزی حمل و نقل، با معیارهای همه جانبه و با ارزیابی پیامدهای این امر برای تمامی ساکنان شهرها، به طرح و احداث راههای جدید شهری پرداخت و پیش از اندیشیدن به افزایش «عرضه جاده‌ها» باید به مدیریت «تقاضای سفرها» در الگوی توسعه پایدار روی آورد.

سرعت بیشتر، دسترسی کمتر

سوفیستیک نظام حمل و نقل شهری را می‌باید در ایجاد و ارتقای دسترسی بین مردم و فعالیتها در سطح شهر و با خارج از آن قلمداد کرد. سرعت و نوع وسیله نقلیه اگر چه می‌تواند یاور سهولت این دسترسی باشد، اما باید توجه داشت که افزایش سرعت و تغییر نوع وسیله نقلیه در شبکه‌های ارتباطی به مراتب ساده‌تر از بهبود دسترسی به نقاط و کار کردهای مورد نیاز عموم شهروندان است. برای نمونه، کافی است مقایسه‌ای بین وضعیت کنونی شهرها با یک قرن پیش صورت گیرد. بدون شک تأسیسات و خدمات مورد نیاز عموم در فواصلی کمتر و در کانونهایی متمرکزتر واقع بودند؛ و از این رو مسافت و تعداد سفرها کمتر و در نتیجه دسترسی به آنها سهل‌تر و با صرف زمان کوتاه‌تری بود. به طور معمول، اینک ما برای خرید روزانه، مراجعه به پزشک، رفتن به مدرسه،

حاضر شدن در محل کار، گذران اوقات فراغت و تفریح اینها، مسافتی طولانی را طی می‌کنیم، که در همین حال زمان بسیاری نیز برای یافتن پارکینگ صرف می‌شود. امروزه سکونت در کرج و هشنگرد و کار کردن در مرکز شهر تهران، و یا گذران تعطیلات آخر هفته در سواحل شمال، امری عادی تلقی می‌شود که در گذشته مضحک به نظر می‌رسید. پژوهشهایی در کشورهای اروپایی غربی نشان می‌دهند که شهروندان قریح از سرعت یا مسافت سفرهایشان به طور میانگین زمان سفر حشامی در طول هفته درنند؛ یعنی آنها که دارای امکان سرعت بیشتر برای سفرهایشان هستند، در حوزه گسترده‌تری و در فواصل بیشتری برای نیازهای زندگی‌شان سفر می‌کنند. به بیان دیگر، هر چه راههای بیشتر و حمل و نقل سریع‌تری ایجاد می‌شود، برای طی مسافتات طولانی‌تر، زمان بیشتری به دست می‌دهد و در واقع شهروندان وقتی را که صرفه‌جویی می‌کنند با سفرهای بلندتر جبران می‌کنند!

یک فرد معمولی آمریکایی بیش از ۱۶۰۰ ساعت در سال برای خودرو و شخصی اش وقت صرف می کند. این وقت شامل ساعتها بی است که درون آن می نشیند - اعم از اینکه در حرکت یا متوقف باشد - و ساعتی که در پی پارک کردن و تعمیرات آن است، و همچنین ساعتی که باید برای به دست آوردن هزینه سوخت و بیمه و عوارض و نیز قیمت آن اضافه کار کند

اضافه کار کند. حال چنانچه زمانهای صرف شده به وسیله اجتماع برای ساختن و اداره راههای شهری و تأسیسات و خدمات مربوط به آنها برای هر خودرو و شخصی سرشکن گردد، عددی به مراتب بزرگتر به دست می آید.

نتیجه مطالعات «سرفرید» در شکل شماره یک تصویر شده است. که در آن سرعت اجتماعی یک دوچرخه معمولی ۱۴ کیلومتر در ساعت محاسبه شده که این تنها ۳ کیلومتر در ساعت از سرعت اجتماعی یک خودرو و شخصی کوچک کندتر است. حال چنانچه سایر هزینه های تحصیل شده بپرداز اجتماع (همچون آلوده سازی هوا و سروصدای هزینه تصادفات و کنترل و ساختن راهها) نیز محاسبه شوند، در آن صورت دوچرخه حتی ۱ کیلومتر در ساعت هم سریع تر است. (۲) بنابراین راننده خودروی کوچکی که روزانه ۳۰ دقیقه برای طی مسافتی ۲۰ کیلومتری رانندگی می کند، ممکن است تصور کند از دوچرخه سواری که در همان زمان ۷/۵ کیلومتر را طی می کند، بسیار سریع تر سفر کرده است؛ اما با در نظر گرفتن سرعت اجتماعی، راننده خودرو روزانه ۷۰ دقیقه و دوچرخه سواری تنها ۲۲ دقیقه برای طی مسافت زمان صرف کرده اند!

مفهوم «سرعت اجتماعی»

اصطلاح «سرعت اجتماعی» را «سرفرید» (D.Scifried) برای مقایسه ساختن و راههای شهری و تأسیسات و خدمات مربوط به آنها برای هر خودرو و شخصی سرشکن گرداند، عددی به مراتب بزرگتر به دست می آید.

شکل شماره ۱: میانگین سرعت اجتماعی، دوچرخه و خودروی شخصی

میانگین سرعت در مسیرهای مسافتی ۱۰ کیلومتر در ساعت

میزان هزینه برای یک کیلومتر

در آن مسافتها با سرعت ۱۰ کیلومتر در ساعت

مقدار زمان لازم که باید برای تاخیر در یک مسافت ۱۰ کیلومتر در ساعت

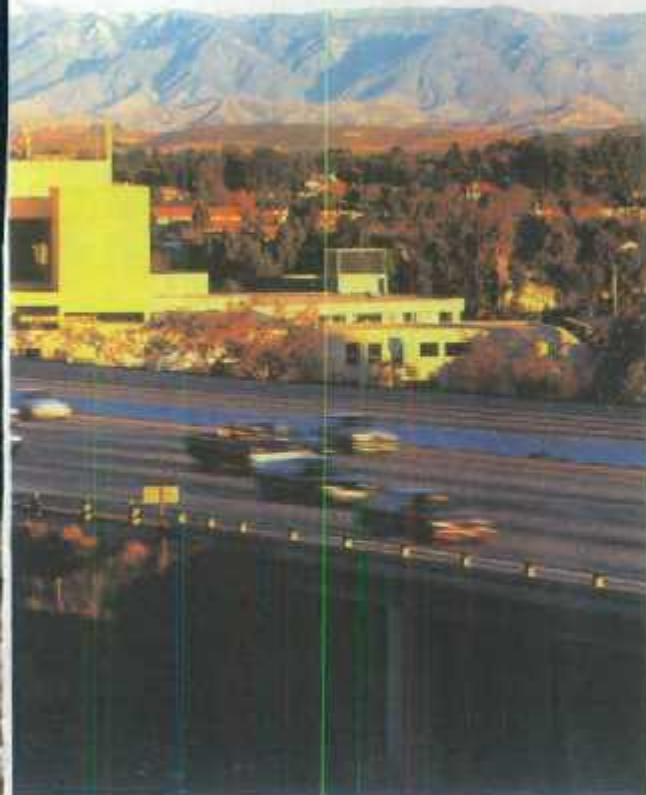
میانگین سرعت اجتماعی در یک کیلومتر در ساعت

میزان هزینه برای یک کیلومتر

میانگین سرعت اجتماعی در آن مسافتها در یک کیلومتر در ساعت

افزایش سرعت و تغییر نوع وسیله نقلیه در شبکه‌های ارتباطی به مراتب ساده‌تر از بهبود دسترسی به نقاط و کارکردهای مورد نیاز عموم شهروندان است

شکل شماره ۲: مصرف فضای وسایل نقلیه کونکون، با سرعتهای متفاوت

وسایل نقلیه	سرعت	مصرف فضای
پهلو	۴۰ کیلومتر در ساعت	کمترین
توربوس	۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۲۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۲۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۲۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۲۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۲۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۳۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۳۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۳۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۳۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۳۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۴۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۴۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۴۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۴۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۴۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۵۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۵۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۵۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۵۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۵۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۶۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۶۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۶۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۶۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۶۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۷۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۷۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۷۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۷۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۷۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۸۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۹۰۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۹۲۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۹۴۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۹۶۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۹۸۰ کیلومتر در ساعت	کم
توربو و شخصی با موتور سیکل	۱۰۰۰ کیلومتر در ساعت	کم

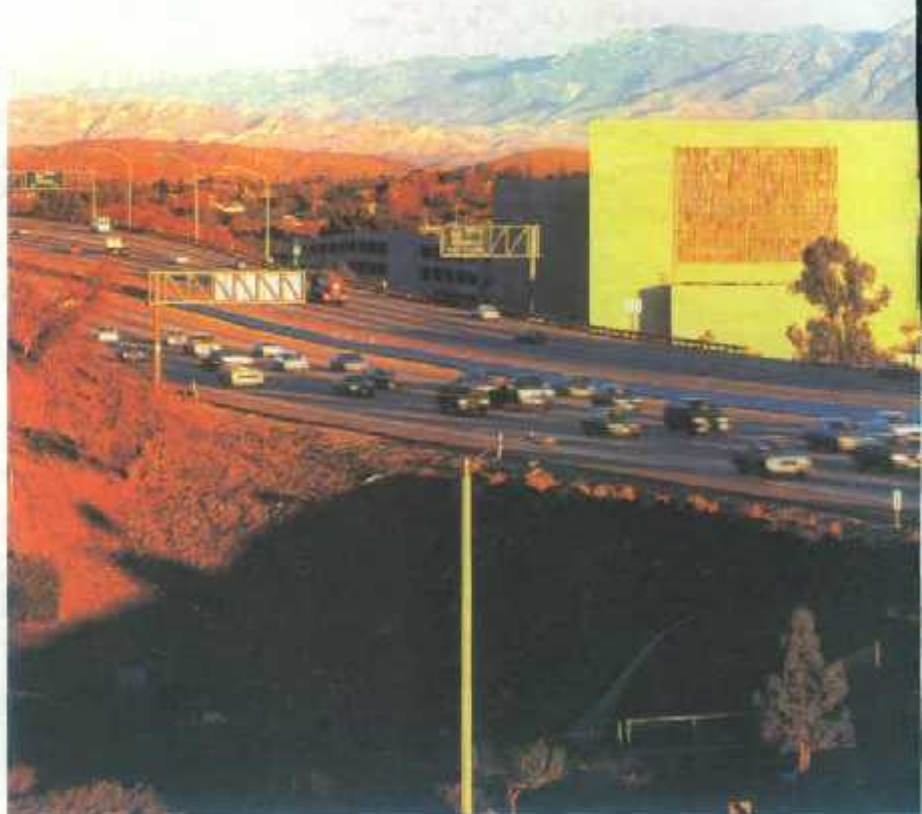
سرعت در شهر دسترسی دارند در حوزه‌ای به مراتب گسترده‌تر از یک قرن پیش در منطقه شهری وسیعی عمل می‌کنند در حالی که برای ساکنان کم درآمدتر و در شرایط سالمندی و یا از دست دادن کار، این حوزه شاید تفاوتی با سالهای دور نداشته باشد در واقع، چون زمان تروتمندان (فرضت در آسادی از دست رفته‌شان) با ارزش‌تر محاسبه می‌شود، برای تأمین دسترسی سریع‌تر آنها چاره‌اندیشی، «اقتصادی» تلقی می‌گردد و برعکس، در راه‌حلهای دسترسی برای اقشار کم درآمد شهر، صرف زمان بیشتر آنها «اقتصادی» می‌شود. از این رو، با شیوه محدود کنونی در ارزیابی هزینه - فایده، هر چه در سیاستگذاری حمل و نقل شهری تأکید بر صرفه جویی زمان یا سرعت بیشتر وسایل نقلیه شود، در حقیقت به سود اقشار کم درآمد و به زیان اقشار کم درآمد جهت‌گیری خواهد شد.

«بوده سازی فضا»

هر چه سرعت وسیله نقلیه‌های بیشتر باشد به فضای بیشتری هم برای آن نیاز است. بنابر اطلاعات انجام گرفته در مرکز تحقیقات علوم کاربردی سوئیس، خودرویی که با سرعت ۴۰ کیلومتر در ساعت حرکت می‌کند در مقایسه با خودرویی که با سرعت ۱۰ کیلومتر در ساعت حرکت می‌کند، به سه برابر فضا نیاز دارد (۳) همچنین، فضای شخصی مورد نیاز یک فرد راننده در خودرو و حمل و نقلش برابر فضای مورد نیاز یک دوچرخه‌سوار است. از این رو، برای ساختن زیربنای ارتباطی مورد نیاز خودروهای با سرعت بیشتر، فضای شهر به نحو فزاینده‌ای اشغال می‌شود و در نتیجه فضای کمتری برای کاربریهای جمعی باقی می‌ماند. باید توجه داشت که در سرعت زیاد، گردش و تقاطع راهها به چه فضای وسیعی نیاز دارد و در مقابل نیز چگونه تقاضا برای چنین سفرهایی زیاد می‌شود و به جریان آموه خودروها ختم می‌گردد و در چه‌های غمیم، دوباره ساختن و تعمیر این گونه راهها را ایجاب می‌کند. جالب آنکه در واقعیت، بسیاری از بزرگراهها در نظام تاکارآمد حمل و نقل و توزیع ناسامان کاربریهای شهری به کالاهای پیرامون ترافیک - حداقل در ساعات اوج نیاز - تبدیل می‌شوند و سرعت میانگین در آنها کاهش بسیاری پیدا می‌کند. شکل شماره دو بیانگر عدم کارایی فضایی خودرو شخصی در برابر دیگر انواع وسایل نقلیه در شهر است.

«زدان زمان»

سرعت بیشتر به فاصله‌های بیشتر بین مکانهای مورد مراجعه ساکنان شهرها ختم می‌شود و مردم برای حل این ازدیاد فاصله‌ها، یا زمان بیشتری برای سفرهای شان اختصاص می‌دهند و یا به وسیله نقلیه سریع‌تر دسترسی پیدا می‌کنند. در هر دو صورت، تفاوتی اجتماعی و همچنین نوعی بی‌عدالتی تشدید می‌شود آنها که به خودروهای مدرن و

که دارای مقبولیتی جهانی برای حرکت به سوی «شهر خوب» است. «چشم اسفندیسار» تمدن کنونی را وابستگی به خودرو و شخصی در دسترسها می‌داند و تمرکزش از برنامه‌ریزی‌های «خودرو-محور» و «حرکت-بر» رایج سوی «بیاده-محور» و دسترسی بهتر در محله‌های شهری «خودشمول» (Self-Contained) سفارش می‌کند (۵). با نگاهی دیگر، این به مفهوم بازگشتی به بخش مفید فرهنگ و زندگی شهری گذشته خودمان است که در آن نظام محله‌بندی با سلسله مراتبی از بسازنده شدن نیازها در سطوح گوناگون فضای شهری، همراه با روابط اجتماعی، وجود داشته بدین ترتیب از میانگین تعداد و طول مسافر تنها کاسته می‌شود و سهم سفرهای بیاده و با دوچرخه افزایش می‌یابد این

**بسیاری از بزرگراهها در نظام
ناکارآمد حمل‌ونقل و توزیع نامتعادل
کاربره‌های شهری به کانالهای
پرازدهام ترافیک-حداقل در
ساعات اوج نیاز-تبدیل می‌شوند و
سرعت میانگین در آنها کاهش
بسیاری پیدا می‌کند**

گونه برنامه‌ریزی شهری، ایجاد مراکز متعدد و سلسله‌مراتبی درون شهر، و همچنین افزایش تراکم حول محورهای ارتباطی اصلی و این مراکز را تشویق می‌کند. و این امر خود موجب باصرفه شدن ایجاد خطوط حمل‌ونقل همگانی و وابستگی کمتر به خودرو و شخصی می‌شود. از دیگر ویژگی‌های بسیار مثبت این سیاستگذاری جدید شهری، تقویت زندگی اجتماعی شهر با برخورداری از امکاناتی بیشتر و رونق‌بخش نهادینه شده در اجتماعات محلی «بیاده-محور» است؛ یعنی همان جا که سرزندگی محیط شهری با مردم و فضای مکتب و شناخت رودر رو خلق می‌شود و راه‌های سریع و متعدد مانند «ماشین‌های چمن‌زن» اجتماعات محلی را از هم نمی‌گسلند. آیا باز هم باید برای ایجاد و ارتقای «دسترسی» های شهری تنها به «حرکت» و احداث بزرگراهها و تعریض خیابانها اندیشید؟ (۶) آیا این چاره‌جویی‌ها «سرعت اجتماعی» را افزایش می‌دهند، یا تنها سرعت گمراهی را افزایش می‌دهند؟ آیا این چاره‌جویی‌ها «سرعت اجتماعی» را افزایش می‌دهند، یا تنها سرعت گمراهی را افزایش می‌دهند؟

این توجه ضروری است که اکثریت قاطع ساکنان شهری ایران فاقد مالکیت خودرو شخصی اند و اتکای اساسی آنها به پیاده‌روی و استفاده از حمل‌ونقل همگانی است (۳). با این حال، برنامه‌ریزی حمل‌ونقل شهری با ذهنیت غالب ایجاد دسترسی برای مردمان توانمند و «خودرو-محور» است و در واقع دسترسی برای زنان و کودکان و سالمندان محصور قرار نمی‌گیرد. به عنوان مثال، «ناراحتی» حرکت بیاده در اثر وجود خیابانهای پهن و سریع رو بساز راه حلی همچون زیرگذرهای تاریک و ناامن «دلواتی» «بیاده راحتی» تجویز می‌شود. می‌توان بر آورد کرد که زنان ایرانی صدها هزار ساعت در سال را با زنبیلی در دست، بیجای همراه و با پای بیاده در محیط‌های شهری ناسانی می‌گذرانند که عمدتاً برای مردمانی دارای

**اکثریت قاطع ساکنان شهری ایران
فاقد مالکیت خودرو شخصی اند و
اتکای اساسی آنها به پیاده‌روی و
استفاده از حمل‌ونقل همگانی است**

خودرو، امن و با صرفه‌جویی زمان آنها طرح شده‌اند. اگر زمان تمامی شهروندان و هزینه اجتماعی ناشی از این عملتها محاسبه شود، که همان «سرعت اجتماعی» رایج دست می‌دهد، مسلماً شیوه تفکر و برنامه‌ریزی حمل‌ونقل شهری ما دگرگون خواهد شد و محوریت آن بر خودروی شخصی نخواهد بود.

به سوی دسترسی بهتر همه

در راه آنچه گفته شد، می‌باید توجهی در تکرار سیاستگذاران و برنامه‌ریزان شهری ما رخ دهد که بر طبق آن پیشرفت و توسعه شهری به شکل گسرت پستی رنگین از شبکه‌های گره خورده بزرگراهها تصور نشود و خیابانها و کوچه‌های سرزده از حضور مردم بیاده و عرضه کننده انواع خدمات به آنها (به دلیل دسترسی بهتر همگان در سطح محله‌ها) ترجیح یابند همچنین اولویتها باید برخلاف وضعیت کنونی، از دسترسیهای بیاده و با دوچرخه آغاز شود و پس از حمل‌ونقل همگانی، در نهایت به خودرو شخصی ختم گردد و متناسب با این اولویتها، طرح و سرمایه‌گذاری‌های نو در شهر هدایت شوند. امروزه الگوریتم توسعه پایدار

یامانداشتها
۱- اینیس، ایران: «تولید و تکراری اجتماعی»
ترجمه داور شایخانو، جاز، تهران،
۱۳۵۶
2- Seifried, D.; Gute Argumente:
Verkehr, Beck'sche Reihe, Beck,
Munich, 1990.
۳- به نقل از: D. Seifried
شده از مطالعات سال ۱۹۸۵ این مؤسسه در
سوئیس،
Centro Suizode Technologia
Aeropliada, St. Gallen.
۴- در مطالعات حمل‌ونقل طرح مجموعه
شهری تهران در سال ۱۳۷۶ در مرکز
مطالعات و تحقیقات مطری و شهرسازی
ایران برای گروه کم درآمد ساکنان در
منطقه کلانشهری تهران به میانگین ۳/۵
ساعت صرف‌زمان در رفت و آمد روزانه
اشاره شده است
۵- در استقامت فر، بیست و یکم میلادی
بازنگری‌های بسیاری با توجه به این اصول
در اسناد توسعه شهری جهان صورت
گرفته است برای نمونه، ر. که معلق زیر:
Urban Task Force; Towards an
Urban Renaissance. Taylor &
Francis, London, 1999. Frey, H.;
Designing the City: Towards a
more Sustainable Urban Form.
E&FNSpon, London, 1999.
۶- در این زمینه، مطالعه مقالات زیر
توصیه می‌شوند
- شهیدی، محمدحسن، حمل‌ونقل پایدار
شهری، فصلنامه مدیریت شهری، سال دوم،
پیاپی ۱۳۸، شماره ۵، صص ۸۸ تا ۹۲.
- کوچه‌ها، بارها، طراحی، سکن، «فرم
شهر، توسعه پایدار» (ترجمه ایرج لاسینی)
فصلنامه مدیریت شهری، سال اول، زمستان
۱۳۷۹، شماره ۲، صص ۵ تا ۱۵.
منبع:
- این مقاله با اقتباس از منبع زیر نوشته
شده است:
Whitelegg, John (1993). "Time
Pollution" in: Ecologist, Vol. 23,
No. 4, PP. 131-134.

شهرداری وین و تجربه فناوری ارتباط از راه دور

مرکز تحقیقات شهرداری وین

ترجمه: علیرضا برزویی

انریش - وین - معمار سیگنبروک - آبن ماشین

شهرداری شهر وین با دارا بودن حدود ۷۰ هزار کارمند، از بزرگ‌ترین شهرداری‌های کشور اتریش است. ایجاد نوعی سیستم خدماتی برجسته و متمایز و احساس مسئولیت در جهت ارائه خدمات گسترده به شهروندان شهر وین، این شهرداری را بر آن داشته است تا با ابتکار عمل و خلاقیت ویژه در جهت تحقق به شعار «مشتری مداری» و «مشتری سالاری» به ارائه خدمات به شیوه نو بپردازد. به همین منظور، از کارمند خواسته شد تا با هدف حفظ بازار مشتری، بینش و تفکر خود را در قبال ارائه سرویس به مشتریان تغییر دهند و طبق ضوابط و مقررات پیشنهادی در طرح جدید به ارائه خدمات شهری و شهرداری بپردازند.

در ابتدای امر، این شهرداری برای پذیرفته شدن شرایط جدید، ناچار به تغییر تعدادی از قوانین و ضوابط خود شد، تا بتواند به نحوی هر چه بهتر و محسوس‌تر و مؤثرتر، کارمندان را با شرایط جدید سازگار کند.

انجام امور به شیوه «از راه دور» و «غیر متمرکز در اداره» در دو زمینه صورت گرفت:

- ایجاد خدمات جدید برای شهروندان و مشتریان

- ایجاد انگیزه در کارمندان برای اجرا و ارائه هر چه بهتر خدمات.

این عوامل مدیران را قادر خواهد ساخت تا با توجه به روشها و شیوه‌های جدید کاری، کیفیت و سطح مدیریت شهری شهرداریان را ارتقاء دهند. همچنین به سازمانهای مختلف شهرداری و سایر سازمانها این امکان را می‌دهد که با استفاده و بهره‌گیری از فناوری جدید مدیریتی و نیز با استفاده از اطلاعات جامعه، در ارائه خدمات رفاهی هر چه مؤثرتر قدم بردارند. در کنار تمامی این موارد، هدف این است که فناوری برای هر چه بهتر شدن روال کار و انجام امور از راه دور، به عنوان «نماد و نشانی» از سازمانهای پیشرفته و مدرن به شمار آید. بدین ترتیب ارائه خدمات در قالب آن، به شیوه مدرن و به طریقه گروهی، مدون، هدفدار و مدبرانه و به نحو احسن خواهد بود.

در این منظر، توسعه استفاده و بهره‌گیری از شیوه «انجام امور از راه دور»، یا حداقل امکانات انجام این کار، معیار مهمی برای ارزش‌سنجی کیفیت این اقدام مهم و برجسته به شمار می‌آید. با در نظر گرفتن تمامی این موارد، شهرداری شهر وین به فراگیری و کسب مهارت‌های لازم در خصوص انجام و اداره امور شهری و شهرداری به طریقه «از راه دور» پرداخته است.

در ابتدای امر انجام یک پروژه عظیم و آزمایشی، آن هم به شکل «از راه دور»، به واسطه فشار کاری که بر کارمندان شهرداری و سازمانهای ذی‌ربط وارد می‌ساخت، کاری بس دشوار و سخت به نظر می‌رسید. به همین علت و به واسطه همین مشکلات متعدد، در ابتدا اولیای امور و دست‌اندرکاران و مجریان این طرح عظیم بر آن شدند که از سیستم جدید ارائه خدمات تنها در نقاطی استفاده کنند که احتمال پذیرش و موفقیت برای آن وجود داشته باشد.

اینکه تنها به مشکلات و معضلات یک بخش پرداخته شود، باعث وارد آمدن لطمه به کلیت برنامه می‌شد ولی تمامی عوامل و مجریان طرح، مشکلات دو طرف قضیه را مورد بررسی قرار دادند و تلاش عمده خود را بر این مسئله معطوف داشتند که بتوانند با توانایی بالا جوابگوی مشکلات مشتریان و شهروندان باشند.

شهرداری شهر وین با دارا بودن حدود ۷۰ هزار کارمند، از بزرگ‌ترین شهرداری‌های کشور آتریش است. ایجاد نوعی سیستم خدماتی برجسته و متمایز و احساس مسئولیت در جهت ارائه خدمات گسترده به شهروندان شهر وین، این شهرداری را بران داشته است تا با ابتکار عمل و خلاقیت ویژه در جهت تحقق به شعار «مشتری مداری» و «مشتری سالاری» به ارائه خدمات به شیوه نو بپردازد

عوامل اساسی در ارائه خدمات «به طریقه از راه دور»

در شهر وین، در ارائه خدمات امروزی شهر و شهرداری در قالب و شیوه جدید، ۵ عامل مهم و اساسی در موفقیت و پیشبرد اهداف برنامه نقش عمده داشته است:

- فناوری
- سازمانهای ذی ربط
- احساس وظیفه شناسی
- افراد به کار گرفته شده
- محیط کاری مناسب

• فناوری

اگر چه فناوری و وجود آن در هر شیوه و روش جدید، حکم نوعی ضرورت را دارد، اما در این مورد خاص، در ابتدای امر، دارای چندان اهمیت و ارزش نبود. این امر شاید بدان علت بود که در شهر وین برای اجرای این پروژه عظیم از نظر برقراری و تبادل اطلاعات و راهاندازی کامپیوترهای شخصی و خانگی، کوچک‌ترین مشکلی وجود نداشت. فناوری به کار گرفته شده برای راهاندازی، نصب و بهره‌گیری از کامپیوترها و چاپگرهای خانگی در اصل همان فناوری به کار گرفته شده در ادارات شهرداریهاست. در صورتی که متصدی انجام خدمات شهر و شهرداری دارای کامپیوتری همانند کامپیوترهای شهرداری باشد، می‌تواند از هر نقطه‌ای شهر به انجام امور به شیوه «از راه دور» بپردازد. اکنون کار از این هم ساده‌تر شده است و به تازگی هر کاربر با هر کامپیوتری (در کنار رعایت تمامی موارد ایمنی)، می‌تواند به ارائه مؤثر خدمات شهری و شهرداری بپردازد و به مشتریان خدمات ارائه کند.

• سازمانهای ذی ربط

برای این کار، میان سازمانهای اجرایی شهرداری و آن دسته از مؤسسات و شرکتها، که می‌بایست قدمهای نخست را در خصوص اجرای پروژه «انجام امور شهرداری وین از راه دور» بردارند، پیش نویس همکاری تنظیم شد. این همکاری، مؤسسات، شرکتها، شخصیتهای حقیقی و حقوقی، مدیران شهرداری، بخش کنترل امور داخلی و وزارت کشور، تعدادی از نهادها و بخشهای دولتی، شورای شهر و تماسی شرکتها و مؤسساتی را که به هر نحو یا برنامه مرتبطند در برمی گیرد.

واگذاری تصدیدی از واحدهای ارائه خدمات و معاملات، با توجه به تجربیات قبلی آغاز گردید و به مرحله اجرا گذاشته شد. با شروع و انجام بخشی از امور، موارد ذیل مطرح گردید:

• چگونگی وضعیت آن دسته از کارکنان این برنامه که در محل شرکت حضور ندارند

- تأثیر نگذاشتن وضعیت فعلی بر وضعیت قبلی کارمندان
- تعیین و تغییر زمان بندی ساعات کارکرد کارمندان
- حفظ نگهداری و امنیت مطالب و موضوعات کاری، و نگهداری صحیح و اصولی از آن
- اتفاقات و حوادث به وجود آمده ضمن کار
- نحوه مشارکت کارمندان جدید در آموزش کارمندان دیگر
- نحوه مشارکت کارمندان در فعالیتهای و نشستهای گروهی
- نحوه ارائه خدمات و حمایتهای شرکت و مؤسسات به این نوع کارمندان

- نحوه نگهداری لوازم و وسایل مورد استفاده
- بیمه اموال و لوازم آن
- نحوه جوانگویی هزینه‌ها و مخارج ضمن کار
- نحوه تهیه ملزومات مورد نیاز کار

ناگفته نماند که نوعی تشاد و ناهماهنگی در نحوه رفتار شورای شهر و بخش انجام معاملات و دادوستدها به چشم می‌خورد. برای بخش تجاری، که عمده فعالیتها و وظایف آن انجام معاملات و دادوستدهاست، جایگاه ویژه و متفاوتی در نظر گرفته شده است. حال آنکه این بخش در طول اجرای برنامه به عنوان نوعی پشتوانه مالی برنامه در طول پروژه به فعالیت می‌پردازد و با عقد قراردادهای مالی، به پیشبرد اهداف برنامه یاری می‌رساند. و به همین خاطر دارای اهمیت بالایی است. از سویی شورای اجرایی شهر با «اساسی و حساس» تشخیص دادن مسئله و حجم بالایی قرارداد دخیل فرآن، با نوعی دید و بینش جدید و صحیح به رفع موانع می‌پردازد و در تلاش است که به منظور جلوگیری از اختلاف نظر، اکثر قوانین و آیین نامه‌های مربوط به کار را، که در خصوص کارگران و کارمندان اعمال می‌شود، در قبال کارمندان غیر متمرکز این پروژه نیز اعمال کند. با اجرای این امر این کارمندان از نظر شغلی ثبات می‌یابند و با آسودگی خیال بیشتری به ارائه خدمات شهری و شهرداری می‌پردازند.

شورای شهر و شهرداری با انجام این امر، نوعی تعهد و اطمینان را میان کارفرما و کارگر ایجاد کرده که تاکنون در ارائه خدمات شهر و شهرداری و پیشبرد اهداف برنامه نقش عمده‌ای داشته است.

توافقهای انجام شده

موافقتهای انجام شده عمومی و ویژه در این زمینه عبارتند از:

- اعمال تمامی قوانین کار برای کارمندان شاغل در بخش «انجام امور شهرداری» به شیوه «از راه دور»
- عدم پرداخت هزینه‌های اضافی کارمندان طوط مذکور
- تخصیص ۳۰ تا ۶۰ درصد از زمان بندی کاری به کار در اداره و خارج از آن، و اینکه کارمندان در هر صورت می‌بایست از طریق تلفن در دسترس باشد
- به کارگیری ۲۰ الی ۲۵ کارمند در بخش نخست و آزمایش پروژه
- عدم پذیرش اضافه کاری بدون هماهنگی قطعی
- پرداخت هزینه «مخابرات» کارمندان از سوی شهرداری و عدم پرداخت هزینه سوخت و انرژی مصرفی
- در نظر گرفتن بیمه ضمن کار برای کارمندان غیر متمرکز در اداره
- مشکلات و مسائل مناقشاتی که در کار کردن کارمندان
- آزمایش بودن دوره «اول» مجموعاً به میزان یک سال

- برگزاری جلسات هر سه ماه یک بار، و ارائه راهکارهای اساسی برای رفع موانع کار
انتخاب کارمندان

شهرداری شهر وین به چندین دلیل - از جمله آشنایی و مهارت کارمندان، سابقه آنان، و نظایر اینها - «ولادت توسعه انفورماتیکی» خود را در انجام این پروژه در اولویت قرار داد.

این افسران مدت زمان مدیری در شهرداری خدمت کرده‌اند و با جزئیات کار آشنایی اولیه را دارند. بخش انفورماتیکی سابقه طولانی دارد و تأسیس آن به اوایل دهه ۶۰ مربوط می‌شود.

تیم ۷۰ اداره و سازمانی که در پروژه «انجام امور شهرداری شهر وین» دخیل هستند، به مشاورت و همکاری فراخوانده و مشمول به کار شده‌اند. این سازمانها دارای برنامه‌هایی در خصوص ایجاد ارتباط با مردم و انجام مشکلات آنها در داخل و خارج از دفتر کار هستند.

علت دوم در گزینش کارمندان بخش انفورماتیکی شهرداری وین، انعطاف پذیری، مشتری‌مداری و قابلیت رویارویی با تغییرات (در مدیران) است که از عوامل مهم و درخور توجه به شمار می‌آید. در اینجا ذکر این نکته اهمیت دارد که تیمی تلاشها و اقدامات انجام شده بر این موضوع متمرکز گردیده است که تا حد ممکن، معقول، امور شهر و شهرداری به طریق از راه دور انجام و پیگیری شود.

کنترل کردن کارمندان به طریقه مفید
تیماسی کارمندان این بخش موظف به رعایت زمان بندی در انجام

امور مربوط به خود هستند با رعایت این مسئله و توجه به آن، تقویت چندان نمی‌کند که کارمندان شهرداری در انظار به انجام امور بپردازند و یا اینکه در دفتر کار خود در منزل به ارائه خدمت مشغول شوند.

کنترل سودمند در دو شیوه به نحو مطلوب صورت خواهد گرفت.

• احساس وظیفه شناسی

در انجام وظایف مشخص و تعیین شده واحد انفورماتیک شهرداری شهر وین، کارمندان طرح به همراه برنامه‌نویسان، مدیران ارشد و میانی و دست‌اندرکاران اجرایی پروژه، همانند سایر دست‌اندرکاران سخت در تلاش و باسخگویی مکاتبات، تهیه گزارش، ارائه روشها و طرحها و استراتژی پیشنهادی و سایر امور هستند.

به منظور کاهش یا توازن هزینه‌ها، کارکنان بخش انفورماتیکی شهرداری شهر وین می‌بایست برنامه‌هایی را در این زمینه ارائه کنند. لذا در این میان به برنامه‌های جانبی و اضافی چندان نیازی نیست و تمامی موارد ضروری و مورد لزوم به صورت داخلی و از طریق برنامه‌های موجود تهیه و به کار گرفته می‌شود. این مسئله علاوه بر صرفه‌جویی، باعث جلوگیری از اتلاف وقت و دوباره کاری برنامه‌ها نیز می‌گردد.

فضا و محیط کار

در بخش انفورماتیکی و برنامه‌ها، امنیت و سلامت نرم‌افزارهای مورد نیاز، دورکن اساسی به شمار می‌آید.

این مسئله که کار خارج از محیط اداره انجام شود، دارای اهمیت و حساسیت بیشتری است. مدیران اجرایی این برنامه‌ها یا در نظر گرفتن

در صورت مقبولیت و پذیرش
سیستم ارائه خدمات کامپیوتری
نزد ارباب رجوع و همچنین موفقیت
ارائه خدمات شهری و شهرداری،
شیوه تازه‌ای در ارائه خدمات و
مشتری‌مداری ابداع خواهد شد که
برخی از پیامدها و نتایج آن عبارتند
از: ارائه خدمات شهری و
شهرداری مناسب، جلوگیری از
ترددهای غیر ضروری، صرفه‌جویی
در مصرف انرژی، جلوگیری از
ازدحام و آلودگی‌های غیر ضروری،
جلوگیری از دهها معضل اجتماعی،
و نظایر اینها

وی می‌شود.

برنامه‌ریزان واحد انفورماتیک شهرداری از جمله افرادی هستند که
ارتباطی تنگاتنگ با برنامه و روند اجرایی آن دارند. به همین علت،
مشخص کردن مسز کار و تفریح می‌بایست به روشنی تعریف و معین
شود.

با توجه به این امر می‌توان دریافت که متصدی و فردی که به عنوان
ارائه‌کننده خدمات شهری و شهرداری در پشت سیستم کامپیوتر قرار
می‌گیرد، می‌بایست از بلوغ عقلی و فکری مناسب بهره‌مند باشد و روز به
روز حس مسئولیت‌پذیری را در خود افزایش دهد.

دیگر اینکه، داشتن ظرفیت و قابلیت ایجاد ارتباط با دیگران، از
مهم‌ترین و اساسی‌ترین ارکان پروژه به شمار می‌رود. کارمند باید محیط
کاری خود را به نحوی تنظیم کند که پیوند در محیط اداره قرار دارد و
همواره مستقیماً با سایر همکاران مرتبط است؛ و در واقع خود را (و محیط
خود را) بخشی از اداره حس کند. بنابراین به صورت خلاصه می‌توان
گفت که قابلیت ایجاد این ارتباط سهم عمده‌ای در برقراری هر چه بهتر
ارتباط الکترونیکی دارد.

شهرداری شهر وین به عنوان پیشگام ارائه‌کننده این طرح عظیم و
تولورانه، بخش عمده‌ای از آن را به مرحله اجرا گذاشته است. در ابتدای
نه چندان دوره، به واسطه تلاشهای گسترده و همه‌جانبه تمامی مدیران و
کارمندان این شهرداری نتایج چشمگیر آن تحقق خواهد پذیرفته.

در صورت مقبولیت و پذیرش سیستم ارائه خدمات کامپیوتری نزد
ارباب رجوع و همچنین موفقیت ارائه خدمات شهری و شهرداری، شیوه
تازه‌ای در ارائه خدمات و مشتری‌مداری ابداع خواهد شد که برخی از
پیامدها و نتایج آن عبارتند از: ارائه خدمات شهری و شهرداری مناسب،
جلوگیری از ترددهای غیر ضروری، صرفه‌جویی در مصرف انرژی،
جلوگیری از ازدحام و آلودگی‌های غیر ضروری، جلوگیری از دهها معضل
اجتماعی، و نظایر اینها.

در ضمن از طریق پیگیری الکترونیکی، هر فرد می‌تواند با سهولت و
سرعت عمل بهتری از روند کار خود اطلاع یابد.

به هر حال با روند رو به رشد فناوری، ارائه اطلاعات و خدمت شهری
و شهرداری نیز می‌تواند زمینه مناسبی در جهت انجام این گونه امور برای
شهروندان به شمار آید، که نتایج به دست آمده از پروژه و اقدامات انجام
شده حاکی از مقبولیت آن است.

حساسیت این مقوله، در جهت هر چه بهتر ساختن فضای کاری مورد نیاز
تلاش کرده و تمامی ابزارهای موجود را در جهت اعمال و اجرای آن به کار
بستماند.

این نکته که خانواده فرد (کارمند) با کار کردن وی در منزل مخالفت
نورزند نیز از اصول مهمی است که التفات و توجه خاصی به آن معطوف
شده است.

تعدادی از خانمهای کارمند به دلیل اینکه می‌توانند در کنار کار
شرکت به پرستاری از کودکان خود نیز بپردازند، به طرح انجام امور
شهرداری به شیوه تازه دور، به علاقه و اشتیاق نشان داده‌اند؛ و این امر
یکی از موارد پررسی شده کارشناسان در مقطع آزمایشی بوده است و
اینان توانسته‌اند اشخاص مورد نظر خود را از افراد حاضر شرایط برگزینند.

مکانی که به انجام امور « طرح انجام امور شهرداری به شیوه تازه
دوره» تخصص داده می‌شود، می‌بایست ساکت و به دور از هرگونه
آلودگی صوتی باشد. علاوه بر آن، رعایت مواردی همچون تهویه مناسب،
نورپردازی، تهویه و اسباب مناسب اتاق، میز کار و صندلیها، و همچنین
سیستم گرمایش از عوامل مهم در انتخاب مکان است.

شهرداری شهر وین بر این باور است که افراد و اشخاصی که به
عنوان متصدی و انجام دهنده امور به کار گرفته شده‌اند، از ارکان عسده و
مهم موفقیت طرح به شمار می‌آیند. به هر حال مقبولیت یا عدم مقبولیت
طرح در گرو تلاش و عملکرد این عده است.

در ابتدای کار، این اصل که «کارمندان پروژه انجام خدمات از راه
دوره می‌بایست از میان داوطلبان انتخاب شوند، در دستور کار قرار گرفت.
نکته دومی که به آن توجه شد این بود که روحیات افراد گزینش
شده می‌بایست با کار مورد نظر همخوانی و مطابقت داشته باشد. نه تنها
ویزگیهای افراد گزینش شده، بلکه محیط خانواده‌گی و سابقه کاری وی
نیز نقش عمده‌ای در تحقق اهداف دارد.

مهارت در مدیریت زمان و استفاده از آن، از عوامل عمده‌ای است که
در گزینش به آن اهمیت داده شده است و افراد دارای این مشخصه،
اولویت ویژه‌ای در این انتخاب داشته‌اند. از دیگر مشخصه‌هایی که
شهرداری و مجریان طرح و گزینش به آن اهمیت فراوان داده‌اند، نظم و
ساماندهی امور به دست خود شخص و بدون هیچ اعمال کنترل خارجی
و ماسوق است. که نه تنها نقش عمده‌ای در ارائه خدمات شهری و
شهرداری دارد، بلکه باعث ایجاد رغبت در فرد و افزایش علاقه کاری در

تی ام لیانون

نشریه‌ای برای همه شهر و نیاوران

شهرداری لیانون

ترجمه: علیرضا برزویی

توانسته است جایزه برگزیده یکی از بهترین مجلات شهرداریها را به خود اختصاص دهد. این نشریه که به وسیله گروه تحریریه شهرداری هامتی لیانون به زیر چاپ می‌رود، در نوع خود ویژگی‌های متمایزی دارد که آن را میان سایر نشریات برجسته ساخته است.

هر ساله ۱۰ شماره از این نشریه منتشر می‌گردد و به صورت رایگان و در سطح گسترده در اختیار شهروندان قرار می‌گیرد.

این نشریه علاوه بر شهر ام‌تی لیانون، در شهرهای مجاور ایالت نیز توزیع می‌شود. همچنین در مراکز اطلاع‌رسانی عمومی و کتابخانه‌ها و نقاط مهم شهر در معرض دید و استفاده عموم قرار می‌گیرد.

این نشریه با سابقه بیست و چند ساله، از همان روزهای نخست، از سال ۱۹۸۱ تا به امروز روند روبه رشد و مناسبی داشته و توانسته است جایگاه ویژه و متمایزی بیابد. نشریه مذکور با توجه به سبک و سلیقه متخصص به فرد خود در شیوه طراحی و نگارش، در میان روزنامه‌نگاران و اشخاص مطبوعاتی و دیگر نشریات متنوع و حرفه‌ای جای خود را باز کرده است و به عنوان وزنه‌ای در میان نشریات حرفه‌ای عریض انجام می‌کند.

گزارش جامع و کاملی در خصوص حوادث و اقدامات انجام شده در خصوص نشریه و شهر در ویژه‌نامه «شماره‌ماه می» گنجانده شده است.

در شماره جدید نشریه مداخلات میلمان و چیدمان لوازم منزل نیز از آخرین و جدیدترین مدها، گنجانده شده است که به شهروندان کمک می‌کند تا میلمان موردنظر خود را بر اساس آخرین مدهای روز تهیه و ارایه‌بندی کنند.

در این نشریه هر ساله شهروندان نمونه و برجسته که در طول سال کارهای مهم و برجسته‌ای صورت داده‌اند، انتخاب می‌شوند و طی مراسم ویژه‌ای از آنان تجلیل به عمل می‌آید.

همان گونه که همگان اطلاع دارند اطلاع‌رسانی و انعکاس رخدادها و وقایع شهری و شهرداری به منظور آشنا شدن هر چه بیشتر شهروندان با این گونه فعالیتها، از امور بسیار مهم و اساسی است که شهرداریهای مختلف جهان به آن همت گماشته‌اند.

شهرداریهای مختلف با استفاده از گروه تحریریه قوی و مستعد هر چند وقت یک بار مجله‌ای را با عنوان ویژه‌نامه گزارش، خبرنامه و گاهنامه به زیر چاپ می‌برند که در آن رئیس فعالیت‌های انجام شده (شهری - شهرداری) آورده شده و سعی گردیده است که با آشنا شدن شهروندان با فعالیت‌های انجام شده، در واقع نوعی پشتیبانی مردمی حاصل آید.

از جمله اهداف نشر این گونه مجلات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- معرفی فعالیت‌های انجام شده
- ایجاد زمینه مشارکت و همکاری
- فرهنگسازی در خصوص زندگی شهر و مسائل مربوط به آن
- جذب کمک‌های مردمی
- معرفی افراد برجسته و شهرداران نمونه
- معرفی شهروندان نمونه
- تعیین هدف ویژه و عمومی که بر حسب موقعیت جغرافیایی منطقه مدنظر مسئولان شهرداری قرار می‌گیرد.

یکی از این شهرداریها که در سطح وسیع و گسترده به انعکاس اخبار و رخدادهای شهری و شهرداری پرداخته و تا حدود بسیار زیادی نیز موفق بوده است، شهرداری شهر «ام‌تی لیانون» از شهرهای ایالت اویاریو امریکاست.

«مجله «ام‌تی لیانون»، که شهرداری این شهر آن را منتشر می‌سازد.

St. Gallen, Gallen, Zseecher, hntimiler Z

من ششماه به توجه به محتوای ورین آن، توانسته است جایگاهی ویژه در میان سایر نشریات پیدا کند و در میان مخاطبان و شهروندان با استقبال گسترده مواجه شود.

در ستونی تحت عنوان «فردی برای دین» اخبار و گزارشهای شهروندان بر جسته و افتخارات آنان ذکر می گردد و در هر شماره یک یا چند مورد برجسته که کار مهمی انجام داده یا اثر برجسته ای به وجود آورده اند، معرفی می شوند.

نکته در خور توجه دیگر در خصوص نشریه، این است که به واسطه تراکم و شسردگی مطالب و اخبار، و نظر به اهمیت و اولویت دادن به مطالب شهری و شهروندان، اخبار و پیغامهای شخصی در این نشریه منعکس نمی شود.

از آنجا که در این نشریه عمدتاً امور شهری و شهروندان مورد بررسی و انعکاس قرار می گیرد، از کلیه مطالب آسانی به دفتر تحریریه که به این گونه امور پرداخته باشند استقبال می شود.

نامه ها و مکاتبات اعتراضی، شکایت، انتقاد و پیشنهاد مستقیماً به دفتر رئیس نشریه ارسال می گردد و در آن محل دقیقاً مورد ارزیابی بررسی، تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

در حد امکان سعی بر این است که دخل و تصرف و یا تغییر خاصی در مطالب، دریافت نشده صورت نگیرد اما در بعضی موارد به علت تعدد مطالب برخی از آنها تا حدی تلخیص می شوند.

یکی از نکات برجسته در خصوص نشریه، ارسال رایگان آن به منازل شهروندان است. از آنجا که اطلاعات ارزشمند و مفیدی در این نشریه گنجانده می شوند، و در انتخاب موضوعات نیز بلیقه خاصی به کار برده شده است، شهروندان هر ماهه و در زمان و موعد مشخص چشم انتظار دریافت این نشریه اند.

از خلاقیت و ابتکار عملهای مهم به کار رفته در این نشریه، درج آگهی سه طریقۀ داخله، مشتری (که به شکل روزنامه نگاری و مرسوم) است. هر فرد می تواند تصویر یا طرحی را که خود در نظر دارد (با سلیقه شخصی خود) طرحی و به همان شکل در نشریه چاپ کند.

در بخشی تحت عنوان «در خدمت شما» آگهی ها با همان سیاق و شکل و طرح گفته شده، بر اساس آمار ۷۵٪ از کل مخاطبان را جذب خود می کند، که این دو مقیاس کلی، نوعی موفقیت به شمار می آید.

با توجه به محتوای مطالب و شکل و طرح کلی آن، می توان دریافت که هزینه تهیه و انتشار این نشریه، مبلغ زیادی را در بر می گیرد. احصای آن، تر این است که، تمامی هزینه ها از محل پذیرش آگهی و درج آن تأمین می شود.

با توجه به موارد پیش گفته، در صورت علاقه هر یک از خوانندگان می توانند عضوی از گروه نشریه به شمار آیند. خوانندگان در صورت تمایل می توانند مطالب خاص یا رخدادها و برنامه های جالب و مهمی را که در محل سکونت آنها اتفاق افتاده یا برنامه ریزی شده است، به صورت گزارش تهیه کنند و با ارسال گزارش جامع آن به دفتر نشریه، به هر چه پربارتر شدن محتوای نشریه یبفرا آیند و به عنوان یکی از همکاران آن به فعالیت بپردازند.

منبع:
www.Google / Municipality of Mt. Lebanon

در شماره جدید نشریه مدلهای میلمان و چیدمان لوازم منزل نیز، از آخرین و جدید ترین صدها، گنجانده شده است که به شهروندان کمک می کند تا میلمان مورد نظر خود را بر اساس آخرین مدلهای روز تهیه و آرا به بندی کنند

با نزدیک شدن موعد انتخاب شهروند نمونه، اخبار و روند گزینش این افراد اهمیت بالایی می یابد و خوانندگان نشریه - و به طور کلی همه مخاطبان آن - اخبار مربوط به این گزینش را دنبال می کنند. محله و امور مربوط به آن بخشی از وظایف بخش اطلاعات عمومی شهرداری ام تی لبانون است که فعالتهای مربوطه، در آن محل ادامه می شود.

با نزدیک شدن موعد انتخاب شهروند نمونه، اخبار و روند گزینش این افراد اهمیت بالایی می یابد و خوانندگان نشریه - و به طور کلی همه مخاطبان آن - اخبار مربوط به این گزینش را دنبال می کنند

در ستونی تحت عنوان «فردی برای دین» اخبار و گزارشهای شهروندان بر جسته و افتخارات آنان ذکر می گردد و در هر شماره یک یا چند مورد برجسته که کار مهمی انجام داده یا اثر برجسته ای به وجود آورده اند، معرفی می شوند

تجدید ارائه اطلاعات برای چاپ در این نشریه نیز در نوع خود بی نظیر است. همان طور که اشاره شد، ۱۰ شماره از این نشریه در هر سال به چاپ می رسد. ماههای ژانویه - فوریه یک شماره، و ماههای ژوئیه - اوت نیز یک شماره واحد دارند. اطلاعاتی که قرار است در هر شماره چاپ شود، می بایست حداقل ۴۵ روز قبل از موعد انتشار به دفتر تحریریه ارسال شوند.

افزایش خطوط راهنما و تلاش در جهت برقراری ارتباط با سایر پایگاههای اینترنتی.

- تلاش در جهت ارتقای اطلاعات فرهنگی و جهانگردی.

- تا ماه نوامبر سال ۱۹۹۸، از میان ۱۶۹ شهر کوچک و بزرگه ۱۲۲ شهر از مزایای این پروژه بهره‌مند شدند و به راهاندازی پایگاه اینترنتی شهر و شهرداری خود پرداختند. مرحله بعدی این پروژه قابلیتها و فرمتهای بالفعل را مورد هدف قرار داد که از آن میان می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ارسال و امکان دسترسی به اطلاعات دولتی در خصوص شهرداری شهرهای کوچک و بزرگ.

- تبادل الکترونیکی اطلاعات میان دولت مرکزی و شهرداریها.

- تبادل هرچه بهتر اطلاعات در تمام مأمولات شهروندان.

- ارسال اطلاعات به سایر سازمانهای منطقه‌ای.

- ارسال حجم گسترده‌ای از اطلاعات شهری و شهرداری. بیش از آنچه که در مراحل اول و دوم اعلام شده بود.

- امکان ارسال ناصح الکترونیکی به دست‌اندرکاران حکومتی، برای آحاد مردم.

روزنه‌های امید

روزنه‌های امید این پروژه شامل موارد زیر است:

- به کارگیری داوطلبان برای تکمیل ساختارهای موجود

- فراهم شدن حمایت‌های مالی شخصی و یا گروهی

- استفاده از گروه‌های منابع فناوری که نهادهای دولتی به کار می‌گیرند

- تهیه متون عمومی و ایجاد رغبت و تمایل برای استفاده کنندگان

- استفاده از تسهیلات و امکانات در جهت توسعه و گسترش پیوندهای گروهی.

اهداف

اهداف کلی پروژه عبارتند از:

- گسترش ارائه خدمات شهرداریها به عموم مردم

- آماده‌سازی و ارائه اطلاعات مورد نیاز شهری و شهرداری به عموم

- گسترش فناوری زیرساخت‌های شهری و حکومتیهای منطقه‌ای.

- علاوه بر این، جزئیات و شرح اقدامات انجام شده به قرار زیر است:

- قرارداد ۱۰۰ شهر کوچک و بزرگ از ایالت مورد بحث در گستره اینترنت مطابق با استانداردهای رقابتی

- قرارداد اطلاعات عمومی شهری و شهرداری شهرهای کوچک و بزرگ کانه تیکتات در اینترنت

- به کارگیری داوطلبان خلاق و مبتکر در جهت تکمیل بخشی از پروژه

- استفاده از منابع دولتی برای معرفی شهرها و شهرداریها و رفع نقایص فنی آنها

- همکاری با کنفرانس شهروان کانه تیکتات به منظور توسعه فعالیت‌های انجام شده در سطح کشور.

نتایج و فواید

هنگامی که تمامی مراحل انجام شده الگوی مناسبی از «اقدامات مبتکرانه شهری» به دست آمد که جهت اتصال به شهرداریهای منطقه به کار گرفته شد. بدین ترتیب این رویا به

همچنین برای تحقق این امر دولت مرکزی به شکلی تنگاتنگ با شهرداریها همکاری می‌کند. سندیگای شهرداریها که به صورت غیرانتفاعی عمل می‌کنند، در جهت برآورده ساختن نیازها و خدمات مورد نیاز شهروندان گام برمی‌دارد.

پروژه مذکور با حمایت مالی شهرداریهای کانه تیکتات و در دو کارگاه اینترنتی همزمان شروع به کار کرد. در پی راهاندازی این پایگاه‌های اینترنتی، تعدادی از شهرهای کوچک نیز به راهاندازی پایگاه اینترنتی شهر خود اظهار علاقه کردند. ولی نبود امکانات و اطلاعات و منابع مورد نیاز، در آغاز کار از اساسی‌ترین مشکلات به شمار می‌آمد. شهرداریهای کانه تیکتات و سایت اینترنتی شهرداری ایالتی، این امکان را فراهم کردند که «اقدامات مبتکرانه شهری» به عنوان شیوه‌ای مناسب در جهت راهاندازی پایگاه اینترنتی سایر شهرداریها به کار گرفته شود.

در سال ۱۹۹۵ دوره جدید اجرای پروژه آغاز شد. در این مرحله از تمامی شهرها و شهرداریهای کوچک و بزرگ خواسته

با مرور زمان و با پیشرفت فناوری و استفاده از خلاقیت و ابتکار عملیهای فردی و گروهی، امروزه اغلب نهادها و سازمانها - از جمله شهرداریها - به شرح فعالیتها و عملکردهای خود پرداخته و با استفاده از علم الکترونیک و معجزه شگفت‌انگیز «اینترنت» قدمهای بلندی در جهت معرفی هر چه بیشتر عملکرد و قابلیت‌های فردی و گروهی مجموعه خود برداشته‌اند

شد که به جای اقدامات پراکنده، اطلاعاتی را مجموعاً در یک پایگاه اینترنتی ذخیره‌سازی کنند.

در زمینه گسترده این ایالت، به صورت همزمان ۶ سایت اینترنتی همچون ۶ آندیشه بویا شروع به فعالیت کردند. در مرحله اول برنامه موارد زیر در دستور کار قرار گرفت:

- آماده‌سازی و ارائه شماری کلی از شهرهای کوچک و بزرگ

- تقدم و تاخر بخشیدن به الگوی اولیه برای کلیه شهرهای کوچک و بزرگ

- مشخص کردن یک شهر به عنوان رابط و متولی انجام و تکمیل مابقی مراحل.

سپس شهرداری و دولت مرکزی، با انتخاب مقام ریاست شهر، فردی را برای فراگیری دوره برنامه‌نویسی در شکل و فرمت ویژه اینترنت انتخاب و منصوب کردند. تا پایان سال ۱۹۹۵ اقدامات منتخب در بیش از ۸۰ شهر، پس از تکمیل دوره‌های مخصوص، شروع به وارد ساختن اطلاعات کردند.

اعلان عمومی پروژه و حمایت مالی دولت مرکزی در تاریخ ۱۶ اکتبر ۱۹۹۵ مصادف با اجلاسی شد که شهرداری کانه تیکتات برپا کرده بود و متعاقب آن در ماه دسامبر، مرحله دوم برنامه با در دستور قرار دادن این اولویتها آغاز گردید:

- بسط مشکلات شهرها و شهرداریهای کوچک و دسته‌بندی آنها برای پوشش دادن کلیه خدمات دولتی.

The screenshot shows the CityDev.com website with several service highlights:

- Domain Registration:** "Get a .SIL domain for your business. We offer the lowest prices for .SIL domains." Includes a price table for different domain types.
- Free Hosting:** "100MB of free web space to use. Includes 100MB of free web space. Includes 100MB of free web space." Includes a price table for different hosting plans.
- Free Domain Transfer:** "Transfer your domain to us for free. We offer the lowest prices for domain transfers." Includes a price table for different domain types.
- Free Domain Listing:** "List your domain for sale on our website. We offer the lowest prices for domain listings." Includes a price table for different domain types.
- Free Power Link:** "Connect your website to our power link. We offer the lowest prices for power links." Includes a price table for different domain types.

The Kettl Commission

In the State of the State message on January Governor Thompson announced the creation of the Blue Ribbon Commission on State/Local Partnerships for the 21st Century.

The Governor appointed Don Kettl, Professor UW-Madison, to chair the Commission, now commonly called the "Kettl Commission."

Including the chair, Governor Thompson appointed thirty-two members to the Kettl Commission. The Governor appointed two of municipal officials: Mayor Tim Hanna, Appl and Village President Ken Shibleski, Flower. Governor also appointed three municipal professionals as members of the Commission: Director of Administration David Riemer, Milwaukee; Administrator Wallace Child, Hartland; and City Manager Jane Wood. In creating the Kettl Commission, Governor Thompson identified four issues that he want

بیسوری و تجزیه و تحلیل می کنند این روند شامل آماده سازی، وارد کردن، شکل دادن و همچنین انتقال اطلاعات است. خیلی زود، بسیاری از اطلاعات دولتی از طریق شهرداریها جمع آوری خواهد شد و به اطلاع عموم خواهد رسید. شهروندان از طریق استفاده از سایت شهرداری، خواهند توانست از طریق مراجعه، یا به صورت تلفنی یا درخواست کتبی، به این اطلاعات دسترسی پیدا کنند البته باید به یاد داشت که جمع آوری، آماده سازی و ارائه اطلاعات به شهروندان مستلزم عبور از چرخه اداری دشواری است که همین امر باعث تأخیر در دریافت اطلاعات به وسیله شهروندان می شود. به همین لحاظ، از دیگر کار بردهای «اقدامات مبتکرانه شهری» در راه اندازی سایت شهرداری، رهایی از بیوروکراسی و کاغذبازی اداری و ارسال اطلاعات از طریق فضاوری الکترونیکی به شهروندان و دیگر متقاضیان است.

صفحه سایت اینترنتی شهرداری، صفحه ای است شامل لیست جامع و کاملی از شهرداریهای ایالت کانه تیکات امریکا که نام ۱۶۹ شهر کوچک و بزرگ در آن آورده شده است

عوامل موفقیت پروژه

از عوامل مؤثر در موفقیت پروژه می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- استفاده از داوطلبان مستعد و کوشا و توانمند
- استفاده از کمکهای آموزشی به منظور طراحی و تکمیل پایگاه اینترنتی
- وجود حامیان مالی و غیرانتفاعی و گروههای مختلف
- توسعه روز افزون علاقه احاد مختلف مردم نسبت به روند روبه رشد برنامه
- برنامه های آتی**
- اکنون پروژه مورد بحث تکمیل شده است و همه روزه نیز به منظور ارائه هر چه بیشتر اطلاعات، روز آمد خواهد شد. امروزه دسترسی به اطلاعات به صورت شبانه روزی امکان پذیر شده و لازم است که زیرساختهای اولیه ترمیم و بازسازی گردد و برای استفاده شهروندان آماده شود. یک کمیته شهری به منظور جذب کمکهای مالی تشکیل و سازماندهی شده است که با تبلیغات گسترده و وسیع در شهرها، با یاری شهرداری مناطق، به جذب جمع آوری کمکهای مردمی، برای هر چه پربارتر کردن سایت معرفی شهرها و شهرداریهای کوچک و بزرگ می پردازد. تردید نیست که حمایت احاد مردم و شهرداری مناطق، روز بروز بر موفقیت این نهاد خواهد افزود.

حقیقت بیسوست و فواید و اطلاعات بیشماری در خصوص آژانسهای محلی و کشوری، شهروندان و اجتماعات شهری و نظایر اینها در معرض استفاده عموم قرار گرفت. این فواید و اطلاعات شامل موارد ذیل است:

- افزایش ایسزرها و وسایل به منظور ارائه هر چه کارآمدتر خدمات موجود به شهروندان
- ایجاد کانال ارتباطی برای شهروندان و دستیابی به اطلاعات دولتی از طریق سایت شهرداری
- ایجاد کانال ارتباطی برای ترویج و تبلیغ و توزیع اطلاعات
- گسترش و توسعه زیرساختهای فناوری دولتی برای دولتهای محلی - منطقه ای
- ایجاد فناوری ارتباط و تبادل اطلاعات میان شهرداریها و دریافت کنندگان خدمات
- ایجاد وسیله ای برای انجام معاملات و تقسیم اطلاعات میان مردم و نهادهای شهری
- وسیله ای جهت توسعه و ترویج فعالیتهای اقتصادی
- زیرساختی جهت ترویج الکترونیکی اطلاعات
- فراهم کردن زمینه تبادل اطلاعات میان مشاغل، شهروندان و نهادها.
- پروژه «اقدامات مبتکرانه شهری» در بردارنده اهداف و مقاصد پایه ای است که بر اساس آن میزان روند پیشرفت امور را

این مقاله از منبع زیر ترجمه شده است
www.Munic.state.ct.us/townlist.htm

مشکلات مناطق مرکزی شهرهای امریکا

جیمز رویشتاین

محمد علی احمدیان

عضو هیئت علمی گروه جغرافیا - دانشگاه فریوس مشهد

غلامحسین خاوری

عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات انگلیسی - دانشگاه فریوس مشهد

بخش اعظم زمینهای شهری به واحدهای مسکونی اختصاص دارد. در مناطق شهری ایالات متحده اساسی ترین تمایز و تفاوت فضایی، بین نواحی مسکونی مناطق مرکزی شهر - که منطقه تجاری مرکزی (CBD) را احاطه کرده است - و مناطق مسکونی حومه‌ای در حاشیه شهرها، مشاهده می‌شود. مناطق مرکزی شهرها در ایالات متحده دارای مجموعه جمعیت‌هایی است که درآمد پایین دارند. مشکلات فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی این افراد با مشکلات ساکنان مناطق حاشیه‌ای، بسیار متفاوت است.

هنگامی که اجاره بها کمتر از هزینه نگهداری واحد مسکونی باشد، صاحبخانه‌ها دیگر رغبتی به نگهداری آنها نشان نمی‌دهند. در این صورت پس از اندک مدتی، بنا رویه فرسودگی می‌گذارد و برای سکونت نامناسب می‌شود. بدین ترتیب حتی فقیرترین خانواده‌ها نیز مایل به اجاره آنها نخواهند بود. در این پروسه از روند تصفیه مالک ساختمان ممکن است ملک خود را متروک بگذارد، زیرا اجاره‌ای که می‌تواند به دست آورد کمتر از هزینه نگهداری و مالیات آن خواهد بود.

شهرها قوانینی دارند که مالکان را ملزم می‌سازند که خانه‌های خود را در وضعیت مطلوبی نگاهدارند اما دولتهایی که برای تمهید املاک در حال فرسودگی به شدت به تعقیب مالکان خانه‌ها می‌پردازند، در حقیقت چه با این عمل خود، متروک گذاشتن خانه‌ها را تسریع کنند زیرا مالکان مایل نخواهند بود وجوهی را صرف تعمیرات کنند، به گونه‌ای که از طریق اجاره بتوان آنها را جبران کرد. هزاران خانه خالی در مناطق مرکزی شهرهای امریکا وجود دارد و علت این است که مالکانشان آنها را ترک کرده‌اند.

یکصد سال پیش، مناطق مرکزی شهرها در ایالات متحده مملو از جمعیت‌هایی بود که به تازگی از اروپا مهاجرت کرده بودند. این مناطق که یکصد سال قبل شاید یکصد هزار نفر را در خود جای داده بودند، امروزه دارای کمتر از ده هزار سکنه‌اند. مدارس و مغازه‌ها تعطیل شده‌اند، زیرا در مناطق مرکزی شهرها - که جمعیت آنها به طور روزافزونی در حال کاهش است - به آنها احساس نیاز نمی‌شود، به واسطه روند تصفیه، بسیاری از خانواده‌های کم درآمد به خانه‌های کم‌تر فرسوده‌ای که فاصله‌شان هم با مرکز شهر بیشتر است، نقل مکان کرده‌اند.

۱- مشکلات فیزیکی مناطق مرکزی شهرها

مشکل فیزیکی عمده‌ای که مناطق مرکزی شهرها با آن مواجه هستند، وضع نامناسب واحدهای مسکونی است که اکثراً قبل از ۱۹۴۰ ساخته شده‌اند. واحدهای فرسوده را می‌توان تخریب کرد و واحدهای جدید را جایگزین آنها ساخت و یا می‌توان به بهسازی آنها پرداخت.

۱-۱- روند فرسودگی

هنگامی که تعداد ساکنان کم درآمد در شهرها فزونی می‌گیرد، قلمرو مسکونی آنها نیز توسعه می‌یابد. مناطقی که اکثریت ساکنانش از طبقه متوسط هستند، می‌توانند ظرف چند سال به مناطقی با ساکنان کم درآمد تبدیل شوند. روند این گونه است که خانواده‌های طبقات متوسط به منطقه مسکونی جدیدتری که با مرکز شهر فاصله بیشتری دارد مهاجرت می‌کنند و خانه‌های خود را به افراد کم درآمدتر می‌فروشند، یا به اجاره می‌دهند.

۱-۱-۱- تصفیه (بالایش) (۱)

خانه‌های بزرگی که در قرن نوزدهم به دست خانواده‌های ثروتمند ساخته شده بودند، امروزه به دست صاحبخانه‌هایی که دیگر در آنجا سکونت ندارند، به واحدهای مسکونی کوچک‌تر تقسیم می‌شوند. نامسود استفاده خانواده‌های کم درآمد قرار گیرند. این روند کوچک‌سازی خانه‌ها، که ناشی از هجوم متوالی افراد کم درآمد است، تصفیه (Filtering) نامیده می‌شود. نتیجه نهایی این روند، گاه ممکن است به متروک شدن واحد مسکونی بینجامد.

واحد مسکونی نیز مانند اتومبیل، ضبط صوت و هر شیء دیگر، هر چه بهتر نگهداری شود عمر بیشتری خواهد کرد.

۲-۱-۱- خطوط قرمز

برخی از بانکها به ترسیم خطوط قرمز می‌پردازند. آنها بر روی نقشه، خطوطی را ترسیم می‌کنند تا مناطقی را که از پرداخت وام به آنها می‌باید امتناع شود، مشخص سازند. در نتیجه ترسیم چنین خطوطی، خانواده‌هایی که می‌خواهند خانه‌های خود را مرمت کنند، در زمینه دریافت وام با مشکل مواجه می‌شوند. اگر چه ترسیم چنین خطوط قرمزی غیر قانونی است، لیکن جلوگیری قانونی از این امر نیز عملاً مشکل است. قانون سرمایه‌گذاری جامعه، بانکها را ملزم می‌سازد که با گزارشهای آماری مستند، مناطقی را که وام دریافت می‌دارند اعلام کنند. هر بانک موظف است سهمیه عادلانه‌ای از وام‌های خود را به مناطقی اختصاص دهد که در حوزه خدماتی آن بانک قرار دارند.

۲-۱-۲- نوسازی شهری

در شهرهای اروپایی و آمریکای شمالی، بخش عمده‌ای از واحدهای مسکونی غیراستاندارد مناطق مرکزی - از طریق برنامه‌های نوسازی شهری - تخریب شده‌اند. در برنامه‌های نوسازی شهری، محدوده‌های آسیب دیده مناطق مرکزی شهرها شناسایی می‌گردند، املاک از مالکان خصوصی خریداری می‌شوند و ساکنان و مشاغل موجود در این مناطق به محل‌های دیگر انتقال می‌یابند. سپس منطقه تسطیح می‌شود و شبکه ارتباطی جدید و خدمات اساسی - مانند آب و برق و گاز و فاضلاب - در آن ایجاد می‌گردد. سپس این زمینها به بخش خصوصی یا مؤسسات عمومی - مانند بخش آموزش یا بخش پارکها و فضای سبز - واگذار می‌شود تا بناها و خدمات جدید در آنها احداث گردد. ساعدت‌های دولت به شهرها کمک می‌کند تا بتوانند هزینه‌های نوسازی شهری را تأمین کنند.

۱-۲-۱- واحدهای مسکونی دولتی

بسیاری از واحدهای مسکونی غیراستاندارد تخریب گردیده و جای خود را به واحدهای مسکونی اتیوه دادند. در ایالات متحده، خانه‌های اتیوه برای خانواده‌های کم درآمدی در نظر

گرفته شده است که باید ۳۰ درصد درآمد خود را بابت اجاره مسکن پرداخت کنند. یک مازمان مسئول در امر خانه‌سازی، که به وسیله دولت محلی دایر گردیده است، اداره این ساختمانها را به عهده دارد؛ در حالی که دولت فدرال هزینه‌های مازاد پراجاره بها را که مربوط به ساخت و ساز، نگهداری، تعمیر و اداره آنها می‌شود تأمین می‌کند.

در ایالات متحده خانه‌های دولتی فقط ۲ درصد از کل واحدهای مسکونی را تشکیل می‌دهند، در حالی که در محدوده‌های بخشهای مرکزی شهرها، این نوع خانه‌ها ممکن است در صد سالانی را شامل شوند. در بریتانیا بیش از یک سوم تمام خانه‌ها مالکیت عمومی دارند و این میزان در شهرهای شمالی همچون لیورپول، منچستر و گلاسکو بیشتر است. مالکان خصوصی فقط در صد کمی از واحدهای مسکونی را در اختیار دارند، که اکثر آن نیز محدود به بخش مرکزی لندن یا مناطق بیلاقی - تقریبی است.

در سایر مناطق اروپای غربی، دولت‌ها عموماً مالک واحدهای مسکونی نیستند. در عوض دولت‌ها به درصد زیادی از خانه‌سازیهای بخش خصوصی، در زمینه ساخت و ساز و اجاره بها، یارانه پرداخت می‌کنند. تهیه کنندگان خانه‌های ارزان قیمت، ممکن است سازمانهای غیرانتفاعی، مثل گروه‌های وابسته به کلیسا و یا اتحادیه‌های کارگری باشند؛ و گاه نیز ممکن است شرکت‌های انتفاعی باشند که با دولت قرارداد می‌بندند تا در ازای احداث واحدهای مسکونی ارزان قیمت، به آنها اجازه داده شود که در جاهای دیگر، واحدهای مسکونی گرانقیمت‌تری احداث کنند. دولت ایالات متحده نیز، یارانه‌هایی را برای تهیه کنندگان بخش خصوصی در نظر گرفته است لیکن تمهیت این کمکها در مقایسه با اروپا بسیار کمتر می‌باشد.

تعدادی از خانه‌های دولتی متعلق به پروژه‌های مرتفع‌سازی که در خلال دهه ۱۹۵۰ و اوایل دهه ۱۹۶۰ در ایالات متحده و اروپا بنا گردیده‌اند، امروزه محیطهای نامناسبی برای خانواده‌های

این بنا - فیلادلفیا - منطقه مرکزی - گذر و مشاغل تعداد زیادی از شاغلان ملایم و متوسط می‌گردد.

یک راه حل برای واحدهای مسکونی فروخته در مناطق مرکزی شهرها، بازسازی آنها (به جای تخریب) است

اجاره بهای ارزان، تا بیش از دو میلیون افزایش یافته است. در بریتانیا نیز، احداث خانه‌های دولتی (که با نام خانه‌های سازمانی شناخته می‌شوند) کاهش یافته است، زیرا دولت مقامات محلی را وادار کرده است که تعدادی از واحدهای مسکونی را به مسکین آنها بفروشند، اما در همین حال، یارانه سازمانهای غیرانتفاعی خانه‌سازی را افزایش داده‌اند. این گونه سازمانها برای گروههایی از مردم که دارای نیاز خاص هستند - مانند مادران مجرد، مهاجران، معلولان، سالمندان و مستمندان - به احداث واحدهای مسکونی می‌پردازند.

نوسازی شهری به خاطر از بین بردن همبستگی اجتماعی مناطق قدیمی‌تر و کاهش میزان واحدهای مسکونی ارزاقیمت، مورد انتقاد واقع شده است. آنجا که افریقایی‌های ساکن آمریکا، درآمد زیادی از جایجاییهای جمعیتی در شهرهای ایالات متحده را تشکیل می‌دهند، غالباً اوقات بازسازی شهری در دهه ۱۹۶۰ به عنوان جایجایی سیاهان تعبیر می‌شد. اکثر شهرهای اروپایی و آمریکایی شمالی از دهه ۱۹۷۰ به بعد از بازسازی شهری امتناع ورزیدند و دولت‌های ملی (حکومت‌های مرکزی) از جمله ایالات متحده، تخصیص بودجه برای این امر را متوقف کردند.

۲-۱- بازسازی واحدهای مسکونی

یک راه حل برای واحدهای مسکونی فروخته در مناطق مرکزی شهرها، بازسازی آنها (به جای تخریب) است. در برخی موارد، سازمانهای غیرانتفاعی این واحدهای مسکونی را بازسازی می‌کنند و به افراد کم درآمد می‌فروشند و یا اجاره می‌دهند، لیکن پیشتر اوقات خانه‌های بازسازی شده، افراد طبقه متوسط را به خود جلب می‌کنند.

روندی که در آن افراد طبقه متوسط وارد مناطق فروخته مرکزی شهر می‌شوند و خانه‌ها را بازسازی می‌کنند، بهسازی نامیده می‌شود. خانواده‌های طبقه متوسط به دلایل چندی جذب واحدهای مسکونی فروخته مناطق مرکزی شهر می‌شوند. دلیل اول اینکه، این خانه‌ها زمین دارند. بودن مساحت بیشتر، احتمالاً ارزان‌تر از خانه‌های حومه شهر هستند. خانه‌های مرکزی شهر همچنین ممکن است دارای جنبه‌های معماری جالب، توجیهی - مثل شومینه‌های تجلی، سقف‌های بلند و تزیینات چوبی - باشند. مناطق بهسازی شده مرکز شهر، افراد طبقه متوسط شاغل در مرکز شهر را نیز به خود جذب می‌کنند. زندگی در مرکز شهر از فشار رفت و آمد در آزادراههای شلوغ و وسایل حمل و نقل عمومی می‌کاهد. غذای دیگر نیز نزدیک بودن به تئاتر، رستوران و سایر تسهیلات فرهنگی - تفریحی واقع در مرکز شهر را ترجیح می‌دهند. واحدهای مسکونی بازسازی شده مرکز شهر، افراد مجرد و زوج‌های بدون فرزند را نیز به خود جذب می‌کنند، زیرا این افراد توجیهی به کیفیت مدارس (مرکز شهر) دارند.

با توجه به اینکه بازسازی یک واحد مسکونی در مرکز شهر می‌تواند تقریباً به قیمت خریدن یک خانه جدید در حومه شهر تمام شود، مدیرانهای شهری با تأمین وام‌های کم بهره و معافیت‌های مالیاتی، این روند را تشویق می‌کنند. پرداخت چنین یارانه‌هایی که صرفاً طبقه متوسط از آن بهره‌مند می‌شوند، مورد انتقاد قرار گرفته است. فشار کم درآمد نه تنها از چنین یارانه‌هایی بی‌بهره می‌ماند بلکه به دلیل افزایش سریع اجاره بهای مسکن، مجبور به ترک این مناطق می‌شوند.

مدیرانهای شهری تلاش می‌کنند مسائل و مشکلات خانواده‌های کم درآمدی را که مجبور به جایجایی شده‌اند، کاهش

دارای فرزند به حساب می‌آیند. آسانسورها غالباً دچار نقص فنی می‌شوند؛ توجیهات آنها در راهروها موجب رعب و وحشت دیگران می‌گردد؛ میزان استعمال مواد مخدر و ارتکاب به جرم و جنایت در حد بالایی قرار دارد. برخی از صاحبان نظران مدعی اند که ساختمانهای مرتفع موجب وقوع چنین شرایطی است، زیرا بدین ترتیب خانواده‌های کم درآمد متعددی در یک محیط پرتراکم متمرکز می‌شوند. مسئولان خانه‌های دولتی در سالهای اخیر، در شهرهایی همچون نیویارک (Newark) و سن لویی (St. Louis) در ایالات متحده، لیورپول (Liverpool) در انگلستان، گلاسکو (Glasgo) در اسکاتلند و چند شهر دیگر در ایالات متحده و اروپا، به دلیل شرایط نامناسب، پروژه‌های واحدهای مسکونی دولتی را تخریب کرده‌اند.

پروژه‌های واحدهای مسکونی دولتی در سالهای اخیر عمدتاً متشکل از واحدهای آپارتمانی دو یا سه طبقه و خانه‌های ردیفی

مناطق بهسازی شده مرکز شهر، افراد طبقه متوسط شاغل در مرکز شهر را نیز به خود جذب می‌کنند. زندگی در مرکز شهر، از فشار رفت و آمد در آزادراههای شلوغ و وسایل حمل و نقل عمومی می‌کاهد

بوده است، اما خانه‌های آپارتمانی بلندمرتبه صرفاً برای استفاده سالخورده‌گان در نظر گرفته می‌شوند. ساخت واحدهای مسکونی دولتی با فضاهای پراکنده نیز در برخی از شهرها تجربه شده است. در این گونه موارد، واحدهای مسکونی به جای اینکه در یک پروژه بزرگ متمرکز باشند، در سرتاسر شهر پراکنده‌اند.

در سالهای اخیر، دولت متحده کلاً تخصیص بودجه به برنامه‌های خانه‌سازی جدید را متوقف ساخته است. مقداری کمک دولتی برای بازسازی ساختمانهای قدیمی‌تر و نیز برای کمک به پرداخت اجاره بهای خانواده‌های کم درآمد صورت می‌گیرد، اما سطح کلی این بودجه امروزه بسیار کمتر از دهه ۱۹۷۰ است. در نتیجه، احداث واحدهای مسکونی دولتی و سایر خانه‌سازیهایی که مشمول یارانه دولت می‌شدند، در بین سالهای اول دهه ۱۹۸۰ تا اوایل دهه ۱۹۹۰ به میزان یک میلیون واحد کاسته شد. اما در خلال همین مدت تعداد خانواده‌های نیازمند به واحدهای مسکونی یا

دهند. در این زمینه، گفتنی است که: اولاً قانون ایالات متحده لازم می‌داند که هم هزینه‌های جابجایی و هم تفاوت اجاره بهای واحدهای مسکونی این افراد تا مدت چهار سال پرداخت شود (کشورهای اروپایی نیز قوانین مشابهی دارند). ثانیاً مدیرانهای شهری، خانه‌های قدیمی را از طریق خانه‌سازی دولتی و سایر برنامه‌ها، صرفاً برای خانواده‌های کم درآمدتر بازسازی می‌کنند. مدیرانهای شهری به جای اینکه خانواده‌های کم درآمد را در پروژه‌های بزرگ خانه‌سازی دولتی در مرکز شهر متمرکز سازند با اجاره کردن خانه‌های بازسازی شده، در پراکندن خانواده‌های کم درآمد در سرتاسر شهر، نقش دارند.

۲- مشکلات اجتماعی مناطق مرکزی شهرها

بجز بخشهای پراکنده‌ای از مناطق بهسازی شده، مواکز شهرها عمدتاً شامل افراد کم درآمدی است که با مشکلات اجتماعی مختلفی درگیرند ساکنان مناطق مرکزی شهرها، طبقه

همیشه پایینی را که در فرهنگ فقر زندگی می‌کنند، تشکیل می‌دهند.

۲-۱- اقصای پایین جامعه

ساکنان مناطق مرکزی شهرها غالباً به عنوان طبقه پایین شناخته می‌شوند زیرا آنها در چرخه پایانی‌پذیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی درگیرند. در این طبقه، میزان بیکاری، میگساری، اعتیاد به مواد مخدر، بیسوادی، بزهکارهای دوران جوانی و جرم و جنایت نسبتاً بالاست. ساختمان مدارس در این مناطق فرسوده است و پیدا کردن خانه‌های متناسب با سطح درآمد این طبقه روز به روز مشکل‌تر می‌شود. این مناطق معمولاً فاقد مراکزهای پلیسی و آتش‌نشانی، فروشگاه، بیمارستان، درمانگاه و سایر تسهیلات مربوط به مراکزهای بهداشتی مناسبند.

۲-۱-۱- فقدان مهارت‌های شغلی

اینده برای طبقه پایین بسیار تاریک است، زیرا توان این افراد

برای رقابت‌های شغلی، روز به روز کمتر می‌شود. ساکنان مناطق مرکزی شهر، فاقد مهارت‌های فنی لازم برای اکثر مشاغلند، زیرا بیش از نیمی از این افراد دوران تحصیلات متوسطه را به اتمام نمی‌رسانند. به رغم اهمیت تحصیلات در دستیابی به مشاغل مختلف، بسیاری از افراد این طبقه در جوی زندگی می‌کنند که عادات خوب فراگیری - مثل حضور منظم در مدرسه و انجام تکالیف - را نادیده می‌گیرند.

شکاف بین مهارت‌هایی که بازار کار بدان نیاز دارد از یک سو، و آموزشی که ساکنان مناطق مرکزی شهر می‌بینند از سوی دیگر، در حال افزایش است. در گذشته، افرادی با تحصیلات محدود می‌توانستند کارگر کارخانه و یا کارمند بایگانی شوند اما امروزه این مشاغل، مهارت‌هایی را در کامپیوتر و آشنایی با ابزار الکترونیکی می‌طلبد. در همین حال، ساکنان این مناطق، حتی به سایر مشاغلی که به مهارت چندانی نیاز ندارد - مثل سرایداری یا پیشخدمتی - نیز دسترسی ندارند. زیرا این مشاغل بیشتر به حومه‌ها انتقال یافته‌اند.

۲-۱-۲- بی‌خانمانی

هر روز به تعداد افرادی بی‌خانمان طبقه پایین افزوده می‌شود. میلیون‌ها آمریکایی شبها در مقابل در خانه‌ها و یا روی شبکه‌های فلزی گرم خیابانها و نیز در ایستگاههای اتوبوس و مترو می‌خوابند. تخمین زده می‌شود که فقط در ناحیه لس‌آنجلس، ۳۵۰۰۰ بی‌خانمان وجود دارد که به خاطر آب و هوای نسبتاً ملایم آنجا، به این ناحیه جذب شده‌اند. وضع بی‌خانمانی در کشورهای در حال توسعه، شدیدتر است. براساس محاسباتی، ۳۰۰ هزار نفر در کلکته در پیاده‌روها و زیرگذرها، می‌خوردند و می‌خوابند و استحمام می‌کنند.

علت بی‌خانمانی اکثر مردم، عدم استطاعت آنها برای تهیه خانه و نداشتن درآمدی مستمر است. همچنین ممکن است که بی‌خانمانی، به خاطر مشکلات خانوادگی و یا از دست دادن شغل ایجاد شده باشد. به هر حال تقریباً یک سوم افرادی بی‌خانمان ایالات متحده را افرادی تشکیل می‌دهند که پس از رهایی از بیمارستان و یا مؤسسات دیگر، توانایی اداره زندگی در جامعه را ندارند.

۲-۲- فرهنگ فقر

نظر به اینکه ساکنان منطقه مرکزی شهر در فرهنگ فقر زندگی می‌کنند، در طبقات پایین جامعه ماندگار هستند. دو سوم نوزادان مناطق مرکزی شهرها در ایالات متحده را مادران ازدواج نکرده به دنیا می‌آورند، و ۹۰ درصد بچه‌های این مناطق نیز فقط با یکی از والدین خود زندگی می‌کنند. مادران مجرد، به خاطر عدم حمایت کافی از کودکان، ممکن است مجبور شوند که یکی از این دو گزینه را انتخاب کنند: تن به کار دادن و کسب درآمد یا در خانه ماندن و مراقبت از فرزندان.

اصولاً مقامات دولتی ترجیح می‌دهند که پدرها با همسران و فرزندان‌شان زندگی کنند، اما زمینه‌های لازم برای تحقق چنین امری را فراهم نمی‌آورند. فقط درصد کمی از افراد مستمند به خاطر توانایی برای مراقبت از فرزندان، جدایی از همسر را انتخاب می‌کنند. اگر شوهری مجدداً به خانه برگردد، ممکن است که همسرش، مزایای امدادی را از دست بدهد و بدین طریق خانواده را از نظر اقتصادی در وضعیتی بدتر از دوره جدایی قرار دهد.

۲-۲-۱- بزهکاری

بسیاری از ساکنان مناطق مرکزی شهر که در وضعیتی مایوس گشته گرفتار می‌شوند، به مواد مخدر رو می‌آورند، گرچه استعمال

آمریکا - وستون - نیوگرن - نیو یارک - ایالت نیو یارک - در میان درختک و سبزیجات - حرکت است

حتی در شهرهای کوچک تفاوت‌های اجتماعی زیادی بین مناطق مختلف مشاهده می‌شود. یکی از این تفاوت‌ها را می‌توان بین مناطق شرقی و غربی شهر و یا مناطق شمالی و جنوبی آن سلاخه کرد. در هر دو مورد، یک منطقه به اقتضای مرفه و منطقه دیگر به اقتضای محروم اختصاص دارد.

خانوادگانی که در صدد پیدا کردن محل جدید برای سکونت است، از بین محله‌های محدودی که مورد جست و جو قرار می‌دهند، معمولاً محله‌ای را انتخاب می‌کند که با خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خودش سنخیت داشته باشد. کاربر بهای مسکونی که برای اقتضای مرفه طراحی می‌شوند معمولاً مناطق مرغوب شهر هستند که دارای چشم‌اندازهای جذاب‌اند و بعضاً در دامنه تپه‌ها و یا نزدیکی سواحل قرار دارند. در حالی که زمینهای بدون شیب و نامرغوب که در مجاورت مرکز صنعتی قرار دارند، به احداث واحدهای مسکونی ارزان‌تر اختصاص می‌یابند.

جداسازی نژادی، توجیه کننده الگوهای انتخابی در بسیاری از مناطق شهری امریکایی است. نامزد برنده انتخابات شهرداری دیتون در سال ۱۹۸۹، اکثریت آرای تمام مناطق غربی شهر را - که ساکنان آن اکثر آفریقایی تبار بودند - به دست آورد، لیکن در هیچ یک از بخشها و حوزه‌های منطقه شرقی شهر که بیشترین تعداد سفیدپوست را دارند اکثریت آرا را به دست نیاورد. این نامزد انتخاباتی، خود سفیدپوست بود، در حالی که رقیب وی سفیدپوست.

۳- مشکلات اقتصادی

تمرکز ساکنان کم درآمد در مناطق مرکزی شهرهای بزرگ، باعث به وجود آمدن مشکلات اقتصادی شده است. این افراد نیاز به خدمات عمومی دارند اما توانایی آنها در پرداخت مالیات برای تأمین این خدمات بسیار کم است. شهرهای مهم، با شکاف فزاینده بین هزینه خدمات برای مناطق مرکزی شهر و وجود اعتبارات برای تأمین این گونه خدمات، مواجه‌اند.

بسیاری از مناطق ایالات متحده از نظر نژادی، جداسازی شده‌اند. امریکایی‌های آفریقایی تبار، و همچنین اسپانیایی‌ها (۳) و پرتهالی‌های ساکن در امریکا، در یکی دو منطقه پیوسته بزرگ در مرکز شهر تمرکز دارند، حال آنکه سفیدپوستان در حومه‌ها به سر می‌برند.

مواد مخدر مشکل حومه‌ها و مناطق روستایی نیز هست، اما میزان استعمال آن در سالهای اخیر، در مناطق مرکزی شهر بیشترین افزایش را داشته است. برخی از استعمال کنندگان مواد مخدر، از طریق اعمال مجرمانه به کسب درآمد می‌پردازند. برای کنترل توزیع مواد مخدر پاندهایی در مناطق مرکزی شهر تشکیل می‌گردد. خشونت هنگامی بروز می‌کند که دو باند بر سر مرزهای حوزه فعالیت خود به نزاع می‌پردازند.

به عنوان مثال، مکانهایی در منطقه شهری دیتون (۲) با بالاترین تعداد دستگیری به خاطر اتهامات مجرمانه مربوط به مواد مخدر، در ست در غرب CBD متمرکز شده‌اند؛ یعنی جایی که در صد خانواده‌های کم درآمد امریکایی آفریقایی تبار در آنجا بسیار بالاست. میزان بالای دستگیرها در این گونه مناطق، لزوماً به معنای استعمال بیشتر مواد مخدر در این مناطق نیست. همچنین این امر بدان معنا نیست که امریکایی‌های آفریقایی تبار، بیشتر از سفیدپوستان به قاچاق مواد مخدر اشتغال دارند. برخی مطالعات درباره دانش آموزان پسر دبیرستانها، حاکی از آن بوده است که نرخ استعمال مواد مخدر در بین دانش آموزان سفیدپوست بالاتر از سیاهپوستان است.

در مناطق پر تراکم مرکز شهر، امکان فروش مواد مخدر برای افرادی که سرچهارراهها، در معرض دید کامل ساکنان منطقه ایستاده‌اند بسیار بیشتر است؛ و این در حالی است که این ساکنان می‌توانند به پلیس اطلاع دهند. برعکس، فروش مواد مخدر در حومه‌های کم تراکم که صرفاً اتومبیلها تردد دارند، چه بسا به طور مخفیانه و پشت درهای بسته صورت گیرد و دستگیری افراد ممکن است به عملیات نفوذی مخفیانه‌ای نیاز داشته باشد.

۲-۲-۲- جداسازی نژادی

بسیاری از مناطق ایالات متحده از نظر نژادی، جداسازی شده‌اند. امریکایی‌های آفریقایی تبار، و همچنین اسپانیایی‌ها (۳) و پرتهالی‌های ساکن در امریکا، در یکی دو منطقه پیوسته بزرگ در مرکز شهر تمرکز دارند، حال آنکه سفیدپوستان در حومه‌ها به سر می‌برند.

مسیرهای حمل و نقل عمومی، کاهش ثوابت جمع آوری زباله و تأخیر در سرعت جایگزینی تجهیزات کهنه مدارس است. این گونه اقدامات علاوه بر آنکه موجب می شود عدهای شغل خود را از دست بدهند، موجب انتقال واحدهای صنعتی و طبقه متوسط به خارج از شهر نیز می شود.

راه دوم، افزایش درآمدهای مالیاتی است. نظر به اینکه نرخهای بالای مالیاتی ممکن است واحدهای صنعتی و افراد متکثر را به خارج از شهر براند، مدیریتهای شهری به جای این کار ترجیح می دهند که زمینه های کسب درآمد از طریق مالیات را به وجود آورند. به ویژه از طریق ایجاد پروژه های جدید در منطقه تجارت مرکزی شهر (CBD)، یک برج واقعی در مرکز شهر، حتی با پارانته های سخاوتمندانه و مهلت های مالیاتی، مالیات بسیار بیشتری می پردازد، تا بناهایی که برای جایگزین کردن آن برج تخریب شده اند. حلقه های لوکس، رستورانها، فروشگاهها و ساختمانهای اداری توپیناد مرکز شهر، مشاغل خدمات خصوصی با کمترین سطح دستمزد را برای ساکنان کم درآمد مناطق مرکزی شهر فراهم می سازند، با وجود این، هزینه کردن بودجه عمومی برای افزایش زمینه های کسب درآمدهای مالیاتی در مرکز شهر، می تواند بودجه اندکی را از پروژه های مناطق مرکزی شهر (مثل خانه سازی یارانه ای و نیز زمینهای بازی) در بر گیرد.

از دهه ۱۹۵۰ تا اواخر دهه ۱۹۷۰ مشکلات مالی مناطق مرکزی شهر از طریق افزایش کمکهای دولت مرکزی کاهش یافت. میزان بودجه ۵۰ شهر بسیار بزرگ ایالات متحده که به وسیله دولت مرکزی تأمین می شد، از یک درصد در سال ۱۹۵۰ به هجده درصد در سال ۱۹۸۰ افزایش یافت. اما در خلال دهه ۱۹۸۰ این نسبت به میزان زیادی افت پیدا کرد و در سال ۱۹۹۰ به شش درصد تسؤل یافت. میزان کمکهای دولت مرکزی به شهرهای ایالات متحده، از حدود ۲۳ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۱ به حدود ۲۳ میلیارد دلار در سال ۱۹۹۲ رسید، یعنی به ۶۶ درصد کاهش پیدا کرد (با احتساب تورم). برخی از دولتهای محلی برای جایگزینی بخشی از این گونه کمکهای دولت مرکزی، کمکهای مالی به شهرها را افزایش دادند.

شیکاگو - از طریق ضمیمه سازی زمینهای بیرون شهری، به شهرهای کشور، و نیز در قرن بیستم این روند بطرف چشمگیری کاهش یافت. در عین حال به منطقه شمال غربی که با فروریختن ساختار بافت پر مسکن، گسترش

مدیریت های شهری ترجیح می دهند که زمینه های کسب درآمد از طریق مالیات را به وجود آورند، به ویژه از طریق ایجاد پروژه های جدید در منطقه تجارت مرکزی شهر (CBD)، یک برج واقعی در مرکز شهر، حتی با پارانته های سخاوتمندانه و مهلت های مالیاتی، مالیات بسیار بیشتری می پردازد، تا بناهایی که برای جایگزین کردن آن برج تخریب شده اند

۱-۳- ضمیمه سازی یا الحاق

در بسیاری از شهرها، عدم امکان انضمام زمینهای بیرونی به شهر، مشکلات اقتصادی را تشدید می کند. رشد شهرهای آمریکا، تا همین اواخر، از طریق انضمام زمینهای بیرونی صورت می گرفته است. قوانین واجبه ضمیمه سازی در ایالات مختلف با یکدیگر متفاوت است. معمولاً فقط در صورتی که اکثریتی از ساکنان یک منطقه رأی به ضمیمه سازی بدهند آن زمینها به شهر ضمیمه خواهد شد.

در قرن نوزدهم، ساکنان مناطق بیرونی عموماً به ضمیمه سازی تمایل داشته اند، زیرا شهر خدمات بهتری را به آنها ارائه می کرد - خدماتی از قبیل تأمین آب، انتقال فاضلاب، جمع آوری زباله، اسفالت خیابانها، حمل و نقل عمومی و مراقبتهای امنیتی و آتش نشانی. بنابراین در حالی که شهرهای ایالات متحده در قرن نوزدهم رشد سریعی داشته اند، مشکل تعریف شهر کمتر مطرح می شد، زیرا مرزهای قانونی به منظور خدمات رسانی به مناطق تازه توسعه یافته اغلب دستخوش تغییر می گردید. به عنوان نمونه، شهر شیکاگو از ۲۶ کیلومتر (۱۰ مایل) مربع در سال ۱۸۳۷، به ۴۹۲ کیلومتر (۱۹۰ مایل) مربع در سال ۱۹۰۰ گسترش یافت.

با توجه به اینکه باز سازی یک واحد مسکونی در مرکز شهر می تواند تقریباً به قیمت خریدن یک خانه جدید در حومه شهر تمام شود، مدیریتهای شهری با تأمین وامهای کم بهره و معافیت های مالیاتی، این روند را تشویق می کنند

اما امروزه احتمال انضمام زمینهای بیرونی به شهرها، کمتر وجود دارد؛ زیرا ساکنان آنها ترجیح می دهند که خود به سامان دهی خدمات مورد نیاز خویش بپردازند تا مجبور به پرداخت مالیاتهای شهری در ازای این گونه خدمات نباشند. نتیجتاً شهرهای امروزی را مجموعه ای از حوزه های حاشیهای احاطه کرده اند که ساکنان آنها ترجیح می دهند قانوناً مستقل و جدای از شهر بزرگ باقی بمانند. برخی از این حوزه های بیرونی در ابتدا، شهرکهای مجزا و دور افتاده بودند که قبل از بلعیده شدن به وسیله شهرهای بزرگ، دولتهای محلی مستقلی داشته اند. برخی دیگر از این حوزه ها، جوامع تازه احداثی هستند که ساکنان آن علاقه مندند در مجاورت شهرهای بزرگ زندگی کنند اما قانوناً جزو آنها نباشند.

این مقاله از منبع زیر ترجمه شده است:
- James Rubenstein, *The Cultural Landscape, An Introduction to Human Geography*, Sixth Edition, Prentice Hall, 1999, pp. 462-468.

- 1- Filtering
- 2- Dayton
- 3- Hispanics

ایجاد سیستم اطلاع رسانی در قبرستانهای آنکارا

شهرداری آنکارا به وسیله شبکه های کامپیوتری به هم متصل، برای قبرستانهای پایتخت ترکیه سیستم اطلاع رسانی ایجاد کرده است.

شهروندان می توانند به وسیله این سیستم با ارائه تاریخ مرگ با قطعه و شماره قبر مورد نظر، نزدیکترین راه در رسیدن به مزار را بیابند.

در آنکارا روزانه ۲۵ تا ۶۰ جنازه دفن می شوند و روند گسترش ایجاد قبرستانها به سرعت پیش می رود.

همچنین این سیستم به خانواده متوفی امکان می دهد با ارائه عکس فرد فوت شده و اطلاعات شخصی او، این اطلاعات را در سیستم مذکور ثبت کنند، تا از آن پس مشکل دسترسی به مزار از هر نقطه قبرستان حل شود.

در زمان حاضر، ۶۰۰ هزار آرامگاه به این سیستم متصل است و با ارائه جزئی ترین اطلاعات از مزار مورد نظر، نزدیکترین راه رسیدن به آن برای مراجعان پرینت می شود.

از جمله دیگر وظایف شهرداریها در امور مربوط به قبرستانها، بررسی وضعیت فضای سبز، و ایجاد حفاظت، نگهداری و تأمین امنیت در آنهاست تا بدین ترتیب قبرستانها از حالت خشک و دلمرده درآیند. به عنوان فضایی که می توان در آنها سرسبزی هم یافت، مورد استفاده شهروندان قرار گیرند.

همچنین ایجاد راههای آسفاته در بین فضای سبز قبرستانها و حفظ و مرمت آرامگاههای قدیمی و تاریخی، از جمله دیگر وظایف شهرداریهاست.

ترجمه: سرویس حقوقی بین المللی

www.google/Ankara Boyuk Behir Belediyesi

به منظور توسعه در ابعاد مختلف شهری

شهرداری فیلادلفیا سازمان

«ناحیه شهر مرکزی» تشکیل داد

شهرداری فیلادلفیا، یکی از شهرهای مرکزی ایالات متحده، به منظور رشد و شکوفایی شهر در ابعاد اقتصادی، رفاهی، امنیتی و اجتماعی اقدام به تأسیس سازمان «ناحیه شهر مرکزی» (CCD) - با مدیریت بخش خصوصی - کرده است.

این سازمان می کوشد با استفاده از اصول مدیریت شهری، فیلادلفیا را به عنوان شهری جذاب و مناسب برای زندگی معرفی کند تا این شهر بتواند به لحاظ جذب سرمایه گذاری، به رقابت با دیگر شهرها بپردازد.

عملکرد فعالیتهای CCD حول محورهای رسیدگی به وضعیت بهداشت و ظاهر شهر، ایجاد امنیت و جلوگیری از جرم، نگهداری و بهبود منظر خیابانها و پارکهای و اماکن، عمدتاً در متعلقه مرکزی فیلادلفیا، طبقه بندی و تنظیم می شود.

در بخش رسیدگی به بهداشت و پاکیزگی، مرکز شهر در طول ۱۲ ساعت شبانه روز ژفت و روب می شود، سرویسهای بهداشتی نظافت می گردند و دیوارهای سطح شهر نیز از هرگونه آلودگی بصری پاک می شوند.

یکی از دلایل موفقیت CCD در موارد مذکور، واگذاری امور به پیمانکاران مختلف و ایجاد رقابت بین آنان، و همچنین الزام

شهروندان به رعایت قوانین پاکیزگی محیط زندگی و اشتغال، و وضع جریمه های مختلف بوده است.

برنامه پاکیزگی سطح شهر در قالب این روند اجرا می شود؛ نظافت مکانیکی پیاده و وسایط به منظور کمک به ایجاد نشاط صیقلی شهر و نشان انجام می گیرد؛ نظافت مکانیکی و دستی مکرر روزانه که سه مرتبه در روز انجام می شود؛ نظافت عصرگاهی که به دلیل افزایش فعالیتهای عابران به هنگام پیمانکاران، یک شیفت کاری جدید به تمیز کردن مراکز سرگرمی و صرف غذا می پردازد؛ تست و شوی تحت فشار که خیابانها و معابر، ماهانه دوبار نظافت می شوند؛ نگهداری و حفظ در و دیوارها از چسباندن بی قاعده پوستر و طرحهای مختلف و نظایر اینها ناگفته نماند که انجام این پروژه برای بخشی از بیکاران، ایجاد اشتغال کرده است.

در بخش ایجاد امنیت و جلوگیری از جرم، CCD به روشهای مختلفی عمل می کند، که از جمله آنها افزایش پوشش پلیس است. در این زمینه تمامی مناطق شهر، خصوصاً مناطق مرکزی و تجاری که رفت و آمدهای اقتصادی و دیپلماتیک در آنها بیشتر از سایر مناطق است، تحت پوشش گسترده پلیس قرار دارد و افسران پلیس به صورت دو چرخه سوار در میان مردم حضور می یابند. همچنین با ایجاد یک شبکه کامپیوتری و استفاده از سیستمهای ماهواره ای، مکان وقوع جرم به اطلاع تمامی واحدهای پلیس می رسد تا

تلفات شنیداری - دیناری و نوشتاری حداکثر استفاده را به عمل می آورد.

بدین منظور، یک بولتن خبری که در بردارنده مهم ترین رویدادهای تجاری است در وب سایت به اطلاع شهر وندان می رسد و بروشورها و دیگر اعلام تبلیغی در دسترس مردم قرار دارد.

همچنین CCD به منظور ایجاد شور و هیجان و جذابیت در شهر برای کار و زندگی و خرید و نظایر اینها، اقدام به برگزاری فستیوالها و مسابقات متنوع می کند و با پخش بروشورهای تجاری و استخدامی، سعی دارد به روند جذب سرمایه گذاران و نیروهای فکور و تحصیلکرده به شهر، سرعت بخشد.

شایان ذکر است که CCD را هیئت مدیره ای ۲۳ نفره، متشکل از تاجران برجسته، زمین داران، مهندسان و کارگران زبده اداره می کنند.

این موضوع همواره به عنوان یک اصل برای سازمان مذکور در نظر گرفته شده است تا همه افراد در هر سطحی بتوانند در اداره CCD سهیم باشند.

در همه شهرداریها و نواحی

www.Google/Philadelphia City Center

نزدیک ترین واحد وارد عمل شود. از سوی دیگر، CCD با استفاده از نیروهای داوطلب که جمیع شرایط را دارا باشند، کنترل اوضاع را به وسیله بی سیم در تمام نقاط شهر بر عهده دارد.

از دیگر فعالیت های امنیتی، اقدامات بازدارنده و پیشگیری از وقوع جرم است؛ بدین ترتیب که متخصصان مسائل امنیتی با تجزیه و تحلیل جرم و مکان دقیق آن، الگوهای وقوع جرم را بررسی می کنند و با برگزاری سمینارهای تخصصی برای کارمندان و تجار، اطلاعات امنیتی و نحوه مقابله با وقوع جرم را آموزش می دهند.

در بخش بهبود منظر معابر و خیابانها نیز، CCD برای ایجاد جذابیت خصوصاً در پیاده روها، از درختچه ها و گلخانه ها و تندیسهای هنری استفاده می کند و مالکان را با این کار به بهبود وضعیت و فضای عمومی تشویق می کند.

همچنین این سازمان پلاکاردها و پوسترهای خاصی را بر تیرکهای برق و سرپناه های شهر نصب می کند تا رنگ و رویی به نمای خیابانها ببخشد.

CCD در فضا بازاربانی و ارتباطات، بدین منظور که موقعیت ممتازی به شهر ببخشد، راهبردهایی را مدنظر قرار داده است و از

مسئولان و مدیران شهری در رومانی تریبی اتخاذ کرده اند تا کودکان و نوجوانان در قالب گروهها و انجمنهای محلی، در اداره امور شهر دخیل باشند.

در رومانی از سال ۱۹۹۴ به این سو حدود ۴۵ شورای کودکان و نوجوانان تشکیل شده است که همه آنها از اساسنامه ای واحد که مشابه اساسنامه شورای اروپایی است تبعیت می کنند.

تصانیف انجمنها و گروههای مذکور با محوریت مرکزی به نام Master Forum (M.F.) به فعالیت می پردازند و در گردهماییهای سراسری شرکت می جویند.

یکی از فعالتهای M.F. دعوت از شهرداران نوجوان، اعضای انجمنهای سردمی و سازمانهای دولتی دخیل در اداره شهرها در شانزدهم سپتامبر هر سال به بخارست است. تا در خصوص مسائل و نواوریهای به دست آمده در طول سال گذشته به تبادل نظر بپردازند.

این موضوع به مردم نشان می دهد که حضور جوانان و نوجوانان در عرصه مدیریت شهری تا چه حد مهم و درخور توجه است.

مشارکت کودکان و نوجوانان رومانی در اداره شهرها

از حیث تعداد کات، برگزاری انتخابات و نظایر اینها در اختیار آنان قرار می‌دهند و آموزشهای لازم را در خصوص انتخابات شورای شهر دار و معاونانش در سطح مدارس به داوطلبان و رای دهندگان ارائه می‌کنند.

این در حالی است که در این میان آموزش و پرورش موظف است به منظور ترویج پروژه یاد شده در بین مدیران و دانش آموزان، امکانات لازم را فراهم سازد و رسانه‌ها نیز به تبلیغ آن کمک کنند.

ترجمه: علی حسینی
منبع:

www.Google/iranipolice.com

طی چهار سال آینده مبلغ ۲۴ میلیارد دلار در کشور چین، صرف اجرای ۱۲۰۰ پروژه حفاظت از محیط زیست می‌گردد.

سازمان حفاظت از محیط زیست چین تخمین می‌زند که طی سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۸ میلادی، صنعت حفاظت از محیط زیست در این کشور به رشدی معادل ۲۰ درصد دست می‌یابد.

چینی‌ها دهها طرح برای کاستن از روند رو به گسترش آلودگی در سراسر کشور و بهبود کیفیت محیط زیست در تواحی شهری و روستایی در نظر گرفته‌اند.

امار بیانگر این موضوع است که در کشور چین، طی پنج سال گذشته ۴۱/۵۲ میلیارد دلار صرف حفاظت از محیط زیست شده است که این مبلغ ۹۳ صدم درصد تولید ناخالص داخلی چین را در طول پنج سال گذشته تشکیل می‌دهد.

گرایش انتشار ۱۲ میلیارد اصله در سال گذشته میلادی به میزان ۱۵ درصد، و افزایش آگاهیهای عمومی از تأثیرات تخریب محیط زیست، از جمله دستاوردهای اجرای پروژه‌های مذکور در چین به شمار می‌آید.

ترجمه: سروش اسلامی
منبع:

www.Google/Winxuanet.com

خرایش و حتی با فریاد، سعی می‌کنند از میان ترافیک سنگین، برای خود راهی باز کنند و حتی برای جلب نظر مسافران و سوار کردن آنان صدای پخش صوت خود را بسیار بالا می‌برند!

بخشی دیگر از آلاینده‌های صوتی در این شهر را فروشندگان، دوره‌گردان، گدایان و نوازندگان تشکیل می‌دهند که در طول ساعات شبانه‌روز به فروش کالا یا جمع‌آوری اعانه مشغول اند. به علاوه، گروهها و فرقه‌های مختلف مذهبی در خیابانها و پارکها با

به عنوان نمونه، شورای محلی بچه‌ها در شهر «گرایوا» از بین ۹ هزار کودک و نوجوانی که در انتخابات شرکت کردند، ۷۳ نفر را برای عضویت در شورا انتخاب کرد و شورا نیز یک نفر شهردار، ۲ معاون و یک بازرس و از بین اعضای خود برگزید.

چنین حرکتها و برنامه‌هایی کمک می‌کند تا موضوع آموزش شهروندی از سالهای کودکی به طور خودکار اتفاق بیفتد، و مدیران آینده شهری از این طریق به تدریج آموزش ببینند و زنده‌ترین آنها انتخاب شوند.

گفتنی است که شهردارها نیز خود را موظف به حمایت از این گونه گروههای خودجوش می‌دانند؛ به گونه‌ای که امکانات لازم را

طی چهار سال آینده
چینی‌ها ۲۴
میلیارد دلار
برای کنترل
آلودگی خرج
می‌کنند

بررسی پژوهشگران نشان می‌دهد که سروصدای موجود در تایروبی، پایتخت کنیا، به سرز آلودگی صوتی رسیده و سلامت روانی شهروندان را به خطر انداخته است.

این تحقیقات بیانگر آن است که صداهای موجود در مرکز شهر تایروبی، در مقام مقایسه، تقریباً دو برابر صداهای پایتخت آلمان است. این در حالی است که در آلمان، به محض ایجاد ۶۰ درصد میزان آلودگی صوتی در کنیا، برای کاهش این آلودگی وضعیت فوق‌العاده اعلام می‌شود.

به منظور سنجش میزان آلودگی صوتی در نایروبی، ۹ نقطه از خیابانهای اصلی شهر انتخاب شد و میزان آلاینده‌ها در آنها در فاصله ساعات ۹ تا ۱۱، ۱۱ تا ۱۳، ۱۳ تا ۱۶، ۱۶ تا ۱۸ مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج بررسیها نشان داد که سروصدای ناشی از رفت و آمد خودروهای شخصی، اتوبوسها و مسافر کتلهای شخصی جزو اولین عوامل آلودگی صوتی در این شهر افریقایی است؛ مسافران فکندان قانون در ممنوعیت حرکت خودروها با سرعت زیاد، از جمله دیگر دلایل این آلودگی به شمار می‌رود.

از نکات در خور توجه تحقیق مذکور، این است که اتوبوسها و تاکسیها و مسافر کتلهای شخصی با بوق زدنهای ممتد و گوش

نایروبی،
شهری
آلوده از صدا

روشهای سنتی و با استفاده از طبل و شیپور به اجرای مراسم مذهبی می‌پردازند!

طبق آخرین یافته‌های پزشکی، آلودگی صوتی تنها یک معضل مزاحمت‌زا نیست، بلکه تأثیرات مخربی نیز بر سلامت جسمی و روانی و حتی قدرت بینایی دارد.

آلودگی صوتی بیش از ۴۰ دسی بل ساعت‌بند خوابی و بروز مشکلات رفتاری می‌شود، صدای بیش از ۶۵ دسی بل موجب ایجاد ناراحتی قلبی و فشارخون، صدای بیش از ۱۲۰ دسی بل باعث ایجاد سردردهایی مزمن و ناراحتی دستگاه شنوایی، و بالاخره

آلودگی بیش از ۱۸۰ دسی بل منجر به مرگ زودرس می‌گردد. وضعیت آلودگی صوتی در نایروبی تنها زمانی مورد توجه مدیران شهر قرار گرفت که مطبوعات و سایر رسانه‌ها به انتقاد از وضعیت موجود پرداختند و خواهان برخورد با منابع آلودگیهای مذکور شدند.

بررسیهای انجام شده بیانگر آن است که با انجام یک برنامه مشرحه و بلندمدت، می‌توان از میزان آلودگی صوتی در این شهر کاست. در این میان نقش رسانه‌ها در آگاهی مسئولان و مردم از خطرهای آلودگی صوتی دارای اهمیت خاصی است.

یکی دیگر از نتایج تحقیق شده این بود که در شهرهای جهان سومی مانند نایروبی، با وجود توسعه ناچیز صنعتی، انواع آلودگیها و خصوصاً آلودگی صوتی بسیار شدید است. لیکن با برنامه‌ریزی می‌توان از بروز مشکلات و بیماریهای جسمی و روانی ناشی از آنها معافیت کرد.

ناگفته نماند که در هیچ یک از مناطق شهر نایروبی، منطقه‌ای که دارای کمترین سدا به میزان استاندارد (کمتر از ۴۰ دسی بل) باشد به چشم نمی‌خورد. در مناطق تحت بررسی، امراض همچون فشارخون، ناراحتیهای قلبی، کم خوابی و بد خوابی روبه افزایش است.

ترجمه: دکتر سحر علی‌زاده
مطبع:

Faithful/Jan2002/PP.24-28

در مراکز مذکور، تلاش می‌شود کودکان با جایگاه خود به عنوان شهروند آشنا شوند و بتوانند هویت فردی و اجتماعی خود را بهتر بشناسند.

کودکان در این مراکز بر اساس سن گروه‌بندی می‌شوند و مسائل اجتماعی نیز بر حسب گروه سنی به آنها آموزش داده می‌شود. به هر کودک این فرصت داده می‌شود که در فعالیتهای بازیهای گروهی شرکت کند و با فعالیتهای جمعی که انجام می‌دهد، در واقع به تمرین مشارکت و زندگی اجتماعی بپردازد. بی‌تردید این کار باعث تحکیم روابط اجتماعی کودکان، و همچنین ارتباط آنها با والدینشان می‌شود.

نکته شایان توجه این است که والدین نیز در فعالیتهای مراکز مذکور شرکت می‌جویند و در روزهای خاص مانند جشنهای ملی، با تهیه غذاهای متنوع در شادی کودکان سهیم می‌شوند.

از دیگر برنامه‌های این مراکز می‌توان به این موارد اشاره کرد: آشنایی با محیط زیست و لزوم حفاظت از آن، برگزاری مسابقات دوچرخه‌سواری، دیدارهای گروهی از آتش‌نشانی و مراکز ارائه خدمات شهری، و آشنایی با رسانه‌های ملی و محلی. بانگبانی و نحوه نگهداری از فضای سبز و تمرین اصول ترافیکی نیز از دیگر برنامه‌های آموزش کودکان است.

برنامه‌های آموزشی در این مراکز، طبق سرفصلهای منظم و اصولی، به وسیله کارشناسان طراحی می‌گردد و از دیدگاههای کودکان نیز در برنامه‌ریزیها استفاده می‌شود؛ به گونه‌ای که بسیاری از پروژه‌ها را خود کودکان طراحی می‌کنند و به اجرا می‌آورند. این موضوع باعث آشنایی هر چه بیشتر آنان با بخشهای مرتبط با شهر و شهروندی می‌گردد.

ترجمه: دکتر سحر علی‌زاده
مطبع:

www.LeCentre des Villes

یکی از وظایف شهرداریها در فرانسه ارائه آموزشهای شهروندی به کودکان است که این امر بیشتر در مراکز تفریحی ساخت شهرداری انجام می‌شود.

در واقع، مراکز تفریحی مکانهایی برای پاسخگویی به نیازهای اساسی کودکان محسوب می‌شوند. این موضوع مسئله اجتماعی بسیار مهمی است که زمینه لازم را برای ارتقای مشارکت کودکان و والدینشان در زمینه‌های اجتماعی فراهم می‌کند.

هر ساله بیش از ۳ میلیون کودک فرانسوی در این مراکز عضو می‌شوند و طبق تحقیقات انجام شده، برخی از آنان حتی وقت بیشتری را (نسبت به مدارس) در این مراکز می‌گذرانند.

در این مراکز کودکان علاوه بر سرگرمیهای مختلف، در برنامه‌های آموزشی نیز شرکت می‌کنند، بدون آنکه محدودیت یا عانی برای فعالیت آنها ایجاد شود.

با ایجاد مراکز تفریحی در فرانسه

شهرداریها به کودکان آموزش شهروندی می‌دهند

برنامه‌های که یک برای مبارزه با فقر

پس از دو سال بحث و بررسی برای ریشه‌کنی فقر در ایالت کانادایی که یک، یک گروه با حمایت مدیران شهرهای این ایالت کار خود را آغاز کرد.

پیش از این شهروندان حدود ۲۶۵ هزار درخواست را برای مبارزه با فقر در شهرهای مجلس ملی کانادا ارائه کرده بودند، که در این میان کمیته جهانی زنان نقش مؤثری را بر عهده داشت. به منظور تهیه برنامه مبارزه با فقر، گروه ویژه مطالعات گسترده‌ای را در این خصوص در چارچوب قوانین ایالت آغاز کرد و زمینه تبادل افکار و مباحثات را با شهروندان فراهم ساخت. مشارکت مردم در این پروژه نشان داد که مردم نه تنها می‌توانند

باعتنای تقویت تفکرات اصولی و زیربنایی شوند بلکه خودشان می‌توانند نیازهای اساسی‌شان را مطرح و برآورده کنند. در این مطالعات روشن شد که برای ریشه‌کنی فقر، توسعه اقتصادی همانک ضروری است؛ اما این به تنهایی کافی نمی‌نماید و می‌بایست تمامی سیاستهای منطقه‌ای و لوایح دولتی با آن همسو باشند.

از سوی دیگر، طرح مذکور موجب خشنودی دولت را نیز فراهم کرد، زیرا باعث بسیج شدن امکانات برای هماهنگی میان تمام ارکان اقتصادی کشور، و محو شدن برخی وظایف دولت به گروههای غیردولتی شد. به علاوه، این طرح توجه نامی سازمانهای غیردولتی را به اهمیت توسعه بهداشت، امنیت روانی، آموزش و پرورش و تأمین منابع مالی مورد نیاز نهادهای پیش گفته جلب کرد.

البته در پروژه مذکور، دولت مجبور به در پیش گرفتن روشهایی شد تا برای تأمین هزینه‌های آن برخی از هزینه‌های اضافی را کاهش دهد و به ایجاد فرصتهای شغلی جدید بپردازد تا تولیدات داخلی کشور افزایش یابد.

در این زمینه دوازده تن از زنان در قالب یک گروه NGO فعالیتهای اجتماعی-اقتصادی مثنی را آغاز کرده‌اند و هم اکنون توجه بیش از ۲۵۰۰ نفر از ۶۲۵ مؤسسه اقتصادی در که یک، به آنان جلب شده است.

این تشکولات محور فعالیت خود را توجه به زنان فقیر قرار داده است و در کنار آن، در زمینه‌هایی مانند ارائه خدمات ویژه به منازل، امور مسکن و مسائل مربوط به محیط زیست نیز فعالیت می‌کند. افزون بر اینها افرادی بی‌سواد، فقیر، معلول و پیر و از کار افتاده از امکانات تشکولات استفاده می‌کنند.

لازم به ذکر است که هر ساله بیش از ۴ هزار نفر در فعالیتهای مختلف این گروه شرکت دارند که در این میان حضور ۲۰ درصد از آنان دوطالبانه است.

همچنین دوطالبان همکاری با گروه مذکور می‌بایست مراحل آموزشی را طی کنند و نحوه برخورد صحیح با افراد مشکل‌دار را فراگیرند.

از دیگر فعالیتهای این گروه، معرفی جزئیات عملکرد گروه در سایتیهای اینترنتی به شهروندان، و دعوت از سربازان گذران برای مشارکت در طرحهای اقتصادی عام‌المنفعه است.

ترجمه: سید علی حسینی

www.Economie.ir/bain

دعوت به همکاری

ماهانامه شهرداریها در زمینه اهداف آموزشی خود به منظور ارتقای سطح علمی و اطلاعاتی مخاطبان، به صورت ماهانه اقدام به بررسی و معرفی یکی از پروژه‌های موفق عمران شهری می‌کند. از تمام شهرداریهای کشور دعوت می‌شود تا به منظور انجام هماهنگی‌های لازم برای معرفی پروژه‌های مختلف عمران شهری، طراحی شهری، مبلان شهری و دیگر زمینه‌های مرتبط، با ماهنامه تماس بگیرند.

با تشکر

ماهانامه شهرداریها

دعوت به همکاری

ماهانامه شهرداریها

از دانشگاههای کشور نماینده فعال می‌پذیرد

علاقتمندان می‌توانند با شماره‌های ۵-۸۷۷۲۶۳۴ داخلی ۱۱۴ واحد توزیع و اشتراک

تماس حاصل فرمایند.

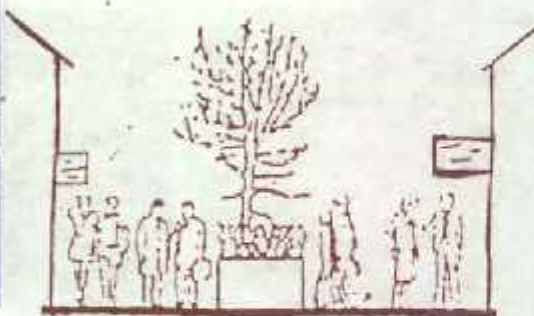
طرح‌های توسعه پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری

حمید فتوحی

کارشناس ارشد مهندسی و برنامه‌ریزی حمل و نقل

تصویر شماره ۲ - طراحی یک گذرگاه عرضی پیاده به شیوه جریبه جان پناه

تصویر شماره ۱ - مقطع عرضی یک عیب‌بان ویژه عابر پیاده

نسل کنونی بدون لطمه وارد کردن به توانایی نسل‌های آینده برای تأمین نیازهایشان است، تحقیق‌پذیر خواهد شد.

۱- طرح‌های پیاده‌روی

عابریان پیاده از گروه‌های آسیب‌پذیر راه محسوب می‌گردند. طراحی نیازهای آنها محتاج به ملاحظات دقیق ایمنی، سهولت استفاده و ظرفیت مناسب پیاده‌راه است.

۱-۱- پیاده‌رو

به طور کلی ظرفیت پیاده راه برابر با ۵۶ عابر پیاده در هر دقیقه و در هر متر عرض پیاده‌رو است. برای افزایش راحتی عابر پیاده، این مقدار در سطح سرویس C (سرویس دهی متوسط) برابر با ۲۸ عابر پیاده در دقیقه در هر متر در نظر گرفته می‌شود. در مواردی که جریان عابر پیاده در دو جهت حرکت نامتعادل باشد، کاهش ۱۵ درصدی نیز در این مقدار اعمال می‌گردد.

علاوه بر اعمال تصحیحات مذکور، عرض مؤثر پیاده‌راه به واسطه وجود موانع و فاصله‌گیری تألیف ساختمانی نیز کاهش می‌یابد. فاصله‌گیری تألیف ساختمانی معمولاً ۰/۳ متر، و وجود موانع مانند نرده و نیمکت و مانند اینها به اندازه ۰/۳ متر عرض مؤثر پیاده راه را کاهش می‌دهند.

بدیهی است افزایش عرض پیاده راه موجب سطح سرویس

مقدمه

در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم، برخی از کارشناسان حمل و نقل هشدار داده بودند که استفاده از خودروهای سواری برای جایجایی افراد در شهرها، نسل‌های آینده را با الودگی‌های زیست‌محیطی مواجه خواهد کرد. این هشدارها حقایقی بودند که هم‌اکنون به واقعات پیوسته‌اند. این گونه است که استفاده از وسایل نقلیه عمومی برای حمل و نقل دسته‌جمعی و استفاده از دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی برای حمل و نقل انفرادی مورد تأکید قرار می‌گیرد.

امروزه توسعه می‌گردد که برای انجام سفرهای بلند از سیستم‌های حمل و نقل همگانی مانند اتوبوس، قطار سبک و مترو، و برای سفرهای کوتاه با مسافت کمتر از ۸ کیلومتر از دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی استفاده گردد.

توچرخه‌سواری و پیاده‌روی از طرح‌هایی محسوب می‌گردند که با توجه به سیاست‌های توسعه پایدار حمل و نقل به اجرا گذاشته می‌شوند. سیاست‌های اصلی توسعه پایدار شامل روش‌های کاهش نیاز به سفر و ترویج گزینه‌های بهینه حمل و نقل است که نهایتاً به کاهش سفرها و انجام سفرها بدون استفاده از خودرو سواری ختم می‌شود. در این صورت توسعه پایدار، که شامل تأمین نیازهای

مزیت گذرگاه منقسم، کاهش فاصله پیاده روی عابر برای طی عرض خیابان است. این نوع گذرگاه برای راههای دو طرفه با عرض بیشتر از ۱۵ متر توصیه شده است؛ ولی در بعضی از موارد با عرض پایین تر - و حتی برابر با ۱۱ متر - نیز خالی از فایده نیست

کاهش عرض سواره رو غالباً بدون اینکه ظرفیت جاده را قربانی کند، قابل دسترسی است ضمن اینکه فوایدی نظیر کاهش سرعت ترافیک را نیز در بردارد

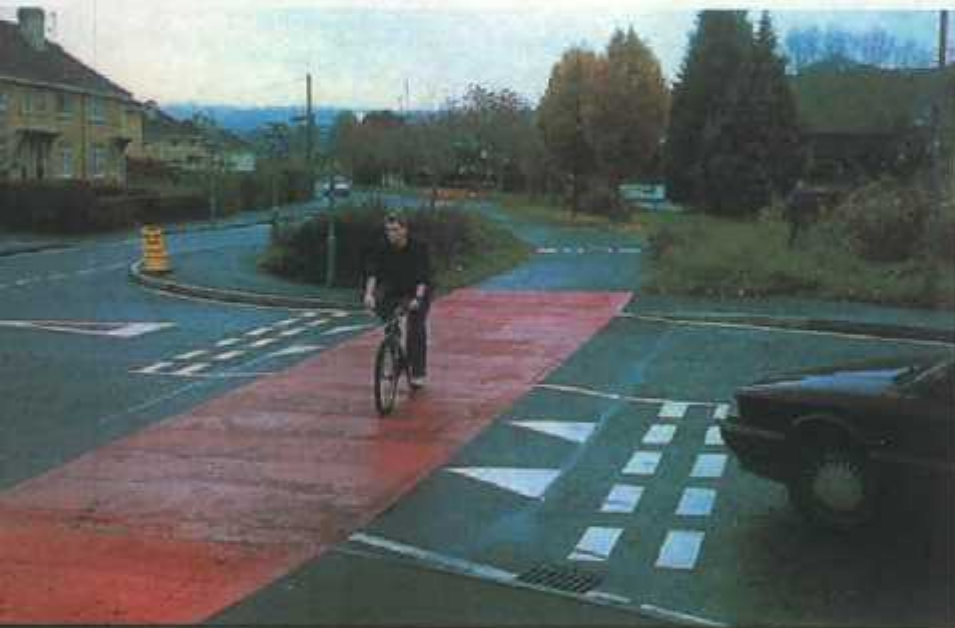
پایین است، از حق تقدم عبور استفاده می کنند (تصویر شماره ۲). به همین خاطر توصیه شده است که گذرگاههای گورخری در خیابانهایی که سرعت مجاز آنها ۵۵ کیلومتر در ساعت - یا بیشتر - است، به کار گرفته نشوند. چون در این صورت عابران پیاده اطمینان کافی برای استفاده از حق تقدم نخواهند داشت.

نکته تجربی دیگر این است که گذرگاه گورخری، در صورتی که حجم ترافیک وسایل نقلیه و حجم عابر پیاده - هر دو - سنگین باشند، موجب تأخیر بیش از اندازه برای وسایل نقلیه می شود و در آن صورت گزینه مناسبی برای عبور عرضی عابر پیاده نخواهد بود.

۱-۳-۴ - گذرگاه پلیکان

چنانچه حجم ترافیک وسایط نقلیه و حجم عابران پیاده هر دو سنگین باشند، از گذرگاه پلیکان (۱) (گذرگاه چراغ نار) استفاده می شود. معمولاً چون در این حالت تردد وسایط نقلیه در حد اشباع است، لذا اولویت حق عبور به وسایط نقلیه و عابران پیاده به نوبت با استفاده از چراغ راهنمایی داده می شود.

اولویت عبور در این سیستم را «مدت زمان تقدم» وسیله نقلیه که بین ۲۰ الی ۶۰ ثانیه است، تعیین می کند. مدت زمان تقدم

تصویر شماره ۶ - نحوه تأمین اولویت عبور دو چرخه سواران در هنگام تلاقی با راههای جانبی در یکی از شهرهای انگلستان. فراموش نشود که رفت و آمد در این کشور از سمت چپ انجام می گیرد.

وسایط نقلیه عبارت است از حداکثر مدت زمانی که پس از به کار افتادن دکمه فشاری به وسیله عابر پیاده نگه داشته می شود تا وسایط نقلیه گماکان به اولویت عبور خود ادامه دهند. مدت زمان عبور عابر پیاده نیز ثابت در نظر گرفته می شود و مقدار آن با توجه به عرض جاده تنظیم می شود تا عابران پیاده زمان لازم را برای طی آن داشته باشند.

۱-۳-۵ - گذرگاه پافن

گذرگاه پافن (۲) نوع از تقا یافته ای از گذرگاه پلیکان است که به صورت هوشمند عمل می کند. در این نوع گذرگاه شناسگرهایی در سطح سواره رو و سطح پیاده روی مقابل آن نصب می شود. شناسگر نصب شده در پیاده رو در صورت نبود عابر پیاده، از به کار افتادن قاز غیر ضروری عابر پیاده در سیستم جلوگیری می کند. شناسگر نصب شده در سطح سواره رو نیز در صورت وجود عابر پیاده - اعم از افراد سن یا معلول - در سطح گذرگاه، به تاوان «مدت زمان تمام فریز» ادامه می دهد.

ترافیک می گردند. حداقل مطلق عرض جان پناه ۱/۲ متر تعیین شده است ولی هر کسی که تا به حال کالسکه بچه ای را به جلو برده باشد می فهمد که واقعاً این مقدار کافی نیست.

۱-۳-۲ - گذرگاه به شیوه طرحهای آرام سازی ترافیک

پیش آمدگی پیاده رو به سمت سواره رو و برجسته کردن محل عبور عرضی پیاده، از شیوه های رایج طرحهای آرام سازی ترافیک است. (تصویر شماره ۲). طرحهای آرام سازی ترافیک به این لحاظ مفیدند که هم سرعت های وسایط نقلیه را به نفع عابر پیاده پایین نگه می دارند، و هم جانمایی را که عابر پیاده عرض آن را طی می کند باریک می سازند و فاصله پیاده روی را کم می کنند.

۱-۳-۳ - گذرگاه گورخری

هنگامی که رانندگان عابران پیاده را بر روی گذرگاههای گورخری (گذرگاه راهراه) می بینند، موظف اند به منظور عبور پسادگان توقف کنند؛ لذا عابران در زمانی که سرعت وسایط نقلیه

۶-۳-۱- گذرگاه توکان

گذرگاه توکان (۳) همان گذرگاه یافن است. با این تفاوت که هم عابر پیاده و هم دوچرخه‌سوار به صورت توأم از آن استفاده می‌کنند (تصویر شماره ۵). سطح گذرگاه توکان عملاً به دو قسمت تقسیم می‌شود که نیمی از آن برای عابر پیاده و نیم دیگر برای عبور دوچرخه‌سوار مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۷-۳-۱- گذرگاه منقسم

مزیت گذرگاه منقسم، کاهش فاصله پیاده روی عابر برای طی عرض خیابان است. این نوع گذرگاه برای راههای دوطرفه با عرض بیشتر از ۱۵ متر توصیه شده است؛ ولی در بعضی از موارد با عرض پایین تر - و حتی برابر با ۱۱ متر - نیز خالی از فایده نیست. گذرگاه منقسم می‌تواند به صورت غیریکسره باشد و یا حالت راست گرد طراحی شود تا عابر پیاده‌ای که در جزیره مرکزی منتظر عبور از نیمه دوم خیابان است، همیشه رو به جهت ترافیک مخالف داشته باشد. جزیره مرکزی معمولاً به نرده ایمنی مجهز می‌گردد و حداقل عرض آن نیز ۳ متر در نظر گرفته شده که معمولاً دست یافتنی نیست.

۸-۳-۱- گذرگاه به شیوه سایر کنترل کننده‌های چراغدار علاوه بر گذرگاههای چراغدار که پیش تر شرح داده شدند، معمولاً سایر کنترل کننده‌هایی که با چراغ راهنمایی عمل می‌کنند نیز تسهیلات لازم را برای تأمین مدت زدن کافی طی کردن عرض خیابان برای عابر پیاده ارائه می‌کنند.

از میان روشهای معمول در این زمینه می‌توان به یک سیستم کنترل ترافیک شهری اشاره کرد که گذرگاههای پلیکان را نیز شامل گردد. همچنین یک تقاطع کنترل شده می‌تواند گذرگاههای پلیکان همجوار را به خود متصل کند. در این گونه موارد این سیستمها قاز عابر پیاده مورد نیاز را از قبل تنظیم می‌کنند.

در بسیاری از کشورها، از گذرگاههای پلیکان و مشابه آن که عمدتاً در کشورهای اروپایی کاربرد دارند، کمتر استفاده می‌شود.

و معمولاً در شرایط تقاطعهای کنترل شده با چراغ راهنمایی به ارائه تسهیلات برای عبور عرضی عابر پیاده می‌پردازند. در برخی از کشورها، مانند آمریکا، قانونی به نام قانون گردش به راست اجرا می‌شود که براساس آن رانندگانی که گردش به راست می‌کنند، باید حق تقدم را به عابران پیاده‌ای که در حال عبور از عرض خیابان مجاور هستند واگذار کنند؛ لذا بعضاً از طراحی فاز چراغ پیاده برای عابران پیاده پرهیز می‌گردد و حتی ممکن است بر جزایر جان پیاده هم تیزی نباشد.

۲- طرحهای دوچرخه‌سواری

پس از رایج شدن خودروسواری، دوچرخه‌سواری به دست فضاوشی سپرده شد. در شرایطی که وسایط نقلیه موتوری در سیستم ترافیک غالب شدند، طریقه دوچرخه‌سواری براساس مدارک آماری به روشی ناامن برای جابجایی تبدیل گردید. این ناامنی به علت فقدان آگاهی و بی توجهی رانندگان و نامناسب بودن راهها برای دوچرخه‌سواری به وجود آمد.

در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی، کشوری مانند دانمارک که دارای بدترین پیشینه ایمنی برای دوچرخه‌سواری بود، توانست پس از اجرای برنامه‌های مثبت در این زمینه، به سطح بالایی از دوچرخه‌سواری ایمن برسد.

جزایر جان پناه وسط خیابان در برخی از موارد به لحاظ محدود کردن عرض جاده موجب ایجاد محدودیتهایی برای ترافیک می‌گردند

هم اکنون یک فرد بالغ دانمارکی ۱۲ برابر بیشتر از یک فرد بالغ انگلیسی دوچرخه‌سواری می‌کند؛ و آمار ایمنی دوچرخه‌سواری دانمارک نیز ۱۰ برابر بالاتر از آمار مشابه آن در انگلستان است. در حالی که شیب بستر راهها و سایر شرایط در هر دو کشور تقریباً یکسان است.

از جمله کارهایی که از عهده مهندسان ترافیک در خصوص ارتقای طرحهای دوچرخه‌سواری برمی‌آید می‌توان به طرح راههای دوچرخه‌رو، طراحی کیفی مسیر و پارکینگ مناسب برای دوچرخه، روشهای کاهش سرعت و کاهش حجم وسایط نقلیه موتوری اشاره کرد. به طور کلی، در شرایط مناسب بودن شیب راهها، نقطه شروع طرح توسعه دوچرخه‌سواری در آنجاست که سیاست افزایش استفاده از دوچرخه برای جابجایی مدنظر قرار گیرد.

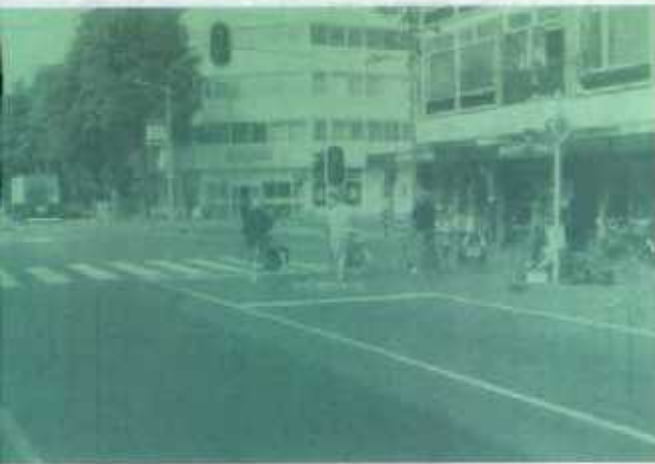
۱-۲- طرح راههای دوچرخه‌رو

چنانچه زمین کافی و سرزمین هموار در اختیار باشد، می‌توان

تصویر شماره ۸- است. گذرگاه منقسم از آن طرفیک سو توری به طور بیشتر گسترده می‌شود. در هنگام نزدیک شدن به محل سرعت گذرگاه از خط دوچرخه‌رو و جابجایی مسرت گسترده استفاده می‌شود.

تصویر شماره ۸- یک مسیر دوچرخه‌رو به سمت چپ در میان خیابان در یکی از شهرهای انگلستان که در جهت عبور از یک تقاطع نیز ارائه شده است.

به احداث مسیرهای دوچرخه‌رو اتمام کرد. مسیرهای دوچرخه‌رو به عرض حداقل ۲ متر در هر دو طرف راههای اصلی و با تأمین اولویت عبور در تقاطع با راههای جانبی می‌تواند طراحی گردند. این اولویت عبور با دور کردن مسیر دوچرخه از راه اصلی در هنگام تلاقی با راههای جانبی و برجسته کردن آن دست یافتنی است (تصویر شماره ۶). علت انجام این کارها این است که دوچرخه‌سوارها در ترافیک گردشی در تقاطعها دیده شوند، و خود نیز آنها را ببینند.

علاوه بر مسیرهای اختصاصی مذکور، مسیرهای ویژه‌ای به عرض حداقل ۱/۵ متر نیز می‌توان برای دوچرخه احداث کرد به طوری که همجهت با جریان ترافیک خیابان باشند و فقط با یک خط سفید توپز از سایر وسایط نقلیه جدا گردند (تصویر شماره ۷). اگر این خط سفید به صورت منقطع اجرا گردد، در آن صورت سایر وسایط نقلیه در موقع نیاز برای حرکت‌های گردشی می‌توانند آن را قطع کنند.

۲-۲- تقسیم تسهیلات با عابران پیاده

مسیرهای دوچرخه‌رو غالباً می‌توانند مورد استفاده عابران پیاده نیز قرار گیرند. در این صورت عرض مورد نیاز مسیر حداقل ۳ متر است. این گونه راهها به تأیید گذاری خاص خود نیاز دارند ولی معمولاً در آنها نیازی به جداسازی عابر پیاده و دوچرخه‌سوار

تصویر شماره ۷- پارکینگ دوچرخه در محل امن و نزدیک به مقصد با استفاده از سطح سوار پرو

اگر سرعتها تا زیر ۳۰ کیلومتر در ساعت کاهش یابند، دوچرخه‌سواران می‌توانند همراه با ترافیک موتوری به رانندگی بپردازند

عبوری از خیابانهای مسکونی یا مناطق حساس مؤثر واقع گردند. ۲-۴- طرحهای اصلاحی در میدانها و تقاطعها در تقاطعهای دارای حق تقدم عبور، که دهانه گشاد دارند، رانندگانی که با سرعت زیاد به حرکت خود ادامه می‌دهند برای دوچرخه‌سواران مشکل ساز و خطر آفرین می‌شوند. شعاع گوشه این گوشه تقاطعها را باید برای به حداقل رساندن این خطرها کاهش داد.

میدانهایی که برای سرعتهای زیاد طراحی شده‌اند نیز برای دوچرخه‌سواران خطرناک‌اند. طراحی این میدانها بایستی برای کاهش سرعت، نصب چراغ راهنمایی و یا اضافه کردن مسیر جداگانه دوچرخه مورد تجدید نظر قرار گیرد. میدانچه‌ها در این خصوص از میدانها ایمن‌ترند، ولی بایستی از شیوری کردن دهانه ورودی آنها که موجب ترغیب سرعت است اجتناب ورزید.

۲-۵- تقدم عبور در تقاطعهای مجهز به چراغ راهنمایی «خط توقف مقدم» در تقاطعهای مجهز به چراغ راهنمایی که امکان توقف دوچرخه‌سواران را در جلوی صف وسایط نقلیه فراهم می‌کند، می‌تواند باعث شود که دوچرخه‌سواران بتوانند حرکات گردش به چپ خود را در این تقاطعها با ایمنی انجام دهند و بر خورد خود را با وسایط نقلیه راست گرد به حداقل برسانند (تصویر شماره ۹).

۲-۶- راه و پارکینگ مناسب دوچرخه

سطح راه عبور دوچرخه باید کیفیت مناسبی داشته باشد. روسازی باید صاف - و مثلاً از جنس آسفالت یا تخته مناسب آبهای سطحی - باشد. در هنگامی که دوچرخه‌سواران نیاز به ورود از راه اصلی به راه دوچرخه‌رو را دارند نیز بایستی جزیره مناسب با جنول بندی مناسب اجرا گردد.

برای ایجاد تسهیلات لازم در محلهای دوچرخه‌سوازی، یکی از نکات مهم طراحی پارکینگ است (تصویر شماره ۱۰). پارکینگهای دوچرخه نیز بایستی نزدیک مقصد طراحی گردند و در محل امنی جایگذاری شوند.

نیست، مگر اینکه مسیر دارای شیب تند باشد و سرعتهای دوچرخه‌سواری نیز در حدی باشد که موجبات ناراحتی عابران را فراهم نسازد. در صورت نیاز به جداسازی، از جدول گذاری استفاده نمی‌شود، بلکه فقط یک خط سفید رنگ ترسیم می‌گردد تا محدودیتی در حرکت‌های سبقتی به وجود نیاید.

۲-۳- کاهش سرعت و حجم وسایط نقلیه موتوری

به طور کلی می‌توان گفت که اگر سرعتها تا زیر ۳۰ کیلومتر در ساعت کاهش یابند، دوچرخه‌سواران می‌توانند همراه با ترافیک موتوری به رانندگی بپردازند (تصویر شماره ۸). در بالاتر از این سرعت، عرض بیشتری برای خط عبوری لازم است - به ویژه اگر جریان ترافیک سنگین باشد. اگر سرعتها بالاتر از ۵۰ کیلومتر در ساعت باشند، به نوعی جداسازی یا اضافه عرض ضرورت می‌یابد. برای سرعتهای بالاتر از ۶۵ کیلومتر در ساعت، جداسازی ضروری است. در این زمینه روشهای آرام سازی ترافیک می‌تواند ضمن کاهش سرعتها، در از بین بردن ترافیک

پانوشته:

- 1- Policon: Pedestrian Lighted Crossing
- 2- Putin: Pedestrian User-Friendly Intelligent Signals

علی صفوی - محمد رشتیان

باغ گلها، خاطره‌ای از باغ ایرانی

آن به عنوان الگویی برای طراحی دیگر پارکها استفاده کرد. مشخصات پروژه

حاصلیات اجزای باغ گلها به ابتکار سازمان پارکها و فضای سبز شهر اسفهان و با همکاری معاونت عمرانی شهرداری اسفهان در مهرماه سال ۱۳۷۳ در زمینی به مساحت ۵۵۰۰ متر مربع آغاز گردید.

این مجموعه اولین طرح از طرحهای برنامه ۲۲+ اسفهان در شهرداری اسفهان است که با هزینه ۳۲۰۰ میلیون ریال در بیشهزارهای حاشیه زاینده رود و در محل میدان بزرگمهر این شهر، در شهریور سال ۱۳۷۵ به بهره برداری رسید. این پارک با ویژگیهای منحصر به فرد و در عین حال متنوع خود (خدمات تفریحی، آموزشی، فرهنگی، تحقیقی) توانسته است به جاذبه‌های گردشگری شهر اسفهان بیفزاید و از طرفی نیز استادان، دانشجویان، دانش پژوهان و علاقه‌مندان به گل و گیاه را به بهره برداری از این محیط جذب کند.

اهداف پروژه

محمدی، معاون خدمات شهری شهرداری اسفهان، دو جنبه از اهداف ساخت این مجموعه را چنین بر می شمارد: نخست، استفاده از باغ گلها برای عموم شهروندان اسفهان و گردشگران؛ و دوم، استفاده از این مجموعه برای دانش پژوهان و استادان دانشگاهها به عنوان مرکز تحقیقات زیست شناسی و گیاهشناسی.

مهم ترین هدفی که این پروژه در پی دستیابی به آن است، ایجاد کانونی برای جذب گردشگران داخلی و خارجی و ارتقای سطح جاذبه‌های گردشگری شهر است. گردشگران داخلی و خارجی به موازات بازدید از میدان امام و عناصر و مراکز تاریخی شهر، از پروژه‌های جدیدی که همسنگ با روح فرهنگی تاریخی شهر باشد نیز بازدید می کنند و با کیفیتهای طبیعی و توانهای بوم شناختی شهر اسفهان آشنا می شوند.

از اهداف دیگری که پروژه باغ گلها دنبال می کند، آشنا کردن مردم با انواع گونه‌های گیاهی موجود و نحوه استفاده و حفاظت از آنها در منازل و عرصه‌های عمومی شهر است. این آموزش بی گمان باعث تشویق مردم به کاربرد کیفیتهای فضای سبز در عرصه زندگی خصوصی، به خصوص در مجموعه‌های آپارتمانی و مسکونی خواهد شد.

محمدی درباره اهداف آموزشی و تحقیقاتی این مجموعه چنین می گوید: باغ گلها به عنوان مرکز آموزش و تحقیقات

سرورده پارکها و فضاهای سبز شهری با توجه به توان آلودگیهای ناشی از زندگی ماشینی، جایگاه ویژه‌ای در بین فضاهای شهری یافتند. باغ گلهای اسفهان در جمله این گونه فضاهاست که با توجه به خصوصیات منحصر به فرد خود توانسته است به عنوان نمونه‌ای موفق مطرح شود.

بزرگ خورد مناسب و برنامه ریزانه با این فضاهای شهری و ترکیب صحیح آنها در سازمان فضای شهر، امری ضروری به نظر می رسد؛ و به همین لحاظ شناخت رویکردهای صحیح در این زمینه اجتناب ناپذیر است. در کشور ما به علت برخی محدودیتها عموماً نحوه برخورد با فضاهای سبز شهری سطحی است و ساماندهی فضاهای شهری در سطح طرحهای جامع صورت می پذیرد. ولی در خیلی از کشورهای پیشرفته، با توجه به نگرشهای جدید، از جمله یادگیری محیطی (که در دهه ۱۹۹۰ مطرح شده است)، موقعیت مکانی این فضا یا توجه به بستر طبیعی و اکولوژیک شهرها برای توسعه پایدار معین می گردد.

مجموعه باغ گلهای اسفهان در این میان به عنوان الگویی برای طراحی پارکها و فضاهای سبز شهری مطرح می شود؛ به ویژه آنکه این مجموعه با معماری خاص خود در کنار زاینده رود، محور طبیعی اسفهان، اهمیت خاصی پیدا می کند.

استقرار این پارک شهری در کنار زاینده رود، زنده کننده یاد و خاطره باغهای حاشیه سبز این رودخانه است. در قدیم ایام سر ناسر حاشیه این رودخانه را باغهایی پوشانده بودند که علاوه بر برطرف کردن نیاز شهر به میوه، نقره جگانه برای مردم بومی و مسافران این شهر بودند. باغ گلها با الهام از فرهنگ و معماری باغهای ایرانی، علاوه بر آشنا کردن بازدید کنندگان با هویت این گونه باغها، توانسته است با استفاده از تکنیکهای جدید طراحی به نیازها و توقعات مردم امروزی از پارک نیز پاسخ دهد. به همین دلیل استقبال چشمگیر مردم از باغ گلها باعث شده است تا این مجموعه به یکی از کانونهای موفق در زمینه ارتقای سطح تعاملات اجتماعی تبدیل شود. از دیگر کارکردهای مثبت این پارک، آموزش مردم در حفظ و بهبود کیفیتهای زیست محیطی و حساس ساختن آنها به زیباییهای طبیعی است. با توجه به این نکات و همچنین تنوع پوشش گیاهی موجود، این باغ اکنون به باغ موزه‌های طبیعی برای جذب گردشگران تبدیل گردیده است.

نکته‌ای که بیش از همه در این مجموعه احساس می شود، حضور فرهنگ و روح مکان و نیز به کارگیری مناسب بستر و زمینه‌های تاریخی موجود در طراحی باغ گلهاست، که می توان از

صخره‌های با بیش از ۲۵۰ گونه، مجموعه‌ای از گیاهان آبیزی، بوته‌های، گل‌های دائمی و فصلی، گیاهان ویژه آپارتمانها و کلکسیون انواع بذرها و مانند اینها اشاره کرد.

این گوناگونی باعث ایجاد تنوع فراوان در منظر باغ گردیده است، به نحوی که در فصول مختلف چهره و سیمای مجموعه، خود را به گونه‌های تازه و بسیار جذاب و متفاوت به بازدید کنندگان عرضه می‌کند. قبل از بررسی تأثیر رویکرد حضور عملکرد تفریحی و خدماتی بر سیمای مجموعه در قالب یک پارک اسروزی که نیازهای فراغتی و تفریحی و حتی فرهنگی مردم را تأمین کند، باید دانست که ضرورت حضور چنین رویکردی در باغ گلها توسعه روز افزون شهر اصفهان و گسترش آپارتمان‌نشینی است.

یکی از ضرورت‌های ایجاد پارک‌های شهری در اصفهان، این است که فضاهای سبز ضمنی جایگزین فضاهای کوچک و با عرصه‌های شلوغ که دیگر درختچه‌های با وجود اندک به محبت به سطح کلان‌الکونی از یک پارک اسروزی را با چهره‌های متفاوت ارائه

منظر باغ از طرح فرش ایرانی، بوکلو جزیره

می‌کنند از دیگر اهداف طراحی این گونه مجموعه‌ها، آن است که بتوان با کنترل کاربریها و خدمات، آرامشی را که انسان در هیاهوی شهر به آن نیاز دارد تأمین کرد؛ و این امر تا حد زیادی در این پارک محقق شده است. در این پارک انسان با شنیدن صدای آب و مشاهده جریان آن و نشستن در کنار درختان سایه انداز و نظایر اینها، به این آرامش دست می‌یابد. البته باید توجه داشت که تحقق این آرامش با حفظ هویت پارک به عنوان مجموعه‌ای تفریحی همراه است. در واقع وجود عملکردهایی چون باغ وحش، رستوران، سینما و مانند اینها باعث اغتشاش در عملکرد اصلی پارک نشده است و با روح فرهنگی و آموزشی این مکان معایرتی ندارد. مهم‌ترین مقوله‌ای که در طرح باغ گلها به آن پرداخته شده، توجه به رویکرد سوم - یعنی توجه به بستر مکانی و تاریخی خاص مجموعه - است.

در طراحی پارک و به طور کلی طراحی و ساماندهی فضای سبز عمومی شهر در هر نقطه جهان باید روح و فرهنگ مکان حضور یابد و متجلی گردد. بهره‌گیری از ایده‌های طراحی باغ ایرانی، عنصری مؤثر در ایجاد حسن مکان و نیز در بازسازی خاطرات جمعی است که از ویژگی‌های آن می‌توان به محصوریت کالبدی در عین احساس بی‌کراتگی و بی‌انتهایی حسی و معنوی،

طبیعی و گیاه‌شناسی، دارای مخاطبان خاص خود - همچون دانشجویان و استادان دانشگاه - است، به طوری که عملکرد آموزشی این مجموعه به صورت باغ گیاه‌شناسی، یکی از عناصر تشکیل دهنده طرح کالبدی آن به شمار می‌آید.

اصالتی، کارشناس سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان، جزئیات بیشتری را در خصوص اهداف مذکور و نحوه تحقق آنها ذکر می‌کند. وی می‌گوید شهرداری اصفهان مسابقات و مراسم مختلفی را برای آموزش مردم برگزار می‌کند، که از جمله آنها برگزاری هفتگی مسابقه شناسایی گلهاست. در این مسابقه کارشناسان به طرح سؤالاتی درباره گلها و درختان و درختچه‌ها می‌پردازند، که به پاسخهای صحیح جوایزی نیز اهدا می‌شود. سپس در انتهای برنامه کارشناسان در مورد پاسخ سؤالات مطرح شده توضیح می‌دهند.

از دیگر اقدامات ارزشمندی که شهرداری اصفهان در این زمینه انجام داده، برگزاری جشن انتخاب بهترین سبزه سال در ایام نوروز است. این جشن به مناسبت گرامیداشت روز طبیعت و

فضای سبز برگزار می‌شود و طی این مراسم به بهترین سبزه سال جایزه‌ای اهدا می‌گردد. ناگفته نماند که این پارک همچنین به عنوان مکانی برای اجرای کنسرت‌های موسیقی و برنامه‌های رادیو و تلویزیون مورد استقبال قرار می‌گیرد.

اصول و روشهای طراحی مجموعه

به طور کلی زمینه طراحی مجموعه باغ گلها، سه رویکرد عمده را در بر گرفته است: اول رویکرد فرهنگی آموزشی نسبت به مجموعه؛ دوم رویکرد عملکردی به لحاظ خدماتی و تفریحی؛ و سوم رویکرد به بستر مکانی و تاریخی خاص مجموعه در شهر اصفهان، که معماری با هویت خاص خود را می‌طلبد.

در مورد تأثیر رویکرد فرهنگی و آموزشی بر سیمای مجموعه، که هدف و استراتژی اصلی احداث این مجموعه نیز بوده است، باید به تنوع گونه‌های گیاهی، ایجاد تنوع کلکسیونهای گیاهی و تغییر منظر باغ در فصول مختلف سال اشاره کرد.

از جمله موارد مذکور می‌توان به کلکسیون درختچه‌های زینتی، سوزنی برگ، برگ گونشی‌ها و کاکتوسها با بیش از ۵۰۰ گونه، کلکسیون انواع رز، مجموعه گیاهان پیازی و گونه‌های زینتی، مجموعه گیاهان دارویی با بیش از ۱۲۰ گونه، گیاهان

باغ گلها با الهام از فرهنگ و معماری باغهای ایرانی، علاوه بر آسنا کردن بازدید کنندگان با هویت این گونه باغها، توانسته است با استفاده از تکنیکهای جدید طراحی به نیازها و توقعات مردم امروزی از پارک نیز پاسخ دهد

حشر به منظور کاشت انواع گیاهان صخره‌ای که نمایان از طبیعت را ارائه می‌کند طراحی و اجرا گردیده است. این بخش دارای سیمایی آرگانیک با حرکتهای نامنظم و منظر متنوع است.

۳- آبشار باغ: این آبشار در سمت شرقی باغ صخره‌ای قرار دارد که از ارتفاع ۴ متری آن حجم زیادی آب به داخل برکه می‌ریزد و جریان می‌یابد.

۴- برکه: به منظور تألیف هوا و پرورش انواع گیاهان آبی در باغ، به مساحت ۲۵۰۰ مترمربع در ضلع جنوبی باغ پیش‌بینی و اجرا گردیده است.

۵- محوطه مخصوص کودکان: در این محوطه با استفاده از انواع پرچینها، طرحی پیش‌بینی شده است که بچه‌ها بتوانند با گریز و اختفا ساعاتی از وقت خود را در باغ بگذرانند.

۶- طرح فوشن ایرانی: این طرح با الهام از نقوش کاشیکاریهای مسجد جامع اصفهان (۸۸۰ ه.ق.) و فرشهای سنتی و دستباف ایرانی در زمینی به مساحت ۱۸۶۰ مترمربع و با گونه‌های مختلف گیاهی در وسط باغ جانمایی و اجرا شده، که یکی از جلوه‌های زیبای باغ به شمار می‌آید.

۷- باغ گیاهان دارویی و خوراکی: این مجموعه با مساحتی در حدود ۱۱۷۰ مترمربع با انواع گیاهان دارویی و خوراکی موجود در مناطق مختلف ایران طراحی شده است.

۸- باغ سوزنی بزرگان: این قسمت دارای انواع درختان سوزنی بزرگ است که مساحتی بیش از ۲۱۶۶ مترمربع از باغ به آن اختصاص یافته و در منتهی‌الیه دریاچه واقع گردیده است.

۹- باغ گیاهان بیضایی: مساحت این باغ ۷۴۰ مترمربع است. در این مجموعه سعی شده با استفاده از تعداد زیادی از گونه‌های گیاهان بیضایی که با شرایط آب و هوایی اصفهان سازگاری دارند، منظره زیبایی به وجود آید.

به واسطه انگیزش احساسات انسان، اشاره کرد. این ویژگیها به گونه‌ای است که انسان باغ بهشت و اصل وجودی خود را در این باغ تسامی می‌کند. باغ با عطر گلها و گیاهانش حس بویایی را برمی‌انگیزد، و با درختان میوه‌اش چشایی را، و شنوایی آدم نیز با درختانی همچون صنوبر، هنگامی که باد به آنها می‌خورد یا درختانی که پرندگان را به طرف خود جلب می‌کند، برانگیخته می‌شود. حرکت و روانی آب نمادی از صفا و پاکی معنوی است، و هندسه و نظم آن نیز نظم طبیعت و صلاحیت عقل را تداعی می‌بخشد. اینها همه ویژگیهایی است که در باغ ایرانی احساسات انسان را به نشاط می‌آورد و انسان را به اعماق وجود خود فرو می‌برد و به آرامش فرا می‌خواند و باغ گلها به خوبی از این عناصر بهره‌مند گردیده است. بر این اساس، در باغ گلها فضاهایی به صورت باغ و با استفاده از عناصر خاص معماری باغ ایرانی خلق شده‌اند تا هر کس بتواند رابطه نزدیکی با طبیعت برقرار کند. در عین حال درونگرایی باغ ایرانی باعث می‌شود تا بوم‌شناسی منطقه و الزامات آن - یعنی تنوع منظر و تنوع کاشت - جایگاه چندان مهمی در آن نداشته باشد.

اما در باغ گلها این ویژگی نیز با استفاده از ایده باغ تماتیک (موضوعی) رعایت شده است. این سبک به گونه‌ای عمل شده است که پارک در درون خود می‌تواند باغهای مختلف را در برگیرد، آن هم به صورت قطعات کوچکی که در آنها انسان خود را در فضایی نسبتاً محصور حس می‌کند و با طبیعت رابطه فردی برقرار می‌سازد. در بخشهای دیگر باغ نیز غلبه با بوم‌شناسی منظر و مناظر طبیعی نامحدود داخل و خارج پارک است و این پذیرده می‌تواند برای هر فردی که از مجموعه بازدید می‌کند، ملموس باشد.

اجزای مجموعه

مجموعه تفریحی، آموزشی باغ گلها از ترکیب قسمتهای گوناگونی به شرح زیر ایجاد گردیده که مکان هر یک از آنها در نقشه مشخص است.

۱- پایویون ورودی: ساختمانی با ابعاد ۹×۶ و ارتفاع ۶ متر در دو اشکوب، که در طبقه همکف آن دفتری برای ارائه بروشور در مورد اطلاعات باغ و نمایش بفرهای گلها وجود دارد، و طبقه بالای آن شامل یک سالن ۹×۶ متر به منظور ارائه فیلم و اسلاید انواع گیاهان است. این بخش نمادی از ورودی و سردر باغهای ایرانی است.

۲- باغ صخره‌ای: این باغ با وسعت ۲۵۰۰ متر و ارتفاع ۴

حضور سبک معماری باغ ایرانی و عناصر آن

سردر ورودی باغ گلها

از مسائل دیگر باغ ناتمام ماندن و اجرا نشدن بخشی از پروژه‌ها و برنامه‌های از پیش تعیین شده در طرح باغ گلهاست، که بدین ترتیب درک ناقصی از ویژگیهای مجموعه در ذهن مخاطب نقش می‌گیرد. به عنوان مثال می‌توان به اجرا نشدن برجهای کبوتر اشاره کرد، که باز دید کنندگان با رفتن به داخل آنها می‌توانستند مناظر باغ را از بالا مشاهده کنند، و ایده فرش ایرانی یا طرحهای اسلیمی را از ارتفاع مناسب و به طور کامل نظاره گر باشند

آن از طریق بهماژ از حوضچه‌های مزیحاً تأمین می‌شود و سرریز آن نیز در مسیری مناسب به روختانه زاینده رود منتقل می‌گردد. آب در باغچه و برکه مجموعه پارک صخره‌ای با استفاده از اختلاف ارتفاع آب در بالا و پایین مسیر سرریز ساخته شده تأمین می‌شود.

فضای سبز باغ با سیستم آبیاری بارانی و با استفاده از پاشنده‌های مخفی شونده آبیاری می‌شود.

سیستم روشنایی و برق رسانی مجموعه نیز به این صورت است که کابل‌های برق از یک کانال به ارتفاع ۸۰ سانتیمتر و عرض ۴۰ سانتیمتر عبور کرده‌اند و روی آن برای جلوگیری از ضربه و مشخص بودن مسیر تأسیسات برق، آجر چینی شده است. در این باغ نورپردازی در قسمت‌های حساس تر - از جمله قسمت فرش - به صورت نورهای حتمرکز است. در سطح باغ نیز پایه‌های ۹ متری نصب گردیده که نور آنها به صورت غیر حتمرکز است (در سطح باغ از نور سفید رنگ هلیوم و در قسمت پارکینگ از نور زرد استفاده گردیده است). در قسمت راهروهای ضلع شمالی باغ نیز چراغهای پایه کوتاه چمتی به صورت تزیینی نصب گردیده که نشان دهنده مسیر راه فرعی به طرف گیاهان دارویی است.

محدودیتها و برنامه‌ها

اصلاتی مدیریت مجموعه باغ گلهاء، در زمینه محدودیتها و مشکلات موجود، به فقدان عزم و اراده جدی در انجام کارهای تحقیقاتی در زمینه فضای سبز اشاره می‌کند، که در اینجا مشخصاً عدم استفاده بهینه از مجموعه باغ گلهاء مطرح است. باید توجه داشت که بستر طبیعی شهر اصفهان به طور عام، و حضور کارخانه‌های ذوب آهن و سیمان به طور خاص، باعث اضمحلال رشد بسیاری از گونه‌های گیاهی شهری گردیده است. وی می‌افزاید ایجاد فضای سبز و نگهداری آن سالیانه میلیاردها تومان هزینه در بر دارد ولی از این هزینه به خوبی بهره‌برداری نمی‌شود و این در صورتی است که تنها با اختصاص بودجه‌ای محدود برای توسعه کارهای تحقیقاتی، می‌توان این هزینه را به نحو بسیار مطلوب‌تری به کار برد.

وی در ادامه، از جمله دیگر معضلاتی که همواره در طراحی پارکها - و در اینجا مشخصاً باغ گلهاء - وجود دارد، را عدم هماهنگی میان طراحان محوطه و معماران منظر و متخصصان طراحی فضای سبز بر می‌شمارد. به طور کلی چنانچه، از این لحاظ که هر یک از عناصر باغ و پارک باید در کجا قرار گیرند، به

۱۰- مجموعه گونه‌های زنبق: این مجموعه نیز با مساحتی در حدود ۹۰۰ متر مربع در ضلع شرقی باغ و در کنار آمفی تئاتر رویاژ با تعداد گونه‌های مختلف زنبق پیش‌بینی و اجرا گردیده است.

۱۱- مجموعه گونه‌های داوودی: مجموعه گونه‌های داوودی با تنوع رنگ، با مساحتی در حدود ۹۰۰ متر مربع در ضلع شرقی باغ طراحی و اجرا گردیده است.

۱۲- باغ گل‌رز: باغچه‌هایی به منظور کشت انواع گل‌های رز موجود در ایران، در قسمتی از باغ پیش‌بینی و اجرا گردیده است.

۱۳- آمفی تئاتر رویاژ: فضایی است در ضلع شرقی باغ، که با استفاده از تنه درختان به صورت آمفی تئاتر به منظور برگزاری نمایشگاه‌های مختلف و مراسم جشن و سخنرانی پیش‌بینی شده و ظرفیت آن حدود ۲۵۰ نفر است.

۱۴- گلخانه: به لحاظ شرایط اقلیمی اصفهان و کمبود گل در فصل زمستان، و به منظور پویا بودن باغ گلهاء، مجموعه گلخانه‌ها به مساحت حدود ۷۰۰ متر مربع در ضلع شمال شرقی باغ پیش‌بینی شده است، که با فراهم کردن اقلیم‌های متناسب در طول زمستان، بازدید کنندگان می‌توانند نظاره گر انواع گل‌ها باشند.

از دیگر قسمت‌های مجموعه می‌توان به طرح نقوش معماری ایرانی، جزیره، آبناهد، چایخانه سنتی و محل فروش گیاهان موجود در باغ - واقع در ضلع شمال شرقی - اشاره کرد. آب مجموعه باغ گلهاء از یک حلقه چاه که در شمال شرقی باغ حفاری گردیده است تأمین می‌شود. عمق چاه در حدود ۶ متر و آب دهی آن ۲۰ لیتر در ثانیه است.

در مرکز مجموعه آبناهی اصلی طراحی شده است، که آب

طرح در ترکیب و منظر سازی با عناصر یادمانی

نقشه و موقعیت پارک

آنها را نیز در نظر بگیرند یا توجه به ماهیت طرحهای توسعه فضای سبز، که نیاز به برنامه‌های میان مدت ۵ تا ۱۵ ساله دارد، تغییر مدیریتها و اقدامات اشتراک‌ده ممکن است به قیمت نابودی این گونه برنامه‌ها تمام شود.

اصلائی در زمینه برنامه‌هایی که سعی در رفع محدودیتهای مشکلات موجود مخلوطه دارند، از موارد زیر یاد کرد: افزایش جنبه آموزشی مجموعه از طریق طراحی و اجرای باغ‌زایی، گلکسونها و نمایشگاههای گونه‌های گیاهی که هر ماهه برگزار می‌شود، و همچنین برنامه‌هایی برای افزایش جذابیت عملکردی مجموعه، خصوصاً از لحاظ خدماتی و تفریحی که با عملکرد باغ نیز همسوخ باشند، از قبیل فروشگاههای عرضه مستقیم گل و گیاه، پذیر و مانند اینها، از همین دست است افزایش مکانهایی برای بازی بچه‌ها و همچنین تنوع منظر باغ و ایجاد تغییرات و تحولاتی دائمی در آن، به صورتی که بازدید از مجموعه، هر بار تجربه‌یابی و جذابیت‌های تازه‌ای را برای افسراد در سر داشته باشد. از دیگر برنامه‌ها، ایجاد پارکهای سرپوشیده در مجموعه است که در فصول مختلف بتواند به عرضه خدمات به مردم بپردازد؛ و نیز استفاده از گلها و گیاهان فصلی به صورتی که در هر فصل از سال نوع و گونه‌های خاصی از گیاهان قابل ارائه به بینندگان باشد. از دیگر برنامه‌های شایان توجه ایجاد مجموعه‌های تندیسهای گیاهی (موسوم به توپویری) است که در واقع مجسمه‌هایی گیاهی از حیوانات هستند.

وی در ادامه به فروش بنر، کارت پستال و گل و گیاه در باغ گلها اشاره می‌کند و اقداماتی را که در زمینه رایانه‌ای ساختن اطلاعات گیاه‌شناسی در مجموعه انجام پذیرفته است برمی‌شمارد، و می‌گوید در این زمینه هر چند وقت یکبار پروشورهایی تکثیر می‌شود و در اختیار مردم قرار می‌گیرد و اطلاعات جدیدی در مورد گیاه‌شناسی ارائه می‌گردد.

از دیگر فعالیتها، باز دیدهای نوبتی مدارس راهنمایی و دبیرستانهاست که با هماهنگی اداره کل آموزش و پرورش استان و باغ گلها انجام می‌گردد. در این بازدیدها، کارشناسان مجموعه اطلاعات و آموزشهای لازم را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند. اصلائی در ادامه می‌افزاید، باغ گلها اکنون به عنوان دومین باغ گیاه‌شناسی کشور، محل مناسبی برای ارائه خدمات در دوره‌های کارآموزی دانشجویان رشته‌های باغبانی و طراحی محیط و فضای سبز است. دوره‌های کارآموزی برای این دانشجویان تحت نظر کارشناسان شهرداری و دانشگاه، طی قراردادهایی که با مراکز آموزش عالی و شهرداری منعقد گردیده، در جریان است و استادان دانشگاهها نیز در این مجموعه به تحقیقات علمی و پژوهشی می‌پردازند.

خلاصه کلام

شهروندان مدت زیادی را طی ششانه روز در خیابانها، پارکها و بازارچه‌ها می‌گذرانند، آنچه که در این میان برای مسئولان امور شهری اهمیت دارد این است که محیطهایی با کیفیتهای عالی برای ایشان فراهم سازند، به طوری که ضمن برطرف کردن نیازهای روزمره، به آموزش آنها به لحاظ فرهنگی و هویتی و بازسازی خاطرات جمعی شهروندان متحرک گردد.

مجموعه باغ گلها تبلور زیباییهای طبیعت و آمیزه‌ای از جلوه‌های روحبخش آن با عناصر تحقیقی و آموزشی است، که جایگاه ارزشمندی در معرفی معماری و باغسازی و سیمای طبیعی و فرهنگی شهر اصفهان دارد. این مجموعه به نوعی توانسته است ویژگیهای بالقوه تاریخی، طبیعی، آموزشی بسیاری را که در همه پارکهای عمومی شهر وجود دارد، بالفعل سازد.

وسینه معماران منظر انجام می‌گیرد و سپس طراحان فضای سبز اقدام به طراحی در این مخلوطه‌ها می‌کنند. این در حالی است که ماهیت چنین پروژه‌هایی لزوم تعامل و همکاری همزمان هر دو متخصص را می‌طلبد. در این مجموعه بسیاری از چالشها به گونه‌ای است که با اصول طراحی فضای سبز سازگار نیست و این مسئله باعث گردیده است که از توانایی باغ و پارک در اتقای مفاهیم خاص خود - چه به لحاظ منظر و چه به لحاظ آموزشی - کاسته شود. مثلاً جانمایی باغ منظرهای یا آبشار و برکه و پارکینگ می‌توانست با وضع مطلوب‌تری انجام پذیرد.

مسئله دیگر قطع ارتباط مستقیم باغ گلها با رودخانه است که به عنوان نقیصه در جانمایی کل مخلوطه باغ مطرح است. اصلائی در ادامه می‌افزاید از مسائل دیگر باغ ناامام ماندن و اجرا نشدن بخشی از پروژه‌ها و برنامه‌های از پیش تعیین شده در طرح باغ گلهاست، که بدین ترتیب درک ناقصی از ویژگیهای مجموعه در ذهن مخاطب نقش می‌گیرد. به عنوان مثال می‌توان به اجرا نشدن برجهای کبوتر اشاره کرد، که بازدید کنندگان بارش

مجموعه باغ گلها تبلور زیباییهای طبیعت و آمیزه‌ای از جلوه‌های روحبخش آن با عناصر تحقیقی و آموزشی است، که جایگاه ارزشمندی در معرفی معماری و باغسازی و سیمای طبیعی و فرهنگی شهر اصفهان دارد

به داخل آنها می‌توانستند مناظر باغ را از بالا مشاهده کنند، و ایده فرض آیرانی با طرحهای اسلامی را از ارتفاع مناسب و به طور کامل نظاره‌گر باشند. مسئله کلی دیگر، توجهات مردم از باغ است؛ از جمله اینکه باغ باید در هر زمانی و هر فصلی بسیار زیبا باشد. این در حالی است که مجموعه‌هایی از این دست در فصول مختلف سال به لحاظ وضعیت اقلیمی و نحوه خدمات‌رسانی، بسیار متنوع‌اند. مثلاً در برخی از کشورها باغهایی وجود دارد که تنها در دو تا سه ماه سال فعالیت دارند، و در بقیه سال دست‌اندرکاران به پرورش باغ و کارهای خدماتی آن می‌پردازند.

از دیگر مشکلات، می‌توان به نحوه تصمیم‌گیری در مورد پروژه‌ها و طرحهای توسعه باغ گلها اشاره کرد. مقامات تصمیم‌گیرنده و مسئولان می‌توانند به صورت مفیدتری از تجارب متخصصان و دست‌اندرکاران پروژه استفاده کنند و دیدگاههای

معرفی رساله: بررسی ویژگیهای سکونتگاههای حاشیه کلان شهرها (نمونه موردی: سکونتگاههای حاشیه کلان شهر تهران)

زهره داودپور
دکتر در شهرسازی

جدی به این موضوع و برنامه‌ریزی برای این سکونتگاهها و هدایت و کنترل آنهاست. مسلماً اولین و مهم‌ترین گام برای هر نوع برنامه‌ریزی و کنترل، شناخت مسئله و ویژگیهای آن از طریق روشهای علمی و برخورد منطقی با موضوع است. رساله حاضر با توجه به نگرانی افزایش این قبیل سکونتگاهها در مناطق کلان شهری، به ویژه تهران، سعی در شناخت و بررسی ویژگیهای این سکونتگاهها از ابعاد مختلف اقتصادی و اجتماعی و تأثیر این ویژگیها بر بافت کالبدی دارد.

اهداف

هدف عمده این رساله دستیابی به شناختی واقعی و عمیق از ویژگیهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ساکنان سکونتگاههای خودرو و حاشیه کلان شهر تهران و تأثیر این ویژگیها بر ساختار کالبدی آنهاست. این هدف از طریق پاسخگویی به چهار سؤال زیر دنبال می‌شود:

- ۱- منطقه کلانشهری تهران چگونه شکل گرفته است؟
 - ۲- روند شکل‌گیری سکونتگاههای حاشیه کلان شهر تهران چگونه بوده است؟
 - ۳- ساختار اقتصادی و اجتماعی ساکنان سکونتگاههای خودرو و حاشیه کلان شهر تهران چگونه است؟
 - ۴- ساختار کالبدی سکونتگاههای خودرو حاشیه کلان شهر تهران چگونه است و تا چه حد از ساختار اقتصادی و اجتماعی آن تأثیر پذیرفته است؟
- این مطالعه دو محدوده مکانی را در برمی‌گیرد: اول کلان شهر تهران که به عنوان بستر شکل‌گیری سکونتگاههای خودرو مورد توجه است و دوم محدوده کالبدی سکونتگاههای خودروی مورد مطالعه که دستیابی به ویژگیهای گوناگون آنها مورد توجه قرار دارند.

بیان مسئله

افزایش سرعت رشد جمعیت دنیا در دو قرن اخیر، و مخصوصاً افزایش جمعیت شهرنشین، موجب تمرکز جمعیت در قطبهای توسعه و رشد شده است. این تمرکز در قرن اخیر به ویژه در کلان شهرها که محل انباشت ثروت و سرمایه‌اند افتاده است. هر چند امروزه سرعت رشد شهرنشینی در کشورهای توسعه یافته در وضعیت مناسب و کنترل شده‌ای قرار دارد، اما ادامه رشد ستارگان آن در کشورهای در حال توسعه - مخصوصاً در مناطق کلان شهری - کاملاً مشهود است.

معمولاً شهرهای بزرگ برخلاف شهرهای متوسط و کوچک، تنها در داخل محدوده خود رشد نمی‌کنند بلکه ساکنان کلان شهرها در منطقه وسیع‌تری پراکنده می‌شوند. این پراکنش در کشورهای توسعه نیافته و یا در حال توسعه منجر به شکل‌گیری سکونتگاههای خودرو و در پیرامون شهرهای اصلی می‌گردد. براساس بررسیهای انجام شده حدود ۴۲ درصد جمعیت شهرنشین کشورهای جهان سوم در سکونتگاههای غیررسمی ساکن هستند (Browder et al, 1995).

انباشت سرمایه و ایجاد فرصتهای شغلی در منطقه کلان شهری تهران و کمبود یا فقدان این امکانات در سایر مناطق کشور نیز در دهه‌های اخیر موجب تمرکز جمعیت و فعالیت در این منطقه، و همچنین سبب شکل‌گیری و رشد فزاینده سکونتگاههای خودرو در حاشیه شهر تهران شده است. گسترش سکونتگاههای خودرو در منطقه کلان شهری تهران منجر به ایجاد مشکلات و معضلات جدی - مخصوصاً در زمینه‌های تأمین خدمات زیربنایی، مسائل زیست محیطی، مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی - شده است.

حل مسائل مرتبط با سکونتگاههای خودرو مستلزم توجه

در چارچوب سیاست ماهنامه برای معرفی تحقیقات و پایان نامه‌های مرتبط با موضوع شهرداریها، اخبار پژوهشی این شماره به معرفی پایان نامه دکتری زهره داودپور در رشته شهرسازی اختصاص یافته است. این رساله در مهرماه سال ۱۳۸۰ در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی دفاع شده است.

اهمیت و ضرورت انجام موضوع پژوهش، هم به عنوان پژوهشی بنیادین و هم به عنوان پژوهشی کاربردی مطرح است. به جرات می‌توان اذعان کرد که امروزه کمتر مطالعاتی را می‌توان در زمره تحقیقات بنیادین جای داد و هر نوع یافته بشری در زمینه خاصی که دارای کاربرد مورد انتظار است، مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر چند که به هر حال این امر خود به توسعه مرزهای دانش بشری می‌انجامد.

با تغییرات وسیعی که به ویژه در دو دهه اخیر در نگرش به مسائل سکونتگاه‌های خودر و حاصل شده است، بررسی یا تکمیل و یا رد نظریات موجود می‌تواند کمک موثری در شناخت مسئله باشد. توضیح آنکه نظریات جدید بیشتر دیدگاه‌های مثبت را نسبت به مهاجران و ساکنان سکونتگاه‌های خودر و دنبال می‌کنند. در حالی که نظریات کلاسیک عمدتاً مبتنی بر نگرش منفی به ساکنان این گونه سکونتگاه‌ها هستند.

از طرف دیگر، نکته‌ای که در این رساله به آن توجه شده آن است که بررسی مسائل مربوط به گروه‌های مختلف جامعه، بدون شناخت مسائل واقعی آنها و نحوه نگرش درون گروهی آنها به موضوع، و تنها با داشتن نگاهی از بیرون، کاری عبث است و نتایج غیر واقعی به دست می‌دهد.

با توجه به موارد مذکور، پس از بررسی مطالعات و پژوهش‌های قبلی انجام شده در دو محدوده مکانی مورد نظر مطالعه، چارچوب نظری این رساله مبتنی بر نظریات و دیدگاه‌های صاحب‌نظران مختلف با توجه به اهداف مطالعه تدوین گردید. بر اساس این چارچوب نظری، سه فرضیه زیر به عنوان فرضیه‌های مطالعه تدوین شد و در محل تحلیلی تحقیق از طریق بیان رابطه شاخص‌ها و مفاهیم، با تشکیل دستگاهی از روابط، امکان استدلال منطقی و علمی برای رد یا قبول فرضیات فراهم گردید.

فرضیه اول - مهاجرت به سکونتگاه‌های خودر و بیشتر حاصل نیروهای دافعه در مبدأ مهاجرت است تا نیروهای جاذب در مقصد مهاجرت. این مهاجرت‌ها دائمی و خانوادگی است و مهاجران به رغم اینکه با هدف استقرار در مکانی خاص اقدام به مهاجرت نمی‌کنند، اما از نتایج پدیده مهاجرت و شرایط منطقه مقصد مهاجرت تصویر روشنی در ذهن دارند.

فرضیه دوم - ساکنان سکونتگاه‌های خودر و در حاشیه کلان‌شهرها از نظر اقتصادی دارای مشاغل غیررسمی و کم مهارت هستند و در گروه‌های درآمدی پایین قرار دارند. از نظر اجتماعی و فرهنگی دارای منشأ روستایی، یا سطح سواد پایین، و عمدتاً خانوارهای جوانی هستند که ارتباط خود را با مبدأ مهاجرت حفظ کرده‌اند.

فرضیه سوم - ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی ساکنان سکونتگاه‌های خودر و در شکل‌گیری کالبد آنها بسیار تأثیرگذار است و در صورت تغییر محیط کالبدی، ساکنان آن نیز تغییر می‌کنند و با مهاجرت به مناطق دیگر، موجب گسترش سکونتگاه‌های خودر و در منطقه می‌شوند.

اطلاعاتی که مبنای تحلیل و استنتاج قرار گرفتند، اطلاعات حاصل از مطالعات آماری و بررسی‌های میدانی - شامل نمونه‌گیری، مصاحبه، مشاهده تصویر و گروهی برداری - بودند. این اطلاعات عمدتاً از طریق مقایسه درصد‌ها، معیارهای گرایش به مرکز و پراکندگی و نیز انجام آزمونهای آماری، نظیر X² تحلیل گردیدند.

یافته‌های پژوهش

با توجه به مطالعات میدانی انجام شده، می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه یک در مورد اهمیت دافعه مبدأ مهاجرت، خانوادگی بودن مهاجرت و تحرک بالای مهاجران در منطقه، و همچنین داشتن تصویر روشنی از مهاجرت برای مهاجران به منطقه مورد قبول واقع می‌شود. اما دائمی بودن مهاجرت به صورت مشروط پذیرفته می‌شود؛ یعنی هر قدر ثبات مالی و شغلی مهاجران بیشتر می‌شود، دائمی بودن مهاجرت امکان پذیرتر می‌گردد.

در مورد فرضیه دوم این رساله، در صورتی که مشاغل رسمی را سبب می‌شود و استمرار درآمد تعریف کنیم، آن گاه یافته‌های پژوهش موردی نشان می‌دهد که متعارف جامعه مورد بررسی را بیسعه تشنگان و افراد دارای درآمد روزمزد تشکیل می‌دهند که به گروه‌های درآمدی پایین تعلق دارند. منشأ روستایی مهاجرت نیز مورد تأیید قرار گرفت. همچنین جوانی خانوادها، سطح پایین سواد و داشتن رابطه قوی با محل تولد، از یافته‌های تأیید شده این پژوهش است.

یافته‌های پژوهش موردی، همچنین تأثیر گذاری و تأثیر پذیری ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی و کالبدی را بر یکدیگر مورد تأکید قرار داد. نتیجه بررسی‌ها نشان داد که سکونتگاه‌های مورد نظر دارای برخی ویژگی‌های کالبدی نظیر بالا بودن تراکم جمعیتی، کمبود سرانه‌های خدماتی، وجود مناظر بصری نامطلوب، شرایط زیست‌محیطی نامناسب و مخصوصاً مشکلات فراوان در شبکه راه‌هاست. در صورت هر گونه دخل و تصرف و بهبود ویژگی‌های کالبدی، ساکنان سکونتگاه‌ها نیز تغییر خواهند کرد.

با توجه به اهداف مطالعه، علاوه بر یافته‌های موردی پژوهش، برخی ویژگی‌های مشترک نیز در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، مهاجرتی و کالبدی و محیطی حاصل گردید که به لحاظ مفصل بودن از ذکر آن خودداری می‌گردد. اما یکی از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش، تشخیص دو نوع سکونتگاه خودر و در منطقه کلان‌شهری تهران است:

۱- سکونتگاه‌های خودروی اولیه.

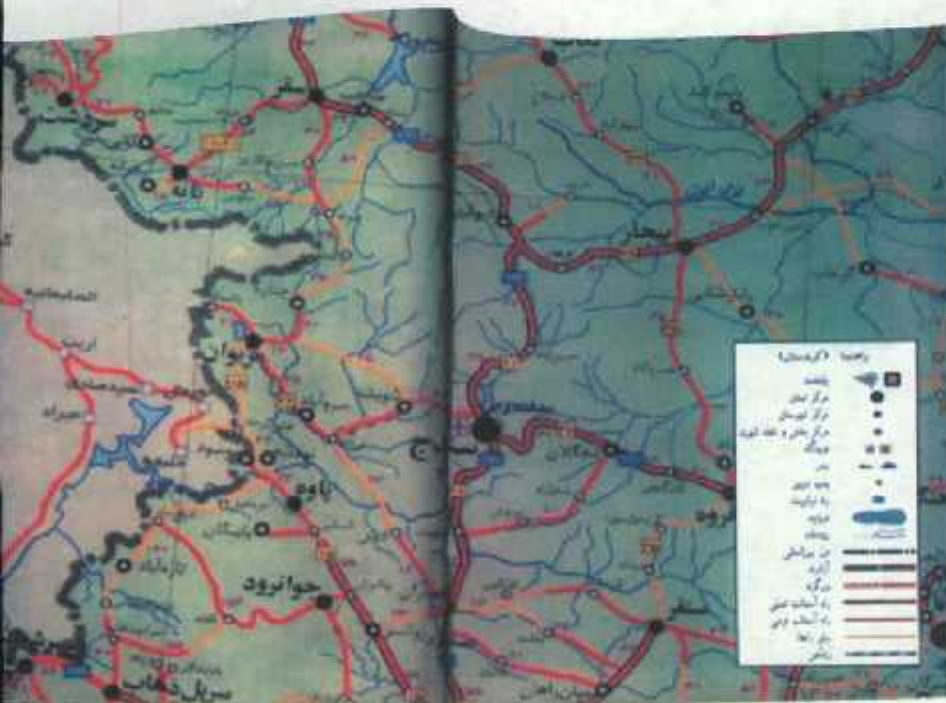
۲- سکونتگاه‌های خودروی در حال گذار.

سکونتگاه‌های خودروی اولیه خصوصیات کامل یک سکونتگاه خودرو را دارا هستند. ساکنان آن جوان و دارای منشأ روستایی‌اند. اینها ارتباطات خود را به طور قوی با محل سکونت اولیه حفظ کرده‌اند و توقع چندان از محیط پیرامون خود ندارند و معمولاً از نظر اقتصادی نیز دارای ثبات شغلی هستند و به امید یافتن شغل و سرپناه به این سکونتگاه‌ها رانده شده‌اند.

اما سکونتگاه‌های در حال گذار، سکونتگاه‌هایی هستند که سابقه طرح یا به هر حال توجهی را در خود دارند؛ و هر چند طرز حیا نه قابلیت اجرا داشته باشند و نه اجرا شده باشند اما با تهیه طرح برای آنها، به طور ضمنی رسمیت یافته‌اند. ساکنان این سکونتگاه‌ها تدریجاً پیوند خود را با محل تولد از دست می‌دهند و از نظر اقتصادی به ثبات بیشتری دست می‌یابند. ایقان وضعیت اقتصادی اندکی مطلوب‌تر دارند. از طرف دیگر توقعات ایشان از محیط کالبدی پیرامونشان بیشتر است. سکونتگاه‌های دسته دوم با تکمیل تدریجی محیط کالبدی، آمادگی پذیرش بیرون فکندگی ساکنان از کلان‌شهرها و یا سایر شهرهای منطقه را پیدا می‌کنند. در حالی که بیرون فکندگی ساکنان کلان‌شهر به ندرت به سکونتگاه‌های اولیه مهاجرت می‌کنند.

سنندج؛ شکوه پنهان

فهیمة مزینانی

سنندج نامی است متفاوت، که هر گاه بر زبان می‌آید معنایی خاص را در ذهن ایرانیان متبادر می‌سازد. سنندج شهری است دیگر گونه که بسیاری از مشخصه‌های آن را در هیچ جای دیگر ایران نمی‌توان یافت. شهری سو بلندای پیشانی ایران؛ زاگرس که از موهبتی بیش از سایر شهرهای این خاک سو بلندای سزمینی است که خود نامی بلند دارد؛ ایران.

کردستان در زمان صفویه آباد شد. و به مدت چهار قرن تحت حکومت حکام موروثی خانان اردلان - که خود را منسوب به ساسانیان می‌دانستند - بود.

از زمان حکومت خانان اردلان و دوره‌های گذشته آثار بسیاری در سنندج باقی مانده است. از جمله این آثار می‌توان به عمارت خسرو آباد اشاره کرد که مرکز حکومتی «امان‌الله خان اردلان» در زمان حکومت سلسله قاجار و شامل چهارباغ و عمارت اندرونی و بیرونی بوده است. و آجرکارها و گچ‌پوشانی بی نظیری در آن به چشم می‌خورد.

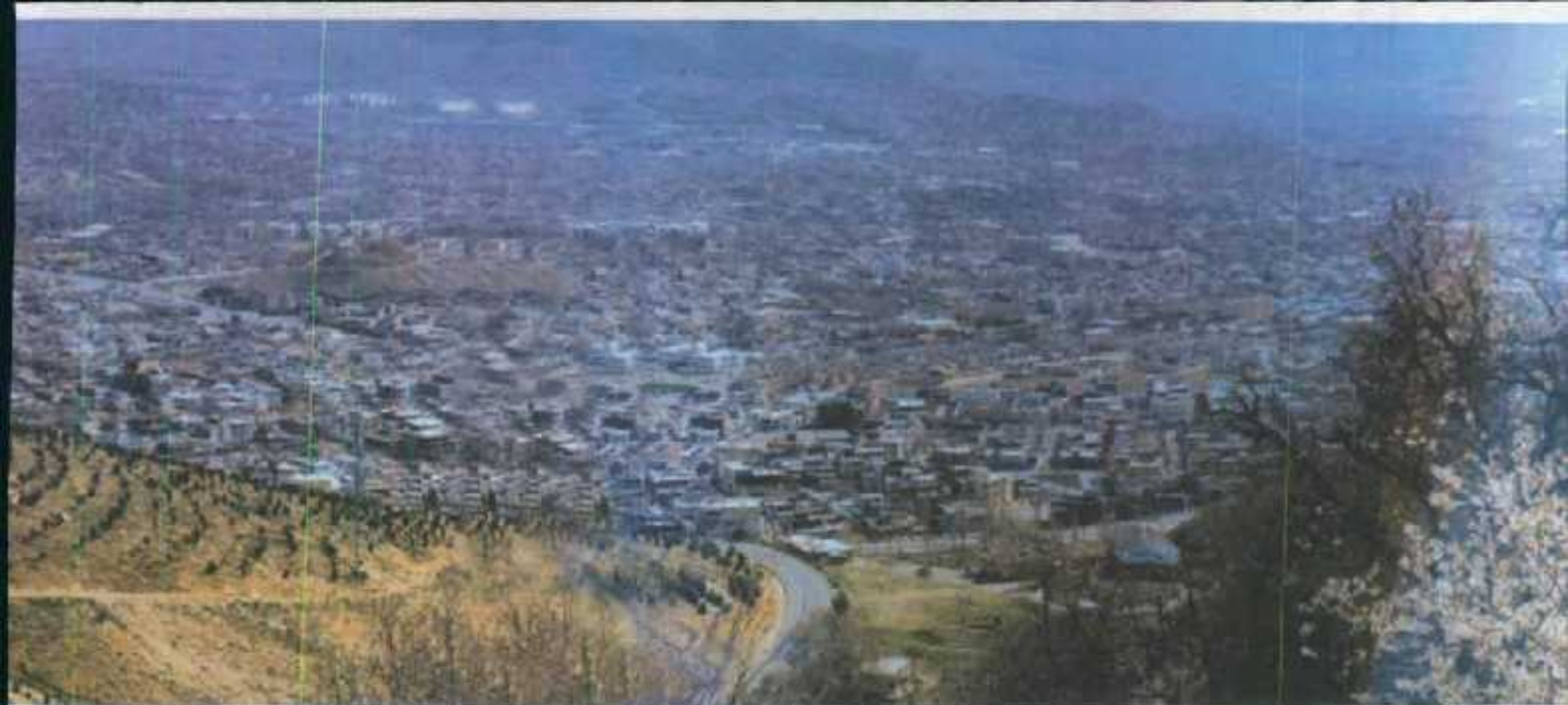
عمارت سالار سمید نیز یکی دیگر از بناهایی است که در زمان قاجاریه بنا شده است و مجموعه بی نظیری از هنر معماری این دوره به شمار می‌آید. عمارت سالار سمید علاوه بر شاه نشینها، سقفهای گنبدی و تزئینات و آینه کاریهای زیبا، آرزوی هفت‌تنگه بسیار بزرگی دارد که ساخت آن حدود چهار سال طول کشیده است و شاهکار هنرهای چینی به شمار می‌رود. گنبدی است که در زمان حاضر موزه شهر سنندج در این بنای تاریخی قرار دارد.

عمارت مشیر دیوان و امجدالاشرف نیز از جمله بناهای تاریخی شهر هستند. سنندج آنکه که هر یک ویژگیهای معماری منحصر به فردی دارند و از جاذبه‌های تاریخی این شهر به شمار می‌آیند. پل قشلاق و حمام خان یا تیشه از دیگر آثار تاریخی این شهرند. حمام مذکور دارای بخشهایی متعددی است و آهک‌پوشیها و کاشیکاریهای

سنندج بخشی از استان کردستان است. دهاری سبز که طبیعت صعب و کوهستانی اش مردمی دلیر و سخت را در خود پرورش داده است. مردمانی بلند همت و هنرمند که هر گوشه فرهنگ و رسومشان سرشار از رنگ و نجشم شعر گونه طبیعت است. رنگهای ناب و کم نظیر، که بسیاری‌شان تنها در این گوشه ایران یافت می‌شود. فرصتهای منحصر به فردی را برای توسعه گردشگری فراهم ساخته است.

سنندج منطقه‌ای کوهستانی است که در تمام فصول سال آب و هوایی معتدل دارد و زمستانهای سرد آن زودتر از شهرهای دیگر آغاز می‌شود. این شهر را هزاران سال قبل از میلاد گروهی از مردمان آریایی نژاد برپا ساختند. بنابر شواهد تاریخی، حکومت مادها در این منطقه کوهستانی با اتحاد قوام و طایفه‌های ساکن در آن شکل گرفت. و سالها بر غرب ایران حکمفرمای داشت.

از تاریخچه قوم کرد و فرهنگ و تمدن آن نشان چندانی در تاریخ باقی نمانده است و در واقع تاریخ این سرزمین در سایه ایلام قرار دارد. با این حال، به استاد مورخان، سنندج یا «سنندژ» که یکی از قلعه‌های ساسانیان در آن قرار داشت، به دست «سلیمان خان اردلان» والی

سنندج - نمای شهر

منحصر به فردی دارد که در آن از طرحهای بومی و سنتی منطقه استفاده شده است. همچنین سنگفرش مرموزی این حمام از دیگر ویژگیهای آن است. حمام شبشه هم اکنون در دست تعمیر است و پس از انجام تعمیرات به عنوان سفرهخانه سنتی و فرهنگسرای شهر مورد استفاده قرار خواهد گرفت و این فضای تاریخی و هنری به عرصه تعامل اجتماعی شهروندان تبدیل خواهد شد.

حمام شبشه هم اکنون در دست تعمیر است و پس از انجام تعمیرات به عنوان سفرهخانه سنتی و فرهنگسرای شهر مورد استفاده قرار خواهد گرفت و این فضای تاریخی و هنری به عرصه تعامل اجتماعی شهروندان تبدیل خواهد شد

بازار قدیمی سنندج با سقفهای گنبدی و حجرههایی سرشار از رنگ و نقش، از دیگر جاذبههای بی‌بدیل این شهر است و حال و هوای آن را چه بسا در هیچ جای دیگر نتوان یافت. این بازار با الهام از میدان نقش جهان به صورت مستطیل طراحی شده و شامل دو بخش «بازار اصناف» و «سنتی» است. در سالهای گذشته، بازار را خیابانی به دو بخش تقسیم کرده، به گونه‌ای که بازار کنونی شکل اولیه خود را از دست داده است.

آنچه که بیش از همه در بازار سنندج چشم را مسحور خود می‌کند، تنوع رنگها و نقشها و هنر دست مردمی است که هنوز از سنتها و آیینهای قوم خود دست برنداشته‌اند. بازچه‌ها و لباسهای رنگارنگ، گیوه، گلیم، گیلاتش و انواع صنایع چوبی و ساخته‌های هنری بازار کتارن سنندجی، از جمله کالاهایی است که بازار شهر را رونق داده و فضایی متفاوت از سایر بازارها ایجاد کرده‌اند.

عمارت مشیر دیران

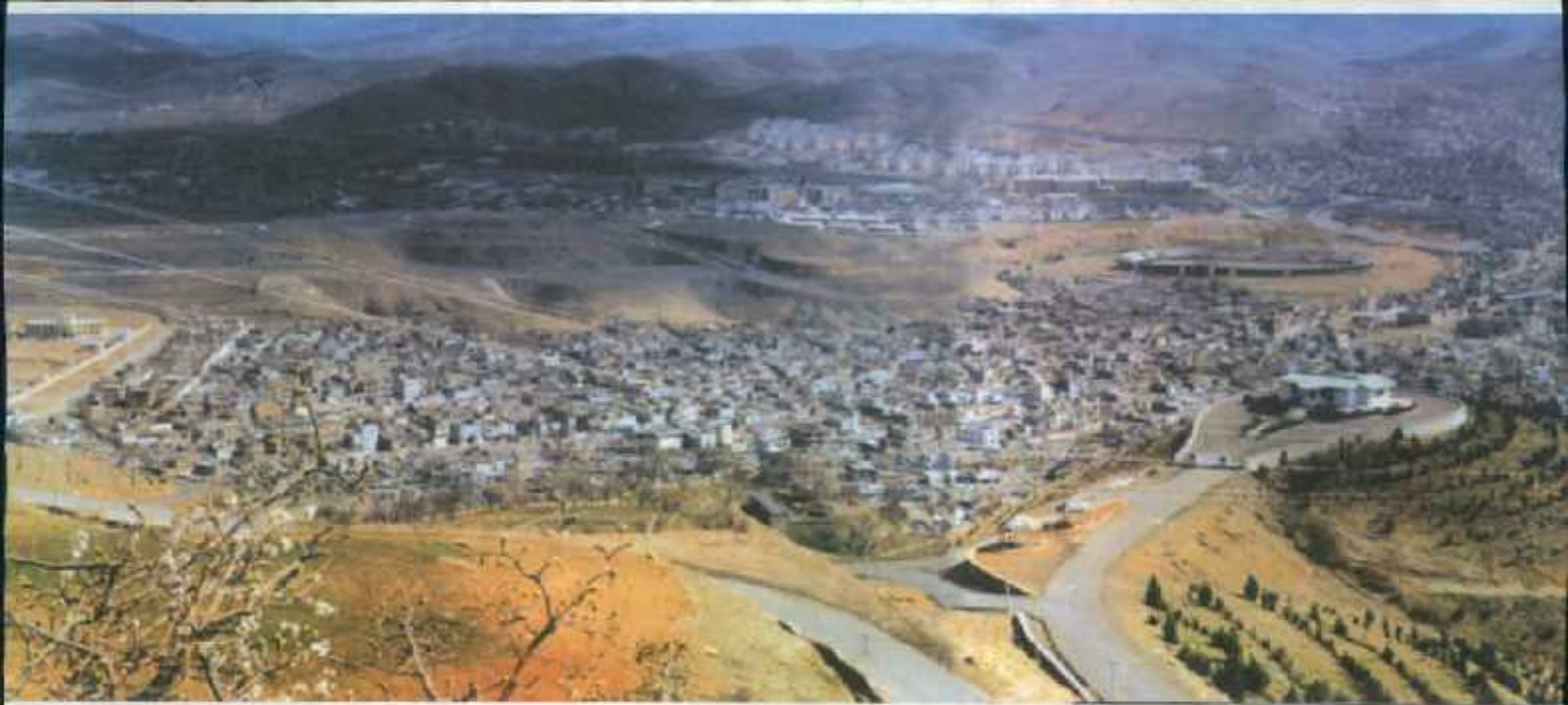
علاوه بر آنچه گفته شد، سنندج و مناطق پیرامون آن دارای طبیعت و چشم‌اندازهای بکر و دل‌انگیزی است و جلوه‌های باشکوه طبیعت کوهستانی آن، فرصت کم‌بذیل و یگانه‌ای را برای جذب گردشگران به این منطقه فراهم کرده است. دریاچه‌های طبیعی، غارها، چشمه‌های آب معدنی، هوای معتدل و چشم‌انداز کوه‌ها و دامنه‌های زاگرس از جمله این قوسها و ویژگیها به شمار می‌آیند.

از دیگر عناصر گردشگری، ویژگیهای انسانی و ادب و رسوم استان کردستان و شهر سنندج است که مشخصه‌های بارز و قلمتی دیرینه در میان سایر قومتهای ساکن ایران دارد.

نامبر شواهد تاریخی، نایب از اسلام، آیین مهرپرستی و دین زرتشتی در این منطقه رواج داشت و پس از اسلام، اکثریت مردم پیرو اسلام و مذهب تسنن شافعی شدند. بر همین اساس ادب و رسوم این دیار دو یارهای از سوار دنیا سایر مناطق ایران تفاوت دارد، و عده‌ای از مردم هنوز آیینهای دیرینه پیشینیان خود را بر کتو می‌کنند.

موسیقی کردی از جمله بارزترین ویژگیهای فرهنگی قوم کرد است که شادابی و مضامین عرفانی و تاریخی خاص خود را دارد. این دو عنصر دارای جایگاه ویژه‌ای در میان کردهاست و با کلیه وجوه

نمایی از بازار سنندج

سنندج و مناطق پیرامون آن دارای طبیعت و چشم اندازهای بکری است و جلوه‌های باشکوه طبیعت کوهستانی آن، فرصت کم بدیل و یگانه‌ای را برای جلب گردشگران به این منطقه فراهم کرده است. دریاچه‌های طبیعی، غارها، چشمه‌های آب معدنی، هوای معتدل و چشم‌انداز کوهها و دامنه‌های زاگرس از جمله این فرصتها و ویژگیها به شمار می‌آیند

نمایی از ورودی پارک آبنیور

زندگی مردم در آمیخته است. علاوه بر اجرای موسیقی و رقص در جشنها و اعیاد، نوع دیگری از آن مختص مناسبتهای مذهبی است و به همراه رسوم دیگر در مناسبتهای مذهبی اجرا می‌شود. این گونه مراسم را عمدتاً درویشان و پیروان اهل طریقت با اجرای آهنگهای خاص در خانقاهها برگزار می‌کنند. رقص کردی که به صورت گروهی به اجرا در می‌آید، به دلیل نوع حرکات موزون و ششامین و محتوای سنتی قوم کرد، از دیگر ویژگیهای منحصر به فردی است که نقش مهمی در جلب گردشگران دارد.

آنچه ذکر شد، اشاراتی بود به تاریخ و رسوم و عناصر طبیعی و انسانی سنندج، که این شهر و مناطق اطراف آن را در زمره نقاط بکر و مستعد جذب گردشگری قرار داده است. در عین حال محرومیتها و محدودیتهایی که دوران جنگ بر این منطقه تحمیل کرد از یک سو، و کوهستانی بودن منطقه و صعب‌العبور بودن مسیرهای دسترسی به آن از سوی دیگر، باعث شده است که چشم‌اندازهای دلگرم و بی‌نظیر این پهنه از ایران کمتر از سایر نقاط گردشگران را به سوی خود کشند. با آنکه سالها از جنگ می‌گذرد، هنوز ورودیهای سنندج و سایر شهرهای استان حال و هوای جنگ را دارند و جدول بلند و بتنی «بوجرسی» پیش از هر چیز دیگر به مسافران خوشامد می‌گویند! گویی نشان از منطقه‌ای جنگی را با مشخصات و حال و هوای خاص آن با خود دارند. این در حالی است که در کردستان و سنندج نیز مانند تمامی ایران، جنگ به پایان رسیده است و تنها تقویت موجود همانا استراتژیک بودن منطقه است.

تندیس مرو چوپان

گرفته‌اند لذا با تغییر شرایط، دیگر نیازی به حفظ وضع موجود نیست و طی مذاکراتی که با نیروهای انتظامی صورت گرفته سعی در حذف جلاول بوجرسی از پرونده‌های شهر شده است.

همان گونه که گفته شد، سندج علاوه بر برخورداری از طبیعت چشم‌نواز مناطق پیرامون، شهری است در دامنه کوهها و بیستی و بلندپسای طبیعی فراوان، که چشم‌انداز بی نظیری را به وجود آورده‌اند. یکی از جاذبه‌های طبیعی این شهر کوهستانی، پارک آبیتر است که بر دامنه کوهی به همین نام ساخته شده است. از فراز آبیتر، شهر چون فوژی در زیر بار گسترده شده است و کوهها و قلعه‌های پیرامون آن، افق را محصور می‌کنند. این پارک که از سمت شرق به پارک جنگلی دیگر شهر ارتباط می‌یابد، در گذشته به عنوان فضای طبیعی و کوهستانی جایگاه گذران اوقات فراغت مردم بوده است و نقش خاصی در خاطرات کوچک و بزرگ مردم شهر دارد. بر همین اساس، طرح ایجاد امکانات و توسعه فضای سبز این منطقه شکل گرفته، تا از جاذبه‌های طبیعی اراضی کوهپایه‌ای آبیتر در ایجاد تفرجگاه و از تقایب کیفیت محیط شهر استفاده شود.

فریدین شاکری، شهردار سندج، در خصوص برنامه‌های توسعه پارک آبیتر چنین می‌گوید: «طرح ساخت و توسعه پارک آبیتر از سال ۱۳۷۴ آغاز گردید و فضاهایی برای ارائه امکانات رفاهی به شهروندان ساخته شد اما برای انجام طرح‌های اجرایی و برنامه‌ریزی دقیق، طرح ساخت مجموعه گردشگری آبیتر به مهندسان مشاور ارائه شد تا طرح جامعی برای بازپیرایی و توسعه پارک آبیتر تهیه شود. بر همین اساس، قسرو است که دست سبهای پارک توسعه یابد و اقداماتی برای احداث فضاهای درآمدزا صورت گیرد. همچنین سعی بر این است تا از آنگوهای معماری سنتی و سوسی منطقه - همچون طرح کلاه فرنگی - استفاده شوند و داستانهای تلخی مربوط به بخشی از این منطقه که به تپه اماتیه معروف است، تصویرسازی گردند و با ساخت تندیس بازسازی شوند».

نمایش از پهل تشلاق

نمایش از پهل تشلاق

پیمان سندجی، معاون خدمات شهری شهرداری سندج، با اشاره به ضرورت وجود امنیت در شهرها برای رشد و توسعه اجتماعی و اقتصادی و جذب گردشگر، می‌گوید: «به رغم تصور رایج، در کلبه شهرهای استان و خصوصاً سندج امنیت کامل وجود دارد و طی سالهای اخیر سرمایه‌گذاریهای بسیاری نیز در استان انجام شده است. همه مسافران و گردشگرانی که وارد منطقه می‌شوند، بر وجود امنیت کامل اذعان دارند و اوضاع شهر اکنون به گونه‌ای است که مسافران در پارک‌ها چادر می‌زنند و مستقر می‌شوند، بی آنکه دچار مشکلی گردند. حذف ذهنیتهای گذشته بیش از هر چیز نیاز به اصلاح‌رسانی و سامانیدن جذایتهای شهرهای استان به عنوان یکی از زیباترین مناطق گردشگری دارد. هر چند تاکنون اقداماتی در این خصوص صورت گرفته، اما باز هم به برنامه‌ریزی دقیق‌تری نیاز است».

وی می‌افزاید: «پرونده‌های شهر به دلیل مسائل استراتژیک و نیاز به تدبیر امنیتی طی سالهای گذشته مورد حفاظت و مراقبت قرار

امکانات طبیعی و تاریخی سنندج، پتانسیلهای گردشگری بالایی را برای این شهر فراهم ساخته است که در صورت سرمایه گذاری و اطلاع رسانی، شکوفا خواهند شد. شاکری با اشاره به مشکلات موجود بر سر راه توسعه گردشگری، می گوید: «مهمترین مشکل سنندج مسئله حمل و عبور بودن دسترسیهای شهر است و اینکه اکثر جادهها کوهستانی اند. فرودگاه شهر نیز مدتی است که تعطیل شده است. پیش از این هم به دلیل کوهستانی بودن منطقه تنها هواپیماهای کوچک

وی می افزاید: «از دیگر امکانات این پارک سینمای روباز است که پسرده آن در حدود ۳۰ متر مربع است و در نوع خود جزو بزرگترین پردههای سینمای روباز جهان به شمار می رود. همچنین در این منطقه امکان احداث تله کابین و پیست اسکی روی چمن نیز وجود دارد که در صورت تأمین اعتبار اجرا خواهند شد. نکته دیگر اینکه، در ارتفاعات این پارک اقداماتی برای احداث مهمانسرا و کمپ صورت گرفته است تا فضایی برای اقامت گردشگران در دامنه این کوهپایه فراهم شود»

سینمای تابستانی در آبیذر

شایی از تفرجگاه آبیذر

پیمان سنندجی

اقامتگاه گردشگران در آبیذر

امکان رفت و آمد به سنندج را داشتند. البته در صورت اجرای طرحهای احداث راههای جدید - که در دستور کار وزارت راه است - این مشکل تا حدودی رفع خواهد شد»

وی می افزاید: «شهرداری سنندج برای توسعه گردشگری اقدام به جذب اعتباراتی کرده که عمده آنها صرف احداث پارک آبیذر شده است. این شهرداری سعی دارد طی هماهنگی با وزارت کشور و سازمان ایرانگردی و جهانگردی، اختیارات بیشتری جذب کند تا گفته نمائیم که در سال گذشته به منظور معرفی استان و فرهنگ و آداب و رسوم قوم گُرد، جشنواره فرهنگ و هنر کردستان در جزیره قشم برگزار شد. در این جشنواره شهرداری با هماهنگی سازمان ایرانگردی و جهانگردی اقدام به برپایی چهار بخش صنایع دستی، موسیقی سنتی و حرکات موزون حساس، صنایع غذایی و نمایش فیلمهای مربوطه به استان کرد.

یافت قدیم برزنده و فعال

نمایی دیگر از حاشیه نشینی

در بخش‌های مختلف این جشنواره صانع دستی استان از قبیل گلیم، فرش، جاجیم، کلاش، انواع شیرینی و غذاهای سنتی در غرفه‌ها ارائه شد و موسیقی و رقص کردی، دست‌نوازی، موسیقی کلاسیک و مانند اینها نیز با الهام‌های مختلف کردی اجرا گردید که مورد استقبال گردشگران داخلی و خارجی قرار گرفت.

سندسج، مرکز استان کردستان، به دلیل مرکزی که از دوره‌های پیش داشته و مرکز حکومت و ایالت و حاکمان منطقه بوده است، دارای ابنیه، بازار، مساجد و مراکز تولیدی بسیاری است. این شهر صالحا مرکز دادوستد و تاملات اجتماعی و اقتصادی بسیاری با شهرها و روستاهای اطراف خود بوده است. از این رو مرکز شهر سندسج با محوریت بازار

بهسازی محله قطارچیان

قدیمی شهر، دارای ابنیه تاریخی یا ارزشی است و هنوز روح زندگی در کالبد کوچکها و محله‌های قدیمی شهر بنانه سنت گذشته جریان دارد. میدان مرکزی شهر دارای معماری سنتی و بناهای قدیمی است و عمده مراکز تجاری نیز در این بخش شهر تجمع یافته‌اند. همچنین بافت پیرامون این میدان شامل محله‌های قدیمی شهر است که همچنان بخش بزرگی از جمعیت شهر در آن اسکان دارند. به همین دلیل در طول تمام ساعات شبانه‌روز، تردد و رفت و آمد بسیاری در مرکز قدیمی شهر صورت می‌گیرد.

سندسج در باره ویژگی‌های مرکز شهر سندسج چنین می‌گوید: محله‌های قدیمی سندسج، بیش از ۴۰۰ دویزد شهر را شامل می‌شوند. از جمله این محله‌ها می‌توان به قطارچیان، چهارباغ، آنگازمان و بازار اشاره کرد. تعدادی از این محله‌ها به دلیل بافت و معماری سنتی خاصی که دارند در فهرست آثار ملی میراث فرهنگی ثبت شده‌اند. ویژگی عمده محله‌های بافت قدیم یونانی و حضور مردم در آنهاست، به طوری که نمایی زندگی در این محله‌ها پیش از تعامن به زندگی در شهرکهای نوین اطراف شهر است.

وی می‌افزاید: «به دلیل اهمیت بافت تاریخی مرکز شهر اقداماتی در جهت حفظ و نگهداری این بافت صورت گرفته است که از آن جمله می‌توان به بازسازی و مرمت نمایی قدیمی دیوارهای حیاط‌های مرکز شهر با همکاری میراث فرهنگی اشاره کرد. برای انجام این کار، با دعوت از کلبه گنبد محل و تأمین بخشی از هزینه‌ها به وسیله آنها، کل نمایی دیوارهای حیاطان به صورت یک‌شکل بازسازی شد. همچنین از آنجا که تردد اتوبوسها در خیابانهای مرکز شهر علاوه بر ایجاد آلودگی

نمایی از مکان انتقال مسافری مزاحم

خانه احمدزاده که هنوز مسکونی است

صوتی متعجب به تخریب بناهای تاریخی، نیز می‌شد اقدام به تیسر مسیر اتوبوسها کردند تا از تردد آنها در بافت مرکزی شهر جلوگیری شود. نکته دیگر اینکه محل توقف اتوبوسها در نزدیکی یکی از بناهای تاریخی شهر بود که این خود آسیبهایی به بنای آن وارد می‌آورد. به همین دلیل محل توقف اتوبوسها به مکان دیگری منتقل شد.

معاون خدمات شهری سندج در ادامه خاطرنشان می‌سازد: «جمع‌آوری و پاکسازی مرکز شهر از حضور دستفروشان و تجمع آنها در یک محل، جلوگیری از تفسیر کاربریهای مرکز شهر، و تدوین دستورالعمل برای حفظ بافت قدیم، و جمع‌آوری تابلوها و پایه‌ها و سایر اشیای اضافی نیز از دیگر اقدامات شهرداری برای حفظ بافت قدیم است. نکته دیگر اینکه با پاک کردن و زدودن شمارها و اعلامیه‌ها از دیوارها و نماهای مراکز تجاری و مسکونی و هماهنگی با شرکت توزیع برق استان برای جمع‌آوری تیرها و سیمهای برق، سعی در حفظ و بازسازی نمای قدیمی مرکز شهر شده است.»

شاکری، شهردار سندج، در خصوص برنامه‌های شهرداری برای حفظ بافت قدیم شهر چنین می‌گوید: «در اجرای ماده ۱۶۶ قانون توسعه سوم (و بندج آیین‌نامه اجرایی آن)، ستادی برای ساماندهی بافت قدیم شهر و حفظ و احیای آن تشکیل شده است. این ستاد که متشکل از اداره میراث فرهنگی، سازمان نظام مهندسی، شورای شهر، استانداری و شهرداری است، سعی در بررسی و برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های ساماندهی مرکز تاریخی شهر دارد. از جمله برنامه‌های

تندیس مادر

نمایی از بافت قدیم سندج

تمایلی از حاشیه تشینی در سندج

و جهان دارند - ساخته شده است و شهرداری سعی دارد از ثوق و هنر خلاق آنها استفاده کند از جمله تندیسهای شهرو می توان به تندیس «میدان آزادی»، «تندیس چوپان»، «کوهسورد»، «حجاب» و نقش برجسته‌ای اشاره کرد که در ورودی پارک آبنما ساخته شده است. این نقش برجسته بر اساس طرح‌های یکی از آثار کشف شده متعلقه خلق گردیده و نقشهای آن را مجموعه‌ای از حیوانات اسطوره‌ای تشکیل می دهند.

علاوه بر آنچه ذکر شد، سندج شهری است که پستیها و بلندیهای بسیاری دارد و در دامنه کوهها و دشتهای قرار گرفته است. ویژگیهای طبیعی شهر، از جمله تپه ماهورهایی که در آن وجود دارد، در واقع امکانات مهمی هستند که می توانند در زیباسازی شهر به کار گرفته شوند. از فراز تپه ماهورهای سندج، چشم انداز بدیعی از شهر و دشتهای اطراف آن به چشم می خورد و گستره‌ای وسیع از مناظر بی بدیل طبیعت دیده می شود هر چند برخی از این مناطق تا پیش از این در ملک نیروهای نظامی بوده اما شهرداری توانسته است با در اختیار گرفتن تعدادی از تپه ماهورهای شهر، اقداماتی را برای احداث مجتمعهای تفریحی در آنها انجام دهد.

سندج نیز چون بسیاری از نقاط کشور، سرشار از زیباییهای شگرفی است که با اندکی توجه و رسیدگی می تواند به قطب گردشگری غرب کشور بدل گردد و سرمایه گذاران و گردشگران بسیاری را جذب خود کند. وجود عناصر طبیعی منحصر به فردی چون دریاچه زیورآه، چشمه‌های آب معدنی و طبیعت بکر و اسرار آمیز ایرانشان در کنار ویژگیهای ممتاز فرهنگی استان به این امر کمک شایانی خواهد کرد و شهرداری سندج می تواند در جلب سرمایه گذارها و تبدیل این شهر به یکی از مراکز مهم گردشگری کشور، نقش مؤثری داشته باشد.

شهرداری در این زمینه نظارت بر ساخت و سازهای جدید در بافت قدیم و ارائه دستورالعمل برای تطابق معماری آن با الگوهای سنتی شهر است.

وی می افزاید: «از آنجا که یکی از محله‌های شهر را بولواری به دو قسمت کرده است و اطراف بولواری نیز بافت قدیم شهر قرار دارد، تصمیم بر این گرفته شد تا در ارتقا اطراف بولواری اجازه ساخت و ساز داده شود. مشروط بر اینکه معماری بناهای جدید متناسب با کل بافت و الگوهای سنتی باشد. بدین ترتیب علاوه بر ایجاد مراکز تجاری و کاربریهای فضای در مرکز شهر، هویت قدیمی محله‌ها حفظ خواهد شد. همچنین قرار است تازو سینه‌های خیالی بافت - که در تماک شهرداری است - تبدیل به مراکز فرهنگی و اجتماعی شود».

علاوه بر آنچه گفته شد، شهرداری برای سبزندگی و ایجاد طراوت در بافتهای مرکزی شهر اقدام به گسترش فضاهای سبز و پارکها در این مناطق کرده است و کمتر جایی است که نشانی از سبزی در ختان نران نباشد.

مسئولین خدمات شهری سندج در زمینه افزایش فضای سبز می گویند: «مهمترین برنامه‌ها در این زمینه، تهیه طرح جامع فضای سبز و اجراء آن بوده است. براین اساس نقشه چگونگی کاشت و نوع گیاهان در پارکها و فوطها تهیه گردیده و بر مبنای آن گونه‌های خاصی که با شرایط اقلیمی نیز سازگار باشد کاشته شده است. همچنین با پستلاک کوبی در ختان در سطح شهر و پارکها برای درختان شناسنامه تهیه شده است».

یکی دیگر از تفاوتی که سندج با شهرهای دیگر دارد، و در گذری از شهر مشاهده می شود، وجود تندیسهای هنرمندانه‌ای است که معنا و مفهوم خاصی به میدانهای شهر داده و هر یک به سرشار از ظرافت و دقت در بیان مفاهیم است. اکثر تندیسهای میدانهای سندج به دست هنرمندان بومی شهر - که آثار شاخص و ساخته شده‌ای در سطح ایران

توسعه پایدار شهری

همایشی با همکاری مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور و جامعه مهندسان شهرساز

آزاده افشار

در سلسله سخنرانیهای مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور و جامعه مهندسان شهرساز، موضوع توسعه پایدار شهری و ابعاد آن مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این نشست که با حضور صاحب نظران و علاقه‌مندان مسائل شهری انجام شد، محمدرضا منثوی و احمد سعیدنیسا طی سخنانی به تشریح مباحث مربوط به توسعه پایدار در شهرهای ایران و پیشینه آن در ایران و جهان پرداختند.

محمدرضا منثوی، عضو جامعه مهندسان شهرساز، در خصوص پیدایش زمینه‌های توسعه پایدار شهری در قرن بیستم چنین گفت: «در هزاره سوم تخمین زده می‌شود که نیمی از جمعیت دنیا در نواحی شهری مستقر شوند. منظور از نواحی شهری، مکانهایی است که بیشترین منابع طبیعی را به مصرف می‌رسانند و تولیدکننده انبوهی از ضایعات و زباله‌ها هستند. بنابراین، الگوی توسعه شهری و فعالیت‌های انسانی در اواخر دههٔ قرن بیستم منجر به بروز اتفاقات زیان‌باری در سطح کرهٔ زمین شد که از آن جمله می‌توان به کاهش ضخامت لایهٔ ازن، بارانهای اسیدی، گرمای زمین به واسطه ایجاد گازهای گلخانه‌ای و تغییرات زیست محیطی، و نظایر اینها اشاره کرد. همهٔ اینها تهدیدی جدی برای حیات وحش و کیفیت زیست در شهر و روستا به شمار می‌آیند.»

وی با اشاره به برگزاری کنفرانس ریو در سال ۱۹۹۰ در مورد توسعه پایدار شهری و مشکلات به وجود آمده، اظهار داشت: «توسعه‌های پایدار است که بتواند نیازهای نسل حاضر را محقق کند، بی‌آنکه نسل آینده را در برآورده کردن نیازهایش دچار مشکل سازد.»

وی ادامه داد: یکی از بزرگ‌ترین عوامل ناپایداری شهرها، استفاده فزاینده و بیش از حد منابع و ذخایر انرژی‌زا و همچنین تولید ضایعات و آلودگی‌ها به دلیل افزایش بی‌رویه جمعیت است. منثوی در خصوص طرح‌های شهرسازی در قرن بیستم و رابطه آنها با توسعه پایدار گفت:

«در قرن بیستم طرح‌های بسیاری در زمینه شهرسازی و شهرنشینی مطرح شد که «باغ شهر» یکی از آنهاست که در انگلستان و سپس در دیگر شهرهای اروپایی تحقق پیدا کرد. همچنین ایده مبتنی بر پارک‌سازی و فضای سبز در نقاط مختلف دنیا - به خصوص در کشورهای جهان سوم - مطرح شد و طرح حومه‌نشینی و زندگی در ویلاهای حاشیه شهرهای بزرگ نیز در کشور آمریکا محقق گردید. این سه طرح که هدف ارتقای کیفیت زندگی شهری را دنبال می‌کردند، شکلی فرآگیر در سرتاسر جهان یافتند.»

وی با توضیح این مطلب که طرح‌های مذکور طی سالهای ۱۹۷۰ به بعد مورد بحث و سؤال قرار گرفتند، گفت: «مطرح باغ شهرها در نیمه‌های قرن بیستم با مشکلاتی مواجه شد و دلیل آن این بود که در سبک مذکور، شهر دارای یک مرکز می‌شد و نقاط مسکونی در اطراف آن شکل می‌گرفتند. همین دلیل موجب شد تا عموماً از این طرح حمایت نکنند. به تبع این امر شهرها خلوت شدند و در مسیرهای ورودی به مرکز شهر، گاه افراد پیاده مورد حمله قرار می‌گرفتند و انواع جرایم، دزدی و دیگر بزهکاریها نیز در این مناطق گسترش پیدا کردند.»

همچنین ایده شهرهای مبتنی بر پارک و فضای سبز که براساس آن آسمانخراشها در بستر فضای سبز قرار می‌گرفتند تعیین‌کننده هویت شهر شدند و شاخصهایی چون فراوانی و مدیریت رایج همراه آوردند. علاوه بر اینها، ایده‌ای که در آمریکا رواج پیدا کرد و منجر به ساخت خانه‌های ویلایی در حومه شهرهای بزرگ شد، خود مشکلات فراوانی را به همراه داشت. در این طرح به ازای هر نفر ۴ هزار متر مربع زمین در نظر گرفته شده بود تا افراد پس از کار در کارخانه‌ها، نیمی از روز را در منازل مسکونی خود به کشاورزی بپردازند و با طبیعت ارتباط برقرار کنند. نتیجه این شد که وسیله نقلیه شخصی برای افراد ضرورت می‌یافت، چرا که می‌خواستند برای خرید به مرکز شهر مراجعه

توسعه‌ای پایدار است که بتواند نیازهای نسل حاضر را محقق کند، بی آنکه نسل آینده را در برآورده کردن نیازهایش دچار مشکل سازد

می‌خورد، به گونه‌ای که تمام افرادی می‌توانند به خدمات شهری دسترسی داشته باشند و دستیابی به خدمات عمومی منوط به داشتن وسیله نقلیه شخصی نیست. همین امر خود موجب کاهش استفاده از وسایل نقلیه و انرژی می‌شود، زیرا انجام سفرهای پیاده به واسطه فاصله‌های نزدیک با مرکز شهر موجب تعاملات اجتماعی را فراهم می‌آورد و افراد نیز احساس جدایی از یکدیگر نمی‌کنند.

وی با بیان این مطلب که در مقابل نظریه شهر فشرده، گروهی نیز معتقد به فرم شهرهای کم تراکم‌اند، گفت: «از ویژگی‌های این نواحی، پایین بودن تراکم است و نواحی مذکور به صورت تک عملکردی و مسکونی عمل می‌کنند بنابراین، استفاده از ماشین شخصی برای مراجعه به مرکز خرید به عنوان نوعی معیار در این فرم شهری مطرح می‌شود.»

متوی در خصوص مزایای باغ - شهر نسبت به شهر فشرده گفت: «باغ - شهر دارای فضای باز شهری است و محیط مطمئن و امنی را برای بچه‌ها فراهم می‌کند. در این فرم شهری مدارس می‌توانند بچه‌ها را کنترل و از آنها مراقبت کنند. این فرم، محیطی مطمئن و آرام و بدون مزاحمت را برای افراد فراهم می‌آورد.»

وی افزود: «تحقیقات عملی بسیاری در مورد این دو نظریه صورت گرفته است که نتایج آنها نشان می‌دهد شهر فشرده دارای نقاط مثبت بسیاری است که می‌تواند توسعه پایدار شهری را محقق کند. شهر فشرده بر اساس کاربریهای مختلف و با تراکم ۴ الی ۵ طبقه ساخته می‌شود و این فرم شهری ۷۵ درصد سفرهای شهری را که مبتنی بر سفرهای پیاده هستند کاهش می‌دهد.»

در ادامه برنامه احمد سعیدنیا، عضو دیگر جامعه مهندسان شهرساز، در مورد ابعاد گوناگون توسعه پایدار، اظهار داشت: «توسعه پایدار ابعاد متفاوتی همچون زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، و هنجارها و بناورهای جامعه را در بر می‌گیرد.»

وی با اشاره به این موضوع که ۳ یا ۴ قرن است که موضوع توسعه پایدار شهری در تمام ابعاد مادی و معنوی زندگی مطرح شده است، گفت: «انبات این موضوع نیاز به تحقیقات متعدد دارد. این در حالی است که وقتی ما به میراث فرهنگی خود باز می‌گردیم، نکاتی همچون وحدت و نامتغایز بودن زندگی

در شهرهای فشرده زندگی مبتنی بر استفاده مفرط از ماشین شخصی نیست بلکه پیاده‌ها به زندگی شهری رونق می‌بخشند. همچنین در این شهرها تراکم شکلی معقول دارد و زندگی متعادل است

کنند؛ و همین عامل متجرب به افزایش مصرف سوختهای فسیلی و به تبع آن آلودگیهای زیست محیطی شده است. متسوی افزود: مشکلات پدید آمده همزمان با بارش باران اسیدی در سال ۱۹۷۲ در سوئد شدت گرفت و به تبع آن اولین کنفرانس سازمان ملل در مورد مسئله محیط زیست برگزار گردید و تحقیقاتی نیز برای پیگیری علل این اتفاقات انجام شد. پژوهشها نشان می‌داد که اگر این روند ادامه پیدا کند، یقیماً تا سال ۲۰۲۵ سطح کربن زمین با فاجعه زیست محیطی روبه رو خواهد شد.

حال با وضعیت پیش آمده در گذشته و اکنون، این سؤال مطرح می‌گردد که چه الگوهایی می‌توانند به توسعه پایدار شهری کمک کنند؟

وی با توضیح شهر فشرده به عنوان یکی از نتایج تحقیقات به دست آمده در خصوص توسعه پایدار شهرها، گفت: «شهر

فشرده به شهرهایی گفته می‌شود که در آن ساختمانها به صورت ردیفی و فشرده در کنار یکدیگر و در ارتفاع قرار می‌گیرند. این الگو در شهرهای کلاسیک اروپا - مانند رم، پاریس، پاریس، استرادم، بروکسل و فرانکفورت - مشاهده می‌شود.

در شهرهای فشرده زندگی مبتنی بر استفاده مفرط از ماشین شخصی نیست بلکه پیاده‌ها به زندگی شهری رونق می‌بخشند. همچنین در این شهرها تراکم شکلی معقول دارد و زندگی متعادل است. در این الگو، شهر دارای چندین عملکرد - نظیر نواحی تجاری، اداری و مسکونی - است که در ترکیب با یکدیگر قرار دارند؛ و به علاوه، تنوع نژادی و جمعیتی نیز در آن دیده می‌شود. متسوی در ادامه تشریح مزایای شهر فشرده چنین گفت: «عدالت اجتماعی در این گونه از شهرها به وضوح به چشم

روستایی و شهری را مشاهده می‌کنیم. این وحدت چنان قوی است که هم اکنون برخی از افراد شهری به شیوه سنتی زندگی می‌کنند، به گونه‌ای که شهری و روستایی را نمی‌توان از یکدیگر تشخیص و تمیز داد. امروزه شهرهایی مشاهده می‌شوند که مزرعه‌دار هستند و به شغل کشاورزی مشغول‌اند.»

وی افزود: «در شهرهای سنتی ایران زندگی اجتماعی و اقتصادی بر مبنای طبیعت حفاظت شده بود، و تولید ضایعات کم و آلودگی در شهرها به شکل انسانی و گاهی با وسایل نقلیه نظیر ارابه صورت می‌گرفته است. اصولاً نقش این شهرها ایجاد مسیرهای رفت و آمد برای پیاده‌ها بوده است.»

سعیدنیا بازار را در شهرهای ایران، نغادی از توسعه پایدار دانست و در این زمینه اظهار داشت: «این مجموعه به کل شهر خدمات ارائه می‌دهد و عناصر در ترکیبی نظام‌مند به فعالیت می‌پردازند، به طوری که مثلاً جواهر فروشی، کتاب‌فروشی،

اندازه و ابعاد کوچک بازارها به عینه دید.»

سعیدنیا با بیان این مطلب که در شهرهای سنتی ایران باغ - شهرهایی وجود داشته است و هم اکنون نیز می‌توان آثار آن را مشاهده کرد گفت: «شهرهای ایرانی از باغ جدا نشدنی‌اند، به طوری که تمام شهرهای عمده ایران دارای باغ بوده‌اند. در این شهرها باغ نه تنها عمل آکسیژن دهی شهر را به عهده دارد بلکه محل تولید مواد خوراکی و میوه تازه است. تمام محصول باغ به صورت خشکبار و جز آن نگهداری می‌شود و باغ در واقع کارخانه تولید مواد غذایی شهر است. بنابراین شهر بدون باغ یعنی شهر بدون غذا؛ و شهری که مواد غذایی زمستانی و تابستانی نداشته باشد، محکوم به قناست.»

وی ادامه داد: «باغها در عین حال تأمین کننده سوخت شهرها نیز بوده‌اند؛ زیرا افراد از چوب باغ به عنوان هیزم استفاده می‌کردند. بر این اساس همواره شهرهای بزرگ ایران نظیر بلخ،

شهرهای بزرگ ایران نظیر بلخ، اصفهان، نائین، زواره و تهران دارای باغ بوده‌اند و توسعه باغ معادل با گسترش شهرنشینی بوده است

شهر ایرانی، در واقع شهر پیاده است؛ و این را می‌توان در اندازه و ابعاد کوچک بازارها به عینه دید

اصفهان، نائین، زواره و تهران دارای باغ بوده‌اند و توسعه باغ معادل با گسترش شهرنشینی بوده است.»

وی درباره آب، یعنی یکی دیگر از ارکان توسعه و آبادانی که رابطه‌های تنگاتنگ با شهر داشته است، گفت: «آب عاملی برای شکل‌گیری شهر بوده و همواره میان شهر و این عنصر حیاتی، وحدتی وجود داشته است. فقدان آب یعنی عدم شکل‌گیری شهر؛ و اندازه شهر برابر است با اندازه آب؛ همانطور که اندازه باغ برابر است با اندازه شهر. اینها رابطه‌ای حیاتی و بنیادین با شهر داشته‌اند، و رابطه آب و باغ یا آب و شهر تا جایی است که به شهر، آبادی گفته‌اند و به عمران شهر، آبادانی. رابطه لغوی میان آبادی و آبادانی به مفهوم خود تمدن است.»

سعیدنیا در خصوص نحوه توزیع آب به شکل سنتی، خاطر نشان ساخت: «سیستم آبرسانی و نحوه توزیع آن در گذشته از طریق قنات‌ها صورت می‌گرفته است، که بهترین نمونه آن را می‌توان در سمنان مشاهده کرد.» وی ادامه داد: «نگهداری، ذخیره کردن و توزیع آب در داخل خانه‌ها و باغچه‌ها و باغها، هر یک شیوه و آیین و هنجار با ارزشی را در خود نهفته داشته است. و قفسه‌رشدی در شهر تبریز، نمونه بارز فرهنگ ایرانی در چگونگی مدیریت بر نحوه توزیع آب در شهر است.» شایان ذکر است که در ادامه این نشست، حاضران به طرح سوالات خود در خصوص سخنرانیها پرداختند، که پاسخهای لازم نیز به آنها داده شد.

پارچه فروشی در سراها و راسته‌های متفاوتی در دهانه بازار قرار می‌گیرند، و عناصر ناسازگارتر چون دیباغ‌خانه، چرم‌سازی، کاشی‌سازی و کاروانسرا در انتهای بازار واقع می‌شوند. این مجموعه نمونه‌ای از ترکیب کل‌ریزهای متفاوت با یکدیگر است که می‌تواند چنان‌الگویی برای توسعه مراکز تجاری و شهری باشد.»

وی با اشاره به اینکه شهرهای سنتی ایران بر اساس ساختار فشرده شکل گرفته‌اند، گفت: «در این شهرها تمام عناصر به صورت یکپارچه و منسجم در یکدیگر لاغام شده‌اند؛ از جمله این شهرها می‌توان به اردکان و یزد اشاره کرد. شهر ایرانی، در واقع شهر پیاده است؛ و این را می‌توان در

روزآشتن با طبیعت

سازمانهای غیردولتی؛ امید آینده مدیریت شهری

آزاده افشار

و گوی تمدنیها را با هدف بومی کردن گفت و گو در سطح شهر مطرح ساخته است. همچنین این کانون به عنوان عضو کمیته اجرایی نهضت جهانی کودکان و نوجوانان (GNC)، پیشنهاد دهنده شهر یزد به عنوان شهر «دوستار کودک» و برگزار کننده اولین سمینار ویژه نهضت جهانی کودکان و نوجوانان در این شهر بوده است.»

به گفته وی، از دیگر فعالیتهای فرهنگی این کانون می توان به این موارد اشاره کرد: مشارکت در تهیه بیش نوبس سمینار بین المللی مبارزه با تبعیض نژادی، همکاری در ترویج بیمان نامه حقوق کودک در نهضت جهانی کودکان و اینکه «به کودکان بگوییم: آری!»، برگزاری همایشی در روز بین المللی جوانان و طراحی و راه اندازی سایت اینترنتی به منظور تبادل اطلاعات و ارتباط بیشتر با سازمانهای غیردولتی خارج از کشور.

توانگر دهقان در زمینه اینکه شهرداری چه نقشی می تواند در فعالیت و مشارکت هر چه بیشتر این تشکیلات در مدیریت شهری داشته باشد گفت: «شهرداری به عنوان نهادی غیردولتی می تواند نقش مؤثری در بسط و توسعه روابط و ایجاد همکاری و تعامل بین سازمانهای غیردولتی و شهرداری داشته باشد. امروزه نیز مدیریت شهری به این نتیجه رسیده است که شهر نمی تواند بدون مشارکت مردم به سوی پایداری گام بردارد و به حیات خود ادامه دهد. مشارکت خودجوش مردم نیز در صورتی میسر خواهد شد که بین مسئولان و مردم ارتباطی دوجانبه برقرار گردد. در این صورت است که هویت و نقش سازمانهای غیردولتی به عنوان ارائه کننده راه حلها در جهت رفع نیازها و مطالبات شهروندان و یاری رسان دولت آشکار خواهد شد.»

وی با اشاره به فعالیتهایی که سازمانهای غیردولتی می توانند در اداره امور شهرها داشته باشند، بیان داشت: «مشارکت در مدیریت و تصمیم گیریهای مربوط به شهرها، ارزیابی عملکرد شهری، تأمین ایمنی و بهداشت و بهبودی محیط زیست شهری، می تواند از جمله فعالیتهای NGOها در امور شهری باشد.»

وی در خصوص اینکه کانون نواندیشان جوان جامعه مدنی تاکنون چه نقشی در پیشبرد اهداف شهرداریها داشته است، گفت: «کانون نواندیشان جوان با بررسی و نقد عملکرد دهایش، خود را در ارائه راهکارهایی در جهت رفع ناهنجاریها و معضلات

کانون نواندیشان جوان جامعه مدنی

این گروه، تشکیلی است که به منظور انجام فعالیتهای اجتماعی و فرهنگی شکل گرفته است و سعی دارد تا الگوی مشارکت را در میان جوانان گسترش دهد. این گروه از جوانان در قالب NGO کوشیده اند تا با هدایت خواسته های اعضا در قالبی قانونمند و منطقی، ارتباطی دوجانبه میان جوانان و جامعه برقرار سازند.

از جمله فعالیتهای این سازمان، انعکاس مشکلات جوانان در حیطه مسائل شهری از بعد فرهنگی و اجتماعی آن است، که با بهره گیری از دانش و آگاهی به ارائه الگوها و راه حلهایی در این زمینه پرداخته می شود.

غلامرضا توانگر دهقان، دبیر کانون نواندیشان جوان جامعه مدنی، اهداف این کانون را چنین برمی شمارد: کمک به بسترسازیهای فرهنگی از طریق جلب مشارکت جوانان، حساس کردن آنان نسبت به مسائل اجتماعی و فرهنگی از طریق برنامه های مختلف، تقویت روحیه مدنی و همکاری در جوانان با وجود سلیقه های فکری و اجتماعی متفاوت از طریق برجسته ساختن مشترکات ملی و مذهبی، غیارتابی از مفهوم نادرست «سنت» و همچنین درک درست از تحولات «جامعه مدرن» امروزی، و بررسی مشکلات جوانان و انتقال آن به نهادها و سازمانهای ذی ربط.

وی افزود: «کانون نواندیشان جوان تاکنون اقداماتی نیز در این زمینه انجام داده است که عمده ترین آنها عبارتند از: برگزاری سمینارها و همایشهای مختلفه برگزاری کلاسها و دوره های آموزشی و آشنایی با مفاهیم و موضوعات روز با همکاری متخصصان و استادان فن، معرفی جایگاه سازمانهای غیردولتی در عرصه ملی و بین المللی در حوزه های مختلف شهری و اجتماعی، بررسی موانع و مشکلات این سازمان، و ارائه راهکارها و حساس کردن مسئولان در این زمینه.»

مدیر کانون نواندیشان جوان جامعه مدنی، در خصوص اینکه کانون چه اقدامات و فعالیتهایی را در زمینه مسائل شهری انجام داده است، می گوید: «با توجه به اینکه کانون در حیطه فرهنگی و اجتماعی فعالیت می کند، بیشتر بر روی مباحث علمی و نظری تأکید دارد. کانون نواندیشان جوان سلسله مباحث جوانان و گفت

مشارکت و همکاری شهروندان در سالهای اخیر در قالب سازمانهای غیردولتی (NGO) نقش بسزایی در اداره امور شهرها دارند، تا جایی که امروزه روند این مشارکت به عنوان یکی از ارکان مدیریت شهری در کنار فعالیتهای دولتی مطرح است.

به همین منظور، در اینجا به معرفی سه سازمان غیردولتی جوانان یا عناوین «کانون نواندیشان جوان جامعه مدنی»، «فراسیب (انجمن طراحان صنعتی حافظ محیط زیست)» و «انجمن هم اندیشان کویر» پرداخته می شود. گفتنی است این سازمانها با شهرداری منطقه ۳ تهران مشارکت و همکاریهایی را در زمینه پیگیری مسائل فرهنگی اجتماعی و امور حمایتی، زیست محیطی و نظایر اینها به عمل آورده اند.

اولین سیمینار طراحی محصول

اجتماعی شهر سهیم می‌دانند. این کانون برای ایجاد تعامل بین شهرداری و سازمانهای غیردولتی، پروژهای را با عنوان طرح شورایی مشاوران جوان شهردار در دست اجرا دارد. با اجرای این طرح، کانون مذکور به عنوان رابط بین مردم و مسئولان، خواسته‌ها و مطالبات شهروندان را در مورد مسائل منطقی و شهری یا مسئولان مطرح می‌سازد و طرحها و پیشنهادهایی را در همین زمینه ارائه می‌کند.

فراسیز، انجمن طراحان صنعتی حافظ محیط زیست

انجمن فراسیز از دیگر سازمانهای غیرانتفاعی و تخصصی است که با شهرداری منطقه ۳ در جهت حفظ محیط زیست و کاهش خطرهایی که محیط زیست انسانی و طبیعی را تهدید می‌کند، به همکاری می‌پردازد. این انجمن تاکنون طرحها و ایده‌هایی را در این زمینه ارائه کرده است.

این گروه در شکل دادن و هویت بخشی به محیط مصنوع پیرامون ما به فعالیت می‌پردازد. سعی دارند نقشی پیشگیرانه در بروز معضلات زیست محیطی ایفا کند. اینان با شعار سبز زیستن، اقتدار جامعه را به سوی استفاده بهینه از طبیعت سوق می‌دهند.

ششادی عظیمی، دبیر انجمن فراسیز، یکی از اصول به وجود آمدن انجمن را فراهم کردن محیط زندگی زیبا و با نشاط از طریق ارتقای سطح فرهنگ در جامعه می‌داند، وی می‌گوید: «طراحان صنعتی با احترام گذاشتن به آزادیهای فردی و جمعی انسانها، نقش مؤثری در ایجاد فضایی برای پیشگیری از آلودگی و خشونت برعهده دارند و در جهت ایجاد محیط سالم و با نشاط برای زندگی حرکت می‌کنند.»

وی با اظهار این مطلب که محیط مصنوع شهر ما با تمام ناهنجاریهای ایزواری اش به مردم تحمیل شده است، افزود: «خیابانهای پرتراکم بی نظمی های بصری ناشی از معماریهای ناهمگون و گاه بی هویت که رشدی بی برنامه و لحظه ای داشته اند، نقش طراحان صنعتی را به عنوان پیشگیرنده آشکار می‌سازند، به طوری که طراحی اصولی در فضای شهری می‌تواند گرچه گامی بسیاری از مشکلات شهری باشد.»

وی چنین ادامه می‌دهد: «طراحان صنعتی معتقدند که هر محصول انسانی باید با کمترین تهاوه مادی، بیشترین بازده را

داشته باشد. به علاوه، محصولی موفق است که ابتدا نظر استفاده کنند را جذب کند و عواملی نظیر امکان بازیافت مواد و تأثیرات زیست محیطی و اجتماعی شهرها در آن در نظر گرفته شود.»

دبیر انجمن فراسیز در خصوص اقدامات و فعالیتهایی که این انجمن تاکنون در حیطه مسائل شهری انجام داده است، می‌افزاید: «طراحی دوچرخه زیست محیطی مخصوص استفاده در شهر، طراحی سطل زباله برای آبار تمانها، طراحی بردهای هشدار دهنده محیط زیست در سطح شهر، طراحی پارک کودک با استفاده از مصالح طبیعی و بازیافت شدنی، طراحی محیطی به منظور رشد گیاه و اصلاح و احیای منابع طبیعی در مناطق بیابانی ایران، و اموری از این دست از برنامه‌های انجمن فراسیز بوده است.»

وی همچنین اظهار داشت: «این انجمن در آینده قصد دارد راهکارهایی را در جهت استفاده بهینه در مصرف انرژی و استفاده از انرژیهای تجدید شونده در سطح شهر شروع کند. انجمن فراسیز حرکتی مثبتی را نیز در زمینه طراحی مبلمان شهری آغاز کرده است.»

عظیمی در این خصوص که سازمانهای غیردولتی چه نقشی می‌توانند در شهرداریها برعهده گیرند، معتقد است: «شهرداری به عنوان تنها ازگان متولی شهر، مسئول معضلات و مشکلات شهری است و چنانچه پذیرای بهینه سازی و تغییرات بنیادین در مسائل شهری نباشد، می‌تواند از نیروهای متخصص و داوطلب در این زمینه کمک بگردد. به هر حال هدف تمامی مشارکتیهای غیردولتی فراهم ساختن آرامش و آسایش روحی و جسمی افراد جامعه است و دستیابی به این هدف با داشتن دیدی عمیق به مشکلات مردم و استفاده از راهکارهای مناسب در این مقوله مقدور خواهد بود.»

اولین نمایش تخصصی طراحی محیط زیست

انجمن هم اندیشان کویر

انجمن هم اندیشان کویر به عنوان سازمانی غیردولتی، در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی فعالیت دارد. این نهاد که اعضای آن متشکل از دانشجویان دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، علم و صنعت، خواجه نصیر، علامه طباطبائی، امیرکبیر و شهید عباسپور است، فعالیت رسمی خود را از سال ۱۳۷۸ با برگزاری مجمع عمومی و تصویب اساسنامه‌ای به شکل قانونی و رسمی آغاز کرده است.

علی نوطلب، دبیر انجمن هم اندیشان کویر، در خصوص فعالیت‌های فرهنگی انجام شده این انجمن می‌گوید:

«برگزاری کلاسهای آموزشی فیلم و سینما با دعوت از استادان محرب دانشگاه، برگزاری یکی از مهم‌ترین همایشها با عنوان «سازمانهای غیردولتی، نیل به سوی جامعه مدنی، و ارائه اطلاعات آماری در خصوص جوانان منطقه و حدود سنی آنها، تعداد افراد متاد در محدوده شهرداری منطقه ۳، برگزاری سلسله سخنرانیهایی در مساجد برای برقراری ارتباط هرچه بیش‌تر میان شهرداری - مساجد - جوانان، و دیدار شهردار با شهروندان، و

کانون نواندیشان جوان سلسله مباحث جوانان و گفت و گوی تمدنها را با هدف بومی کردن گفت و گو در سطح شهر مطرح ساخته است. همچنین این کانون به عنوان عضو کمیته اجرایی نهضت جهانی کودکان و نوجوانان (GNC)، پیشنهاد دهنده شهر یزد به عنوان شهر «دوستار کودک» و برگزار کننده اولین سمینار ویژه نهضت جهانی کودکان و نوجوانان در این شهر بوده است

مشارکت در مدیریت و تصمیم‌گیریهای مربوط به شهرها، ارزیابی عملکرد شهری، تأمین ایمنی و بهداشت و بهبودی محیط زیست شهری، می‌تواند از جمله فعالیت‌های NGOها در امور شهری باشد

گفت‌وگو و بررسی و بساختن شهروندان با شهردار به منظور ایجاد رابطه هرچه بیشتر بین شهرداری و مردم، از فعالیت‌های انجام شده انجمن هم اندیشان کویر در حیطه مسائل شهری است.

وی در خصوص اینکه تاکنون چه فعالیت‌هایی در حیطه امور شهری انجام شده است، گفت: در لزومی یک روزه به لواسانات در روز جهانی محیط زیست، ۲۰۰ تن از اعضای انجمن به پاکسازی و زیباسازی این مکان پرداختند، که این کار بارتاب مثبتی در شهرداری داشت. همچنین به دلیل آنکه در منطقه ۳ بزرگراه‌های متعددی وجود دارد، پیشنهاد شد که تصویر هر یک از شخصیتها در اتوبان‌ها و خیابان‌هایی که به اسم آنها نامگذاری شده است، نقاشی شود. دیگر اینکه، این انجمن کار طراحی معماری تعدادی از میدانهای شهر را نیز به انجام رسانده است.

مدیر کانون نواندیشان جوان در خصوص اینکه سازمان‌های غیردولتی چه نقشی می‌توانند در مدیریت شهری ایفا کنند، افزود: «مدیریت شهری از بخش‌های متفاوتی نظیر فضای سبز، طراحی خیابان، آلودگی هوا، و فرهنگ شهری و مانند اینها تشکیل شده است. هر NGO نیز در درون خود افراد کارشناس و زبده را جای داده است. بنابراین، اگر شهرداریها قسمتی از مسئولیت‌های شهری را به سازمان‌های غیردولتی واگذار کنند، هم به لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه خواهد بود و هم به لحاظ اجتماعی؛ چرا که از طریق NGOها می‌توانند ارتباطات بهتری با مردم برقرار سازند.

وی همچنین معتقد است: «یکی از عمده‌ترین اهداف سازمان‌های غیردولتی، تمرین اعضا و شناسایی چهره‌ها و استعداد‌های توانمند در مدیریت شهری است، تا در آینده مشکل کمبود مدیریت توانا به وجود نیاید.»

در وضعیت کنونی که شهرها بدون هیچ برنامه و آهنگ مشخص، روندی روبه رشد دارند و معضلات بی‌شماری همچون حاشیه نشینی، پایین بودن سطح فرهنگ شهروندی، فقدان آسوزش‌های لازم شهری و دیگری مشکلات از این دست آنها را تهدید می‌کند، استفاده از گروه‌های داوطلب مردمی به عنوان بازوهای توانمند و یاریگر برای شهرداریها (که هم اکنون در عرصه مدیریت شهری از کم‌کهای مختلف دولتی بی‌بهره‌اند) ضروری می‌نماید.

با استفاده از چنین گروه‌هایی می‌توان ضمن نفوذ به عمق لایه‌های جامعه شهرتین، به ارائه آموزش‌هایی لازم در تمامی ابعاد پرداخت و با کمترین هزینه، بیشترین نتیجه مطلوب، را عاید شهر ساخت.

مشکلات بافت‌های ناهنجار و روش‌های برخورد با آنها

سحر شاقی

میزگرد اسکان غیررسمی (حاشیه‌نشینی) با حضور علاقه‌مندان مسائل شهری، در مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور برگزار شد. در این میزگرد معضلات و مشکلات بافت‌های حاشیه‌ای و شیوه‌های برخورد با این معضلات مورد توجه و بررسی قرار گرفت و نمونه موردی شهر گلستان در قالب تحقیق، اسلاید و فیلم، تحلیل شد.

در این میزگرد ابتدا محمد شیخی، محقق و صاحب‌نظر در موضوع اسکان غیررسمی، با اشاره به بافت پراکنده کانون‌های حاشیه‌ای گفت: «این کانون‌ها دارای بافت یکدست و یکنواختی نیستند؛ یعنی می‌توان چندین نوع بافت را در این کانون‌ها سراغ گرفت که در بررسی حاضر، ما چهار بافت را مدنظر قرار داده‌ایم. این بافت‌ها عبارتند از: بافت حاشیه‌ای و خودرو، بافت در حال شکل‌گیری و گذار، بافت طراحی شده و جدید و همچنین بافت روستایی. البته ممکن است این کانون‌ها سال‌های متعددی بافت روستایی خود را حفظ کرده باشند، چرا که ساختار از گاتیکی که در این مجموعه‌ها وجود دارد چه بسا سال‌ها یا بر جا مانده و توسعه‌های خود را نتوانسته باشند خود را داخل این بافت‌ها جا بیندازند.»

وی افزود: «بررسی‌ها نشان می‌دهد که ابتدا یک بافت خودرو در این کانون‌ها ایجاد می‌شود که با مشخصاتی مانند پراکنده روی، بی‌نظمی در ابعاد و اندازها و قطعات و همین‌طور بی‌نظمی در الگوی شبکه و امثال آنها مطلقاً می‌کند، و سپس بافت‌های جدیدتری که ویژگی‌های دیگری را عرضه می‌کنند به وجود می‌آیند.»

شیخی ادامه داد: «در این زمینه در مناطقی مانند گلستان یا اسلامشهر، مشاهده می‌شود که بافت‌های موجود از حالت اولیه خارج می‌گردند و اشکال دیگری را به نمایش می‌گذارند و به سمت بافت‌های طراحی شده حرکت می‌کنند تا به نوعی انسجام کالبدی دست یابند. اما به هر حال ویژگی این بافت‌ها در بخش‌های مختلف متفاوت است، نکته شایان توجه این است که عناصر و فضاهای مذکور، در این کانون‌ها هیچ‌گاه در ترکیبی سازگار و همسان قرار نگرفتند و هنوز هم سیمای کالبدی این کانون‌ها گرایش روستا-شهری دارند، به طوری که در بافت‌های جدیدی همچون گلستان کماکان پیدایش مجموعه‌های خودرو به چشم می‌خورد که همچنان زاینده‌گی خاص خود را دارند.»

شیخی با اشاره به ویژگی‌های مشترک آونک‌نشینی و حاشیه‌نشینی در جهان گفت: «آونک‌نشینی و حاشیه‌نشینی در کلان‌شهرها متحول شده است و اینها به سکونتگاه‌های مستقری تبدیل شده‌اند که ویژگی مختص خود را دارا هستند؛ این سکونتگاه‌ها در اراضی پست شکل نمی‌گیرند بلکه در بخش‌های مشخصی خارج از ضوابط و مقررات تفکیک و تغییر کاربری می‌شوند. البته نمی‌توان گفت که اینها به صورت غیر قانونی شکل می‌گیرند بلکه به طور غیررسمی واگذار می‌گردند و معمولاً ۲۰ تا ۳۰ کیلومتر دورتر از پایتخت و کلان‌شهر ساخته می‌شوند.»

وی در باره ویژگی‌های این سکونتگاه‌ها افزود: «آونک‌نشینی‌ها عمدتاً محصول گسترش امواج کلان‌شهرند و در طول محورهای منتهی‌البدن کلان‌شهرها گسترش می‌یابند، و هر قدر هم فاصله از این محورها بیشتر شود، تعداد و تراکم آنها کاسته می‌گردد. اینها معمولاً در مجاورت مجموعه‌های عمده صنعتی و اشتغال شکل می‌گیرند. البته نمونه‌هایی هم مشاهده می‌شوند که

مستج - منطقه حاشیه‌نشین

غیر از ویژگی‌های مشترک، ویژگی مختص خودشان را دارا هستند. به عنوان مثال، در اکیر آباد گذار از مشاغل رسمی به غیررسمی به چشم می‌خورد؛ به این معنی که مشاغل کاتب، شندیار و به فزونی‌اند و ناپایداری شغلی و افزایش میزان بیکاری نیز در این نمونه بسیار درخور توجه است. به علاوه، در این کانون بساز و بفروشی گسترش یافته است که نتیجه آن گذار از بازار غیررسمی زمین و مسکن به بازار رسمی است. مسئله دیگری که در این حاشیه‌ها وجود دارد این است که، برخلاف آنچه که در کانون حاشیه‌نشینی مرسوم است، در اینجا نسل دوم مهاجران از کلان‌شهر به حومه حضور دارند. ترکیب قومی، زبانی و جمعیتی نیز متنوع است ولی به هر حال هم‌نواختی اجتماعی و فرهنگی بین ساکنان وجود دارد، به گونه‌ای که پس از مدتی، نوعی استقلال نسبی در این کانون‌ها به وجود می‌آید. مثلاً اسلامشهر، نسیم شهر و گلستان به عنوان شهرهایی با شهرتاری و سازمان‌های دولتی و ادارات تابع شناخته شده‌اند و این کانون‌ها توانسته‌اند از لحاظ خدماتی، استقلال خود را به دست بیاورند اما به لحاظ شغلی و معیشتی کاملاً وابسته به کلان‌شهرند.»

شیخی ادامه داد: «این کانون‌ها با آنچه که مادر تعریف حاشیه‌نشینی ذکر کردیم تفاوت بسیاری دارند و قلمروی مستقل از کلان‌شهر برای خود ایجاد کرده‌اند که این امر به لحاظ خدمات رسانی به کانون‌های زیر امری نیز جالب توجه است. از جمله، مثلاً تأسیس یک بیمارستان در اسلامشهر، باعث شده است که حجم بالایی از مراجعات بهداشتی - درمانی به آن اختصاص یابد. همچنین تأسیس یک فضای سبز و پارک موجب گردیده است که مراجعاتی از کانون‌های اطراف به منظور استفاده از این فضای سبز صورت گیرد. به علاوه، این کانون‌ها توانسته‌اند نقش مرکزیت کانون‌های اطراف را داشته باشند و در تقسیم کار با کلان‌شهر سهیم شوند؛ اما در عین حال به دلیل وجود موانع ساختاری و مشکلاتی

الونک نشینی‌ها عمدتاً محصول گسترش امواج کلان شهرند و در طول محورهای منشعب از کلان شهرها گسترش می‌یابند، و هر قدر هم فاصله از این محورها بیشتر شود از تعداد و تراکم آنها کاسته می‌گردد. اینها معمولاً در مجاورت مجموعه‌های عمده صنعتی و اشتغال شکل می‌گیرند

که در تأمین این خدمات وجود دارد، نتوانسته‌اند نقش خود را به طور کامل ایفا کنند.»

شیخی در ادامه به مراحل مشخص در فرایند رشد و دگرگونی کانونهای حاشیهای اشاره کرد و گفت: «این کانونها حداقل سه مرحله را در فرایند رشد و تحول پشت سر می‌گذارند، که عبارتند از: ۱- شکل‌گیری اولیه؛ ۲- تغییر شکل، دگرگونی و گفزار؛ ۳- پیوستگی، انسجام و ثبات نسبی. تأثیرات این سه فرایند بسیار متنوع و متفاوت است. همچنین فرایند ثبات نسبی این کانونها تابع دو عامل مهم - عوامل داخلی و عوامل بیرونی - است. حال اگر عوامل طبیعی یا سیاسی و مسائلی از این قبیل نیز در فرایند رشد این کانونها دخالت کنند، باعث تشدید این دو عامل درونی و بیرونی می‌شوند و عملاً روند دگرگونی این کانونها را تحت‌الشعاع خود قرار می‌دهند. در ضمن گونه‌گونی و تنوع پدیده‌ها در فرایند شکل‌گیری کانونهای حاشیهای انقدر زیاد است که بر خورد با آن راحت و ساده نیست، چرا که در چنین کانونهای سکونتی انواعی از بافتها به چشم می‌خورند که به لحاظ کالبدی و اجتماعی و فرهنگی نسخه واحدی برای پر خورد با آنها وجود ندارد بلکه بایستی آنها را با مطالعات موردی شناسایی کرد و با شناخت جوهره رشدشان آنها را به نظم کشید و سامان داد. به هر حال وجود جوهره رشد خودرو مانع از این است که بافتهای مورد بحث شناسایی و ضابطه‌مند شوند، زیرا به محض اینکه هر گونه ضابطه‌های در این کانونها به اجرا گذاشته می‌شود موجب توقف رشد کانونها - و تکثیر کانونهای رقیب - می‌گردد، و در واقع بین مشارکت مردم و تأمین خدمات نوعی تضاد به وجود می‌آید. به دیگر سخن، نوع و نحوه مداخله دولت در این کانونهای حاشیهای رابطه مستقیمی با میزان مشارکت مردم دارد و ضعف بنیادینی که در زیر ساختهای اجتماعی و فرهنگی این کانونها به

اسلامشهر، نسیم شهر و گلستان به عنوان شهرهایی با شهرداری و سازمانهای دولتی و ادارات تابع شناخته شده‌اند و این کانونها توانسته‌اند از لحاظ خدماتی، استقلال خود را به دست بیاورند اما به لحاظ شغلی و معیشتی کاملاً وابسته به کلان شهرند

چشم می‌خورد ایجاد می‌کند که تشکلهای مردمی و سازمانهای غیردولتی، قدرتمندتر عمل کنند و میزان و نحوه مداخله دولت را تحت کنترل خود در آورند.»

شیخی ضوابط و مقررات کانونهای حاشیهای را با ویژگیهای این کانونها منطبق ندانست و گفت: «تکوش ما به ساماندهی این کانونها در دهه ۶۰ و ۷۰ شمسی دقیقاً مثل کلان شهرها و کانونهای جمعیتی‌ای بوده است که در طول تاریخ و به تدریج شکل گرفته‌اند و سالهاست که ادامه حیات می‌دهند؛ یعنی با

همان شیوه می‌خواستیم که برای کانونهای حاشیهای برنامهریزی کنیم، و مشکل اصلی بیشتر از این زاویه بوده است. در نتیجه تأثیرگذاری این کانونها نیز به همین دلیل محدود شده است، و اکنون بهتر است که الگوی جدیدی از اسکان و سکونتگاه که دارای ویژگیهای معینی باشد، برای این کانونها طراحی گردد. در واقع شکل بر خورد با این کانونها بایستی متفاوت از کلان شهرها باشد و به جای انتظام بخشی صوری و غیرواقعی بهتر است که این پدیده‌ها شناسایی و به صورت صحتی سامان دهی شوند.»

شیخی با مطرح کردن این پرسش که آیا فرایند رسمیت بخشیدن به این نوع اسکان غیررسمی مثبت بوده است یا خیر، گفت: «نمی‌توان به این سؤال پاسخ داد، چرا که ما با پدیده‌ای مواجه شده‌ایم که بایستی راه کنترل و نظارت و سامان بخشی به آن را پیش رو قرار دهیم و نباید در مورد حضور یا عدم حضور این پدیده صحبت کنیم. به نظر من برای سامان بخشی این مناطق بهتر است که مشارکت مردم جلب شود؛ یعنی از همان نظام سنتی و شکل غیررسمی و سازمان نیافته - که البته واقعی هم نیست - استفاده گردد. در واقع ما بایستی از توانهای نهفته موجود در این کانونها استفاده کنیم و با توجه به امکاناتی که در آنجا وجود دارد در عمران آن مناطق بکوشیم. البته این کار بسیار دشوار است ولی با سازماندهی مدرن و تشکیلات متناسب به نظر می‌رسد که می‌توان به این هدف دست یافت. برای شروع نیز

الونک نشینی و حاشیه نشینی در کلان شهرها متحول شده است و اینها به سکونتگاههای مستقلی تبدیل شده‌اند که ویژگی مختص خود را دارا هستند؛ این سکونتگاهها در اراضی پست شکل نمی‌گیرند بلکه در بخشهای مشخصی خارج از ضوابط و مقررات تفکیک و تغییر کاربری می‌شوند

بهتر است که شناخت خوبی از هر کانون با توجه به شرایط هر کدام از کانونها و مراحل رشد آنها به دست آید و سپس اقدام به ساماندهی گردد.»

در ادامه نشست، وکیلی معاون شهرسازی شهر داری اهواز، با اشاره به ویژگیهای کانونهای حاشیهای گفت: «بخش عمده‌ای از جمعیت موجود در این کانونها از تهران به این مناطق مهاجرت کرده‌اند، یعنی بر خلاف الگوی مهاجرتی که در کشورهای همجوار به چشم می‌خورد، در ایران مهاجرت عمدتاً از شهر به این مناطق صورت گرفته و بخش زیادی از جمعیت کانونهای حاشیهای را مهاجران تهرانی تشکیل می‌دهند. از دیگر خصوصیات این کانونها می‌توان به تحرک زیاد ساکنان اشاره کرد؛ بدین معنی که ساکنان این مناطق پس از گذشت چند سال، تعلق مکانی پیدا نمی‌کنند و تغییر جدی در ساختار اجتماعی و فرهنگی آنان به وجود نمی‌آید. در واقع مداخله دولت، که ناشی از ناسمیت خواهی و اقتدارگرایی است، از میزان تشکلی پذیری و سازمان یافتگی این مناطق کاسته است؛ و با توجه به اینکه عرصه عمومی در این مناطق حذف شده، شکل‌گیری سازمانهای غیردولتی و تشکلهای مردمی در اینها کم رنگ گردیده است. این در حالی است که بر خلاف کشورهای همجوار مانند پاکستان و

ترکیه و بنگلادش، که میزان فعالیت سازمانهای غیر دولتی در آنها بسیار زیاد است. ما در زمینه تشکلهای غیر دولتی سابقه فعالیت نداشته‌ایم. از طرفی اگر هم مشارکتی دیده می‌شود، شکل مشارکت سنتی، اولیه، غیر سازمان یافته و غیر نهادینه را دارد که در طول زمان تغییر جدی در آنها صورت نگرفته است.»

وی افزود: «از طرفی نیز در این سکونتگاهها ساختار اولیه و ساده‌ای به چشم می‌خورد که با چند ویژگی مشخص می‌شود که دارای هیچ گونه مرکزیتی نیستند. نوعی اشتغالی خدمات و عناصر مرکزی نیز در این مناطق وجود دارد که این مسئله خود ناشی از ویژگی ساخت خودروی این کانونهاست. این محور که

منشعب از کلان شهر است، به دلیل نقش ترافیکی مستگنی که دارد، نتوانسته است نقش ستون فقرات را در این مجموعه‌ها بازی کند بلکه بیشتر تغذیه کننده کانونهای پراکنده‌ای است که در این مجموعه‌ها گرد هم آمده‌اند. و خود این کانونها هم از هسته‌های روستایی زاییده شده و توسعه یافته‌اند.»

و کیلی با اشاره به طرحهای ساماندهی مناطق حاشیه‌ای گفت: «مطالعات نشان می‌دهد که احتمال موفقیت طرحهای حاشیه‌ای بسیار کم است، چرا که ساماندهی طرحهای جامع بسیار دشوار و زمان بر، و در خیلی مواقع نیز فاقد نتیجه است.»

وی افزود: «در واقع هجوم حاشیه‌نشینان و روستاییان به شهرها بسیار نامطلوب است و بایستی هر چه سریع‌تر راهکارهایی برای جلوگیری از ساخت و سازهای بی‌رویه و بی ضابطه اندیشیده شود.»

در ادامه مشهدی‌زاده، عضو جامعه مهندسان شهرساز، اظهار داشت: «تهیه طرح با اجرای آن بسیار متفاوت است و باید در اجرای این طرحها به مناطق حاشیه‌نشین به صورت یکپارچه نگریست و آنها را به عنوان واحدی متشکل در نظر گرفت.»

به عنوان مثال، بخشنامه‌ای واحد از دفتر فنی و معاونت عمرانی استانداری صادر می‌شود تا در تمام مناطق حاشیه‌نشین

مثل اسلامشهر، رودهن، فیروزکوه، اکبرآباد و محمدشهر اجرا گردد. این در حالی است که مسائل و مشکلات این مناطق بعضاً به شدت با هم متفاوت و گاه حتی متضاد است و نمی‌توان دستورالعمل واحدی در خصوص تمام این مناطق اجرا کرد.»

وی همچنین به اشکالات فرایند برنامه‌ریزی اشاره کرد و گفت: «فرایند برنامه‌ریزی چند اشکال عمده دارد: اولاً برنامه‌ها و طرحها بدون نظر کارشناسی تهیه شده و بسیار غیر تخصصی‌اند. ثانیاً این طرحها و برنامه‌ها در مرحله عمل دچار اشکالات عدیده می‌شوند و مشکلات اجرایی و حقوقی بسیاری پیدای می‌کنند. متأسفانه در مدیریتهای شهری به امر ارزیابی اهمیتی داده نمی‌شود و همواره نسخه‌ای واحد برای تمام بیمارها و افتها اعمال می‌گردد. کسی هم نپرسیده است که چرا به مشخصه‌های ویژه و منحصر به فرد مناطق مختلف توجه نمی‌شود و شرایط اجتماعی و اقتصادی و زیست محیطی مناطق در برنامه‌ریزیها لحاظ نمی‌گردد. از طرفی واگذاری پستهای مدیریت شهری به مدیران سیاسی - اداری باعث می‌شود که آنان نه تخصص لازم، نه وقت و نه حوصله کافی برای ایجاد ارتباط با مردم و رسیدگی به مسائل و مشکلات آنها داشته باشند.»

اعظم خاتم، پژوهشگر مسائل شهری نیز در ادامه به اهمیت موضوع حاشیه‌نشینی اشاره کرد و گفت: «البته باید در نظر داشت که حاشیه‌نشینی محصول فقر است و در عصر حاضر محل سکونت افراد را وضعیت اقتصادی آنها تعریف می‌کند.»

وی به علل حاشیه‌نشینی اشاره کرد و گفت: «به دلیل اینکه نسبت جمعیت کم در امدها در مقایسه با جوامع توسعه یافته بالاتر است و توزیع ثروت نیز نامتعالی‌تر، ما دچار چنین معضلی شده‌ایم. به علاوه برنامه‌ریزیهای شهری ما همواره مردم‌گریز بوده و هیچ‌گاه با توجه به خواسته‌ها و نیازهای مردم تدوین نشده است. به نظر من شهرسازی یکی از فعالیتهایی است که در قالب مهندسی اجتماعی می‌گنجد و این مهندسی اجتماعی می‌تواند فرایندهای ادغام را تشویق و یا سرکوب کند.»

بررسیها در سال ۱۳۷۵ نشان داد که ۱۹ درصد از کل جمعیت منطقه شهری تهران در مجموعه‌های غیررسمی زندگی می‌کنند - مجموعه‌هایی که به صورت غیررسمی شکل گرفته و توسعه یافته و تبدیل به شهر شده‌اند. به نظر می‌رسد مداخله‌ای که منجر به ارتقای اقتصادی این مناطق شود بسیار ضروری است؛ به این معنی که دولت بایستی در جهت ارتقای اقتصادی این محله‌ها بکوشد و با قدرتمند ساختن نهادهای مشارکتی به این امر اهتمام ورزد.»

غلامرضا کاظمیان، دبیر سرویس علمی - پژوهشی ماهنامه شهردار، نیز در ادامه با اشاره به سهم ساماندهی اسکان افراد کم درآمد در بودجه ۱۳۸۱ کل کشور گفت: «اگر ساماندهی در بودجه سال ۸۱ به صورت ردیف برنامه‌ای گنجانده شده است. البته جدای از مسئله بودجه، باید گفت که طرحهای جامع شهری به صورت مجزا تهیه شده‌اند و قانونسندی مشخصی در آنها وجود ندارد. همچنین این مناطق دارای ضوابط شهری نیستند و حداقل آسایش هم در مسکنهای تازه ساخت وجود ندارد. از طرفی نیز پیش کشیدن بحثهای مشارکتی بدون سازماندهی اولیه و وحدت رویه، امکان‌ناپذیر است. به علاوه، امکان موفقیت طرحهای شهری بدون توجه به اسکان غیررسمی وجود نخواهد داشت، و در واقع از شروط تحقق طرح مجموعه شهری تهران توجه به مسئله اسکان غیررسمی و مدیریت آن است.»

در تهران

همایش سازوکارها و شیوه‌های شهرسازانه تفکیک اراضی برگزار شد

سحر شقاقی

همایش سازوکارها و شیوه‌های شهرسازانه تفکیک اراضی و دومین کارگاه مرتبط با این موضوع، از سوی جامعه مهندسان شهرساز و با حضور صاحب‌نظران و مسئولان امور شهری در تهران برگزار شد.

در این همایش موضوعاتی نظیر تکنیک‌های طراحی شهری در روند اجرایی تفکیک اراضی، روند گردش کار و حقوق و قوانین تفکیک اراضی، چالش‌های حرفه‌ای شهرسازان در این خصوص، و نگاهی به آینده، و جز اینها طرح گردید و مورد بررسی سخنرانان و صاحب‌نظران قرار گرفت.

راضیه رضازاده استاد گروه شهرسازی دانشگاه علم و صنعت با اشاره به اینکه مهم‌ترین مسئله در تفکیک زمین، توجه به اقتصادی بودن و ایجاد قطعات متناسب با شرایط اقتصادی است، گفت: «هدف اصلی از کار تفکیک به صورت منظم این است که ما ضمن تفکیک زمین به شکل اقتصادی، اطمینان یابیم که تأثیرات احتمالی جمعی و فیزیکی بر روی شهر به بهترین نحو ممکن باشد، و به عبارتی در جهت ساماندهی بهتر سیمای شهر عمل شود. از سوی دیگر باید در کار تفکیک از هدو رفتن زمین جلوگیری کرد و در هر برنامه تفکیک، به خصوص وقتی که قطعه بزرگی مدنظر است، توجه داشت که چقدر زمین مفید باقی می‌ماند. در واقع ایجاد نرم مناسب و توجه به اقتصاد زمین از مسائل عینی تفکیک است و توجه به شرایط طبیعی و اقلیمی نیز در کار تفکیک بسیار مهم و ضروری است.

رضازاده با اشاره به قواعد کلی در تفکیک زمین افزود: کار تفکیک می‌بایست به گونه‌ای انجام شود که حداقل تغییر در فرم زمین و حداکثر بهره‌برداری از آن به عمل آید. این کار کاملاً جنبه اقتصادی دارد، زیرا کم کردن خاکبرداری و خاکریزی هزینه‌های ساخت را کاهش می‌دهد و از طرفی با بهره‌وری از فرم طبیعی زمین می‌توان به شکلی عمل کرد که زمین از لحاظ دید و منظر در موقعیت خوبی قرار گیرد و ارزش آن برای سازنده بیشتر شود. وی خاطر نشان ساخت: «توجه به شیب زمین برای دفع آبهای سطحی نیز از دیگر سوارد مهمی است که باید در امر تفکیک لحاظ شود. در واقع باید معیار به گونه‌ای طراحی گردند که برای دفع آبهای سطحی از شیب طبیعی زمین استفاده شود و در مواردی که ایجاد بن بست و دور برگردان ضرورت می‌یابد نیاز به تغییر جهت شیب نباشد.

همچنین در خصوص استفاده از شیب باید توجه داشت تا مکانی که ساختمان در آن قرار می‌گیرد درون گودی نباشد و حتی الامکان در ارتفاع ساخته شود؛ و بالاخره توجه خاص به جهت بنا که جهت قرارگیری قطعه را مشخص می‌کند بسیار مهم و ضروری است. در ساخت بناها باید از جهت‌گیری به سمت غرب امتناع ورزید و حتی الامکان ساختمان را به سمت جنوب و جنوب شرقی احداث کرد که در این خصوص شناسایی جریانات هوا و استفاده از بادهای مطلوب، ضروری است.

رضازاده توجه به بافت کالبدی موجود و فرم شهری را به عنوان اصل مهم در کار تفکیک ذکر کرد و گفت: «شما اگر در بافتی کار می‌کنید که تمام قطعات کوچک‌اند و حجم‌های ساختمانی خرد هستند، این سؤال پیش می‌آید که آیا ایجاد حجم بزرگ در چنین قطعاتی مطلوب است یا خیر؟ یا اگر در موقعیتی قرار بگیرید که تمام بافتها بزرگ باشد، آیا خرد کردن قطعات به اندازه‌های کوچک مناسب است یا خیر. در این خصوص باید گفت که مسلماً خرد کردن زمین به لحاظ جمعی و منظری که ایجاد می‌گردد فاقد تناسب و زیبایی است.» وی در مورد ایجاد

دسترسی مناسب در زمینهای تفکیک شده چنین گفت: «رعایت دسترسی مناسب و ایمن، اصل دیگری است که حتماً در تفکیک زمین باید به آن توجه کرد. همچنین تعیین جهت قطعه، محل استقرار بنا، جهت تابش نور، منظر، شیب و جر پانات هوا نیز از سوارد مهمی است که باید به آن توجه داشت. برای تعیین جهت قطعه باید به چند نکته اساسی توجه داشت، بدین صورت که جهت تابش نور با توجه به منظر و شیب و جر پانات هوا در نظر گرفته شود، زیرا چنانچه عرض قطعه کم باشد و طول آن زیاد امکان تورگیری کم می‌شود. همچنین اگر قطعه در حدی است که نیاز به ایجاد دسترسی دارد مطابق استانداردها باید فرم دسترسی مناسبی برای آن تعیین کرد.

توجه به توپوگرافی، ویژگیهای زمین و مشخص کردن راهها و همچنین تعیین شیب مناسب از دیگر موارد مهمی است که باید شناسایی شود. به عنوان مثال، باید از قراردادن ساختمان در جنوب و جنوب غربی اجتناب ورزید. مسئله دیگر، توجه به آلودگی صوتی است. اگر قطعه‌ای در مسیرهای پر رفت و آمد و پرسر و صدا قرار گرفته باشد می‌توان با ایجاد دیوارهای مختلف و محوطه‌سازی از شدت صدا کاست.

وی در ادامه تأکید کرد: «برای یافتن قطعه‌بندیهای مناسب و نامناسب، اصل اولیه و اساسی هم‌اها فرم قطعات است. تناسب یک به یک و یک به سه مطلوب نیستند و تناسب بینابین مناسب‌ترند. به علاوه، در کار تفکیک زمین دسترسی مستقیم به خیابانهای اصلی مطلوب نیست - به خصوص اگر خیابانها ترافیک بالایی داشته باشند. اگر در کار تفکیک قرار است خیابانی

بنا گردد، حتماً باید یک راه اضطراری نیز در نظر گرفته شود. همچنین اگر قطعه مورد نظر گوشه داشته باشد و راهی به بیرون مجموعه نباشد می‌توان دسترسی به کنجها را فراهم ساخت. در این زمینه انواع دسترسیهایی که می‌تواند اساس کار تفکیک قرار گیرد، عبارت است از: شبکه شطرنجی منظم معمولی و شبکه دور برگردان. در شبکه دور برگردان نسبت سطح معبر نسبت به سطح مفید کمتر، و در نتیجه اقتصادی‌تر است؛ به خصوص اینکه در تهران شبکه کنج آرام بسیار مناسب می‌نماید. تا گفته نماند که

تفکیک هم در آن لحاظ می‌گردد، سابقه طرح جامع در تهران به سال ۱۳۴۹ برمی‌گردد و اولین ضابطه در قالب طرح جامع نیز در همین سال تدوین شد. قبل از این سال - یعنی در سال ۱۳۲۵ - قانون شهرداریها دو ماده داشته به عنوان مواد ۱۰۰ و ۱۰۱، که مواد معروضی نیز هستند، در این دو ماده وضعیت تفکیک مشخص شد؛ در ماده ۱۰۰ ذکر شد که هر گونه اقدام عمرانی یا تفکیک روی زمین در محدوده شهر تهران باید با محور شهرداری باشد؛ در ماده ۱۰۱ نیز قید شده بود که تفکیک زمین در

در امر تفکیک باید به استقرار و جهت مناسب زمین نیز توجه کرد. ما هیچ گاه به درسهایی که بافتهای قدیمی و ساخت و سازهای قدیمی - بسته به موقعیت زمین - می‌دهند، توجه نمی‌کنیم و این در حالی است که متأسفانه طرحهای تفکیک ضربه‌های جبران ناپذیری به بافتهای قدیمی وارد آورده‌اند

انتهای دور برگردان می‌تواند به صورت میدانچه نیز باشد. رضازاده ادامه داد: «در فرم قطعات و تناسبات نیز باید توجه داشت که فرم بلند و باریک مناسب نیست و فرمهای معمولی بهتر است، که به عنوان نمونه شهرک غرب و نیاوران جزو نمونه‌های مناسب چنین ساخت و سازهایی به شمار می‌آیند.» وی با اشاره به شبکه‌های شطرنجی افزود: «از معایب شبکه شطرنجی منظم این است که طول بلوکها خیلی کم است و اگر طول بلوک بیش از ۴۰۰ متر باشد، باید در حد فاصل طول بلوکها یک مسیر دسترسی پیاده در نظر گرفته شود زیرا ایجاد تنوع، کشش بیشتری برای طرح تفکیکی به وجود می‌آورد.»

اجرای ضوابط تفکیک سلیقه‌ای است

فریبرز دولت آبادی، معاون اداره کل برنامه‌ریزی و طرحهای شهرسازی شهرداری تهران، به تازگی نتیجه تفکیک اشاره کرد و گفت: «هر طرح جامعی که برای شهر پیش‌بینی می‌شود، ضوابط

دادگاه یا اداره کل ثبت باید بر اساس نقشهای باشد که قبلاً به تأیید شهرداری تهران رسیده باشد. این دو قانون عملاً سرنوشت تفکیک زمین را به شهرداری تهران گره زد و شهرداری تهران به نوعی مسئول تفکیک شد. بنابراین اساسی در سال ۱۳۴۸ شورای به نام «شورای تفکیک» ایجاد شد که در این شورا مقرر گردید زمینه‌های بالای ۱۰ هزار متر تفکیک شود. به موازات شورای مذکور نیز «شورای هماهنگی» تأسیس شد که پندها و وظایف شورای تفکیک به آن واگذار گردید. این شورا نوع رفتار در مناطق مختلف شهر تهران و معضلات آنها را در زمینه مسائل شهری مورد رسیدگی قرار می‌داد و برای ساخته‌های بالای ۶ طبقه جواز صادر می‌کرد.»

وی با اشاره به تصویب قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری در سال ۱۳۵۷ افزود: «در این قانون شورای شهرسازی و معماری کمیسیونی به نام «تصویب و بررسی طرحها» ایجاد کرد که به تصمیم‌گیری در باره طرحهای تفصیلی هر شهر در مرکز استان می‌پرداخت. ذیل همان قانون موادی وجود داشت که شهرداری تهران را مستثنای می‌کرد و شورای به نام «شورای طرح و بررسی» نیز ایجاد گردید که عملاً وظایف شورای هماهنگی به این شورا منتقل شد. در سال ۱۳۶۶ این قانون مورد بازنگری قرار گرفت و «کمیسیون ماده ۵» تأسیس شد. که وظایف شورای طرح و بررسی را به عهده گرفت. کمیسیون ماده ۵ عملاً همان وظایف مربوط به تفکیک و تغییر کاربری و امور مربوط به طرح تفصیلی را به عهده دارد. از سوی دیگر در معاونتهای شهرسازی هر یک از مناطق

کارشناس موقعیت وضع موجود را با سال ۱۳۳۹ تطبیق دهیم، به خصوص اینکه در مناطق حاشیه‌ای که هیچ اصول و نقشه‌ای در دست نیست، مشکلات فراوانی وجود دارد. البته اخیراً تلاش شده است که نقشه‌های طرح تفصیلی روی برداشت سال ۱۳۳۴ منعکس شود ولی هنوز این برداشتها به مناطق ابلاغ نشده است و نقشه‌های موجود مربوط به سال ۱۳۳۹ است. شهرداری تهران ادعا می‌کند که طرح جامع سال ۱۳۷۰ این خصوصیت را که بتوان به آن به عنوان سند بالادست اتکا کرد ندارد؛ و معتقد است که باید طرح دیگری ارائه شود که راهبردی تر باشد.

طرح تفصیلی جدید ضوابط تفکیک را در دل خود دارد. به عنوان مثال، در مناطقی که میانگین تراکم ساختمانی ۱۰۰ و ۱۰۰ درصد است، حداقل ۳۰۰ متر مربع حد نصاب تفکیک تعریف شده، در مناطق دارای تراکم ویژه ۲۸۰ درصد حداقل ۲ هزار متر مربع، و در مناطقی با میانگین تراکم ساختمانی ۱۵ و ۱۸۰ درصد حداقل هزار متر مربع تعریف شده است که البته در طرح تفصیلی آتی این ضوابط تغییر خواهد کرد.

وی با اشاره به ضوابط تفکیک، باغها ادامه داد: «در شهرداری کمیونی است که بعد از قانون حفظ فضای سبز تهران شکل گرفته است و در مورد تفکیک، باغها تصمیم گیری می‌کند به این صورت که اگر در کمیون ماده ۷ رأی بر باغ بودن زمین داده شود، یک نوع ضابطه برای تفکیک ملاک عمل قرار می‌گیرد و اگر باغ نباشد ضوابط دیگری در نظر گرفته می‌شود. در واقع کار برپا بر اساس طرح تفصیلی حد نصابهای دارند»

وی افزود: «در موضوع ماده ۱۴ این نامه اجرایی حفظ و گسترش فضای سبز شهر تهران نیز فضای سبز عمومی، باغها و تفکیک آنها مطرح می‌گردد، که ضوابط آن بدین شرح است: باغهایی که فاقد کاربری مصوب فضای سبز عمومی باشند قابل تبدیل به منطقه باغ - مسکونی اند و ضوابط تفکیک و ساختمان سازی در آنها بدین شرح است: مالک اگر بخواهد هتل سازی کند نحوه پر خورش یا مقوله باغ متفاوت خواهد بود و مالکاتی که داوطلبانه مایل به واگذاری ۷۰ درصد از سطح باغهای خود به عنوان فضای سبز عمومی به صورت رایگان به شهرداری باشند، می‌توانند با تصویب مرجع مربوطه به جای باغ - مسکونی از انواع منطقه‌بندیهای مسکونی استفاده کنند. در مورد زمینهای زیر ۴ هزار متر مربع نیز یک سری ضوابط تفکیک وجود دارند که حد نصاب تفکیک را مشخص می‌کنند مثلاً در مورد تفکیک اراضی در کلیه موارد، ضوابط طرح تفصیلی ملاک عمل است و در کلیه مناطق مسکونی یا تراکم کم، کمترین حداقل مساحت ۳۳۰ متر مربع ملاک عمل خواهد بود»

در ادامه سخنرانیها ناصر مشهدی زاده، عضو جامعه مهندسان شهرساز، پرسشهایی را بدین شرح مطرح ساخت: آیا طرح تفکیکی منجر به نابودی باغها نمی‌شود؟ آیا این طرح با توسعه شهری یا سیاستهای کلی طرح بالادست هماهنگی دارد و اصول شهرسازی را در برمی‌گیرد؟

سپس اظهار داشت: «در تهیه طرح تفکیکی مستقیماً تمام این موارد در نظر گرفته نمی‌شود. به عنوان مثال، در تمام طرحهای شهرسازی - از طرح تفکیک گرفته تا طرح جامع شهری - بایستی از ضوابط پهنه‌بندی اقلیمی تبعیت کرد و تمام مسائلی که گفته شد، شرایطی است که باید همه بدان اشراف داشته باشند»

وی با اشاره به اهمیت طرح تفکیک در توسعه شهری گفت:

شهرداری، نظارت بر عملیات ساختمانی و برخورد با تخلفات ساختمانی انجام می‌شود که قسمت عمده فعالیت این معاونت به امور مربوط به طرح تفصیلی و تفکیک اختصاص دارد»

دولت آبادی در مورد ضوابط تفکیک گفت: «وضعیتی که در شهرسازی مناطق شهرداریها حاکم است، شهرسازانه نیست. در زمینه نظارت فنی در مورد صدور پروانه نیز ضوابط کنترلی حاکم نیست در حالی که نمود بیرونی ساختمان و تأثیرات شهری آن بسیار حائز اهمیت است. در بخش ضوابط، مشکل اصلی این است که در مناطق مختلف با این قضیه برخورد سلیقه‌ای اعمال می‌گردد، چرا که مسئول تفکیک عمدتاً در این مناطق از شهرسازان انتخاب نمی‌شود و به همین خاطر اصول طراحی شهری فراموش می‌گردد»

وی افزود: «همچنین بسیاری از ضوابط منسوخ شده‌اند یا

توجه به شیب زمین برای دفع آبهای سطحی نیز از دیگر موارد مهمی است که باید در امر تفکیک لحاظ شود

ابهام و ابهام در آنها به چشم می‌خورد؛ یعنی ابهامی که در شعر و ادبیات وجود دارد، به زبان ضابطه و بخشنامه نیز رسوخ کرده است. از طرفی قارع‌النحویان شهرسازی با ضوابط پیچیده‌ای مواجه می‌شوند که امکان هر نوع فعالیت خلاقانه را از آنها می‌گیرد و اجازه فعالیت به آنها نمی‌دهد. تمایلات کاسیکارانه حاکم بر کار تفکیک نیز مسئله دیگری است که عمدتاً شهرسازان را از انجام فعالیت درست و مناسب باز می‌دارد»

دولت آبادی در ادامه به طرح جامع جدید شهر تهران اشاره کرد و گفت: «این طرح در سال ۱۳۷۰ ابلاغ شد، یعنی ۲۱ سال بعد از آخرین طرح تفصیلی؛ ولی شهرداری هنوز اقدامی را درباره طرح جامع جدید انجام نداده است و طرح تفصیلی اجرا شده در واقع متعلق به سال ۱۳۴۹ است. از طرفی ما نمی‌توانیم به عنوان

تفکیک در توسعه شهری تأثیرات متفاوتی می‌تواند داشته باشد؛ مثلاً تفکیک نابجا می‌تواند شهری را متزلزل و ناپیوسته سازد و بافت قدیمی و اجتماعی و ساختار شهر را به هم بزند

زمین نیز توجه کرد. ما هیچ گاه به درسهایی که بافتهای قدیمی و ساخت و سازهای قدیمی - بسته به موقعیت زمین - می‌دهند، توجه نمی‌کنیم و این در حالی است که متأسفانه طرحهای تفکیک ضربه‌های جبران‌ناپذیری به بافتهای قدیمی وارد آوردند.»

مشهدی زاده سپس به نقش پلاکهای ثبتی در تفکیک اشاره کرد و گفت: «در شیراز ساخت و سازها به تبعیت از پلاکهای ثبتی انجام گرفته است و جاهایی که شهرسازی منظم‌تری به چشم می‌خورد هر پلاک ثبتی سهم خود را از شهرسازی پرداخته است؛ لیکن چون به شکل نامنظم بوده زمینها تحت تأثیر تفکیکهای ناشیانه و همچنین تحت تأثیر تحمیلیهای نابجای مالک و کارفرما به صورت نامنظم و نامعماهنگ تفکیک شده‌اند و بسیاری از باغها و زمینهای مرغوب از بین رفته‌اند این امر منجر به این شده است که اکنون در محله‌های پراکنده حتی یک فضای عمومی هم برای استفاده مردم وجود ندارد.»

جلال آزادی، دیگر سخنران این سیمینار نیز با ارائه شرح خدمات در مورد تفکیک اراضی گفت: «قبل از هر اقدامی باید یک سری مدارک را مورد بررسی قرار داد و براساس آن زمین را قابل تفکیک معرفی کرد که اولین مدرک مورد نیاز در بررسیهای اولیه همانا سند مالکیت زمین است. استاد مالکیت در واقع شناسنامه زمینها به شمار می‌آیند. براساس این تعاریف است که نحوه اقدامات در مورد اراضی تعیین می‌شود. به عنوان نمونه، مساحت زمینی که باغ محسوب می‌شود، نباید کمتر از ۵۰۰ متر باشد و تفکیک آن نیز طبق ضوابط باغها انجام گیرد.»

وی در ادامه چنین اظهار داشت: «بحث بعدی در مورد اسناد، تعیین حدود و مشخصات زمین است که جهات چهارگانه زمین در آن حدود تعریف می‌شود. در زمینه تعیین این حدود نیز اختلافاتی با شهرداری مطرح است چون شهرداری معتقد است که تعیین حد و حدود را باید کارشناس دادگستری انجام دهد. این در حالی است که این کار باید به وسیله نقشه‌بردار صورت پذیرد و پس از اینکه عوارض طبیعی زمینها تعریف و حد و حدود حرایم مشخص شد، شهرداری موظف است که نقشه‌های طرح تفکیکی را در اختیار مالکان قرار دهد و بعد از آن کار بررسی گواهی‌های ساختمانی دریافتی شروع شود.»

آزادی سپس به بررسی نقشه‌های ثبتی و تطبیق آن با سند مالکیت اشاره کرد و گفت: «تمام املاک ثبتی نقشه ثبتی ندارند ولی بعضاً دارای گروکبه‌های تفکیکی هستند؛ یعنی املاک طی زمان و با تفکیکهای صورت گرفته به مرور به حد پلاک رسیده‌اند و این پلاکها نقشه‌هایی دارند که حد و حدود پلاک و قطعه را مشخص می‌کند. شهرداری طرح تفکیکی محل را بر روی نقشه مشخص می‌کند و سپس اعلام می‌کند که آیا کاربری مسکونی است یا تجاری و جز آن، هر کدام از کاربریها در هر شهری ضوابط تفکیک خاص خود را دارد. مثلاً در تهران ضوابط تفکیک کاربری مسکونی به طور عام ۳۳۰ متر است و حتی در برخی نقاط نیز تفکیک ممنوع است.»

شایان ذکر است که در ادامه این همایش، کارگاه عملی شیوه‌های تفکیک اراضی، با حضور اسنادان و صاحبانظران مسائل شهری تشکیل شد و مورد استقبال حاضران قرار گرفت. و در پایان نیز گواهی گذران دوره عملی به شرکت کنندگان اهدا شد.

ایجاد فرم مناسب و توجه به اقتصاد زمین از مسائل عینی تفکیک است و توجه به شرایط طبیعی و اقلیمی نیز در کار تفکیک بسیار مهم و ضروری است

«اعطای یک جواز و عقد قرارداد با مالک نباید به گونه‌ای باشد که توسعه شهری فدای کسب حداکثر سود برای مالک شود. شهرسازان موظف‌اند که حداکثر توان خود را برای بهسازی و ایجاد بستر مناسب برای حفظ محیط شهری به کار برند.»

وی افزود: «تفکیک در توسعه شهری تأثیرات متفاوتی می‌تواند داشته باشد؛ مثلاً تفکیک نابجا می‌تواند شهری را متزلزل و ناپایسته سازد و بافت قدیمی و اجتماعی و ساختار شهر را به هم بزند. بنابراین رعایت سلسله مراتب و محورهای ویژه، همچنین دسترس سبب، تجهیزات و زیرساختها که با عوامل طبیعی مرتبط است، بسیار مهم و ضروری است. هنر طراحی شهری در این است که مواردی مانند تراکم جمعیتی و ساختمانی، تمامی موارد مربوط به مدیریت شهری، سلسله مراتب و دسترسها را در این طرحها مدنظر قرار دهد.»

به گفته مشهدی زاده، کار تفکیک را می‌توان به سه بخش عمده تقسیم کرد. تفکیک به سه بخش داخل شهر، داخل حریم و بیرون حریم تقسیم می‌شود که ضرورت مطالعه بر روی این حریمها بسیار مهم است. به عنوان مثال، بافتهای قدیمی و ویژه‌های اقلیمی را به وجود آوردنند که ما به آنها بی‌توجهیم و آنها را در طراحیها مدنظر قرار نمی‌دهیم. وی افزود: «در امر تفکیک باید به استقرار و جهت مناسب

در ساخت بناها باید از جهت گیری به سمت غرب امتناع ورزید و حتی الامکان ساختمان را به سمت جنوب و جنوب شرقی احداث کرد

ساماندهی آثار حجمی، طرح یک ضرورت تازه

نازیلا مرادی

امروزه تغییر و تحولات دنیای رویه رشد، تمامی عرصه‌های زندگی را تحت تأثیر قرار داده است. تنها نیم نگاهی به گذشته و خانه‌ها و شهرهای روزگار آن پیشین، این استحاله را به تمامی آشکار می‌کند. خانه، روزگاری پیش تر محل امنی بود با حوض و ترمه و کاشی و عطر بهار نارنج. خانه هر چه بود آن روزها تجسم سادگی بود. امروز اگر خانه‌ها هیچ گونه قربانی با گذشته‌ها ندارند، شهرها نیز در مسیر جریان تندباد این تحولات قرار گرفته‌اند. و ما که اکنون را سپری می‌کنیم، گریزان از گذشته، خویش را و خانه خویش را به ظواهر ناگزیر دنیای امروز آراسته‌ایم. این گونه بود که شهر نیز تبلور مفاهیمی چون بزرگراه و معبر و میدان شد. میدانها و معابری که تندیسها و مجسمه‌های شهری تنها یکی از هزاران عناصری بودند که مفهوم شهر آراسته را رقم می‌زدند.

بدنه‌های اجرایی در سطح شهر شکل گرفته نکتہ در خور توجه این است که پیشینه چنین رویکردی به تشکیل «شورای سیاست گذاری، نظارت بر ساخت و ساز و نصب مجسمه‌ها و یادمانها» در سال گذشته بر می‌گردد. این شورا که در سال گذشته با دستور ریاست جمهوری در حوزه معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکیل شد، فعالیت‌های خود را در کل کشور گسترش داده است. اما اداره آثار حجمی تنها در سطح شهر تهران و عرصه‌های عمومی شهر پایتخت فعالیت می‌کند.

مقدم درباره ساز و کار همکاری میان این دو سازمان می‌گوید: «در سطح شهر تهران به دلیل حساسیتها و تعداد اتفاقات حجمی که رخ می‌دهد، عملاً نظارت، یک هیئت کارشناسی مستقل اجتناب ناپذیر می‌نماید به همین دلیل برای یکپارچه کردن و ایجاد ستر مشترک، اکنون تمام اتفاقات حجمی در سطح شهر تهران ابتدایه و وسیله سازمان زیباسازی به مشاوره گذاشته می‌شود. سپس هر ایده‌ای که اعضای هیئت علمی و کارشناسی اداره حجم میدارزش می‌کنند، به شکل صورت جلسه‌ای کارشناسی در اختیار شورای سیاست گذاری قرار داده می‌شود و شورا نظر نهایی خود را به سازمان زیباسازی اعلام می‌کند».

آنچه که در این میان بسیار مهم می‌نماید، آن است که تاکنون مجسمه‌ها، تندیسها و سردیس‌های شهری نه بر اساس اصول و ضابطه نصب مجسمه‌های شهری، بلکه کاملاً سلیقه‌ای و غیر کارشناسانه به مرحله نصب و اجرا رسیده‌اند. نحوه نظارت و کارشناسی اداره حجم، عبارت است از شورایی متشکل از هنرمندان مناطق بیستگانه شهرداری و کارشناسان و استادان دانشگاهها. بنای کار نظارت این شورا در اداره حجم به گونه‌ای است که کارها حتی الامکان مورد پذیرش قرار گیرد و نهایتاً با چند رفت و برگشت، در محک و قضاوت اعضای شورا، به وضعیت مطلوبی دست یابند. یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های این شورا در اداره حجم، تدوین اصول و سیاست‌های مجسمه‌های شهری است.

معاون فنی سازمان زیباسازی تهران با اشاره به جوان بودن هنر مجسمه‌سازی در کشور، اضافه می‌کند: «اگر اصول و سیاستها در این زمینه روشن باشد، بسیاری از مجسمه‌سازان حرفه‌ای، آثار اجرایی ارثه نمی‌دهند از سوی دیگر می‌توان این ضوابط را در اختیار سازمانهایی که با مجسمه و آثار حجمی سر و کار دارند نیز قرار داد».

علاوه، مسئول اداره حجم در سازمان زیباسازی، با اشاره به اینکه برقراری روابط صحیح میان عناصر محیطی باعث ایجاد تعادل در شهر می‌شود، مهم‌ترین برنام‌های اداره حجم را در این

تندیسها و آثار حجمی در تهران از جمله عناصر تأثیرگذار طراحی شهری به شمار می‌روند که در ایجاد تعادل محیطی نقش بسزا ایفا می‌کنند. سازمان زیباسازی شهرداری تهران با علم به این مسئله در سال جاری یکی از مهم‌ترین اقدامات خود را «ساماندهی آثار حجمی در سطح شهر تهران» تعریف کرده است. تاسیس اداره حجم در کنار اداره سلمان شهری، و همچنین اداره آثار نقاشی، حکایت از آن دارد که سازمان زیباسازی شهرداری تهران همچون گذشته در رویکردی خلافتانه و تازه، ضرورت ساماندهی آثار حجمی را به خوبی درک کرده است. مقدم، معاون فنی سازمان زیباسازی، درباره این رویکرد تازه چنین می‌گوید:

«سازمان زیباسازی در هر پروژه، به دو مسئله کنش مخاطب و داده‌های اجتماعی توجه می‌کند. این بدان معناست که هر فعلی که در شهر از ماسر می‌زند باید بر مبنای خواسته و نیازهای شهری ما باشد. به هر حال بی‌برنامه عمل کردن در عرصه‌های شهری وضعیت کالبدی شهر را متورم و نامتعادل می‌سازد. به همین دلیل بود که اداره حجم برای نخستین بار در یکی از

مفاهمه و همکاری میان سازمان میراث فرهنگی و شهرداری تهران است.

پروژه دیگری که براساس این سیاست جدید تعیین شده، بازگشایی درهای بسته باغ موزه هنرهای معاصر و محوطه پشت آن است. این باغ اکنون محل نصب و نگهداری اجسامی است که به دست برجسته‌ترین هنرمند مجسمه‌ساز انگلیسی، هنری مور، و مجسمه‌ساز و هنرمند نام‌آورد ایرانی، پرویز تناولی، طراحی و اجرا شده‌اند.

مقدم دربار، این پروژه چنین می‌گوید: «با اجرای این طرح

برای اولین بار پیوند عرصه‌ای عمومی و یک باغ اختصاصی رخ می‌دهد و باغ موزه هنرهای معاصر برای نخستین بار آغوش خود را به سمت شهر می‌گشاید و از شهروندان استقبال می‌کند.»

از دیگر پروژه‌های مهم سال ۱۳۸۱ در ساماندهی آثار حجمی، صرفت تندیس‌ها و سرویس‌های پارک ملت و پایه میدان جز و نصب مجسمه‌های جدید در پارکهاست.

در پایان ذکر این نکته ضروری است که ایجاد تعادل محیطی محوری‌ترین وظیفه‌ای است که سازمان زیباسازی شهر تهران با همکاری و هماهنگی شهر دره‌های مناطق، سایر ارگانهای شهرداری، وزارتخانه‌ها و سازمانها و نهادهای ذی‌ربط دنبال می‌کند. طرح ساماندهی آثار حجمی یکی از مسیرهایی است که تارسیدن به این منزل لاچرم باید آن را پیمو.

زمینه، ساماندهی آثار حجمی در سال جاری برمی‌شمارد. یکی از پروژه‌های ساماندهی آثار حجمی تشکیل باغ موزه یا پارک تماشاگاهی حجم است که در نیمه اول سال جاری ابتدا در فضای سبز باغ هنرمندان به اجرا گذاشته خواهد شد. با توجه به بازسازی خانه هنرمندان، در فضای سبز ضمیمه خانه هنرمندان حدود ۳۰ جایگاه (Stand) طراحی خواهد شد. این ۳۰ جایگاه طی رخدادی بین‌المللی، به دست هنرمندانی که به محل دعوت خواهند شد در طول سمپوزیومی یک هفته‌ای ساخته و نصب می‌شوند. قرار بر این است این پارک با نورپردازی خاص شبانه نیز مورد استفاده مطلوب خانواده‌ها قرار بگیرد.

پروژه مهم دیگری که اداره حجم سازمان زیباسازی در این زمینه تعریف کرده است، ساماندهی تپه‌های قطریه - موسوم به پارک ارمنان - است که ضلع غربی آن مشرف بر خیابان شریعتی است. قرار بر این است که در این پارک حدود ۱۵ کتیبه بزرگ مربوط به دوره‌های مختلف تاریخی به صورت گیس طراحی و اجرا شود. این طرح که با پیشنهاد «انجمن دوستداران یادگارهای فرهنگی» مورد بررسی قرار گرفته است، در مرحله اجرا، نتیجه

سازوکارهای اطلاع‌رسانی نوشتاری در شهرداریها

(گزارشی از کارکرد رسانه‌های شهرداریها در اطلاع‌رسانی شهری)

فازیلا مرادی

شاید بتوان گفت که مهم‌ترین کارکرد اطلاع‌رسانی و گردش اطلاعات در جامعه، ایجاد توقع مثبت در میان شهروندان است. گستردگی و اهمیت این امر به اندازه‌ای است که دامنه آن به تمامی حوزه‌های اطلاع‌رسانی، به ویژه عرصه اطلاع‌رسانی شهری، کشیده شده است.

واقعیت این است که اطلاع‌رسانی شهری از جمله و تلایف فرهنگی و اجتماعی شهرداری به‌سواء در محاق فراموشی و غفلت فرورفته است. اکنون شهرداریها به عنوان سازمانهای خدماتی، برای افزایش کیفیت خدمات خود نیازمند فعالیتهای ویژه فرهنگی - اجتماعی اند. مهم‌ترین اثر اطلاع‌رسانی به وسیله شهرداریها آن است که شهروندان به میزانی که از بیخ و خم سازماتی یا خبر باشند، انتظار دارند که هزینه‌هایی نیز به نفع آنها صرف گردد. از آنجا که مخاطبان سازمانی خدماتی همچون شهرداری را مردم تشکیل می‌دهند، خود مردم نیز کیفیت خدمات این سازمان را مشخص می‌کنند و رقم می‌زنند. در زمان حاضر در کنار پروژه‌های تحقیقاتی و انتشارات شهرداریها، که این سازمان را به عنوان سازمان پشتیبان یک اثر معرفی می‌کند، رسانه‌های شهرداریها نیز جای خود را در حوزه اطلاع‌رسانی شهری باز کرده‌اند.

این گزارش با پرداختن به مسأله‌ای چون اطلاع‌رسانی شهری به وسیله شهرداریها، به تحلیل شیوه‌های گوناگون این نوع از اطلاع‌رسانی و کارکرد رسانه‌های شهرداری می‌پردازد.

ضرورت اطلاع‌رسانی در شهرداریها

به زبان بسیار ساده، مهم‌ترین ضرورتی که می‌توان برای این امر متصور بود، ابتدا مسئله جلب مشارکت شهروندان، و سپس پیچیدگی زندگی شهری است.

اگر بپذیریم که اطلاع‌رسانی پایه تصمیم‌گیری دموکراتیک در شهرداریهاست، شهروندان نیز به تبع آن نسبت به مسئله‌ای که از آن آگاه باشند اظهار نظر می‌کنند و تصمیم به مشارکت می‌گیرند. اگر عنصر اطلاعات درباره مسائل شهری به کلی حذف گردد، یکی از ارکان مهم مشارکت به موازات آن حذف خواهد شد. تحقق اطلاع‌رسانی در شهرها علاوه بر آنکه زمینه‌های مشارکت را فراهم می‌آورد، امکان بروز مسائلی چون شایعه‌سازی و بی‌اعتمادی را نیز خود به خود از بین می‌برد.

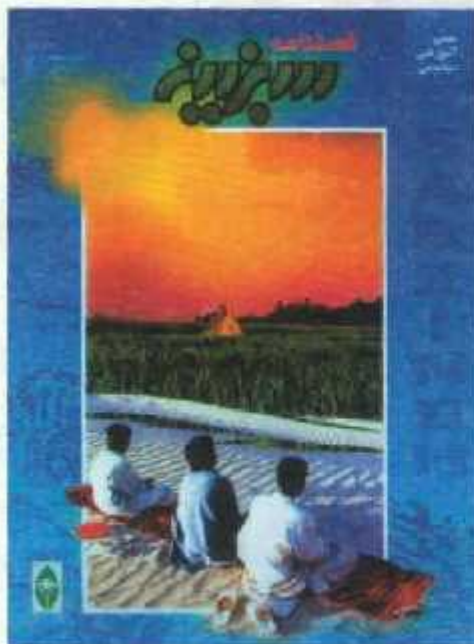
از سوی دیگر، پیچیدگی زندگی شهری و افزایش جمعیت موجب شده است که شهرداریها، مهم‌ترین مخاطبان خود را نه فقط عامه مردم بلکه تک‌تک شهروندان قلمداد کنند. به همین دلیل اطلاع‌رسانی در شهرداریها نوعی اطلاع‌رسانی عمومی به

شمار می‌رود. یکی از مهم‌ترین شیوه‌های اطلاع‌رسانی عمومی، اطلاع‌رسانی نوشتاری به ویژه در رسانه‌های متعلق به شهرداری است.

شهرداریها و سازوکارهای اطلاع‌رسانی نوشتاری

مهم‌ترین ابزارهای اطلاع‌رسانی نوشتاری که شهرداریها تاکنون از آن سود جستند، عبارتند از: بردنویسی، پخش تراکت و پوستر، ارائه بیان کار، انتشار بیان داخلی، روزنامه، هفته‌نامه و یا ماهنامه. سؤال مهمی که در اینجا مطرح می‌شود، این است که چرا شهرداریها در انتخاب سازوکارهای اطلاع‌رسانی خود نباید از روشهای تکراری و مقلدانه استفاده کنند، و تنها کوشش و ژرد موضوع و مخاطب را در نظر بگیرند.

معصومه بیات، کارشناس ارتباطات و صاحب امتیاز و مدیر مسئول هفته‌نامه پروین در این باره می‌گوید: «یکی از نکات مهم در این زمینه، توجه به مخاطب و ویژگیهای فرهنگی آن است. وقتی شما در یک بافت عشایری و با نسبت سواد کم زندگی می‌کنید، ممکن است لزوماً اطلاع‌رسانی مکتوب مؤثر نباشد.

قرار می‌دهند که با سواد و روزنامه‌خوان (یا حداقل روزنامه شنو) باشند به همین دلیل در شهرهای کوچک‌تر پرده‌نویسی یا بخش تراکت شاید مؤثرتر از شیوه‌های دیگر اطلاع‌رسانی باشد.

در زمان حاضر روزنامه همشهری از جمله نشریه‌های بسیار موفق و کارایی است که به همت شهرداری تهران منتشر می‌شود. صرف‌نظر از این روزنامه که اکنون جایگاه محکم و باثباتی در عرصه مطبوعات کشور یافته است، در شهرهای دیگر نیز نشریه‌های شهرداری در زمینه اطلاع‌رسانی بسیار موفق عمل کردند.

از جمله این نشریات می‌توان از هفته‌نامه‌های شهرآرا و هگمتانه نام برد که با صاحب امتیازی و مساعدت شهرداری مشهد و همدان چاپ می‌شود.

مدیرمسئول هفته‌نامه شهرآرا در این باره می‌گوید: «تمام تلاشی ما در مجموعه شهرداری شهر این بود که در کنار مسائل شهر و شهرنشینی، به‌طور غیرمستقیم به فعالیتهای شهرداری نیز بپردازیم. مخاطب شهرآرا عام است و نگاه این نشریه نیز به عامه مردم است. تیراژ قبلی شهرآرا بین ۲ تا ۴ هزار نسخه بود که حدود ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ نسخه از آن در سطح شهر مشهد به فروش می‌رفت و بقیه نیز به صورت رایگان در سطح شهر توزیع می‌شد. اما در زمان حاضر تیراژ این هفته‌نامه به مرز ۱۵ هزار نسخه رسیده است و تمامی نسخه‌ها نیز به فروش می‌رود».

وی در پاسخ به این سؤال که «چگونه هفته‌نامه شهرآرا در طی مدت یک سال تبدیل به پرخواننده‌ترین نشریه مشهد شده»، می‌گوید: «مردم دوست دارند حرف خودشان را از زبان نشریات بشنوند. از سویی دیگر گستردگی خدماتی که شهرداری ارائه می‌دهد، طیف گسترده‌ای از مخاطبان را نیز پیش روی ما قرار می‌دهد بنابراین اطلاع‌رسانی در چنین قضایی بسیار مشکل است. البته معضل مهم دیگری که شهرداریها با آن روبرو هستند، این است که مردم نیز نمی‌خواهند در جریان فعالیتهای شهرداری قرار بگیرند، چرا که پل یا خیابانی که به گل و سبزه و جداول رنگی آراسته شده است، همه و همه پیامهای اطلاع‌رسانی نسبت به آن خدمتی است که صورت گرفته است. با توجه به این مسائل ما در تحریریه روزنامه شهرآرا اول مشخص کردیم برای چه کسی و چگونه می‌خواهیم حرف بزنیم. به این ترتیب با منظور کردن بخشهای مختلف در هفته‌نامه، مخاطبان ما به گروههای مختلفی چون جوانان، مردم عام و متخصصان تقسیم شدند. گام بعدی به مراتب آسان‌تر بود. وقتی لایه‌های مختلف مخاطبان شناسایی شدند، نسبت به مخاطبان مختلف برنامه‌ریزی به عمل آمد، و هر بخش در هفته‌نامه با مخاطبان خود به خوبی ارتباط برقرار کرد».

فرزین با اشاره به اینکه مهم‌ترین مسئله رسانه‌های

بلکه ارتباط رودر رو (Face to Face) و مثلاً همکاری از طریق ریش سفیدان، امامان جمعه و بزرگان عشیره بیشتر به شما کمک کند. اینجا نقطه‌ای است که مخاطب تعیین می‌کند شما از چه ابزاری و با چه سطح و محتوایی برای اطلاع‌رسانی استفاده کنید. نکته مهم این است که شهرداریها به جای تصمیم‌گیری سریع درباره انتخاب یک کانال مشخص با هدف اطلاع‌رسانی، باید ابتدا مخاطب خود را بشناسند و تعریف روشنی از تیراژ و محتوای پیام داشته باشند. در این صورت اطلاع‌رسانی قرین موفقیت خواهد شد».

همان گونه که این کارشناس ارتباطات نیز تصریح می‌کند، در شیوه‌های مختلف اطلاع‌رسانی - از پرده‌نویسی و ارتباطات رودر رو گرفته تا شیوه‌های علمی و امروزی اطلاع‌رسانی از طریق اینترنت - باید مخاطب را در نظر گرفت. نکته دیگر اینکه، محتوای پیام و مخاطب است که وسیله انتقال پیام را مشخص می‌کند. به عنوان مثال، اگر شهرداری یک شهر اقدام به انتشار روزنامه می‌کند، در واقع آن دسته از شهروندانی را مخاطب خود

از زبان کارکنان

شماره ۴۷

دوشنبه ۲۷ اسفند ۱۳۸۰ - سال پنجاه و یکم - دوره سوم - شماره ۴۷

بهترین روش برای دستیابی به اهداف تبلیغی و روانی آن است. در زمان حاضر مهم‌ترین کارکرد پرده‌نویسی، چیزهایی چون افتتاح پروژه‌ها و تبریک و تسلیت روزها و مناسبت‌های ویژه است. از سال گذشته شهرداری مشهد پرده‌نویسی را در رویکردی جدید دوباره مورد توجه قرار داده است.

از جمله این اقدامات نصب پرده‌هایی در میدانهای شهر در ایام تاسوعا و عاشورا و گاه درج حتی یک بیت شعر به مناسبت‌های گوناگون است. این شهرداری از طریق پرده‌نویسی توفیقی نیز در جلب مشارکت‌های شهروندان به دست آورده است. نمونه این گفته، تبریکی بود که به مناسبت روز صنعت، خطاب به صنعتگران بر روی پرده درج شد. نکته مهم اینجاست که پیش از این اقدام، صنعتگران به هیچ‌وجه مایل به پرداخت عوارض تعیین شده به شهرداری نبودند اما پس از این اقدام ساده شهرداری مشهد، صنعتگران مشهد بدون هیچ مقاومت و مانعی عوارض تعیین شده را پرداخت کردند. متعاقب این اقدام روابط عمومی شهرداری مشهد نامهای را از انجمن صنعتی پرستاران دریافت کرد، مبنی بر آنکه روز مانیز از یاد شما نرود.

همان گونه که پیداست، به رغم اینکه پرده‌نویسی در وهله اول نوعی اطلاع‌رسانی عوامانه قلند می‌شود اما با رویکردی جدید می‌تواند طیف وسیعی از شهروندان عادی تا تحصیلکرده‌گان را در برگیرد.

در پایان باید گفت که اثرگذارترین عامل در مشارکت مردم، اطلاع‌رسانی است. اطلاع‌رسانی با ایجاد ارتباط متقابل میان مردم و مسئولان شهری منجر به آگاهی طرفین از اهداف، خواسته‌ها، پیامها و برنامه‌های مورد نظر می‌شود. این امر می‌تواند انتظارات متقابل مردم و شهرداری را تعدیل کند و بستری را فراهم آورد که مردم با آگاه شدن از ریز برنامه‌های شهرداری‌ها از آنها حمایت کنند؛ و در مقابل شهرداری‌ها نیز از خواسته‌های مردم و نیاز آنها آگاهی یابند و بر اساس آنها برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری کنند. اطلاع‌رسانی در چنین وضعیتی می‌تواند از طریق شیوه‌هایی چون توسعه مطبوعات محلی و انتشار بولتن‌های شهری توسعه پیدا کند. بی‌شک اطلاع‌رسانی به نوشتاری نیز در کنار اشکال مختلف آن و تقویت اطلاع‌رسانی به عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر در جلب مشارکت مردم، امروزه حکم ضرورتی اجتناب‌ناپذیر را یافته است.

شهرداری‌ها همانا نظارت بر آنهاست، می‌افزاید: «وقتی این نظارت فقط به سمت دین عیوب و کاستیها پیش می‌رود، آفتهای خاص خود را نیز به دنبال دارد و به بزرگ‌ترین مانع در جهت رشد و ترقی نشریات تبدیل می‌شود.»

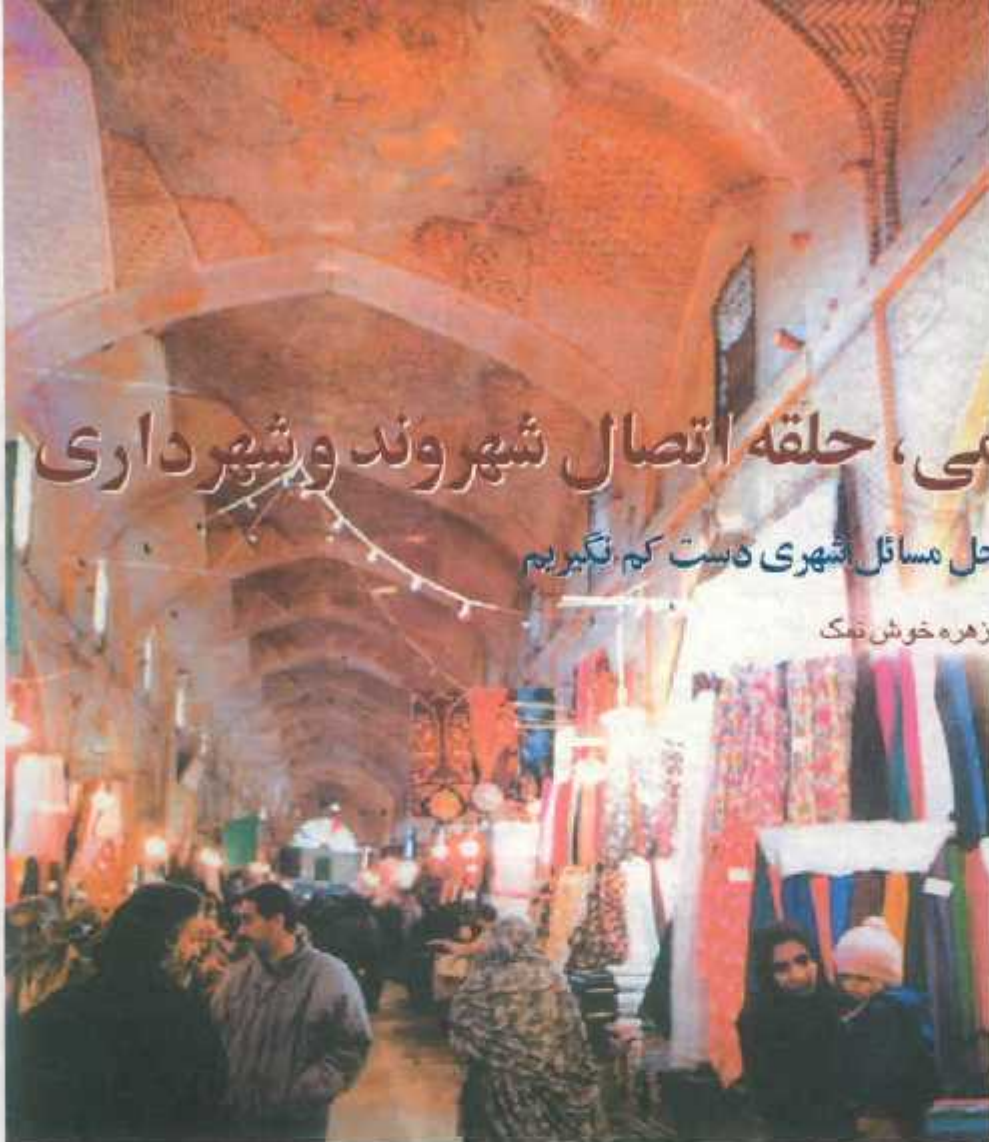
همان گونه که پیش‌تر نیز ذکر شد، از آنجا که همه مخاطبان نشریات شهرداری‌ها روزنامه‌خوان نیستند، به نظر می‌رسد ترکیب سازوکارهای مختلف اطلاع‌رسانی نوشتاری همچون بولتن داخلی، تراکت، پرده‌نویسی و جزئیات به میزان بیشتری مهم‌ترین هدف اطلاع‌رسانی شهری را - که همان جلب مشارکت شهروندان است - پوشش می‌دهد.

اگر چه نقش و کارکرد بولتن‌های داخلی حکایت از نوعی اطلاع‌رسانی درون سازمانی دارد، اما تأثیر غیرمستقیم آن بر کل سیستم اطلاع‌رسانی شهری نیز اجتناب‌ناپذیر است. چرا که وقتی زمینه‌های نارضایتی در حیطه فعالیت و حرفه کارکنان و دست‌اندرکاران شهرداری به وجود آید، در وهله اول آنان می‌توانند مردم را که مهم‌ترین مخاطبان اطلاع‌رسانی شهرداری هستند، خشنود نگاه دارند. بنابراین وجود مفر و گریز گاهی برای آنکه کارکنان شهرداری درد دل‌ها و حرف‌های ناگفته خود را در آن بیانند موجب خواهد شد که با نیرویی مشاغب و راستین به انجام وظایف محول شده بپردازند. اما از بحث بولتن داخلی که بگذریم، در زمان حاضر استفاده از روش‌هایی چون پخش تراکت و به ویژه پرده‌نویسی، چندی است در کشور ما با رویکرد جدیدی روبرو شده است. پرده‌نویسی از جمله شیوه‌های قدیمی اطلاع‌رسانی است که در صورت استفاده صحیح و دقیق و کارشناسانه از آن، می‌تواند به یکی از شیوه‌های قدرتمند اطلاع‌رسانی تبدیل شود. لحاظ کردن عنصری چون انتخاب کلمه و رنگ در پرده‌نویسی

روابط عمومی، حلقه اتصال شهروند و شهرداری

نقش هفتم را در حل مسائل شهری دست کم نگیریم

زهره خوش تمک

شاید بارزترین و فراموش نشدنی ترین موفقیت روابط عمومی نهاد شهرداری در ایران، شعار «شهر ما، خانه ما» بود که در دوره قبل مدیریت شهرداری تهران مطرح شد و با وجود سادگی ای که داشت، رابطه مردم با یکدیگر، شهر و شهرداری را توجیه کرد.

در این شعار، شهر به عنوان خانه مردم، شهروندان به عنوان کسانی که در این خانه زندگی می کنند و شهرداری به عنوان متولی آن مطرح شد.

موفقیت و کارایی این شعار تمایز کار روابط عمومی شهرداریها را از سایر روابط عمومی ارگانهای دولتی نشان می دهد. بنابراین نقش روابط عمومی شهرداریها با توجه به رابطه تنگاتنگ، نزدیک و روزانه مردم با این نهاد مردمی و نوع خدماتی که ارائه می دهد، کار کردن را از سایر وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی متمایز می کند. همین امر موجب می شود که روابط عمومی شهرداریها علاوه بر اقداماتی که این واحدها در سایر سازمانها باید انجام دهند، کارکرد دیگری نیز بر عهده داشته باشند تا بتوانند برای رسیدن به مهم ترین اهداف سازمانی خود که جلب مشارکت مردمی برای اداره امور شهرهاست تلاش کنند.

یکشید».

وی می افزاید: «یکی از مهم ترین وظایفی که روابط عمومی ها در سازمانها - به ویژه شهرداریها - بر عهده دارند، آشنا کردن مسئولان رده بالای مدیریت نظام، کارگزاران و عامه مردم و مخصوصاً نسل جوان با فلسفه پاسخگویی روابط عمومی است؛ بنابراین واحد روابط عمومی از قسمتهای مهم و تعیین کننده در شهرداریها به شمار می روند زیرا نقش بازی در پویایی و انعکاس مثبت فعالیت های این نهاد مردمی بر عهده دارند.

بد نیست به این مسئله اشاره شود که اگر روابط عمومی شهرداری پاریس و نیویورک آن طور که باید نقش خود را ایفا می کردند، «ژاک شیراک» شهر دار این شهر نمی توانست به مقام ریاست جمهوری دست پیدا کند و «وودی هولیاتی» به عنوان یکی از قهرمانان دولتمرد ماجرای وقایع ۱۱ سپتامبر به عنوان شهردار نیویورک مورد احترام شهروندان نیویورکی قرار نمی گرفت؛ و این تنها یکی از موفقیت های واحد روابط عمومی در سطح دنیا است.

اما متأسفانه در کشور ما در بسیاری از سیستمها به روابط عمومی ها به عنوان چرخ پنجم «برای روز میاد» و «همرتکی با شرایط» نگاه می کنند. روابط عمومی در اینجا جدی گرفته نمی شود و در بسیاری از سازمانها و وزارتخانه ها و نهادهای شهری، مدیران رده بالا با مقوله روابط عمومی و پاسخگویی و کارکرد آن ناآشنا هستند.»

به عقیده بزرگمهر، جایگاه سازمان روابط عمومی تعریف

برقراری در ارتباط بین مردم و شهرداری، نقش اصلی در مدل ارتباطی را گیرنده پیام - یعنی مردم و مشتریان - بر عهده خواهند داشت. نیاز خورد آنچه که مشتری می دهد در تعیین فرستنده پیام و عملکرد مدیران این سازمان تاثیر خواهد داشت و سازمان باید به طور مرتب به خواست مخاطبان به بازسازی و نوسازی خود مشغول شود. اما اگر به واکنش های مردم توجهی نشود، آن وقت مردم نیز به آن پی توجه خواهند بود. فرض کنیم که اگر آنان تصمیم بگیرند که هیچ مراجعه ای به شهرداری نداشته باشند، آن وقت فلسفه وجودی شهرداری بی معنا خواهد بود. این در حالی است که شهرداری برای این به وجود آمده است که شهروند وجود دارد؛ همان گونه که دانشگاه و استاد برای وجود دانشجو، و مدرسه و معلم برای دانش آموز و بانکها نیز برای مشتری به وجود آمده اند. تاجر بزرگمهر می گوید: «متأسفانه در بسیاری از سیستمهای بروکراسی کشورهای توسعه نیافته و شرایط سنتی، بعد از مدتی که شرایط سیستم به سوی توسعه یافتگی اداری حرکت می کند، مسئولان فکری کند که آنان به فلسفه تشکیل سازمان معنا داده اند و بعد از چندی دارای نگرانی، حاجب، پرده برداری، رئیس دفتر، منشی اول و دوم و سوم، تکنجی اول و دوم، سکرتر، تایپیست ماشین نویسی، ایستاتور، تکنویس، قفل و بست سنتی و چشم محافظ الکترونیکی، زنگ خطر و جز اینها می شوند؛ و گاهی هم با تاخیر در رسانه ها اعلام می کنند که فلان روز و فلان ساعت نشستیم و باز عام داده ایم که دستی به سر و روی شما مردم، مشتریان و شهروندان عزیز

نشده است و بسیاری معاونان، مدیران، هیئت های مدیره و حتی کارشناسان رده های دیگر، مدیریت روابط عمومی را در تشکیلات گمرنگ می پذیرند و نگاهشان به بالادستی هاست طبقه میانی و پایینی سازمانها نیز روابط عمومی را در حد تشریفات و کمین تبلیغات می شناسند در صورتی که این موارد تنها جزئی از وظایف گسترده روابط عمومی است.

وی می گوید: آنان روابط عمومی را بیشتر برای پارچه نویسی و عزا و عروسی می خواهند و اعتقادی به روابط عمومی از تباطی و پاسخگو نسلارند در واقع آنان به پاسخگویی خود و در نهایت درست معتقد نیستند. آنان از گروهی هستند که مردم را قبول ندارند، مقوله افکار عمومی برای آنان جدی نیست و مردم را درجه بندی شده می شناسند.

قرن حاضر را بیش از ۱۹۰ کشور جهان، به عنوان قرن ارتباطات و روابط عمومی نام گذاری کرده اند، و ماهنوز در جدال هستیم که بگوئیم روابط عمومی یک نیاز است یا خیر و به دنبال توجه و تعریف وجود روابط عمومی و نیاز به پاسخگویی و توجه به افکار عمومی برای بخش عظیمی از مدیریت هستیم.

امیر هوشنگ عباس زاده، عضو هیئت علمی گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه علوم طباطبائی، مهم ترین وظیفه روابط عمومی را نفوذ در افکار عمومی ذکر می کند و می گوید: «با توجه به این که شهردارها یکی از نهادهای مدنی در جوامع امروز به شمار می روند و خدمات رسانی آنان باید با توجه به نیاز مخاطبان و شهروندان صورت گیرد ایجاد زمینه و بستری لازم برای مشارکت عموم شهروندان در برنامه ها و طرح های مختلف عمرانی، بهداشتی، فرهنگی و... می تواند فرایند وظایف و عملکرد شهردارها را با موفقیت همراه سازد. بنابراین واحد روابط عمومی در شهردارها به عنوان یل ارتباطی شهروندان و شهرداری، نقش بسیار با اهمیتی در راه رسیدن شهرداری به کمال مطلوب در اداره شهر دارد.»

وی می افزاید: «روابط عمومی در شهردارها با توجه به دو وظیفه مهم «اطلاع یابی» و «اطلاع رسانی» می تواند از یک سو با نیازها، سلاقی، پیشنهادها و انتقادات مخاطبان (یعنی شهروندان) آشنا شود، و از سوی دیگر با توجه به تهیه و تدوین استراتژیها و برنامه ها و خط مشی های جدید و علمی و به مرحله عمل درآوردن آنها، مردم را از عملکردها و فعالیت های خود مطلع و آگاه سازد و در نتیجه عامل لازم بین شهرداری و شهروندان را ایجاد کند.»

عباس زاده اضافه می کند: «مهم ترین وظیفه روابط عمومی شهرداری، به اعتقاد من، ارتباط دو جانبه و مستمر و برنامه ریزی شده با مخاطبان (گیرندگان خدمات) است و به هر میزان که کارشناسان و مدیران روابط عمومی شهردارها از هنر روابط عمومی بهره مند باشند، می توانند با انجام مطلوب روابط عمومی کارشناسی و فنی، رسالت حرفه ای کار خود را به منصفه ظهور برسانند و رضایت و خشنودی شهروندان را همراه با همکاری صمیمانه آنان جلب کنند.

علاوه بر این می توان گفت که ارتباط مستمر و دو جانبه روابط عمومی شهردارها با شورای شهر نیز می تواند تغییر و تحولات ضروری را در روند فعالیتها و وظایف شهردارها به همراه داشته باشد و بهره روری لازم را برای آنان به وجود آورد.»

روابط عمومی شهردارها عامل مهمی در پیشگیری نابسامانیهای اجتماعی در جامعه شهری نیز به شمار می رود.

بنابراین استفاده از روشهای آموزشی دیداری و شنیداری (نمایشگاهی، انتشاراتی و جز آن) می تواند مردم را با اصول و موازینی که در جامعه شهری باید رعایت شود آشنا سازد و حقوق شهروندی را به آنان بیاموزد.

رعایت قوانین و اصولی که شهردارها مردم را ملزم به رعایت آن می گرداند از طریق همین فعالیت های ارتباطی و روابط عمومی به آنان منتقل می شود؛ بنابراین اگر روابط عمومی را تلاش برنامه ریزی شده برای نفوذ در افکار عمومی از طریق کار و عمل متناسب و ارتباط دو جانبه بدانیم، و یا به عبارت دیگر روابط عمومی را فرایندی مدیریتی برشماریم که به ارزیابی نگرشها، طرز انقی ها و گرایشهای عمومی که به شناخت سیاستها، روشها و رویه های فردی و سازمانی می پردازد، در آن صورت نقش مدیران از نظر تصمیم گیری و استفاده مطلوب از روابط عمومی در این کار خطیر روشن می شود.

روابط عمومی را مقرر متفکر و بانک اطلاعاتی سازمان می نامند. بدین ترتیب روابط عمومی در سازمانها، مانند شهرداری باید در نمودار سازمانی پس از بالاترین مقام و مسئول قرار گرفته باشد.

عباس زاده می گوید: «روابط عمومی های موفق با ارائه اطلاعات و اخبار حاصل از برنامه های تحقیقاتی - و در کنار آن، ارزیابی خود - مدیران را برای خدمات رسانی و تصمیم گیری در حوزه های مدیریتی یاری می دهند. در واقع نقش عمده روابط عمومی ها نیز در صورتی موفقیت آمیز خواهد بود که به خود باوری لازم رسیده باشند و از کارهای مقطعی و موردی، به طور دائم دست بردارند و بیشتر به کارها و وظایف کلان و جامع بیندیشند و عمل کنند.»

وی می افزاید: «مساعده سازی افکار عمومی اگر به عنوان وظیفه های خطیر و مهم در رأس امور روابط عمومی - به ویژه در شهردارها - قرار گیرد، می تواند بسیاری از ناهنجاریهای زندگی شهری را کاهش دهد و یا به حد صفر برساند و دیدگاهها و طرز تلقی های مردم و یا مخاطبان را با امید و نشاط همراه سازد و تولید و بیشتر رفت را در زمینه توسعه و سازندگی اجتماعی، فرهنگی و دیگر امور معنا بخشد.»

راهنمایی خدا تلفن ۱۳۷ شهرداری تهران برای پاسخگویی به نیاز شهروندان، از کارهای چالپ و درخور توجه روابط عمومی این سازمان به شمار می رود که در سال گذشته ایجاد شد. اگر چه این اقدام در جهت پاسخگویی مدیران شهرداری و حل مشکلات شهروندان اقدام مثبتی به شمار می رود اما هنوز بسیاری از شهروندان با این خط تلفن آشنا نیستند و نمی دانند با مسائل گوناگون شهری که درگیر آن هستند، به کجا باید مراجعه کنند و آیا پاسخ تمام پرسشهایی که از این خط داشته اند، در یافت می کنند. مسئولان شهری با وجود کلیه مقالات بالاتر ملزم به پیگیری مطالب مطرح شده از طریق این خط و ارائه پاسخ هستند اما هنوز بسیاری از مسائل یا در پیرو کراسی اداری می افتد و یا پاسخگویی به آن امکان بروز مشکلاتی را برای عمدهای فراهم می کند و بنابراین خود این خط نیاز به یک روابط عمومی اختصاصی دارد.»

محمود منیمی، مدیر روابط عمومی منطقه ۲ شهرداری تهران، سعی کرده که با وجود نگاه سنتی ای که به این واحد وجود دارد، و همچنین بی توجهی بسیاری از مسئولان به این هنر هشتم، شکلی از مدیریت پاسخگو و ارتباط دو جانبه را بین

شهروندان و شهرداری ایجاد کند. اگر چه شاید نتوانسته به آن نتیجه مطلوب یا توجه به همان نگرش سنتی حاکم برسد و هنوز راه بسیاری دارد اما به گفته خود او واحد تحت مدیریت او حداقل این ارتباط را ایجاد کرده است.

به گفته وی، یکی برای حل مشکلات شهروندانی که به طور منظم به این بخش مراجعه می کنند، ارتباط با رسانه ها، تلقین مستقیمی به این امر اختصاص داده شده، مراجعه حضوری شهروندان و ملاقاتهای عمومی، از جمله کارهایی است، که در این حوزه بر حال انجام است.

وی می افزاید: با ارتباطی که با شهروندان ایجاد کرده ایم، نتوانسته ایم این احساس را در آنان به وجود آوریم که از مشارکت ضرور نمی کنند؛ زیرا همیشه چنین احساسی در برخورد مردم با ارگانهای دولتی وجود دارد تا اطمینان در آنان ایجاد نشود، نمی توان همکاری آنان را به دست آورد.

وی اضافه می کند: با شفافیت در برخورد با شهروندان، اعتمادی در آنان ایجاد می شود که ما به عنوان یک مجموعه شهری خدمتگذار، نیازمند به آن هستیم تا بتوانیم در کار خود موفق باشیم. جلب همکاری دوم در نتیجه ارائه خدمت بهتر و جلوگیری از صرف هزینه های بیشتر، جز با کمک متقابل شهروندان به دست نمی آید.

نمایی می گوید: نگهداری فضای سبز منطقه، همکاری در اداره امور شهر، نظافت شهری و بسیاری از وظایفی که شهرداری بر عهده دارد دیده شکل مطلوب انجام می شود و این به دلیل استفاده از دیدگاهها، تذکرات و پیشنهادهای مردم است؛ زیرا به این طریق مردم احساس می کنند که در اداره امور شهر دخالت دارند.

منبعی معتقد است: از آنجا که مردم مهم ترین تأمین کننده منابع مالی شهرداریها به شمار می روند و فلسفه وجودی شهرداریها نیز خدمات رسانی به آنان است، اگر نتوان تغییر نگرشی در مردم ایجاد کرد و همکاری آنان را به دست آورد، مطمئناً مدیران شهرداریها در اجرای طرحهای خودند و گردانین شهر موفق نخواهند بود و مجبور به تحمل هزینه های سرمار و عدم دسترس به شرایط مطلوب هستند.

صاحب نظران امور شهری معتقدند که قبل از احداث و اجرای طرحهای فضای سبز در محیطهای شهری باید مطالعات اجتماعی و فرهنگی در ابعاد مختلف صورت پذیرد تا بتوان مشارکت و همکاری دوم و دستیابی به مدیریت تفاهمی را در مراحل احداث و اجرا حکمفرما ساخت و با آموزش و اطلاع رسانی، فرهنگ استفاده مطلوب از فضای سبز و ارزش و اهمیت آن در رشد و تکامل فرهنگی - اجتماعی افراد را بر همگان آشکار کرد. در غیر این صورت از کل هزینه ها و کوششهای انجام شده نتیجه چندان درخور توجهی به دست نمی آید.

حذف مشارکت مردمی و مقطع ارتباط شهروندان از شهرداری، یا به عبارتی ساکنان شهر از آگاهی کنندگان محیط شهری، به مثابه حذف پتانسیلها و شتاب دهنده موتور محرکه مدیریت شهری است. وجود شهروندی بی تفاوت و بی توجه در فرایند سیاست گذاری و زنجیره اجرایی، هر گونه تلاش و فعالیت در جهت دستیابی به اهداف فعالیت های عمرانی و به طور کلی رسیدن به اهداف برنامه را مختل و حتی غیر ممکن می سازد.

آموزش شهروندی و حقوق شهروندی از وظایف عمده روابط عمومی سازمان شهرداری به شمار می رود و می تواند در رفع این معضل مؤثر باشد.

علی میر سعید قاضی، مدرس رشته روابط عمومی و ارتباطات و عضو انجمن جهان روابط عمومی ها، در این مورد می گوید: «مهاجرت یک واقعیت است اما افرادی را از مناطق روستایی و عشایر به شهر وارد می شود، یا از شهرهای کوچک به فلان شهرها مهاجرت می کنند یا مسئولیتها و تعهدات شهروندی آشنا نیست.

وی می افزاید: این فرد نیازمند آموزش است و این نقش بر عهده روابط عمومی شهرداریها و رسانه های کلان مثل رادیو، تلویزیون، آموزش و پرورش و نظایر اینهاست. اما اگر به تحلیل محتوای برنامه های تلویزیونی بپردازیم، آموزش رفتار شهری بخش بسیار کوچکی را به خود اختصاص می دهد. مدارس و رسانه های مکتوب نیز برای آموزشهای رسمی و منظم به کمک شهرداری نمی آیند؛ بنابراین همه این مسئولیت بر عهده روابط عمومی شهرداریها می افتد، که تلاش بسیاری خواهد و نیروی انسانی ماهر.

این استاد دانشگاه می افزاید: «با بررسی مشارکت شهروندان پاریس، لندن و حتی دهلی و توکیو و بکن می توان دریافت که روابط عمومی ها نقش عمده ای ایفا کرده اند. اما آموزش هم بدون ابتکار موفق نخواهد بود، زیرا باید در بین شهروندان ایجاد انگیزه برای فراگیری کرد.» وی تبلیغات نامصحیح، عدم شفافیت و نداشتن صداقت را به عنوان مهم ترین دلیل عدم ارتباط متقابل شهروندان و شهرداریها بر می شمارد.

باید توجه کرد که شکل آموزش در کشورهای در حال توسعه در مقایسه با کشورهای جهان اول بسیار متفاوت است. در کشورهای پیشرفته مردم از خدماتی که ارائه می شوند کم و بیش مطلع اند و اطلاع رسانی تنها بر موارد خاص مثل امکانات و تسهیلات جدید و مانند اینها متمرکز می شود و روابط عمومی شهرداریها نقش متفاوت از کشورهای در حال توسعه دارند. در کشورهای نوع اول اطلاعات به اندازه مورد نیاز شهروندان وجود دارد. کتابهای رایگان اطلاع رسانی، وب سایتها و نظایر اینها در دسترس همگان وجود دارد اما در بسیاری از شهرها و حتی کلان شهرهای ما این امکان وجود ندارد. اگر چه شهرداری تهران به تازگی اقدام به ایجاد صفحه اینترنتی برای اطلاع رسانی شهری کرده است، اما به دلیل عدم دسترسی همگان به اینترنت، ارائه اطلاعات مکتوب از سوی روابط عمومی ها از سرگردانی شهروندان خواهد کاست.

به طور کلی نبود حسز کتلهای بنیادین آموزشی، تبلیغی و ارشادی در مورد وظایف شهروندی و اطلاعات مورد نیاز شهروندان، از جمله ضعفهای روابط عمومی شهرداریها به شمار می رود. اما این ضعف را شاید بتوان به کمبود نیروهای متخصص و کنار آمدن در شهرداری مربوط کرد. این معضل، هم در بین نیروهای فعال در روابط عمومی، و هم در بین تصمیم گیران و برنامه ریزان وجود دارد. در حالی که انجام فعالیتهای روابط عمومی نیازمند افرادی متخصص و با تجربه و آشنا به بافت اجتماعی جامعه شهری و پارامترهای تأثیر گذار در امر آموزش عمومی شهروندان است اما به دلیل نبود نیروهای متخصص، نه تنها این امر انجام نمی شود بلکه غیر محلی بودن روشها ممکن است تأثیرات نامطلوب نیز در دراز مدت بر جای گذارد.

عباس زاده برگزاری دوره های آموزشی روابط عمومی و نشستهای ماهانه مدیران روابط عمومی شهرداریهای مناطق شهر تهران را با سخنرانی متخصصان این علم از اقدامات خوب در این زمینه ذکر کرد که می تواند تا حدی گره از مشکلات شهر و

شهرداری و شهروندان بگشاید.

محمدرضا قزوين، مدير روابط عمومي و امور بين الملل شهرداری و شورای اسلامی شهر مشهد، که فارغ التحصيل ارشد رشته سمناس است در دوره کاری خود موفقيتهاي کسب کرده است. وی می گوید: «تلاش ما جذب نیروهاي تحصيل کرده اما بخش عمدهای از همکاران روابط عمومي نیروهاي تخميلي کارگري هستند که از قدیم در این واحد مشغول به کار بوده اند. دانش چندان ندارند و ما مجبوریم با همین نیروها برنامه ها را پیش ببریم. وی می گوید: از شروع به فعالیت در این سمت، تلاش من خا انداختن جایگاه و شأن روابط عمومي در سازمان شهرداری بوده با این تعريف که روابط عمومي چشم بینا برای دیدن عملکردهای مثبت، گوش شنوا برای شنیدن تعاریف انتقادات و پیشنهادها و زبان گویای سازمان و سیستم برای پاسخگویی است.»

قزوين می افزاید: «بنا بر این تعريف، سه نوع برنامه ریزی کوتاه مدت و میان مدت و بلند مدت مطرح گردید. بر اساس این برنامه ها، در زمینه های مختلفی تلاش شده است، که از آن جمله اند: رضایتمندی کارکنان و مدیران و پرسنل شهرداری، اطلاع رسانی شفاف به مردم، تقویت تپیه های فرهنگی و حرکتهای فرهنگی در سطح شهر، انتشار نشریه هفتگی «شهردار» که صرفاً بیانگر صنای مردم و پاسخ مسئولان است، انتشار ماهنامه «همت»، تهیه برنامه رادیویی «شهردار» با حضور مدیران شهرداری ساخته، سریال که می تواند تا ۲۶۵ قسمت ادامه یابد و ۲۰ قسمت آن تصویب شده است. و به صورت نمایش و طنز به آموزش مسائل شهری و شهروندان می پردازد و نظایر اینها. وی می افزاید: از آنجا که نهاد بودن شهروندان از عوامل اصلی اعتماد و مشارکت آنان است، و مردم ما اکنون نیاز مبرمی به شادی دارند، جوین با نامهای «خنده» و «بیا بیا با هم بخندیم» در مشهد برگزار گردید که انعکاس بسیار خوبی در سایر کشورها (به استناد پیامهای اینترنتی) داشت.

میرسعید قاضی در مورد نیروهاي متخصص در روابط عمومي ها می گوید: «هر چه آموزش نیروی انسانی روابط عمومي ها کار بردی تر و عملی تر باشد، اجرای برنامه های این واحد نیز موفق تر خواهد بود.»

وی می افزاید: «متأسفانه به دلیل فقدان پلنه کارشناسی در روابط عمومي، برنامه ریزی های دراز مدت و حتی میان مدت وجود ندارد. حداکثر برنامه ها ۶ ماهه است و هیچ کدام برنامه سالانه ندارد. بخش ارتباط با رسانه ها یکی از ملزومات این واحد است و نتایج معمولی دارد که مدیر به طور مستقیم آنها را می بیند، و در واقع مهم ترین بخش در روابط عمومي ها به شمار می رود در این میان به بخش افکار سنجی که در حیطه ارتباطات مردمی است و نتایج آن می تواند در برنامه ریزی و تصمیم گیری مدیریت مؤثر باشد توجهی نمی شود. روابط عمومي های ما بیشتر تبلیغات چی هستند، و اطلاع رسانی هم تنها بر اساس ارسال اخبار تبلیغی است! وی اضافه می کند: مسئول ارتباط با رسانه ها باید؟؟؟ بدانند گزارش خبری و نظایر اینها چگونه است. بر شناسنامه های افکار سنجی به صورت تخصصی تنظیم نمی شوند و مشاورانی که در این کار فعالیت می کنند تخصصی ندارند به طور کلی روابط عمومي های ما هدف محور نیستند! یعنی به تحقق اهداف سازمان توجهی ندارند بلکه توجه آنها روی تحقق دیدگاهی و افق مدیریت سازمان است.»

عباس زاده نیز می گوید: «اگر روابط عمومي فقط در خدمت

مدیریت باشند، به بن بست می رسد از مسیر منحرف می شود. روابط عمومي باید به خود باوری لازم دست یابد و با ارائه کارهای خلاق و نوآوری و ابتکار، بخش مدیریت را به انجام مشورت با آنان در اجرای هر برنامه ای وادار سازد.»

وی می افزاید: «اگر اطلاع رسانی شفاف از طریق روابط عمومي ها انجام شود مردم در پرداخت عوارض مضایقه نخواهند کرد و به دلیل انجام نتایج شهرداری از طریق دریافت عوارض از شهروندان تأمین می شود، اگر این ارتباط به درستی انجام نشود، شهر دار پسا چندان موفق نخواهند بود. در واقع نقش روابط عمومي در این میان استراتژیک است واحد روابط عمومي شهرداری تربیت خدیره تعریفی از روابط عمومي ارائه می دهد: «هنری برای کوشش در راهیابی، پذیرا ساختن هدفها و کارها به مردم از راههای گوناگون بر مبنای شناخت جامعه و افکار عمومی و با آگاهی کامل از اهداف سازمانی.»

این واحد در بررسی ای که انجام داده، چنین آورده است: اگر چه با شکل گیری شوراهای شهر و راهیابی افرادی که از بطن جامعه برخاسته و یا خواسته ها و داشته های مردم آشنا هستند در امر مدیریت شهری، و تلفیق و کار کردهای روابط عمومي را متحول می کند، اما این نه تنها به کم رنگ شدن نقش روابط عمومي شهرداری نمی انجامد بلکه سنگینی بیشتری بر نوش آنان می گذارد.

سخن آخر

به هر حال روابط عمومي در بطن وجودی خود تفکری را به همراه دارد که نتیجه ای خود آگاهی، روشن بینی، روشنگری و تحول در اندیشه فرد و سازمان و جامعه است.

به گفته بزرگمهر، روابط عمومي همیشه در سدد ایجاد نظام اجتماعی شفافه جدی، پاسخگو و مخاطب محور است؛ و آنها که این واحد را جدی نمی گیرند و جامع تحقق اهداف متعالی و جایگزین آن در ده های سازمانی می شوند، بدون شک مخالف روشنگری، و مخالفان پاسخگو بودن دولت هستند. روابط عمومي پاسخگو باید انبوه پرسشهای بی پاسخ را پاسخ دهد بنابراین با اطلاع رسانی شفاف می توان دارای پشتوانه قوی مردمی برای اقدامات شهرداری و مقدمات مشارکت آنان را در مدیریت شهری فراهم آورد. برای این کار باید فنون و ابزارهای ارتباطی مناسب را به طور مستقیم و یا غیر مستقیم در محط کار، پیاز که خیابان، مدارس و سایر امکان عمومی به کار بست، به گونه ای که با شکل گیری یک حرکت اساسی، مدیریت تفاهمی را پایه ریزی و به طریق مقتضی در جهت حذف تفکر نابجا و تا میناسی که مردم را صرفاً بهره مندان و استفاده کنندگان محسوب می کند، تلاش کرد. همچنین باید کوشید تا روحیه تعاون و تفکر مبتنی بر همیاری متقابل مردم با شهرداریها ایجاد شود تا هر شهروند خود را به عنوان شریک و سرمایه گذار در همه زمینه های شهری به شمار آورد؛ و سنگینی این رسالت بیشتر بر دوش واحد روابط عمومي شهرداریهاست.

۱۳۷، خط ارتباطی شهروندان آملی با شهرداری

شهرداری آمل برای اولین بار در شهرداریهای استان مازندران، شماره تلفن ۱۳۷ را با عنوان «پیام شهروند» راه اندازی کرد. این خط ارتباطی با هدف برقراری ارتباط بیشتر و پیگیری مسائل و مشکلات شهروندان به کار گرفته شده است.

شهروندان آملی می توانند با استفاده از این شماره تلفن به صورت شبانه روزی، هر گونه انتقاد و پیشنهاد خود را در خصوص مسائل شهری، از مشکلات گرفته تا ارائه راهکارهای جدید، به شهرداری ارائه کنند. نکته شایان توجه اینکه، مسائل مطرح شده شهروندان به سرعت مورد بررسی و پی گیری قرار می گیرد و نتایج به دست آمده پس از ۲۴ ساعت به اطلاع شهروندان می رسد.

شایان ذکر است که روابط عمومی شهرداری آمل برای برقراری هر چه بیشتر ارتباط با شهروندان، در دوره های زمانی مشخص اقدام به چاپ و انتشار بروشور می کند. در این بروشورها که به منظور آگاهی شهروندان از پیشرفت پروژه های در دست اجرای شهرداری منتشر می شود، مشخصات پروژه ها اعم از مراحل اجرا و بودجه صرف شده درج می گردد.

بوسیله کاریکاتور

شهرداری اشنویه به دانش آموزان آموزش می دهد

اشنویه - محمد شفیق خسری

شهرداری اشنویه در جهت آموزش دانش آموزان و برقراری ارتباط فرهنگی با آنها، از طریق کاریکاتور آموزشهای شهروندی ارائه می کند.

این ابتکار شهرداری به منظور ایجاد حساسیت و جلب توجه کودکان و نوجوانان در نگهداری و حفظ فضای مسز شهری و گوشزد کردن مسئولیت شهروندان در قبال محیط شهری، انجام شده است.

بدین منظور، شهرداری اشنویه کاریکاتورهایی را با پیامهای آموزشی، برای رنگ آمیزی در بین دانش آموزان توزیع کرد و پس از مهلت ده روزه به بهترین رنگ آمیزیها جوایزی اهدا کرد.

همچنین در نظر است در ادامه این حرکت و با توجه به نقش آموزش در سنین کودکی کاریکاتورهای دیگری نیز بین دانش آموزان بخش گردد و به بهترین شرح، جوایزی اهدا شود.

شایان ذکر است که این اقدام آموزشی - فرهنگی شهرداری با همکاری یکی از کاریکاتور بسترهای محلی انجام شده است. اشنویه در استان آذربایجان غربی، در منطقه بیلاقی در مرز کشورهای عراق و ترکیه قرار گرفته و شهرداری آن با درجه ۶ در سال ۱۳۰۵ افتتاح شده است.

رئیس سازمان شهرداریها:

اعتبارات تبصره ۱۹ یک هزار میلیارد ریال پیش بینی شده است

معاون هماهنگی امور عمرانی وزیر کشور گفت: اعتبارات تبصره ۱۹ در سال جاری، یک هزار میلیارد ریال پیش بینی شده است، که انتظار می رود ۸۰۰ میلیارد ریال آن تحقق یابد.

محمد حسین مقیمی، معاون هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور که در بین شهرداران شهرهای استان قزوین سخن می گفت، اظهار داشت ضرایب توزیع اعتبارات به نسبت معکوس با درآمد استانها در نظر گرفته شده است.

وی افزود: ۴۰ درصد این اعتبارات به صورت وام پرداخت می شود که

۱۵ درصد آن بدون کار مزد و ۲۵ درصد آن تیز به صورت وام مشارکتی است. همچنین ۹۵ درصد از اعتبارات مذکور در اختیار استانها و ۵ درصد مابقی به منظور مستمر کردن کارهای وزارت کشور قرار دارد.

رئیس سازمان شهرداریها به لزوم برنامه‌ریزی شهرداریان در اداره شهرها اشاره کرد و گفت: برنامه‌ریزیها باید به گونه‌ای طراحی شوند که در درجه اول خواست مردم را در برگیرند؛ که با ایجاد شوراهای اسلامی، تحقق این امر تا حد زیادی برای شهرداریان تسهیل شده است.

مقیمی خاطر نشان ساخت: با توجه به ویژگیهای شوراهای اسلامی محله و منطبقه‌ای باید به گونه‌ای عمل کرد تا اصل مشارکت تحقق پذیرد. مهم‌ترین وظیفه شهرداران در این میان آن است که با کمک شوراها، مشارکت مردم را در جهت تأمین منابع مالی اداره شهر جلب کنند.

وی با اشاره به بحث تصدی‌گری دولت افزود: در سال جاری با اعلام توانایی انجام امور مرتبط با مدیریت شهری از سوی شهرداریها، طرحهای مورد نظر از دستگاههای اجرایی به شهرداریها تفویض می‌شود.

معاون وزیر کشور، همچنین با اشاره به اعتبار اختصاص یافته به حمل و نقل درون شهری گفت: در سال جاری ۴۴۰ میلیارد ریال، اعتبار به حمل و نقل درون شهری کشور اختصاص یافته که ۱۰۰ میلیارد ریال از این مبلغ به خرید قطعات یک‌کی اتوبوس و ۱۵ میلیارد ریال نیز به سهم یارانه بابت تخصیص داده شده است.

مقیمی ادامه داد: وزارت کشور سالانه ۳۵۰ دستگاه اتوبوس درون شهری خریداری می‌کند که برای هر دستگاه ۳۵ هزار دلار پرداخت می‌شود.

وی افزود: یکی از برنامه‌های امور عمرانی وزارت کشور در سال جاری، خصوصی‌سازی سازمانهای اتوبوسرانی است، که می‌بایست شهرداریها تسهیلات مناسبی را نیز برای بخش خصوصی برنامه‌ریزی کنند.

رئیس سازمان شهرداریها در این خصوص گفت: قیمت هر دستگاه اتوبوس ۲۲۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده که ۱۹۰ میلیون ریال آن را دولت و ۱۳۰ میلیون ریال را نیز شهرداریها پرداخت می‌کنند که ۵۰ درصد از این ۱۳۰ میلیون ریال به صورت وام در اختیار افراد متقاضی واجد شرایط قرار می‌گیرد.

در زمینه ساختمان‌سازی

چین در تیریز سرمایه‌گذاری می‌کند

با تصویب شورای شهر تیریز و با امضای تفاهنامه اقتصادی، یک شرکت چینی به نام C.S.C.E فعالیت ساختمان‌سازی خود را در سال جاری در تیریز آغاز می‌کند.

به گزارش روابط عمومی شهرداری تیریز، طی این تفاهنامه احداث ۳۰ هزار واحد مسکونی در خیابان آذربایجان و نظام پزشکی با هدف بهینه‌سازی خیابانهای مذکور، انتقال فناوری جدید ساختمان‌سازی و نیز آموزش کارگران و مهندسان ایرانی، تعهد شده است.

به گفته شهردار تیریز، سرمایه‌گذاری این شرکت تأثیر بسزایی در تعبیر نمای شهر تیریز خواهد گذاشت و فرصتهای شغلی مناسبی را برای شهروندان فراهم خواهد ساخت.

استاندار آذربایجان شرقی نیز با تأکید بر فراهم کردن زمینه مناسب برای سرمایه‌گذاری خارجی در استان، گفت: تمامی دستگاههای اجرایی در تیریز - اعم از آب، برق، گاز، محیط زیست، شهرداری و جز اینها - می‌بایست توان خود را جهت جذب سرمایه‌گذاری خارجی به کار گیرند.

خرم‌آباد - سعید سروش

ساماندهی حاشیه‌نشینان محله گل سفید در خرم‌آباد

محله «گل سفید» که یکی از نواحی اسکان حاشیه‌نشینان در خرم‌آباد است، به دست شهرداری ساماندهی می‌شود. محمددرضا بهاروند، شهردار خرم‌آباد، در این خصوص گفت: در حاشیه شهرها برخی محله‌ها به صورت خودرو و به دور از اصول و ضوابط صحیح شهرسازی ایجاد می‌شوند که این خود زمینه مساعدی را برای گسترش انواع بزهکاری و انحرافات اجتماعی، فراهم می‌آورد.

وی با اشاره به محله «گل سفید» در خرم‌آباد افزود: شهرداریها نباید نسبت به ایجاد چنین محله‌هایی بی‌تفاوت باشند، بلکه می‌بایست به گونه‌ای عمل کنند که این محله‌ها با برنامه‌ریزی صحیح و جامعه‌شناسانه، کنترل و ساماندهی شوند.

بهاروند خاطر نشان ساخت: رشد زیاد فقر و بیکاری در محله «گل سفید» منجر به ایجاد مضامین اجتماعی و شیوع آن در داخل

شهر شده، که همجواری آن با گورستان و ناموزونی بافت کالبدی محله نیز بافت اجتماعی را آسیب پذیر کرده است.

شهردار خرم‌آباد طرح ساماندهی محله مذکور را هزینه‌تر و غیراقتصادی عنوان کرد و در عین حال گفت: البته با وجود تحمیل هزینه‌های ساماندهی محله گل سفید، نظیر ارائه خدمات اجتماعی و بهداشتی و ایجاد فضاهای تفریحی به شهرداری، نمی‌بایست درآمدهای پنهان طرح را مانند حذف معضلات اجتماعی از شهر و فراهم شدن محیطی سالم و پانشاط و نظایر اینها، نادیده گرفت.

شایان ذکر است که در بخشی از این طرح، انتقال ساکنان و تغییر کاربری محله از مسکونی به فضای سبز و تجاری و فرهنگی، پیش‌بینی شده است.

همچنین گزارش دیگری از شهرداری خرم‌آباد، حاکی است که این شهرداری به مناسبت پاسداشت یاد و خاطره سرنشینان هوایمای مسافربری که چندی پیش در ارتفاعات اطراف خرم‌آباد سقوط کرد، ۱۱۹ نهال در مسیر سانحه کاشته است.

در پروژه‌های درآمدزا

شهرداری مشهد با بخش خصوصی همکاری می‌کند

شهرداری مشهد با تشکیل مدیریت مشارکتی کلان اقتصادی، در پروژه‌های درآمدزای اقتصادی با بخش خصوصی همکاری می‌کند.

غلامرضا حسین پور، سرپرست مدیریت مشارکتی کلان اقتصادی، با اعلام این مطلب گفت: به منظور تأمین هزینه‌های شهرداری مشهد، شهرداری در صدد است تا عمده پروژه‌های عمرانی و اقتصادی خود را با سرمایه بخش خصوصی و سرمایه‌گذارانی که مایل به انجام طرح‌های مختلف هستند به نتیجه رساند تا سرمایه‌گذاران نیز از عواید پروژه‌ها منتفع شوند.

وی خاطر نشان ساخت بدین منظور با اختصاص ۵ میلیارد ریال به وسیله بخش خصوصی، اجرای عملیات پروژه «تجاری - اقامتی آپارتمان» مشهد به صورت «مشارکتی در زمین» به مساحت ۸۰۰ مترمربع آغاز شده است.

پروژه یادشده دارای پارکینگ دو طبقه، ۵۴ واحد تجاری و ۴ طبقه سوئیت آپارتمانی است که به وسیله بخش خصوصی به بهره‌برداری می‌رسد.

حسین پور ادامه داد: علاوه بر این پروژه، طرح مشارکتی احداث شهرپازی مدرن با سرمایه‌گذاری ۱۰ میلیارد ریالی در پارک ملت، احداث مونوریل و چندین طرح درآمدزا در پارک وحدت با ۵۰۰ میلیون ریال سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به انجام خواهد رسید، که پیش‌بینی می‌شود منابع درآمدی جدیدی را برای شهرداری مشهد فراهم سازد.

در یزد

جریمه تخلفات ساختمانی صد درصد افزایش یافت

به منظور جلوگیری از عملیات اجرایی ساخت و سازهای بی‌رویه و فاسد مجوز در سطح شهر و محدوده قانونی آن، شهرداری یزد جریمه‌های تخلفات ساختمانی را صد درصد افزایش داد.

محمد مهدی شرافت، شهردار یزد در این خصوص گفت: با توجه به اینکه ساخت و سازهای بدون مجوز علاوه بر اینکه موجب توسعه و گسترش بی‌رویه شهر می‌شود، مشکلات عدیده‌ای را نیز در پی دارد، ستاد اجرایی احکام کمیسیونهای ماده ۱۰۰ به صورت مستقل در

شهرداری یزد تشکیل شده است و با متخلفان به شدت برخورد می‌شود. وی با اشاره به آسار بالایی تخلیفات ساختمانی و پرونده‌های ارسالی به کمیسیون ماده ۱۰۰، خاطر نشان ساخت مقامات استان و شورای اسلامی شهر یزد، نسبت به اجرای احکام صادر شده از کمیسیون ماده ۱۰۰ تأکید کرده‌اند و شهرداری نیز در عداد است برخی از واحدهای بدون مجوز را که حکم قطعی تخریب آنها صادر شده است، طبع بنا کند. شرافت تصریح کرد همچنین در صورت عدم پرداخت جریمه که کمیسیون ماده ۱۰۰ تعیین کرده است، ظرف مدت یک سال جریمه‌ها به حکم تخریب تبدیل می‌شوند. شایان ذکر است روابط عمومی شهرداری یزد با اطلاع‌رسانی مناسب از شهروندان خواسته است که قبل از خرید زمین، درباره سند مالکیت و دیگر مسائل مربوطه، با شهرداری مشورت کنند و قبل از هر گونه ساخت و ساز، ضمن گرفتن مجوزهای لازم، ضوابط و مقررات شهرسازی را نیز رعایت کنند.

تصویب طرح جامع گردشگری بندر کباشهر

شهردار بندر کباشهر از تصویب طرح جامع گردشگری این شهر خبر داد.

به گزارش روابط عمومی شهرداری بندر کباشهر، ناصر سلیمانان شهردار این شهر، در مورد طرح مذکور گفت: برای اجرای این طرح بیش از ۳۳ میلیارد ریال هزینه پیش‌بینی شده و قرار است در سال جاری این طرح با مشارکت بخش خصوصی به اجرا برسد.

وی افزود: ایجاد زیرساختها، معرفی جاذبه‌ها و توسعه امکانات گردشگری با توجه به موقعیت ویژه و طبیعی بندر کباشهر از مهم‌ترین ویژگیهای این طرح است.

سلیمانان ضمن دعوت از بخش خصوصی برای همکاری در اجرای طرح جامع گردشگری کباشهر گفت: به سرمایه‌گذاران در این بخش، زمین و تسهیلات لازم برای ایجاد امکانات گردشگری واگذار می‌شود.

لازم به ذکر است بندر کباشهر در شرق استان گیلان به دلیل وجود دریا، جنگل، تالاب، زیستگاه پرندگان و سایر جاذبه‌های طبیعی، همه‌ساله پذیرای بیش از ۱۲۰ هزار گردشگر است.

پرده برداری از تندیس دکتر حشمت در رشت

تندیس دکتر حشمت، یکی از مبارزان نهضت جنگل، در رشت پرده برداری شد.

به گزارش روابط عمومی شهرداری رشت، این تندیس از جنس برنز است و بر روی پایه‌ای از سنگ گرانیت سیاه به ارتفاع ۱۲۰ سانتی‌متر قرار دارد.

برای طراحی و ساخت این تندیس و بنر سازی میدان دکتر حشمت، ۲۸ میلیون ریال هزینه صرف شده است.

همچنین شهرداری رشت، نخستین مجتمع آکواریومی را در استان گیلان احداث می‌کند.

این مجتمع دارای ۱۹ آکواریوم است که شرایط زیست محیطی مناسبی را برای آبیان ماهی‌ها سازد.

نحوه طراحی آکواریومها به گونه‌ای است که اطراف آنها یا شیشه‌های ضخیم پوشیده شده و با ۷ متر مکعب، حجم، ماهیان کمیاب و نژادهای جنوب و شمال کشور را در خود جای می‌دهند.

پایان اولین دوره آموزشی مرکز پژوهشهای شهرداری قزوین

نخستین دوره آموزشی مرکز آموزش و پژوهش شهرداری قزوین برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی شهرداری قزوین، عباسقلی انصاری رئیس این مرکز گفت: دوره یاد شده، تحت عنوان «حقوق و قوانین شهرسازی» با هدف ارتقای سطح علمی و کارایی کارکنان حوزه شهرسازی و معاونت، عمرانی شهرداری قزوین برگزار شد، که شرکت کنندگان طی ۵ جلسه - و هر جلسه به مدت ۴ ساعت - آموزش دیدند.

وی با اشاره به برنامه‌های این مرکز تصریح کرد: مرکز آموزش و پژوهش شهرداری قزوین بر اساس نیازهای واحدهای مختلف

شهرداری، اقدام به برگزاری دوره‌های تخصصی می‌کند. انصاری افزود: این مرکز پس از نیازسنجی و برنامه‌ریزی‌های علمی، برگزاری کلاسهای اینترنتی، تشریح و تبیین وظایف NGO و مدیریت شهری را در برنامه‌های خود در نظر گرفته است.

چوب‌بریها به خارج از تهران منتقل می‌شوند

کارگاههای چوب‌بری و چوب‌فروشی داخل بافت مسکونی محله دروازه شمیران تهران، به علت تولید آلودگیهای زیست محیطی و ایجاد اختلال در ترافیک خیابانها، به خارج از تهران منتقل می‌شوند.

شرکت ساماندهی شهرداری تهران به منظور اجرای بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری، واحدهای صنعتی و کارگاههای چوب‌بری و چوب‌فروشی مناطق ۱۲ و ۱۳ شهرداری را به مجتمعهای صنعتی خارج شهر منتقل می‌کند. از فضاهایی که بدین ترتیب ایجاد می‌شود برای مشاغل یا کاربریهای دیگر - که فاقد آلاینده‌های زیست محیطی باشند - استفاده می‌شود.

ناگفته نماند که استقرار واحدهای چوب‌فروشی در بافت مسکولی شهر، تاکنون عوارضی همچون آتش‌سوزی انبارهای چوب، آلودگی صوتی ناشی از فعالیت چوب‌بریها و پخش ذرات معلق در هوا، آلودگی منظره، تکثیر انواع حشرات موذی و سد معبر ناشی از تخلیه و بارگیری را به دنبال داشته است.

مسیر گشایی، نیاز امروز تبریز بزرگ

پیشینه مسیر گشایی در سطح تبریز، بیانگر این واقعیت است که بسیاری از طرحهای مصوب طرح جامع تبریز، با گذشت سالها از زمان تصویب و نیز برخی توافقات انجام شده، هنوز به اجرا نرسیده‌اند.

از عوامل مؤثر در رکود ساخت و ساز، فرسودگی بافت مرکزی، سنگینی بار ترافیکی و توسعه نیافتگی تبریز، معطل ماندن بخش عمده‌ای از طرحهای مسیر گشایی در طرح جامع سال ۱۳۴۹ تبریز است که موجب نارضایتی شهروندان شده است.

این در حالی است که شهرداری منطقه یک تبریز از سال ۱۳۳۹،

پنج طرح مهم مسیر گشایی را با توافق و آزادسازی ۲۴۲ باب واحد مسکونی، تجاری، مذهبی و آموزشی به ارزش ۲۰ میلیارد ریال به انجام رسانده است.

شهرداری این منطقه با ایجاد ستاد بازگشایی مسیر با عضویت هیئت‌امنای هر محله، مرحله تملک و آزادسازی مسیرها را به سرعت پیش می‌برد و در ساخت مسیرهای جدید، به منظور جلوگیری از خنثی‌بندی احتمالی، شبکه‌های زیرزمینی تأسیسات آب، برق، گاز، فاضلاب و جز آن را پیش‌بینی می‌کند.

شایان ذکر است که در طراحی مسیرهای جدید، بیوستگی و ارزش بافت قدیم تبریز نیز لحاظ گردیده، که این موضوع موجب ایجاد تغییرات عمده‌ای در سیعای شهر تبریز شده است.

کاووشکده علوم و فنون کاشان به بهره‌برداری رسید

به همت سازمان رفاهی - تفریحی شهرداری کاشان، کاوشکده علوم و فنون این شهر به بهره‌برداری رسید. سعید عطایی، مدیر عامل سازمان رفاهی - تفریحی شهرداری کاشان، در این خصوص گفت: نیاز به دانش علمی و فنی در جامعه

صنعتی و پیشرفته امروز، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و نحوه ارائه مطالب و مفاهیم نیز یکی از علل رشد دانش در هر کشور به شمار می‌آید. وی هدف از تأسیس این کاوشکده را فراهم ساختن امکان درک و فهم تئوریهای پیچیده با ابزار و وسایل ساده در قالب بازی و تفریح و سرگرمی عنوان کرد تا دانش‌آموزان بتوانند دروس خود را بدون از حفظ کردن تئوریک، تمرین کنند.

عطایی خاطر نشان ساخت که این وسایل و ابزارها، علاوه بر قابل فهم کردن زمینه‌های نظری یا تئوریک، ایجاد روحیه خلاقیت و نوآوری و همچنین رشد استعدادهای نو را به همراه خواهند داشت. گفتنی است که بخشهای مختلف کاوشکده علوم و فنون، شامل رشته‌های علوم مشارکتی، ستاره‌شناسی، الکترونیک و مخابرات،

کارگاه پرورش خلاقیت و بخش سرگرمی فکری با امکانات و وسایل پیشرفته است. همچنین ایجاد خانه مطبوعات با امکاناتی از قبیل استفاده از تلکس خیرگزاریه‌ها و برگزاری کلاسهای روزنامه‌نگاری از دیگر امکانات کاوشکده شهرداری کاشان است.

اعلام سیاستهای کلی شورای شهر بانه در سال جدید

شورای اسلامی شهر بانه، سیاستهای کلی خود را در سال جدید حول هفت محور اعلام کرد.

قانون مداری، مردم‌داری، توسعه اجتماعی، اشتغال‌زایی، آموزش، بهداشت و تأمین اجتماعی از محورهای تأکید شده در برنامه سال جاری شورای شهر بانه هستند.

این شورا در بحث قانون مداری، با تشکیل کمیته تحقیق و تعحص، میزان رضایت‌مندی مردم را از نهادها و ادارات شهر ارزیابی می‌کند و با گسترش مشارکتهای مردمی، حمایت از سازمانهای غیردولتی، رفع تبعیضات اجتماعی، دفاع از آب و سنن محلی و حقوق شهروندی زمینه تحقق اصل مردم‌داری را فراهم می‌سازد.

همچنین مهیا کردن توسعه اجتماعی از طریق فقرزدایی، تخصیص بهینه منابع و کاهش نابرابریها از دیگر برنامه‌های شورای شهر بانه است.

این شورا در نظر دارد براساس بند ۲ ماده ۷۱ قانون شوراها به شناسایی نیازها و نیازهای بهداشتی و رفاهی شهر بپردازد و موضوع را تا حصول نتیجه مطلوب پیگیری کند.

از سوی دیگر، این شورا با تشکیل انجمنهای شورایی به عنوان بهترین ساز و کار مشارکت عمومی، فعالیت گسترده‌ای را در جهت شناسایی و تأمین نیازهای عمومی محله‌ها و ارتقای شاخصهای زندگی شهری آغاز کرده است.

همچنین تشکیل کمیسیونهای تخصصی هفتگانه و کمیته‌های تحقیق و مطالعه برای شناسایی استعدادهای انسانی و طبیعی و تشکیل اجلاس شورای مشترک شهرهای بانه، کانی سور، آرمرده و یوتین به منظور اتخاذ راهکارهای کاربردی توسعه اجتماعی شهرستان بانه، از دیگر اقدامات و برنامه‌های این شورا است.

عضویت ایران در کمیته اجرایی آیولا

نماینده سازمان شهرداریها به عضویت کمیته اجرایی اتحادیه حکومتهای محلی و شهرداریها (آیولا) درآمد.

در انتخابات کمیته اجرایی آیولا، که در استانبول ترکیه برگزار شد، اسماعیل صالحی به نمایندگی از سازمان شهرداریها، به عنوان عضو کمیته اجرایی این اتحادیه انتخاب شد.

شایان ذکر است که در شماره ۲۶ ماهنامه، شرح مفصلي از وظایف و عملکرد این اتحادیه در صفحه «رهاورد سفر» درج شده است.

تندیسهای نوری، چشم نواز شهروندان مشهدی

معاونت خدمات شهری شهرداری مشهد به منظور زیباسازی خیابانها و میدانهای اصلی شهر، پروژه‌هایی را با عنوان «سوزهای حجمی نوری» اجرا کرده است.

این شهرداری با تشکیل کمیته تندیس و نقاشی دیواری، متشکل از هنرمندان و متخصصان، سوزهای مورد نظر را طراحی و به بهره‌برداری می‌رساند.

غلبه فضاهای خشن بر محیط شهری و طبیعی می‌تواند زمینه ساز روحیات ناخوشایند و تحریک احساس شهروندان گردد، که این خود معضلات اجتماعی عدیده‌ای را به دنبال خواهد داشت. بدین لحاظ و به جهت ایجاد چشم‌اندازهای زیبای سوزهای حجمی نوری، این پروژه‌ها اهرمهایی مؤثر در آرامش روحی شهروندان محسوب می‌شوند.

برای اجرای این پروژه‌ها پس از انتخاب موضوع و تبادل نظر کارشناسان هنری، طرح به صورت سه بعدی و با محاسبات کامل، طراحی می‌شود، و در مرحله بعد نیز گروه فنی، متشکل از مهندسان برق، مکانیک و جز اینها به ساخت اسکلت اولیه با استفاده از آرماتور و شلنگهای نوری می‌پردازد. در اینجا نمونه‌هایی از این سوزهای حجمی نوری با تصویر نشان داده شده‌اند.

برگزیدگان وزارت کشور در هفته پژوهش

وزارت علوم و فناوری در هفته پژوهش به معرفی پژوهشگران نمونه وزارت کشور پرداخت.

این وزارتخانه و دیگر مراکز آموزش عالی به منظور اهمیت پژوهش در پیشبرد اهداف و سیاستهای کلان کشور، و ایجاد تحولات اساسی در نظام اجرایی و آموزشی کشور، طی مراسمی با حضور وزیر علوم و فناوری و دیگر مقامات کشور، از برگزیدگان تحلیل کرد.

محمد اسلامی، معاون دفتر برنامه ریزی عمرانی، حسین کوچکیان فرد معاون دفتر اجتماعی، و محمد تقی دافروز کارشناس دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور، از برگزیدگان هفته پژوهش بوده‌اند.

محمد اسلامی

محمد اسلامی فارغ التحصیل کارشناسی ارشد در رشته مدیریت مهندسی محیط زیست است، و مهم ترین فعالیت‌های پژوهشی وی عبارتند از: بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی و بافت فیزیکی شهر مشهد در قالب طرح مطالعاتی بررسی نقش عملکردی شهرهای کشور؛ بررسی وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرهای عباس آباد، نشتارود، محمودآباد، کلاردشت، چابکسر و چند شهر دیگر؛ مشارکت در انجام مطالعات و تهیه برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استانهای چهار محال و بختیاری، سیستان و بلوچستان و یزد؛ مطالعات جامع عشایری کشور؛ تألیف کتب «مدیریت سوادزائد حامد در ایران» و «مدیریت مواد زائد حامد در کشور ژاپن»؛ مشارکت در تهیه سند ملی بهداشت محیط ایران و تصویب آن در بین کشورهای حوزه مدیترانه شرقی؛ مشارکت در تهیه برنامه اقدام ملی بیابان زدایی جمهوری اسلامی ایران؛ و ترجمه متون علمی و ارائه بیش از ۲۰ مقاله علمی در مجامع داخلی و خارجی در خصوص عمران و خدمات شهری و مسائل زیست محیطی.

حسین کوچکیان فرد

حسین کوچکیان فرد فارغ التحصیل کارشناسی ارشد در رشته علوم سیاسی، از دیگر برگزیدگان این هفته، علاوه بر تحقیقات مختلف در زمینه علوم اجتماعی، سیاسی، تاریخ و جغرافیا چند کتاب و جزوه نیز تألیف کرده است، که از آن جمله‌اند: آخرین قوانین و مقررات در زمینه شوراهای اسلامی کشور، «سیر تاریخی و بررسی اجمالی شوراهای اسلامی شهر و روستا»، و طرحهای پژوهشی گوناگون از قبیل جنگهای روس و انگلیس با ایران و تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن بر جامعه ایران.

محمد تقی دافروز

محمد تقی دافروز فارغ التحصیل کارشناسی ارشد علوم سیاسی نیز فعالیتها و ترجمه‌هایی در این زمینه داشته است، همچون ترجمه کتب «دموکراسی و سنتهای مدنی»، «جامعه شناسی سیاسی معاصر»، «دموکراسی و جامعه مدنی در خاور میانه»، «دموکراسی و حقوق بشر»، «مسائل گزار و تحکیم دموکراسی» و «دموکراسی در سطح محلی»، و مشارکت در اجرای طرح پژوهشی ستاریوی هنگرایی یا واگرایی در فدراسیون روسیه.

وزارت علوم و فناوری با اهداء لوح تقدیر یادبود، و معاون پشتیبانی و برنامه ریزی وزارت کشور نیز با ارسال نامهای از برگزیدگان قدردانی کرد.

برگزاری جشن «۲۲ ساله‌ها» در تبریز

شهرداری تبریز با همکاری شورای شهر، به منظور پوند میمان شهر و شهرتند و به مناسبت بیست و دومین سالگرد پیروزی انقلاب؛ جشنی را برای جوانان ۲۲ ساله برپا کرد.

شهردار تبریز در مورد ضرورت این گونه اقدامات گفت: شهرداری نه تنها مسئول نگهداری کالبد شهری است بلکه خود را موظف به حفظ امنیت روان اجتماعی و ایجاد نشاط و شادابی و برقراری بیوند میان شهر و شهروند نیز می‌داند.

وی می‌افزاید: لایحه سازمان فرهنگ و هنر، در خصوص گسترش فعالیت‌های فرهنگی و هنری شهرداری به شورای شهر ارائه شد قرار است شهرداری، در صورت تصویب لایحه مذکور، این مرکز فرهنگی و هنری را راه‌اندازی کند تا بدین وسیله نیاز روحی شهروندان با پدیده‌های فیزیکی و کالبدی تلفیق شود.

گفتنی است در این جشن که با حضور ۶ هزار جوان ۲۲ ساله برگزار شد، گروه موسیقی عاشیق‌تلارو آذری به اجرای موسیقی پرداختند.

افزایش عوارض شهرداریها از فروش بنزین

قانون بخشی از مقررات مالی دولت به طور آزمایشی به مدت چهار سال در کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی تصویب شد. شهرداریها به موجب قوانین و مقررات مالی تاکنون از بابت فروش هر لیتر بنزین ۵۰ دینار (نیم ریال) دریافت می‌کردند، که به علت تأمین نشدن اعتبارات عمرانی و عمومی شهرداری، به موجب ماده ۳۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی، عوارض شهرداریها از فروش هر لیتر بنزین به ۵۵ درصد افزایش یافت. به موجب این مصوبه، در کمیسیون برنامه و بودجه محاسبات مجلس، مقرر شد که قانون مذکور از ابتدای سال جاری لازم الاجرا گردد و موارد مصرف آن تابع قوانین و مقررات مالی شهرداریها باشد.

خواب خاموش نیلوفران آبی

آن روز حتی تصور خورشید از پنجره‌های شب گفتر نکرد. آن روز همچنان شب ماند و در اتفاقی تاریک، نیلوفران نور سینه پرپر شدند. نیلوفران گسترده بر آب در خواب ریشه دوانیدند. ذهن آب خاکستری شد و تصویر خواب خاموش نیلوفران این بر خاطرات آب تا جاودان نقش بست.

ظهر شنبه ۱۴ اردیبهشت ماه تلخ‌ترین نيمروز در یارک شهر بود. در این روز ۶ تن از دانش‌آموزان دختر مدرسه راهنمایی طه ۴ در حادثه دلخراش واژگون شدن قایق موتوری در دریاچه مصنوعی یارک شهر تهران، جان خود را از دست دادند. دانش‌آموزان جان‌باخته، صبح روز حادثه به همراه معلمان و همکلاسیهای خود در قالب یک اردوی دانش‌آموزی به بازدید از عوزة پست پرداختند. پس از انجام بازدید، هنوز یک ساعت به زمان مقرر رسیدن اتوبوس باقی مانده بود. به همین دلیل دانش‌آموزان به همراه معلمان خود به یارک شهر رفتند و در حوالی استخر مستقر شدند. تاکنون مطبوعات به چگونگی واژگون شدن قایق و دلیل این حادثه بسیار پرداخته‌اند. اما جمیع کذبور عضو مجلس شورای اسلامی از نگاهی دیگر به این واقعه می‌نگرد. این عضو شورای اسلامی با تأکید بر مسئله استانداردهای و معرفی الگوها و استانداردهای صحیح، در گفت‌وگو با یکی از روزنامه‌های عصر چنین می‌گوید:

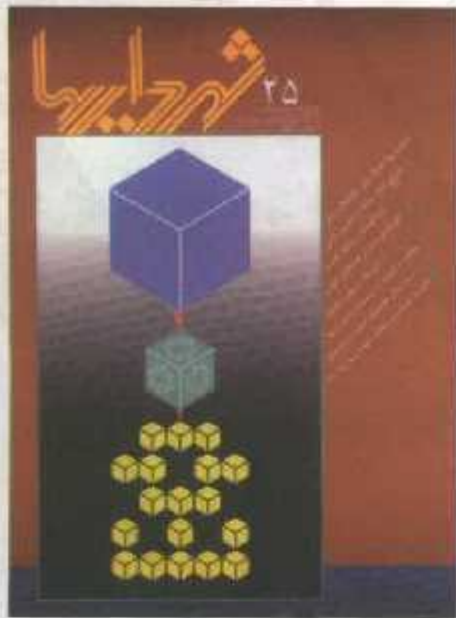
«حضور لجنات غریب در این گونه فضاهای تفریحی، و بالا بردن ضربت نکات ایمنی، ضامن جان مردم است. در واقع باید استانداردهای استفاده از فضای دریاچه‌های مصنوعی از سوی شهرداری تعریف شود تا در صورت تخلف از این استانداردها با متخلفین برخورد شود. تکرار این گونه حوادث متأسفانه ناکارآمدی سیاستهای اجرایی و نظارتی است.»

همچنین از آنجا که پیمانکار استخر یارک شهر - که خود در این حادثه جان از دست داده - یکی از عوامل وقوع حادثه بوده است، مسئله دقت در تشخیص صلاحیتهای فنی پیمانکار باز دیگر اهمیت خود را نشان می‌دهد. فاطمه حقیقت جو، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، ضمن تأکید بر مطالب مذکور می‌گوید: «در بسیاری از کشورها هنگام وقوع چنین حوادثی مسئول ذی ربط به خاطر پذیرش اشتباهات و خطاها و همچنین پاسخگویی به مردم استعفا می‌دهد. این عضو مجلس شورای اسلامی می‌افزاید: «چه بجاست که مسئولان ما هم از این روش پیروی کنند و نقطه شروع این حرکت از همین حادثه شکل گیرد.» شاید بتوان در اینجا نقطه شروع دیگری نیز خاطر نشان کرد که همانا ضرورت آشنایی دانش‌آموزان با فن شنا است: که متأسفانه اغلب بوجوانان ما - به ویژه دختران - به دلیل کمبودها و بی‌توجهی‌ها از آن بی‌بهره‌اند.

قرار است که هیأتی متشکل از شورای اسلامی شهر و شهرداری تهران، به منظور اتمام الامم مسیب دیدگان و پیشگیری از بروز این گونه حوادث، به بررسی ابعاد مختلف این واقعه بپردازند. شایان ذکر است که پیکر بی‌جان دختر دانش‌آموز مدرسه طه صبح یکشنبه ۱۵ اردیبهشت ماه در فضایی عمیق از حزن و اندوه فراوان خانواده‌های داغدار، دانش‌آموزان، فرهنگیان، جمعی از مسئولان و گروه کثیری از شهروندان، از مقابل سازمان پزشکی قانونی کشور به طرف منازل آنها در شهرک کاروان تشییع گردید و در بهشت زهرا (س) به خاک سپرده شد.

ماهنامه شهرداریها ضمن عرض تسلیت به بازماندگان و تمامی هموطنان، از درگاه خداوند برای نوجوانان از دست رفته، آرامش روح و برای بازماندگان آنها، صبر و قنوت مسئلت می‌دارد.

فهرست موضوعی مطالب شهر داریها (۲۵-۳۶)

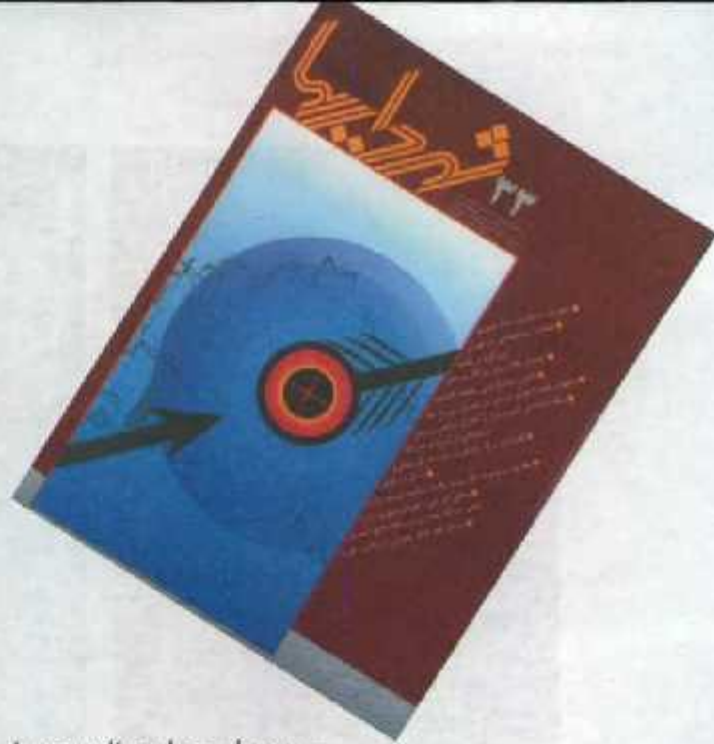
۱- مدیریت شهری
 - لوسئ کانگر، مالکیت رسمی، راه حل ارتقای زندگی حاشیه نشینان در پرو، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۷-۲۵.
 - مشکلات مدیریت شهرهای کوچک، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۱۳-۵.
 - ماهرو شاه حسینی، هدفگذاری شخصی و سازمانی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۲-۳۱.
 - نوید سمیعی رضوانی، فضای قابل درک: نگاهی به شهرسازی و مدیریت شهری در چند کشور اروپایی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۶۸-۵۸.
 - مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری، دفتر برنامه ریزی عمرانی، برنامه نوآوریهای حکومت شهری، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۷۹-۷۸.
 - علی نودزیور، لزوم تبیین جایگاه مدیریت شهری در حاکمیت، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، ص ۲.
 - مدیریت ساخت و ساز شهری، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، صص ۱۱-۵.
 - مدیریت مرکز شهر، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۱۱-۵.
 - غلامرضا کاظمیان، مرکز شهر: حفاظت، انتقال، پالایش، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۱۵-۱۲.
 - چالشهای مدیریت شهری در ایران، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۱۱-۵.
 - فرج اله رجیبی، مدیریت یگانه شهری یا یگانگی در عین چندگانگی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۲۱-۱۹.
 - حسن شفیعی، دسمتور کار ۲۱، منشور مدیریت شهری مشارکتی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۴۷-۴۵.
 - برنامه مدیریت شهری بانک جهانی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۰-۴۸.
 - اسماعیل صالحی، اجلاس ۲۰۰۲ سران کشورهای در زوئانسیونرگ و اهمیت آن در مدیریت شهری، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۲-۵۱.
 - ایرن تینکر، تغذیه کلانشهرها و یک دیدگاه جهانی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۶-۵۳.
 ۲- برنامه ریزی شهری
 - لوسئ کانگر، مالکیت رسمی، راه حل ارتقای زندگی حاشیه نشینان پرو، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۷-۲۵.

۲۵- غلامرضا حاجی خانی و اسماعیل صالحی، شهر سالم؛ معیارها و شاخصهای شهرسازی، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۱۵-۱۲.
 - مجید غماسی، جایگاه شوراهای برنامه ریزی شهری، شماره ۱۷، مرداد ۸۰، صص ۲۵-۲۳.
 - جلال معصوم، محدوده و حریم شهر، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۴-۳۳.
 - جلال معصوم، سرانه و تراکم، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۴۰-۳۸.
 - اصغر ضرابی و عباس کیانی، تحلیلی بر کاربری زمین در شهر اصفهان، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۱۷-۱۴.
 - سلسله سوابق شهری، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۴۲-۴۱.
 - ایرج اسدی، برنامه ریزی ساختاری جایگزین برنامه ریزی جامع در انگلیس، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۴۷-۴۳.
 - زهره دانشپور، گذر از برنامه ریزی جامع به استراتژیک، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۰-۲۸.
 - دی.بی.وت سور، اصول برنامه ریزی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، ص ۳۳.
 - ضوابط انتخاب منطقه گردشگری، شماره ۳۱، آذر ۸۰، ص ۷۲.
 - جلال معصوم، شهر سالم، شماره ۲۳، دی ۸۰، صص ۵۰-۴۸.
 - منوچهر مزینی، برنامه ریزی سرمایه داری و سوسیالیزم، شماره ۲۲، دی ۸۰، صص ۶۹-۶۶.
 - احمد رضا یکانی فرد، اصول مکانیابی مراکز درمانی، شماره ۲۳، دی ۸۰، صص ۱۹-۱۶.
 - ناصر شهیدزاده، شهرسازی مشارکتی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۴۲-۴۰.
 - تورج حیدر نیا دلخوش، ضرورت و چگونگی محله بندی شهری، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۷۱-۷۰.
 - طرح جامع و طرح تفصیلی، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، ص ۴۲.
 - محدوده یا محدودیت: بحثی در باره محدوده ها و حریم ها، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۱۱-۵.

۱- مدیریت شهری
 - لوسئ کانگر، مالکیت رسمی، راه حل ارتقای زندگی حاشیه نشینان در پرو، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۷-۲۵.
 - مشکلات مدیریت شهرهای کوچک، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۱۳-۵.
 - ماهرو شاه حسینی، هدفگذاری شخصی و سازمانی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۲-۳۱.
 - نوید سمیعی رضوانی، فضای قابل درک: نگاهی به شهرسازی و مدیریت شهری در چند کشور اروپایی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۶۸-۵۸.
 - مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری، دفتر برنامه ریزی عمرانی، برنامه نوآوریهای حکومت شهری، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۷۹-۷۸.
 - علی نودزیور، لزوم تبیین جایگاه مدیریت شهری در حاکمیت، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، ص ۲.
 - مدیریت ساخت و ساز شهری، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، صص ۱۱-۵.
 - مدیریت مرکز شهر، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۱۱-۵.
 - غلامرضا کاظمیان، مرکز شهر: حفاظت، انتقال، پالایش، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۱۵-۱۲.
 - چالشهای مدیریت شهری در ایران، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۱۱-۵.
 - فرج اله رجیبی، مدیریت یگانه شهری یا یگانگی در عین چندگانگی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۲۱-۱۹.
 - حسن شفیعی، دسمتور کار ۲۱، منشور مدیریت شهری مشارکتی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۴۷-۴۵.
 - برنامه مدیریت شهری بانک جهانی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۰-۴۸.
 - اسماعیل صالحی، اجلاس ۲۰۰۲ سران کشورهای در زوئانسیونرگ و اهمیت آن در مدیریت شهری، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۲-۵۱.
 - ایرن تینکر، تغذیه کلانشهرها و یک دیدگاه جهانی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۵۶-۵۳.
 ۲- برنامه ریزی شهری
 - لوسئ کانگر، مالکیت رسمی، راه حل ارتقای زندگی حاشیه نشینان پرو، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۷-۲۵.

تقسیمات

مطالبات شهرداریها؛ مبانی حقوقی

در این شماره از مجله تقسیمات، مطالبات شهرداریها از نظر حقوقی مورد بررسی قرار گرفته است. در این شماره، مطالبات شهرداریها از نظر حقوقی مورد بررسی قرار گرفته است. در این شماره، مطالبات شهرداریها از نظر حقوقی مورد بررسی قرار گرفته است.

بدون طرح جامع برنامه ریزی برای تهران غیر ممکن نیست، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۹۹-۹۴.

۳- شورای شهر
- موسی غنی نژاد، از حکومت ملی تا حکومت محلی، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۲۶-۲۵.

- رضا دلورن شاه، شوراها در جنبه قوانین، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۳۹-۲۷.

- فضل الله هاشمی، رابطه شورا و شهرداری، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۰-۲۷.

- مجید غمائی، جایگاه شوراها در برنامه ریزی شهری، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۳۵-۳۳.

- اداره کل دادگستری استان مرکزی، واگذاری برخی امور قضایی به شوراها، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۸-۳۵.

- سهراب دل انگیزان، شورای شهر و پدیده مهاجرت به شهرها، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۶-۳۵.

- محمد باقر بهشتی، آسیب شناسی شورای شهر، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۴۰-۳۹.

- احمد نوروزی، شورای اسلامی شهر، مأموریتی دیگر، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۲۵-۳۱.

- شهر، شورا، نیکوکاران، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۲۹-۳۱.

- حسین صالحی، شرایط احراز سمت شهردار، از انجمن بلدیه تا شوراها، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۲۵-۲۲.

- کامبیز نوروزی، شوراها، ابهام در رهبر، تغییر در قانون، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۳۳-۳۹.

- روح انگیز ناصداری، همدلی و آموزش، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۳۷-۳۶.

- کمال الدین پیر مؤذن، پیشنهاد شورای شهر اردبیل برای افزایش درآمد، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۷۱-۷۰.

- منوچهر هائنی، سازمان دوبعدی؛ پاسخ به نیاز شوراها، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۴۱-۳۵.

- عالیبه یعقوب زاده، گام اصلی؛ حفظ ماهیت شورا، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۴۸-۴۴.

- علی اصغر نجفی تبار، شورا و شهرداری، انتقادات متقابل، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۴۵-۳۳.

- مهناز کسینی، شورای شهر، فراز و فرود، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۵۰-۳۹.

- اکبر پرهیزکار و عطا عفتاری گیلانده، شوراهای اسلامی

شهر، گاز، کرکده و تنگناها، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۱۶-۱۲.

سجید تقی پوری، شوراها و مطلوبات، ارکان مدنیت، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۳۶-۳۳.

سار سارانی، تحقیق و پژوهش در شورای شهر گرگان، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۳۹-۳۷.

ابراهیم اصغرزاده، سومین سالگرد تأسیس شوراها، زمانی کوتاه برای قضاوت، شماره ۳۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۳۱-۳۴.

شهر و نمان و شهروندی
شهر و نمان، جنسیت، فضای شهری و جامعه مدنی، شماره ۳۶، تیر ۸۰، صص ۱۳-۱۰.

- کیومرث سمودی، فضاهای شهری، جایگاه تعامل اجتماعی، شماره ۳۶، تیر ۸۰، صص ۱۴-۱۲.

- ارتقاء کیفیت زندگی شهری، شماره ۳۷، مرداد ۸۰، صص ۱۱-۵.

- محسن میردامادی، راهتدهای شهری، شماره ۳۷، مرداد ۸۰، صص ۳۰-۲۶.

- قضای گفت و گو در شهر، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۱۱-۵.

- فرحناز حسام، حوزه عمومی و تجلی آن در کالبد شهر، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۱۵-۱۳.

- غنچه آقیری، روابط اجتماعی و فضاهای عمومی شهر، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۲۰-۱۶.

- لطیف روحانی، تعامل، ضرورت زمانه، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۲۸-۲۵.

- میدانهای عمومی فرانسسه، فضایی مناسب برای گفت و گو، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۴۸-۳۶.

- ویلیام تامپسون، در جستجوی فضای عمومی: تجاربی از بوستون، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۴۱-۳۳.

- کتر گوید مارکوس و کارولین فرانسینی، فضای مناسب برای سالمندان، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۶۰-۵۵.

- حسن شفیع، رفاه اجتماعی شهروندان و کنترل ساخت و ساز، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۵۳-۵۱.

- مرکز تحقیقات شهرداری پاریس، زمان در شهر، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۶۰-۵۸.

- محمد تقی تقی زاده، مسکو؛ فضاهای عمومی در قانون توجه، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۷۷-۷۵.

شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۵۷-۵۳
- شمس الدین عیسایی، تقسیم مطالبات شهرداریها؛
میانی حقوقی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۲۳-۲۰
- قهرمه مزینانی، شهرداریهای مشهد و گرگان بهای
خدمات می گیرند، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۸۲-۸۰
- اعتبارات فصل عمران شهری شهرداریهای کل
کشور، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۸۳
- وظایف و تشکیلات شهرداریها
- شهرداریها: شکل ملی، تشکیلات محلی، شماره ۲۵،
خرداد ۸۰، صص ۱۱-۵
- جان پری اسکات، سازمان دهی مجدد تشکیلات
شهرداری لندن، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۵۳-۴۹
- شهرداری تربت حیدریه، مفهوم، جایگاه و نقش روابط
عمومی در شهرداری، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۷۶-۷۵
- سرویس حقوقی - بین المللی، ضرورت واگذاری
مدیریت زباله به شهرداریها، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص
۲۴-۲۴

شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۵۷-۵۳
- شمس الدین عیسایی، تقسیم مطالبات شهرداریها؛
تجربه اسلواکی، شماره ۲۳، اسفند ۸۰، صص ۶۰-۵۷
- علی اشرفی، حیات اجتماعی در مرکز شهر، شماره ۲۴،
اسفند ۸۰، صص ۶۸-۶۴
- حسن احمدی، شهرسازی مشارکتی، برنامه ریزی یا
مردم، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۴۷-۴۵
- حقوق و قوانین شهری
- شهرام سعادت افلی، وظایف و اختیارات ذی حسابان
شهرداریها، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۳۱-۲۹
- سرویس حقوقی - بین المللی، ضرورت واگذاری
مدیریت زباله به شهرداریها، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص
۲۴-۲۴
- حسین صالحی، نارسایی در قوانین فضای سبز، شماره
۲۷، مرداد ۸۰، صص ۲۳-۲۰
- مهرداد هاشم زاده همایونی، نقدی بر مقاله «مقایسه
نحوه صدور پروانه ساختمانی در ایران و انگلیس»، شماره
۲۷، مرداد ۸۰، صص ۷۸
- تورج حیدر نسا دلخوش، جاده یا خیابان، مروری بر
اختلاف نظر وزارت راه و شهرداری، شماره ۲۸، شهریور ۸۰،
صص ۲۳-۲۲
- شمس الدین عیسایی، تقسیم مطالبات شهرداریها،
میانی حقوقی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۲۳-۲۰
- آن لوین و دیگران، بیانیه اروپایی حقوق شهری،
شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۵۷-۵۴
- حسین صالحی، شرایط احراز سمت شهردار، از
انجمن بلدی تا شوراها، شماره ۳۳، دی ۸۰، صص ۲۵-۲۲
- تخریب قانونی باغها در شمال کشور، شماره ۲۸،
شهریور ۸۰، صص ۸۶-۸۲
- زهره خوش نمک، افزایش تخلفات ساختمانی،
کمسیون ماده صد چه می کند، شماره ۳۲، بهمن ۸۰، صص
۹۰-۸۴
- ماده صد و ده قانون شهرداریها بررسی شده، شماره
۲۵، فروردین ۸۱، صص ۹۴-۹۰
- شاپور نظربور، وضع و وصول عوارض حمل و نقل درون
شهری، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۲۲-۲۱
- مدیریت مالی و شهرداریها
- کمیسیون اقتصادی - اجتماعی آسیا و اقیانوسیه، مالیات
بردارایی مهمترین منبع درآمد شهرداریهای جنوب آسیا،

شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۵۷-۵۳
- شمس الدین عیسایی، تقسیم مطالبات شهرداریها؛
میانی حقوقی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۲۳-۲۰
- قهرمه مزینانی، شهرداریهای مشهد و گرگان بهای
خدمات می گیرند، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۸۲-۸۰
- اعتبارات فصل عمران شهری شهرداریهای کل
کشور، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۸۳
- وظایف و تشکیلات شهرداریها
- شهرداریها: شکل ملی، تشکیلات محلی، شماره ۲۵،
خرداد ۸۰، صص ۱۱-۵
- جان پری اسکات، سازمان دهی مجدد تشکیلات
شهرداری لندن، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۵۳-۴۹
- شهرداری تربت حیدریه، مفهوم، جایگاه و نقش روابط
عمومی در شهرداری، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۷۶-۷۵
- سرویس حقوقی - بین المللی، ضرورت واگذاری
مدیریت زباله به شهرداریها، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص
۲۴-۲۴
- مهرداد هاشم زاده همایونی، نقدی بر مقاله: «مقایسه
نحوه صدور پروانه ساختمانی در ایران و انگلیس»، شماره
۲۷، مرداد ۸۰، صص ۷۸
- مهرداد بیگدلی، درآمدی بر شیوه های ارزیابی
شهرداریها، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۷۶-۷۴
- حسین صالحی، وظایف شهرداریها در توسعه
فضاهای عمومی، شماره ۳۰، شهریور ۸۰، صص ۲۴-۲۱
- محمود شهیدزاده، شهرداریها و نظارت بر ساخت و
ساز غیررسمی، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۲۵-۲۴
- شهرداریها به روایت اسناد، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص
۳۰-۲۹
- محمد تقی سلیمانی آشتیانی، شهرداریهای ایران،
ابهام در جایگاه، نقش در وظایف و نارسایی در درآمدها،
شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۷۳-۷۲
- حسین ایمانی جاجرمی، درآمدی بر رویکردهای جدید
توسعه شهری، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۱۶-۱۴
- شهرداریها به روایت اسناد، شماره ۳۳، بهمن ۸۰،
صص ۳۱-۲۹
- شهرداریها به روایت اسناد، شماره ۳۵، فروردین ۸۱،
صص ۲۸-۲۷
- شاپور نظربور، ماده ۱۳۶ فرصتی برای باز ساخت

- رضا مرتضایی، طراحی سبزه راهکار سازگاری شهر با محیط زیست، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۷۳-۶۹

- علی صفوی و کیوسرت ایراندوست، شبان، خلوتی در هیاهوی شهر، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۷۷-۷۴

- علی صفوی و سیدمحمد رشتیان، نظری بر شیوازی، گذری بر پارک حاشیهای چمران، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۷۰-۶۶

- باغ فردوسی تهران، برنده جایزه آفاخان، شماره ۳۲، بهمن ۸۰، صص ۱۰۴-۱۰۰

- حسین جعفری، باغها و کمتهزارهای قزوین در تسخیر پروانه‌ها، شماره ۳۲، بهمن ۸۰، صص ۳۳-۳۲

- حسن سلیمانی و رسول سلیمانی، سبزه راه، عنصر شهری چند منظوره، شماره ۳۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۱۶-۱۳

- علی صفوی و محمد رشتیان، پارک ساحلی بندر امام، پیوند انسان و دریا، شماره ۳۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۷۳-۶۹

شماره ۵۵ فروردین ۸۱، صص ۳۴-۲۹

- دونالد و تمور، پنج آستیا در مدیریت زمان، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۷۳-۷۲

- زهره خوش نمک، وزارت راه یا شهرداری، مسئولیت حریم راههای درون شهری با کیست، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۵۷-۵۲

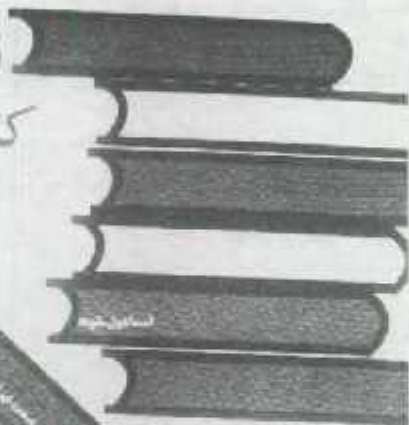
- زهره خوش نمک، نگاهی به وضعیت سنجی کارکنان، کارگران شهرداری و شهرداران، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۶۲-۷۰

- زهره خوش نمک، برای معاینه فنی خودروهای شهرداریها بخش خصوصی را به کمک می طلبند، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۸۹-۸۵

- شهرداریهای جهان مشکلاتی مشابه دارند، شماره ۳۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۶۰-۵۷

- شهرداریها به روایت اسناد، شماره ۳۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۳۷-۳۸

نظام استقرار کتابخانه‌ها در شهر

۱۰- محیط زیست
- تلامرضاحاجی و علی اسماعیل صالحی، شهر سالم؛ معیارها و شاخصهای شهرسازی، شماره ۳۲، مرداد ۸۰، صص ۱۵-۱۲

- مهدی مهدوی و آرش ساکت، خودالگوهای رفتاری دفع زباله، شماره ۳۷، مرداد ۸۰، صص ۱۹-۱۶

- ویلیام تامسون، کاهش فرسایش فضاهای شهری با استفاده از لاستیکهای فرسوده، شماره ۳۷، مرداد ۸۰، صص ۵۱-۴۸

- رضا مرتضایی، طراحی سبزه راهکار سازگاری شهر با محیط زیست، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۷۳-۶۹

- شهرداری مازسی، سیاستهای زیست محیطی شهرداری مازسی، شماره ۳۹، مهر ۸۰، صص ۵۵-۵۲

- محمد عبداللهم، پلایای طبیعی، مسئله شهرهای امروز، شماره ۴۱، آذر ۸۰، صص ۲۱-۱۸

- محمد اسلامی، مدیریت زباله در کشور کانادا، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۷۸-۷۳

- مدیریت بهداشت شهری، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۱۳-۵

- سیروس موسوی، محیط زیست شهری، سیاستگذاری و اقدام، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۲۱-۱۷

- ویلیام تامسون، الودگی سرب در خاکهای شهری،

۸- برنامه‌ها و طرحهای توسعه شهری
- حسین صالحی، وظایف شهرداریها در توسعه فضاهای عمومی، شماره ۳۰، شهریور ۸۰، صص ۲۳-۲۱

- حسین ایمانی جاجرمی، درآمدی بر رویکردهای جدید توسعه شهری، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۱۶-۱۴

- سهراب مشهودی، ضوابط ساخت و ساز در مراکز شهرهای ایران، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۳۸-۳۶

- نوسازی مرکز شهر سیاتل، نوسازی ایستگاه قطار فرانکفورت، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۵۶-۵۱

- علی صفوی و سیدمحمد رشتیان، تداوم حیات در کاشان قدیم، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۹۰-۸۶

- رجبعلی مختاریور، در کیش مرکز کجاست، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۸۵-۸۲

- همیشه مزینانی، مروری بر تبدیل روستاها به شهر در کشور، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۸۲-۷۷

- حسن اباد تهران؛ تولدی دیگر، شماره ۳۸، شهریور ۸۰، صص ۸۹-۸۷

۹- فضای سبز شهری
- محمد مهدی لطفی، فیسوهای سبز در فضاهای شهری، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۶۲-۵۹

- حسین صالحی، نارسایی در قوانین فضای سبز، شماره ۳۷، مرداد ۸۰، صص ۲۳-۲۰

شماره ۲۲، دی ۸۰، صص ۵۴-۵۱

- علی صفوی و کیومرث ایراندوست، شیان، خلوتی در هیاهوی شهر، شماره ۲۲، دی ۸۰، صص ۷۴-۷۲.

- محمد اسلامی، زیناله سوزی، روشی برای یازبایی انرژی در کاتاد، شماره ۲۲، دی ۸۰، صص ۷۸-۸۰.

- ایلین اوربائس لی، کنوئدالین بنگا؛ موفق در توسعه گردشگری، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، صص ۵۷-۵۴.

- نوید سعیدی رضوانی، گزارشی از نمایشگاه محیط زیست دوسلدورف، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۶۱-۵۷.

۱۱- ترافیک و حمل و نقل

- حمید فتوحی، مباحثی طراحی معابر شهری، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۴۶-۳۹.

- حمید فتوحی، مباحثی طراحی معابر شهری (۲)، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۵۶-۵۲.

- تورج حیدر نیا دلخوش، جاده یا خیابان، مروری بر اختلاف نظر وزارت راه و شهرداری، شماره ۲۸، شهریور ۸۰.

اردیبهشت ۸۱، صص ۷۷-۷۴.

- حمید فتوحی، توسعه پایدار حمل و نقل، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۷۸-۸۰.

۱۲- تأسیسات، تجهیزات و ایمنی شهرها

- محمد اسلامی، برنامه ریزی و مدیریت تجهیزات شهری، نمونه موردی: کشتار گاه، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۵-۱۱.

- محرم نوروزی، خانه مشق؛ عنصر جدیدی در محله، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۱۵-۱۲.

- اسماعیل شیعه، نظام استقرار کتابخانه‌ها در شهر، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۱۹-۱۶.

- شاد هماهنگی اسور ایمنی و آتش نشانی کشور، استانداردهای آتش نشانی؛ خاموش کننده‌های دستی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۳-۲۲.

- اتوبوسرانی در مشهد: اول آموزش، بعد رانندگی، شماره ۲۶، آذر ۸۰، صص ۵۲-۵.

شماره ۲۲-۲۳، دی ۸۰، صص ۶۵-۶۳.

- شیراز، پیشگام در خصوصی سازی حمل و نقل، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۲۸-۲۷.

- تی.ام. فاراو و جی. آز. راسل، تجربه آرام سازی ترافیک در چند کشور اروپایی، شماره ۲۶، آذر ۸۰، صص ۶۲-۵۸.

- حمید فتوحی، هماهنگی مقررات و طرح در محله‌های شهری، شماره ۲۳، دی ۸۰، صص ۶۳-۶۱.

- حمید فتوحی، ایمنی حرکت خودرو در محله‌های شهر، شماره ۲۳، بهمن ۸۰، صص ۷۲-۷۱.

- حمید فتوحی، رفت و آمد ایمن وسائط نقلیه در محله‌های شهر، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۶۵-۶۱.

- حمل و نقل شهری، واقعیات و توهمات، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۱۲-۵.

- فریدون دژدار، چسبده حمل و نقل شهری، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۳۵-۳۳.

- تنها راه حل: توسعه حمل و نقل بزرگ مقیاس، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۳۲-۳۰.

- جف و یگار، جایجایی، دسترسی و عدالت در برنامه ریزی حمل و نقل، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۴۹-۵۶.

- دفتر حمل و نقل وزارت کشور، دستورالعمل مصوب ویژگیهای فنی معابر و علائم عبور و مرور، شماره ۲۶،

شماره ۲۲-۲۳، دی ۸۰، صص ۶۵-۶۳.

- کمیته بین‌المللی اطفاء حریق، علائم و نشانه‌های آتش نشانی، شماره ۲۲، دی ۸۰، صص ۶۵-۶۳.

- مجید عبدالهی و حسین صالحی، قانون جامع ایمنی، قطعه گمشده، شماره ۲۲، بهمن ۸۰، صص ۲۳-۲۰.

- تازیلا مرادی، قهوه خانه در آب انبار قوام، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۶۹-۶۶.

- کیومرث ایراندوست، پله‌های عابر پیاده، لزوم ساماندهی، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۲۰-۱۷.

۱۳- معماری و طراحی شهری

- رضا مرتضایی، طراحی، ابزار مقابله با تخریب گرای در محیط شهری، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۱۶-۱۲.

- شهره خدابخشی، ارزیابی طرح بهسازی محله جماله اصفهان از دیدگاه بهره‌وران، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۲۲-۱۷.

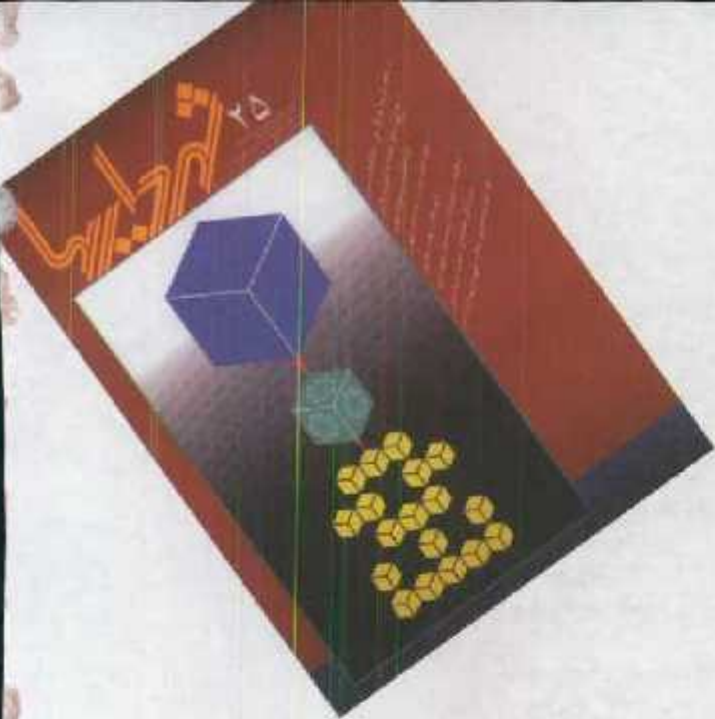
- کیومرث سعیدی، فضاهای شهری، جایگاه تعامل اجتماعی، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۱۴-۱۲.

- علیرضا دانش دزفولی، ایشارهای نوشتار، تماشاگاه آب، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۱۸-۱۵.

- مهتدسان مشاور نقش، الگوی ضوابط نصب تابلوهای معرف کاربری، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۲۱-۱۸.

- ریچارد کولی و جان برینگهام، نمونه‌هایی از بازسازی فضاهای شهری، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۹-۴۷.

بهمن ۸۰، صص ۱۰۴-۱۰۰.

- زهره خوش نمک، فضاهای بدون دفاع، ناشناخته برای مسئولان شهری، شماره ۲۴، اسفند ۸۰، صص ۹۵-۹۱.

- حسن ایاد تهران: تولدی دیگر، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۸۹-۸۷.

۱۴- نهادها و سازمانهای بین المللی

- موسی غنی نژاد، از حکومت ملی تا حکومت محلی، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۳۶-۳۵.

- بیانه همایش سازمانهای غیردولتی، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۷۰-۶۹.

- اسماعیل جناحی، آیاولا؛ تقویت حکومتهای محلی، توسعه مشارکت مردمی، شماره ۲۵، فروردین ۸۱، صص ۷۶-۷۴.

- مرکز مشارکتهای زیست محیطی، شماره ۲۰، آبان ۸۰، صص ۷۲-۷۱.

۱۵- شهر دیگران

- جیمز آن توماس، سرزندگی فضاهای شهری در بارسلون، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۴۵-۴۳.

- آکین آل مایونج، تنش شهرداریهای افریقای در فعال کردن بازار سهام، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۲۸-۲۶.

- جان پدی اسکات، سازماندهی مجدد تشکیلات شهرداری لندن، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۵۳-۴۹.

- آته شویب، هامبورگ، شهری مناسب برای همه، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۴۰-۳۸.

- فاطمه ناراک، نوسازی شهری در قاهره متعارض با صنایع سنتی، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۴۵-۴۱.

- مرکز تحقیقات شهرداری نیورت، محیط زیست و کیفیت زندگی شهری در نیورت، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۴۴-۴۱.

- آیلین ارباس، شهر تاریخی ایتالیا در معرض تهاجم بازار، شماره ۲۷، مرداد ۸۰، صص ۴۹-۴۴.

- نوید سعیدی رضوانی، فضای قابل درک، نگاهی به شهرسازی و مدیریت شهری در چند کشور اروپایی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۶۸-۵۸.

- مایو دین هیس میچل، سازماندهی دست فروشان در پرو، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۴۶-۴۳.

- محمد اسلامی، کاسادا، کشوری صنعتی با شهرهایی تورمیستی، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۷۰-۶۲.

- جیک وولاند و دانیل وینترباتم، شهر امن با تورپردازی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۵۳-۵۰.

- الکساندر کاروین، چند تجربه در طراحی مراکز خرید، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۵۱-۴۷.

- وحید صابری، پیاده راه جنت مشهد؛ نگاهی دیگر، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۷۶-۷۳.

- کلار کوپر مارکوس، طراحی مجدد میدان جاویس، تلاش ناموفق برای ایجاد فضای تعامل، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۴۶-۴۴.

- علی صفوی و محمد رضا نظری، میدان و تعامل اجتماعی، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۶۴-۵۷.

- کیانوش لاری بقال، اصول طراحی فضای عمومی مطلوب در شهر، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۷۰-۶۵.

- مرتضی نرایی، حسن مکان در شهرهای جدید، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۱۷-۱۴.

- علی صفوی و سید محمد رشتیان، تخت فولاد اصفهان؛ حیات در وادی مردگان، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۷۱-۶۷.

- علی صفوی و سید محمد رشتیان، نظری بر شیراز، گذری بر پارک حاشیه ای چمران، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۷۰-۶۶.

- نازیلا مرادی، قهوه خانه در آب انبار قوام، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۶۹-۶۶.

- نغمه ترکزاده، ظهور و افول در لاله زار، شماره ۳۳، اسفند ۸۰، صص ۲۱-۱۶.

- سید محمد رشتیان، احیاء عملکرد مسکونی در مراکز شهرهای تاریخی: نمونه اصفهان، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۲۷-۲۳.

- مصطفی عباس زادگان، مرکز شهر خوب، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۳۱-۲۸.

- تاک ویتسدل، امن سازی مراکز شهرها: تجربه کاونتری و ناینگهام، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۶۳-۶۱.

- حمید فتوحی، بهسازی گذرهای پیاده در مرکز شهر، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۷۷-۷۴.

- نوید سعیدی رضوانی، قلب شهر، شناخت و دخالت، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۸۲-۷۷.

- زهره خوش نمک، شهرهای ما برای افراد کم توان طراحی نشده اند، شماره ۲۷، خرداد ۸۰، صص ۷۰-۶۵.

- باغ فردوسی تهران، برنده جایزه آقاخان، شماره ۳۳،

- شهردین شاکری، گذری در دوحه و استانبول، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۸۱-۸۲

۱۶- شهرها

- کرمانشاه، گامی به سوی مدیریت واحد شهری، شماره ۲۷، خرداد ۸۰، صص ۲۶-۲۷

- آبادان: پرتامریزی بسوی آبادانی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۹-۴۰

- محسن حبیبی، گاتونهای زیستی خودانگیخته: پدیده‌ای نوظهور در مناطق کلانشهری، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- شیراز، پیشگام در خصوص سازی حمل و نقل شهری، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۷-۳۸

- محسن مرادی، محمد شهر، چهل تکه و یکبار چه، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۲۹-۳۰

- اسماعیل فرهادی، شاهین شهر: تجربه‌ای برای شهرهای جدید، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۲۲-۲۳

- اسماعیل رضوانیان، بابل، گذر از بحران، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- حسین صفری، باغها و کشتزارهای قزوین در تسخیر پروانه‌ها، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۳۲-۳۳

- نقشه رضائی یگانه، معرفی مرکز شیروان شناسی، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۴۲-۴۳

- ناریلا مرادی، جامعه مدنی، تشکلهای مردمی، زاهدان، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۴۶-۴۸

- علی مهاجری، مرکز شهر کرمان کجاست؟، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۳۲-۳۵

- مهدی شفیعی اردستانی، در اردستان آسمان به زمین نزدیکتر است، شماره ۲۷، خرداد ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- رضا ریاحی، کرمانشاه، گسیخته از شکوه گذشته، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۲۲-۲۳

- فهیمه مزینانی، بناب: شهری که مردم در اداره آن شریکند، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۸۱-۸۲

- فهیمه مزینانی، پوشهر، شهر یا یادگان؟، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۸۳-۸۹

۱۷- مسکن و مناطق سکونتگاهی

- زهره خوش نمک، الازایش تخلقات ساختمانی، کمیسیون ماده صد چه می‌کند، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۸۴-۹۰

- شهردین شاکری، ارزیابی طرح بهسازی محله جماله اصفهان از دیدگاه بهره‌وران، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۱۷-۲۲

- کامران ذکات، پایداری هویت در محله‌های مسکونی، شماره ۲۵، خرداد ۸۰، صص ۲۶-۲۷

- لوسی کانگر، مالکیت رسمی، راه حل ارتقای زندگی حاشیه‌نشینان، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۳۷-۳۸

- محسن حبیبی، گاتونهای زیستی خودانگیخته: پدیده‌ای نوظهور در مناطق کلانشهری، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- شهرهای جدید، ضرورتها و عملکردها، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۱۳-۱۴

- مرضیه ترابی، حسن مکان در شهرهای جدید، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۱۷-۱۴

- اسماعیل فرهادی، شاهین شهر: تجربه‌ای برای شهرهای جدید، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۲۲-۲۳

- مهرداد جواهری پور، توانمندسازی اسکان غیر رسمی، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۳۶-۳۷

- زهره داوودپور، نگاهی به سکونتگاههای خودرو در مناطق کلانشهری تهران، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۴۰-۳۷

- پیروز پیران، اجتماعات آلونکی، پدیده‌ای فراتر از حاشیه و حاشیه‌نشینی، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۳۸-۳۴

- مدیریت ساخت و ساز شهری، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۱۱-۵

- اداره کل کمیسیونهای ماده ۱۰۰ شهرداری تهران، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۱۵-۱۲

- جلال معصوم، تخلقات ساختمانی، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۵۰-۴۹

- نسیم ایرانش، کیفیت فضایی، مجری مسکن در ایران، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۸۲-۷۸

- شهردین شاکری، پاسخی بر نقد مقاله مقایسه نحوه صدور پروانه ساختمانی در ایران و انگلیس، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۸۳

- سهراب مشهودی، ضوابط ساخت و ساز در مراکز شهرهای ایران، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۲۸-۲۶

- اسفندیار خراط زبردست، سکونتگاههای خودرو؛ یک راه حل یا مشکلی بدون چاره، شماره ۳۵، فروردین ۸۱، صص ۲۶-۲۳

- فردین شاکری، گذری در دوحه و استانبول، شماره ۲۶، اردیبهشت ۸۱، صص ۸۱-۸۲

۱۶- شهرها

- کرمانشاه، گامی به سوی مدیریت واحد شهری، شماره ۲۷، خرداد ۸۰، صص ۲۶-۲۷

- آبادان: پرتامریزی بسوی آبادانی، شماره ۲۸، شهریور ۸۰، صص ۳۹-۴۰

- محسن حبیبی، گاتونهای زیستی خودانگیخته: پدیده‌ای نوظهور در مناطق کلانشهری، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- شیراز، پیشگام در خصوص سازی حمل و نقل شهری، شماره ۲۹، مهر ۸۰، صص ۳۷-۳۸

- محسن مرادی، محمد شهر، چهل تکه و یکبار چه، شماره ۳۰، آبان ۸۰، صص ۲۹-۳۰

- اسماعیل فرهادی، شاهین شهر: تجربه‌ای برای شهرهای جدید، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۲۲-۲۳

- اسماعیل رضوانیان، بابل، گذر از بحران، شماره ۳۲، دی ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- حسین صفری، باغها و کشتزارهای قزوین در تسخیر پروانه‌ها، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۳۲-۳۳

- نقشه رضائی یگانه، معرفی مرکز شیروان شناسی، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۴۲-۴۳

- ناریلا مرادی، جامعه مدنی، تشکلهای مردمی، زاهدان، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۴۶-۴۸

- علی مهاجری، مرکز شهر کرمان کجاست؟، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۳۲-۳۵

- مهدی شفیعی اردستانی، در اردستان آسمان به زمین نزدیکتر است، شماره ۲۷، خرداد ۸۰، صص ۳۱-۳۲

- رضا ریاحی، کرمانشاه، گسیخته از شکوه گذشته، شماره ۲۶، تیر ۸۰، صص ۲۲-۲۳

- فهیمه مزینانی، بناب: شهری که مردم در اداره آن شریکند، شماره ۳۱، آذر ۸۰، صص ۸۱-۸۲

- فهیمه مزینانی، پوشهر، شهر یا یادگان؟، شماره ۳۴، اسفند ۸۰، صص ۸۳-۸۹

۱۷- مسکن و مناطق سکونتگاهی

- زهره خوش نمک، الازایش تخلقات ساختمانی، کمیسیون ماده صد چه می‌کند، شماره ۳۳، بهمن ۸۰، صص ۸۴-۹۰

معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور در سال ۸۰

عملکرد یکساله دفاتر و ادارات کل معاونت هماهنگی امور عمرانی

این گزارش به بررسی عملکرد دفاتر و ادارات کل زیر مجموعه معاونت هماهنگی امور وزارت کشور - با اعتبار این دفتر برنامه‌ریزی عمرانی، اداره کل شهرداریها، دفتر حمل و نقل و دبیرخانه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور، و ستاد حوادث غیر مترقبه - در سال گذشته می‌پردازد. لازم به ذکر است که گزارش عملکرد دفتر فنی این معاونت واصل نشد.

دفتر برنامه‌ریزی عمرانی در سال ۱۳۸۰ مشتمل بود بر: مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری، گروه طرح و برنامه، گروه مطبوعات و انتشارات، دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و اشن نشانی، دبیرخانه کمیسیون تبصره ذیل ماده ۵ آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب، گروه مطالعات برنامه‌ریزی منطقه‌ای و گروه خدمات رایانه‌ای. در اینجا به برخی از مهم‌ترین فعالیتها و عملکردهای یکساله آنها اشاره می‌شود.

دفتر برنامه‌ریزی عمرانی

مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری، در خدمت تحقیقات و توسعه

مهم‌ترین اقدامات مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری طی سال گذشته عبارت بوده است از: نظارت بر انجام پروژه‌های مطالعاتی کلان ملی، پژوهشهای استانی، تشکیل بانک‌های اطلاعات شهری، برگزاری سخنرانیهای علمی، فعالیتهای بین‌المللی و روابط بین‌سازمانی.

در خصوص طرحهای مطالعاتی کلان، گفتنی است که مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری با همکاری بخش خصوصی و دانشگاهی موفق به تدوین شرح خدمات، انعقاد قرارداد و هدایت و نظارت بر پروژه‌های متعدد مطالعاتی شده است.

در سال گذشته پروژه‌هایی در زمینه طراحی شرکتهای آب‌رسانی و آبیاری فضای سبز برخی از شهرهای کشور مشمول فرایند هدایت و نظارت بر پروژه‌های مطالعاتی گردیدند.

لازم به ذکر است که در سال گذشته، مرکز به طراحی نظام ثبت اطلاعات و آمار در شهرداریهای کشور پرداخت، و همچنین از مجل طرح بهبود و اصلاح معابر، به بررسی و تدوین اصول و روشهای آموزش ترافیک به شهروندان و تدوین قوانین و مقررات جامع حمل و نقل ترافیک اهتمام نمود.

مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری همچنین طی سال گذشته ۳۱ مورد پژوهش استانی را در زمینه پروژه‌های پیشنهاد شده شورای پژوهش و معاونت‌های امور عمرانی و نیز استانداردهای مورد بررسی سرار داد و در خصوص برخی از آنها تصمیماتی را اتخاذ کرد.

فعالیت‌های بین‌المللی توسعه و روابط بین‌سازمانی از دیگر

برنامه‌های مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری در سال گذشته بوده است، که از این جمله‌اند: اقدام به برقراری ارتباط با اتحادیه بین‌المللی مقامات محلی آیولا - آرجه در خصوص حق عضویت سازمان شهرداریهای کشور، همکاری با مرکز بین‌المللی گفت و گوی تمدن‌ها در زمینه برگزاری سخنرانی، همکاری با کمیسیون ملی یونسکو در ایوان در زمینه برگزاری کارگاه آموزش توسعه پایدار شهری.

گفتنی است، برگزاری ۲۱ سخنرانی علمی به صورت گردهمایی و کارگاهی نیز از دیگر فعالیت‌های مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری در سال گذشته بوده است.

گروه طرح و برنامه، تدوین برنامه‌های میان مدت شهرداریها

عمده‌ترین فعالیتهای گروه طرح و برنامه در سال گذشته عبارت بوده است از: رسیدگی به امور موافقت‌نامه‌ها، برنامه میان مدت شهر داریه‌ها، برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، امور کارشناسی و مطالعاتی، شرکت در جلسات و انجام بازدیدهای کارشناسی و نظارتی.

در بحث موافقت‌نامه‌ها بی‌گیریهای زیر انجام شده است: انجام امور کارشناسی، تهیه پیش‌نویس و پیگیری موافقت‌نامه‌ها از طریق واحدهای تخصصی و انجام امور کارشناسی و پیگیریهای مربوط از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، تهیه ساختارها و انجام بررسیهای کارشناسی.

بی‌گیری امور مربوط به تبصره ۱۹ نیز از فعالیتهای مهم این گروه است که در این خصوص به انجام امور کارشناسی و تنظیم و تدوین معیارهای توزیع اعتبارات مربوط به بند الف تبصره ۱۹ و اعلام آن به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و ارائه پیشنهاد در خصوص برخی از سرفصل‌های توزیع اعتبار بند ج تبصره ۱۹، جمع‌بندی و تنظیم اطلاعات مربوط به گزارش توزیع عواید متمرکز در سال ۱۳۷۸ در قالب ۲۸ گزارش، پرداخته شده است.

گروه طرح و برنامه در انجام برنامه میان مدت شهر داریه‌ها، به اقداماتی از این دست پرداخته است: پیگیری و ارائه پیشنهاد ترکیب و تشکیل کمیسیون بررسی و تصویب برنامه‌های میان مدت شهرهای دارای بیش از ۵۰۰ هزار نفر جمعیت، تدوین برنامه‌های میان مدت شهر داریه‌ها در کنار گاه آموزشی شهرداریهای استان تهران، ارائه و راهنمایی، تدوین پرسشنامه، انجام هماهنگی و مذاکره با گروه خدمات رایانه‌ای در خصوص تهیه نرم‌افزار، و نظایر اینها.

این گروه همچنین در خصوص برنامه سوم توسعه اقتصادی

ایمنی، و نیز انتشار ۴۵ عنوان کتاب و نشریه بوده است. رئیس عملکرد گروه مطبوعات و انتشارات طی سال گذشته انتشار ۱۲ شماره ماهنامه، انتشار ۴ شماره فصلنامه مدیریت شهری، و انتشار دیگر کتب و نشریات، و همچنین برگزاری ۱۵ نمایشگاه حاشیه‌ای - مشترک و اختصاصی - برای عرضه نشریات و کتابهای تخصصی بوده است.

افزایش متوسط تعداد صفحات هر شماره و افزودن صفحات رنگی ماهنامه از ارزنده‌ترین اقدامات این گروه است.

گروه مطبوعات همچنین موفق به جلب همکاری مرکز بین‌المللی گفت‌وگویی تمدنها در انتشار شماره ویژه «گفت‌وگو تعامل در شهر است» گردید.

از دیگر اقدامات گروه مطبوعات می‌توان به ساماندهی اسناد قدیمی شهر داریه‌ها، ایجاد به شهر داریه‌ها، انجمن شهر و بلدیعه، و برگزاری جلسات مقدماتی و تهیه لایحه حفظ و نگهداری فضای سبز (به وسیله هسته حقوقی) اشاره کرد.

دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی و برآورد نیاز آتش نشانی‌ها

این دبیرخانه طی سال گذشته بیش از ۵۰ سرفصل فعالیت داشته که هر یک در بردارنده اهداف گوناگونی بوده است. دبیرخانه مذکور در سال گذشته با هدف ساماندهی فعالیت آتش نشانی‌ها، مشکلات شهرها را در خصوص نصب شیرهای آتش نشانی مورد بررسی قرار داده و به منظور ساماندهی تجهیزات آتش نشانی به برآورد نیاز سازمانهای آتش نشانی به خودروها و تجهیزات پرداخت.

دیگر فعالیتهای این دبیرخانه عبارت بوده‌اند از: بررسی چگونگی اصلاح نمودار سازمانی سازمانهای آتش نشانی، احداث

در خصوص طرحهای مطالعاتی کلان، گفتنی است که مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری با همکاری بخش خصوصی و دانشگاهی موفق به تدوین و شرح خدمات، انعقاد قرارداد و هدایت و نظارت بر پروژه‌های مطالعاتی شده است

رئوس عملکرد گروه مطبوعات و انتشارات طی سال گذشته انتشار ۱۲ شماره ماهنامه، انتشار ۴ شماره فصلنامه مدیریت شهری، و انتشار دیگر کتب و نشریات، و همچنین برگزاری ۱۵ نمایشگاه حاشیه‌ای - مشترک و اختصاصی - برای عرضه نشریات و کتابهای تخصصی بوده است

و تجهیز پایگاههای آتش نشانی روستایی در روستاهای بزرگ کشور، طرح همکاری آتش نشانی و اورژانس، جذب نیروهای وظیفه برای سازمانهای آتش نشانی، برنامه‌ریزی و برگزاری مراسم روز ملی ایمنی و آتش نشانی و دومین المپیاد عملیاتی ورزشی آتش نشانان کشور، و نظایر اینها.

به علاوه دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی به اجرای طرح تشکیل گروه آتش نشانان داوطلب، پیشنهاد اصلاح ردیف اعتباری طرح احداث و تجهیز ایستگاههای آتش نشانی، و نظارت بر پروژه‌های مطالعاتی تدوین ضوابط و معیارهای مکان‌یابی پایگاههای آتش نشانی روستایی، و تدوین ضوابط و ارائه مدل ضوابط مکان‌گزینی ایستگاههای آتش نشانی شهری پرداخته است. از دیگر اقدامات جدید

اجتماعی و فرهنگی ۱۲ مورد فعالیت داشته است که از آن میان می‌توان به ارائه گزارش عملکرد برنامه پنج ساله توسعه کشور در سال ۷۹، استخراج قوانین، راهکارها و سیاستهای برنامه پنج ساله سوم توسعه کشور که دارای آثار و تبعات منطقه‌ای بوده است، و نظایر اینها اشاره کرد.

لازم به ذکر است که طی سال گذشته، ۵۱ مورد امور کارشناسی و مطالعاتی در گروه طرح و برنامه به انجام رسیده است.

گروه مطبوعات و انتشارات: انتشار بیش از ۱۲۰ هزار نسخه کتاب و نشریه ادواری

از مهم‌ترین فعالیتهای این گروه انتشار منظم نشریاتی چون ماهنامه شهر داریه‌ها، فصلنامه مدیریت شهری، فصلنامه فرهنگ

از دیگر اقدامات جدید دبیرخانه، که در سال گذشته انجام شد، می توان به تهیه و تصویب لباس یکسان آتش نشانان کشور و تدوین طرح پوشش سراسری بیمه همگانی عمر و حادثه نیروهای عملیاتی آتش نشانی های کشور اشاره کرد

دبیرخانه، که در سال گذشته انجام شد، می توان به تهیه و تصویب لباس یکسان آتش نشانان کشور و تدوین طرح پوشش سراسری بیمه همگانی عمر و حادثه نیروهای عملیاتی آتش نشانی های کشور اشاره کرد.

بررسی و اصلاح لایحه مدیریت مواد زائد جامد شهری، در دبیرخانه کمیسیون تبصره ذیل ماده ۵ این نامه جلوگیری از آلودگی آب

مهم ترین اقدامات این دبیرخانه در سال گذشته عبارت بوده اند از استعلام از شهرداریهای بزرگ کشور و استانداردها و اعضای کمیسیون جلوگیری از آلودگی آب برای اعلام نظر در خصوص لایحه مذکور، بررسی و اصلاح لایحه براساس دیدگاههای رسیده و برگزاری جلسات مربوط به لایحه مدیریت مواد زائد جامد شهری.

از دیگر اقدامات ارزنده گروه آمار و اطلاعات دبیرخانه می توان به اصلاح و بازنگری آمار مربوط به پرسننامه های مدیریت مواد زائد جامد و جمع آوری آمار و اطلاعات مرتبط با مسائل زیست محیطی و بهداشتی از دانشگاهها، شهرداریها، استانیها و سازمانهای دولتی و وزارتخانه ها، و همچنین پی گیری امور مربوط به موافقت نامه باز یافت اشاره کرد.

گروه مطالعات برنامه ریزی منطقه ای، و ارتقای فرهنگ برنامه ریزی و مدیریت منطقه ای

از جمله اهداف تشکیل گروه مذکور، ارتقای فرهنگ برنامه ریزی و مدیریت منطقه ای، و نیز تشخیص چالشهای توسعه مناطق و انعکاس آن به مراجع ذی ربط و ارائه خدمات کارشناسی بود.

یکی از ارزنده ترین اقدامات این گروه طی سال گذشته، تهیه گزارشهایی در خصوص چگونگی توزیع اعتبارات استانی، خطوط راهبردی آمایش سرزمین، جایگاه منطقه در قانون اساسی و قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۸۰ و استانی با مناطق آزاد ایران بوده است.

راه اندازی سیستم بودجه شهرداریها توسط گروه خدمات رایانه ای

از جمله عمده ترین اقدامات این گروه در سال گذشته، ایجاد سیستم بودجه شهرداریهای کشور بوده است.

این طرح در زمینه های مختلف و با ابعاد گوناگونی صورت گرفته است، که عبارتند از: ارسال کتب بودجه به وزیر کشور، معاونت امور عمرانی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، بانک مرکزی و دیگر مراجع، پیگیری و دریافت و بررسی اطلاعات تفریح بودجه استانها و تهیه گزارشهای آماری و تهیه گزارشهای مورد نیاز معاونت و مدیریت از سیستم بودجه سال گذشته، اضافه کردن شهرداریهای تازه تأسیس یا آخرین تغییرات به سیستم بودجه سال ۱۳۸۱، تحویل و بررسی سیستم مورد نیاز مطابق با مصوبات کمیته فنی بودجه براساس دستورالعمل اصلاحی بودجه شهرداریها، برگزاری جلسات کارشناسی با شرکت طرف قرارداد سیستم بودجه و بازدید از شهرداریهای کرج و اسلامشهر که به منظور بررسی نحوه تنظیم بودجه برای تطبیق نرم افزار طراحی شده با نیازهای شهرداریها صورت گرفته است.

اداره کل امور شهرداریها

اداره کل امور شهرداریها در سال گذشته به بررسی، تصویب و ابلاغ مجوز ارتقاء درجه به بیش از صد شهرداری کشور پرداخت و مجوز تأسیس شهرداری در بسیاری از نقاط روستایی را با هماهنگی سایر مراجع ذی ربط صادر نمود.

به علاوه این اداره کل به بررسی و تأیید و ابلاغ اساسنامه های سازمانهای وابسته به شهرداریها از قبیل آتش نشانی و خدمات ایمنی، سازمان میدانی میوه و تره بار و فرآورده های کشاورزی، سازمان حمل و نقل همگانی و سازمان های اتوبوسرانی، تاکسیرانی، قطار شهری، سازمان گورستانها، گشتار گاهها، باز یافت و تبدیل مواد پرداخت.

همچنین اداره کل شهرداریها ۲۷ مورد پیشنهاد و دستورالعملی با موضوعات تصویب نامه هیأت وزیران در خصوص اساسنامه سازمان منابع کوچک ایران، ابلاغ داینامه به هیأت دیوان عدالت اداری در خصوص عوارض بیمه انکاری به استانداردها و ارسال این نامه مالی و معاملاتی سازمانهای خدمات امور ایمنی و آتش نشانی وابسته به شهرداریها و صادر نموده است.

نائبان ذکر است این اداره کل، جلساتی با عناوین مختلف نظیر اصلاحیه این نامه اجرایی قانون تاکسیرانی، کمیته بررسی و تدوین قانون شهرداریها، اصلاح ساختار اداری شهرداریها و نظیر اینها را ترتیب داده است.

دفتر حمل و نقل و دبیرخانه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور

عمده ترین فعالیتهای انجام شده توسط این دفتر، تهیه برخی از قوانین و مقررات، هماهنگی ضوابط و مشخصات فنی، کاهش تقاضای سفر، تحقیق و بررسی قطارهای شهری، هماهنگی و برنامه ریزی تغییر سوخت خودروها، خصوصی سازی سیستم اتوبوسرانی و نظایر اینها بوده است.

از دیگر اقدامات ارزنده این دفتر در حیطه هسته تخصصی حمل و نقل و ترافیک بوده است که سازمان ترابری، زمینه و وضعیت خودروهای مختلف را به منظور استفاده در ناوگان حمل و نقل عمومی شهرها مورد بررسی قرار داده است.

از دیگر فعالیتهای دفتر حمل و نقل و دبیرخانه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور در سال گذشته می توان به اینها اشاره کرد: عقد قرارداد با ایران خودرو جهت تحویل ۱۱۰۰۰

**از دیگر فعالیتهای دفتر
حمل و نقل و دبیرخانه
شورای عالی هماهنگی
ترافیک شهرهای کشور در
سال گذشته می توان به
اینها اشاره کرد: عقد قرارداد
با ایران خودرو جهت تحویل
۱۱۰۰۰ دستگاه تاکسی
برای شهرهای کشور،
پیگیری و مشارکت در تهیه
و تدوین اساسنامه اتحادیه
تاکسی رانی شهری کشور،
پایانه های مسافربری
شهردارها و اتحادیه
اتوبوسرانیهای شهری
کشور و نظایر اینها**

دستگاه تاکسی برای شهرهای کشور، پیگیری و مشارکت در تهیه و تدوین اساسنامه اتحادیه تاکسی رانی شهری کشور، پایانه های مسافربری شهردارها و اتحادیه اتوبوسرانیهای شهری کشور و نظایر اینها. علاوه بر آنچه ذکر کردید، نظارت بر مطالعات ساماندهی ترافیک شهرهای کشور از جمله بابل، بندرعباس، بیرجند، خرم آباد، قم، نیشابور، شهریار، قدس، قزوین، مراغه و گوگان در این دفتر به انجام رسیده است.

همچنین شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور در سال گذشته انجام فعالیتهایی از این دست را در کارنامه خود دارد: برگزاری همایش مدیریت کاهش تقاضای سفر، تصویب احداث مسیر قطار سبک شهری اصفهان و کریدورهای زیرگذر و روگذر، تصویب دستورالعمل چگونگی تعیین تعداد تاکسی در شهرها، موافقت با پیشنهاد جدید استانداری تهران در مواقع اضطراری و بروز شرایط پایداری هوا - موضوع اجرای ماده هفت قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوای شهرها - و مانند اینها.

ستاد حوادث غیرمترقبه
بنابه گزارش این ستاد در سال گذشته ۱۱۳ مورد زلزله، ۵۴ مورد سیل و ۷۶ مورد سایر حوادث رخ داده است که در تمام این موارد ستاد به وظایف قانونی خود عمل کرده است. ناگفته نماند که ستاد مذکور مهم ترین و خسارت بارترین رخداد طبیعی را وقوع سیل در دو استان گلستان و خراسان برآورد کرده است که این حوادث تلفات جانی و خسارات مالی زیادی در برداشته است.

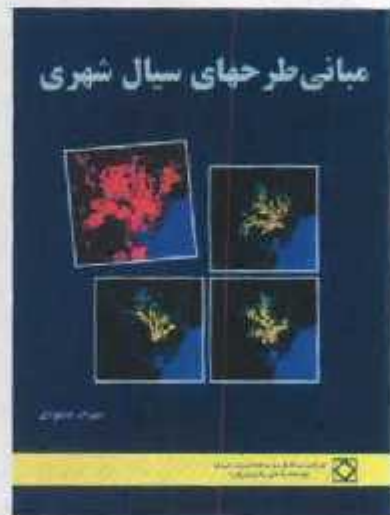
بر همین اساس در سال گذشته بودجهای معادل ۴۰۰ میلیارد ریال بین شهرها و استانها توزیع گردید که این بودجه به منظور کمک آسیب دیدگان به استانهای گلستان و خراسان و آسیب دیدگان محصولات کشاورزی و بازسازی واحدهای مسکونی استانهای آذربایجان غربی و اردبیل، تهیه برنامه های آموزشی زلزله و... اختصاص یافت.

از دیگر اقدامات ستاد حوادث غیرمترقبه، تهیه طرحهای مطالعاتی و تحقیقاتی در زمینه احیای مراکز و مقابله با خشکسالی و همچنین زمینه هایی چون بهداشت و درمان، دفع آفات، امراض نباتی و سرمزدگی، پیشگیری از سیل و نوسانات آب دریا و طغیان رودخانه، مقابله با توفان و بلایای جوی و مانند اینها بوده است.

۱۱۱۱۱۱۱۱-۱

ماهنامه شهر دارها آگهی بی درد

نام کتاب: میانی طرح‌های سیال شهری /
نویسنده: سهراب مشهودی / ناشر:
شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری
(وابسته به شهرداری تهران) / چاپ
نخست، ۱۳۸۰ / شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
در ۱۷۳ صفحه / بها: ۱۱۰۰۰ ریال

کتاب برخلاف گذشته آغازین خود، هم حرف تازه‌ای را پیش کشیده است و هم می‌توان آن را مدعی دانست؛ و این هر دو نشانه نوآوری است. آن هم در زمینه‌ای که راه پیموده در آن چندان هم دور و دراز نیست، لذا نویسنده هدف آرمانی کتاب را اعتلای اندیشه‌پردازی در گستره شهر و شهرسازی دانسته است.

این اثر بر این‌د انجام طرح پژوهشی «بررسی طرح‌های شهری در ۲۵ سال گذشته» است که سازمان برنامه و بودجه بخشی از آن را در سال ۱۳۷۱ به مهندسان مشاور زیستا واگذار کرده است. نویسنده دستاورد این طرح را همراه با تجربیات پیشین، به یاری تنی چند از همکاران به صورت کتابی تدوین کرده است که در اینجا به معرفی آن پرداخته می‌شود. کتاب در پنج فصل فراهم آمده است که عبارتند از: طرح‌های جامع و عدم انطباق با اهداف؛ مشکلات و تارساییهای طرح‌های شهری ایران و جهان و رویکرد به تحول در آنها؛ نظم در آشفتگی؛ میانی طرح‌های سیال شهری؛ و ویژگیهای طرح‌های سیال شهری.

سه فصل نخست در واقع پیش در آمدی است برای فصل چهارم و به همین جهت نویسنده نام کتاب را از عنوان این فصل برگرفته است. مؤلف در فصل یکم روش «نمونه‌های انتخابی» طرح‌های شهری را بررسی کرده و به سراغ شهرهایی رفته

است که دست کم دو طرح را برای سنجش داشته باشند. او هفت شهر زاهدان، اراک، شیراز، مراغه، رشت، بندرعباس و یزد را در شش رده‌بندی به جدول نشانده است. برای روشن‌تر شدن وضعیت نیز نمودارهایی را با نمادهای انگلیسی به نمایش گذاشته است که با جدولی به فارسی در زیر هر یک گویا شده‌اند. با نگاهی به هر کدام از جدولها می‌توان کاری گسترده آنها را دریافت. در این فصل دو دسته نقشه ارائه شده است که می‌توانست با چاپ رنگی و یا دست کم روشن و پاکیزه، کاری بسیار بالایی داشته باشند. بخش «جمع‌بندی کلی مقایسه تطبیقی طرح‌های پیشنهادی» با نگاهی گذرا از کنار رشد انفجار آمیز جمعیت، بزرگ‌ترین عامل آشفتگی در اجرای برنامه و طرح‌های کشور، گذشته و اذعان کرده است که «۷۰٪ موارد پیش‌بینی با اشتباه فاحش مواجه بوده‌اند...». از خواندنی‌ترین بخشهای این فصل «ریشه‌یابی علل شکست طرح‌های شهری» است که نویسنده ضمن دفاع سوگیرانه از طراحان و مجریان گذشته، خود را یکسره به درون مسائل شناخت شناسی و مقوله‌های فلسفی آن کشانیده است. وی شهر بزرگ را نخستین سازمان اجتماعی دانسته که تا اندازه‌ای همانند مغزی هوشمند عمل می‌کند؛ و در جمع‌بندی این بخش از آوار شدن دیوار مفرغی «کالتی» خیر داده و گفته است که «آنچه هست حوزه سیالی است میان «پدیده و جوهر». او شهر را «زنده‌ترین کانون جامعه تاریخی، محیط نظم خلاق العاده، پیچیدگی، بی‌نظمی، ابتذال و هیاهو» می‌داند.

نویسنده فصل دوم را با پیشین‌های از شهرسازی امروزی ایران از ۱۳۰۷ ش. آغاز کرده و در آن ناپودی یادمانهای روزگار قاجاری و کهن را در برابر طرح‌های شانزده و چلیبایی نشان داده است. وی گرایش به «برنامه‌ریزی قضایی» و «برنامه‌ریزی عملی» را در پایان دهه هفتاد و آغاز دهه هشتاد میلادی، شکوفایی پژوهش شهری دانسته است و در لاسلای گونه‌های برنامه‌ریزی چهارگانه ساختاری، برنامه‌ریزی یا نگرش سیستمی، کالتی و اختیار راهبردی به نمایش تفاوت میان برنامه‌ریزی سنتی و ساختاری نیز دست زده است. وی در رویکرد به تحولات برنامه‌ریزی شهری در ایران، شهرداران را از دیدگاه نیابت‌آمین هزینه‌های عمرانی، نخستین تحول‌طلبان قلمداد کرده است، زیرا که آنان زودتر از دیگران در بن‌بست افتاده‌اند. وی به عنوان نمونه‌های تحول نیز طرح جامع بندرعباس، همدان و مراغه را ذکر کرده است.

فصل سوم پیچیده‌ترین و به عبارتی ریاضی‌ترین بخش کتاب را پدید آورده و با این جمله آغاز شده است: «تخریب برنامه‌ریزی در جهان به‌طور

اعم و در کشورهای سوسیالیستی به‌طور اخص به اثبات رسیده است که امکان پیش‌بینی‌های درازمدت برای اجزای متنوع حیات اجتماعی یک کشور وجود ندارد». سپس این پرسش را مطرح کرده است که «موضوع قابل قبول در مقابل پیش‌بینی چیست؟» و در دنباله آن محلی را با عنوان «لاپلاس (۱)» و قطعیت علم، می‌کشاید تا به اصل عدم قطعیت هایزبرگ (۲) در بخشهای بعدی بپردازد. وی تئوری جدید «تأثیر پروانه‌ای» ادوارد لورانس (۳) (۱۹۵۳ م.) را شرح می‌دهد و سپس «مشوب و تئوری سیستمها» را با همه پیچیدگیهای فیزیکی و ریاضی همراهش، با نمودار تشریح می‌کند. در بخشهای «مهارتهای حرفه‌ای و شناخت شناخت» و «مدل شناختی» بخشهای انتزاعی و بسیار دقیق، درک و دریافت را بدون زمینه‌های علمی و دقت کافی دشوار می‌سازد؛ به ویژه آنکه نویسنده خود زبانی خشک و فشرده را برگزیده و گاه از آوردن برابر نهاده‌های فارسی تن زده است. وی در زیربخشهای بعدی «اقتصاد و عدم قطعیت در تصمیم‌گیری» و «بازتابهای اقتصادی طرح»، زبان نرم‌تری را در پیش گرفته و جذابیت آن را با «موضوع جنجال‌آفرین «رانت» بهره‌مالکانه دوچندان کرده است. این فصل دراز دامن در بخش پایانی به «عدم توجه به خواستها و نقش مردم در شکل‌گیری شهر» با گفتاری از منشور آن می‌آغازد.

همان گونه که اشاره شد، سه فصل نخست کتاب در واقع راه را برای بیانیه اصلی هموار می‌سازند. این فصل مایه‌یست اوست. وی سو فصل اصلی همه اهداف در طراحی شهرهای جدید را در گذر زمان، این می‌داند که «چگونه یک نفر یا حتی یک گروه می‌تواند در مورد انتخاب شکل و یا طرح شهری تصمیم بگیرد، به گونه‌ای که این شهر بتواند برای افرادی بی‌شمار در طول زمانی دراز مناسب باشد و مجموعه عظیمی از فعالیت‌های متنوع و بی‌شمار را تحت نظامی کارآمد در برگیرد؟» نویسنده با گذری کوتاه بر پیشینه شهرسازی از کم‌ترین روزگار تا به امروز، بخشی را در باره مفهوم رشد و تحول در طراحی شهری می‌گشاید و می‌توید که تلاش در عوض گرفتن پای بست سیمای شهر به همان اندازه دشوار است که تعویض فرهنگ و آب و هوای آن؛ و برای اثبات موضوع شهرهای برازلایا و چاندیگار نمونه می‌آورد.

کتاب آرمانگرایی و غیر واقعگرا بودن برنامه‌ها و طرحها را از نظر اقتصادی، از علل شکست طرح‌های شهری در ایران قلمداد کرده و در دنباله آن واقعیت‌گرایی سازتلف طرح سیال را بستر مناسب برای رشد طبیعی شهر دانسته است. که در آن (۱) شهر به مثابه یک سیستم فعال با نعام ویژگیهای مترتب بر آن دیده می‌شود؛ (۲) ذخیره اطلاعات در این

سامانه‌ها در چرخه زایش و نابودی محکم می‌شود و تکیه بر اطلاعات را در سامانه‌های فعال می‌پذیرد؛ ۳) تصمیم گیرنده شهر سازها نیستند بلکه - در حیطه‌های از امکانات و محدودیتها - مردم هستند که تصمیم می‌گیرند؛ و سرانجام سه اصل واقعیت‌گرایان، انعطاف‌پذیری و خودسامانگی شالوده طرح سیال شمرده می‌شوند.

وایسین فصل کتاب بیشتر به بحث‌های فنی و ساخت و ساز اختصاص یافته و هشت مورد جالب را در محدودیت تراکم ساختمان در هر زمین به دست داده است. از خوانندگی ترین بخش‌های این فصل «تراکم سیال و ضوابط مربوطه در طرح نمونه بلندمرتبه‌سازی در تهران» است که در ۱۳۷۵ تویین یافته، همه این گفته‌ها را نویسنده با نمودارهای گوناگون روشن بخشی کرده است. مشهودی برای تدوین این اثر از ۲۳ پایه نگاشته انگلیسی و ۱۷ منبع فارسی سود چسته است.

می‌ماند اما انتقاری ستایش برانگیز نویسنده در نقل قولها و پخش‌ها، و درینی بر نبود نمایه پایانی برای کتابی این چنین!

- 1- Laplace, P. (1749-1827)
- 2- Heisenberg, W.K (1901-1976)
- 3- Lorenz, E

نام کتاب: امکان سنجی و آگذاری وظایف جدید به شهرداریها، جلد اول: بررسی تحولات نظری و تجارب جهانی / نویسندگان: نوید سعیدی رضوانی، غلامرضا کاظمیان / ناشر: انتشارات سازمان شهرداریهای کشور، تهران / چاپ نخست: ۱۳۸۰ / شمارگان ۲۰۰۰ نسخه در ۱۴۶ صفحه / بها: ۷۵۰۰ ریال.

انفجار جمعیت جهانی در چند دهه کنونی، هسته‌های فر به شهرهای بزرگ و کلان شهرها را فریتر کرده و اداره آن را هر دم دشوارتر ساخته است.

کشور ما نیز از این قاعده نه تنها دور نیست بلکه شدت و حکمت در آن بیشتر هم هست. شهرداری شاید تنها سازمانی باشد که می‌تواند این مشکل را چاره‌ای بسازد (زیرا خود از جنس همین بیکره و در واقع زاده آن است). به شرط آنکه دولتمردان و مردم، آن را به عنوان نهادی مدنی پذیرفته باشند و دولت وظایف بیشتری را با رعایت اصولی چون «تناسب وظایف با امکانات، واگذاری وظایف هم بیوند و هماهنگی با سازمانهای دیگر و به ویژه رده‌های بالاتر حکومتی» به این نهاد واگذارند.

کتاب، نخستین کار مشترک نویسندگان آن است که در همان آغاز دیدگاه خود را به روشنی پیش نهادماند، که همانا «توسعه پایدار و توسعه انسانی و لزوم تسری این بحث به عرصه شهرها و ایجاد شهرهای پایدار و سالم» است. اینان کلی‌ترین تعریف توسعه پایدار را «از امروز به فکر آینده بودن» و «پیوند پیوسته کیفیت زندگی در همه ابعاد» دانسته‌اند؛ و اینکه «شهر به عنوان یک کل پیچیده نمی‌تواند مدیریتی را بپذیرد که این دیدگاه را مورد بی توجهی یا انکار قرار داده است». کتاب در سه فصل با بخشها و زیربخشهای بسیار، و یک نتیجه‌گیری برای فصل سوم در پایان کتاب سامان یافته است.

در فصل یکم، «بررسی دیدگاه‌های نظری مرتبط با وظایف و اهداف مدیریت شهر و شهرداریها»، به موضوعاتی چون عدم تمرکز و فدرالیسم پرداخته شده است. کار بر این دیدگاه در سطوح ملی، نقش بسزایی در تعیین حدود وظایف شهرداریها، میزان استقلال و ارتباط آنها با دولت مرکزی دارد. گرایش شدید به این موضوع در جهان امروز، مربوط به دهه‌های کنونی است که در آن قدرت مرکزی بخشی از اختیارات خود را به تدریج قائلون به مقامها و سازمانهای واجد شرایط محلی واگذار می‌کنند. در کتاب برای روشن تر شدن این موضوع، دولتهای تک ساخت (غیر فدرال) و چند ساخت (فدرال) بررسی شده و از میان کشورهای تک ساخته، بلژیک و وظایف شهرداری بروکسل مورد بحث قرار گرفته تا نشان داده شود که یک حکومت تک ساخت هم می‌تواند عدم تمرکز را در اداره نهادها به کار گیرد. در بخش «توسعه پایدار و انسانی» چنین گفته شده که: نهاد اداری محلی با حساب پس دادن مستقیم به انتخاب کنندگان، بیشترین تعهد را در پایداری محیط زیست برعهده دارد. همچنین، دولت و نیروهای بازار باید برای انسانها مفید باشند و جامعه مدنی و نهادهای سازمان دهنده آن همچون داوری در کشاکش میان بازار و دولت پادرمیانی کنند.

در زیربخش «وظایف و اهداف کلان مدیریت شهری و شهرداریها از دیدگاه سازمانهای بین‌المللی مرتبط» نخست به برنامه مدیریت شهری وابسته به سازمان ملل پرداخته و حوزه‌های ویژه تمرکز آن نشان داده شده است، که اداره تأمین منابع عالی شهرداری و مدیریت زمین شهری از آن جمله‌اند.

وظایف شهرداری از دیدگاه نشست چهاردهم کمیسیون سکونتگاههای انسانی سازمان ملل و مقاله منتشر شده بانک جهانی بررسی شده و سرانجام نکته‌های مشترک همه در چهار بخش برای تمامی شهرداریهای جهان، و سپس در نه بخش برای شهرداری کلان شهرها، ذکر گردیده است.

در فصل دوم «مفهوم و جایگاه شهرداریها در سیستمهای مختلف حکومتیهای محلی» بررسی شده است. در آغاز پیشینه و تعاریف واژه شهرداری آمده، سپس به شناسایی «نظام مدیریت شهری» از دیدگاه‌های گوناگون پرداخته شده است. بخش بعدی به جایگاه شهرداریها در سیستمهای حکومتی بریتانیا و ایالات متحده اختصاص یافته است.

در زیربخش بعدی از کشور های استرالیا به عنوان نمونه‌ای از حکومت محلی با وظایف محدود و آلمان با اختیارات و وظایف گسترده سخن رفته و وظایف شهرداریهای این کشور به طور گسترده در ۲۰ مورد نگاشته شده است.

بررسی تطبیقی جایگاه و وظایف شهرداریها در شهرهای منتخب جهان، عنوان فصل سوم کتاب است. در این سه فصل تلاش شده است تا زمینه برای بررسی شرایط در ایران، و امکان سنجش تجارب جهان با این کشور فراهم شود. به این منظور بازده شهر مهم دنیا برگزیده شده که ۶ شهر آن از کشورهای توسعه یافته‌ای چون فرانسه، اتریش، سوئد، هلند، انگلستان و ژاپن، و بقیه از کشورهای ترکیه، مازری، چین، مصر و هند هستند.

در پایان این فصل بخشی به مقایسه جایگاه و وظایف شهرداریها در شهرهای منتخب از کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه اختصاص یافته و نشان داده شده است که وظایف شهرداریها در کشورهای توسعه یافته بسیار زیادتر از کشورهای در حال توسعه است (وظایفی چون اجازه تظاهرات دادن شناسنامه و جز اینها). در گروه دوم شهرداریها کمتر مردمی هستند و بیشتر به مرکز وابسته‌اند و هنوز به عنوان سازمانی مدنی شناخته نشده‌اند. این سنجش در ۵ قسمت صورت گرفته است.

در وایسین بخش کتاب، نتیجه‌گیری فصل سوم گنجانیده شده و بر اینها در ۱۴ بخش دسته‌بندی شده‌اند. از تهابی ترین برایندها، می‌توان مهم ترین وظایفی را نام برد که در سالهای اخیر مورد توجه قرار گرفته‌اند: ۱) برنامه‌ریزی راهبردی، ۲) ارائه خدمات فرهنگی، ۳) تأمین خدمات آموزشی، ۴) حفاظت از محیط‌زیست، ۵) مبارزه با فقر، ۶) دخالت در اقتصاد شهری، ۷) دخالت در بازار زمین و مسکن، ۸) مدیریت زیرساختهای شهری، ۹) مدیریت مؤثر مالی، و ۱۰) پژوهشهای شهری.

برای کارایی هر چه بیشتر نیز دو جدول به پایان کتاب افزوده شده است.

Contents

Editor's Note	4
Special Report	5
The Public Relations of Municipality, Needs and Necessities/ J. Aliabadi	
Idea & Research	
Ground and its Status in Urban Development / M. Mo'tamedi	13
Urban Participation Policies in French Cities Suburb/ J. Athari	20
Urban Law	
Counting of Abolished Items of 55th Articles in Municipality Law/ J. Rezaee	25
Legal Counsellor/ The Legal Bureau of Interior Ministry	30
Administrative and Financial Counsellor / The Legal Bureau of Interior Ministry	34
Municipalities According to Documents / Legal - International Service	37
Dialogue	
Civic Infrastructure Establishment, A Look at an Experiment/ Interview with M. Azizi	39
Mayor's View	
The Teachings in Galikesh, A Little Town/ Interview with E. Karimi The Mayor of Galikesh	41
Council and Participation	
Public Relations or Propaganda Unit/ S. Safiri	44
Council in the Mirror of Time/ G. Ahmadi Qashlaqi	52
Another Initiative	
The Civic Informing Levers in Hamadan/ N. Moradi	54
A Window, A Look	
J. Khalkhali, A. Yagubzade, Sh. Khezri	
Management Technique	
The Role of Encouraging in the Efficiency of Municipalities Employees / H. Naderi	57
World's Experiences	
Time Pollution/ J. Whitelegi	59
Vienna Municipality and The Experiment of Telecommunication Technique/ Vienna Municipality	
Researching Center	63
T. M. Lebanon, An Issue for all Citizens	67
Connecticut Internet Site, A Civic Media/ Connecticut County Researching Center	69
The Problems of American Cities Center	72
World's Cities and Municipalities	78
Instruction	
Plans for Development of Cycling and Walking/ H. Foutohi	83
New Building	
Baq-e Golha (flowers garden), A Memory from Iranian Gardens/ A. Safari - M. Reshtiyari	88
Research News/ Z. Davood Pour	93
News Reports	95
Brief News	125
Subject Index of "Shahrdariha" Monthly (No.25-36)	133
New Publication A. Jalali	144

انتشارات سازمان شهرداریهای کشور

شماره ماهنامه شهرداریها
شماره فصلنامه مدیریت شهری
شماره فصلنامه فرهنگ ایمنی

بیش از ۵۰۰ عنوان کتاب و نشریه در زمینه‌های برنامه‌ریزی و مدیریت شهری

علاقتمندان میتوانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن‌های : ۸۷۷۲۶۳۴- ۸۷۷۲۶۳۵- ۸۸۸۸۹۷۶ تماس حاصل فرمایند.

آدرس : تهران ، خیابان گاندی ، کوچه پنجم ، پلاک ۱۶ ، انتشارات سازمان شهرداریهای کشور

- The Public Relations of Municipality, Needs and Necessities
- Ground and its status in Urban Development
- Urban Participation Policies in French Cities Suburb
- Counting of Abolished Items of 55th Articles in Municipality Law
 - Civic Infrastructure Establishment, A look at an Experiment
- The Teachings in Galikesh, A little Town
- The Role of Encouraging in the Efficiency of Municipalities Employees
 - Time Pollution
- Vienna municipality and the Experiment of Telecommunication Technique
- Plans for Development of Cycling and walking
 - Bag - e Golha (Flowers garden). A Memory From Iranian Gardens
- N.G.O, A Hope for Future
 - Sanandaj City, a Hidden Glory

